

Entreprenørskab fra ABC til ph.d.

Kortlægning af entreprenørskabsundervisning i det danske uddannelsessystem

Entrepenørskab fra ABC til ph.d.

Kortlægning af entrepenørskabsundervisning i det danske uddannelsessystem

Entreprenørskab fra ABC til ph.d.**udgives af:**

Fonden for Entreprenørskab
– Young Enterprise
Ejlskovsgade 3D, 5000 Odense C,
Danmark

Kontaktperson:

Lene Vestergaard
+45 2442 0675

Redaktion:

Lene Vestergaard, Casper Jørgensen,
Simon Kejlstrup Rasmussen, Sose
Hakverdyan, Susanne Kærn Christiansen

Grafisk tilrettelæggelse:

Heidi Kunst, kunstdesign.dk

Online version:

www.ffe-ye.dk/videncenter

Udgivet: November 2013

ISBN 978-87-90386-18-4

Revision:

Data revideres af EY

Der tages forbehold for trykfejl

Foto:

Fonden for Entreprenørskab – Young
Enterprise

Tak til elever og studerende fra følgende
skoler og institutioner:

- Hummeltofteskolen
- Nærum Skole
- Københavns Åbne Gymnasium
- DTU

Indhold

Forord	7	3 Ungdomsuddannelserne	36	5 Konklusion	110
1 Indledning	8	3.1 Indledning	37	5.1 Grundskolen	112
1.1 Hvad er entreprenørskab i undervisningen?	8	3.2 Hvad er entreprenørskabsundervisning på ungdomsuddannelserne?	38	5.2 Ungdomsuddannelserne	114
1.2 Hvad vil vi i rapporten?	12	3.3 Afgrænsning	40	5.3 De videregående uddannelser	116
1.3 Afgrænsning	13	3.4 Metode	41	5.4 Opsummering	119
1.4 Metode	14	3.5 Undervisning på gymnasier og EUD	43		
1.5 Opbygning af rapport	16	3.6 FFE-YE konkurrenceforløb: Company Programme og øvrige konkurrenceforløb	53	6 Perspektivering	120
		3.7 FFE-YE undervisningsmateriale	56	7 Bilag	121
		3.8 Særlige aktiviteter	56	1. Danish Entrepreneurship Award	122
		3.9 Opsummering	60	2. NEIS medlemskoler	124
2 Grundskolen	17	4 De videregående uddannelser	63	3. Fag der indeholder entreprenørskab på gymnasierne	125
2.1 Indledning	18	4.1 Indledning	64	4. Estimat af elevdeltagelse på Virksomhedsøkonomi og Teknologi	126
2.2 Hvad er entreprenørskabsundervisning i grundskolen?	19	4.2 Hvad er entreprenørskabsundervisning på de videregående uddannelser?	64	5. Kategoriseringsmodellen	127
2.3 Afgrænsning	21	4.3 Afgrænsning	67		
2.4 Metode	22	4.4 Metode	67	Bilag kun i netversion	
2.5 Undervisning i grundskolen	24	4.4 Undervisning på de videregående uddannelser	70	6. Kurser på Erhvervsakademierne	132
2.6 FFE-YE konkurrenceforløb: Edison og NextLevel	25	4.5 FFE-YE konkurrenceforløb: Start Up Programme	102	7. Kurser på Professionshøjskolerne	136
2.7 FFE-YE undervisningsforløb: Kreativitetstornado	26	4.6 Særlige aktiviteter	103	8. Kurser på De maritime uddannelser	142
2.8 FFE-YE undervisningsmateriale	27	4.7 Opsummering	105	9. Kurser på De kunstneriske og kulturelle uddannelser	143
2.9 NEIS	28			10. Kurser på Universiteterne	144
2.10 Særlige aktiviteter	29				
2.11 Geografisk udbredelse	31				
2.12 Opsummering	33				

Indledning

Forord	7
1 Indledning	8
1.1 Hvad er entreprenørskab i undervisningen?	8
1.2 Hvad vil vi i rapporten?	12
1.3 Afgrænsning	13
1.4 Metode	14
1.5 Opbygning af rapport	16

Forord

Med regeringens innovationsstrategi "Danmark – Løsningernes land", der blev offentliggjort i december 2012 er der sat fokus på uddannelserne og de studerende som en innovationsressource og et centralt element i landets samlede innovationsstrategi og innovationssystem.

Det er om muligt blevet endnu mere presserende, at de unge rustes til at skabe vækst – på alle måder og områder. Det være sig økonomisk, socialt og kulturelt. De unge skal uddannes til innovative medarbejdere og motiveres til at blive iværksættere. Og det er præcis det, der sker gennem entreprenørskabsundervisning hvor de unge bl.a. anspores til at se muligheder, udvikle idéer, handle og stole på egne evner.

Vi har de seneste tre år kunnet dokumentere en væsentlig fremgang i udbredelsen af entreprenørskab i uddannelses-systemet og den gode udvikling fortsætter. Som i de tidligere opgørelser ser vi en stigning på alle niveauer og der er stor sandsynlighed for at det fortsætter i de kommende år.

Med folkeskolereformen der blev forhandlet på plads i juni måned bliver entreprenørskab et obligatorisk element i det nye fag Håndværk og design, som ligger på mellemtrinnet fra 4.-7. klasse. Eleverne skal deltage i denne undervisning på mindst et klassetrin. Derudover skrives entreprenørskab ind i Fælles mål for alle fag. Det er et stort skridt fremad i forhold til at uddanne alle unge til kreativitet, innovation og iværksætteri.

Der forestår nu et større efteruddannelsesarbejde for at alle lærere er klar til at løfte opgaven.

Den forestående erhvervsuddannelsesreform vil forhåbentlig betyde at entreprenørskab også bliver en naturlig del af EUD-elevernes uddannelse. Det er et område, der stadig sakker agterud i kortlægningen på trods af at mange gode kræfter har fokus på at få entreprenørskab implementeret i undervisningen.

Det er Fondens vurdering, at også de videregående uddannelser inden for en kort periode vil have konkrete målsætninger for hvor mange af deres studerede som skal opleve entreprenørskab. Flere unge, der forlader uddannelserne med entreprenørielle kompetencer, ser vi som et vigtigt bidrag til Danmarks innovationskraft.

Christian Vintergaard

Adm. direktør // Fonden for Entreprenørskab – Young Enterprise

1. Indledning

1.1 Hvad er entreprenørskab i undervisningen?

Formålet med at undervise børn og unge i entreprenørskab er, at de forlader uddannelsessystemet med evner og kompetencer til at tænke nyt, se muligheder og omsætte idéer til værdi. Disse kompetencer betegnes under et begreb som at være 'entreprenøriel'. Innovation og entreprenørskab er tæt koblede begreber, idet innovation kan siges at opstå, når entreprenøren handler på muligheder og idéer. Uddannelse i Entreprenørskab handler således i bred forstand om, at undervisningen er tilrettelagt, så at elever og studerende udvikler:

- en innovativ og entreprenøriel tankegang
- deres viden om innovation og entreprenørskab
- deres evner til at handle entreprenørielt

I Fonden for Entreprenørskab – Young Enterprise arbejder vi ud fra denne brede definition af entreprenørskab:

"Entreprenørskab er, når der bliver handlet på muligheder og gode idéer, og disse bliver omsat til værdi for andre. Den værdi, der skabes, kan være af økonomisk, kulturel eller social art."

Der ligger således i denne definition en forståelse af, at det ikke blot handler om, at flere unge skal have evner og færdigheder, der sætter dem i stand til at skabe nye virksomheder, men også at det der skabes kan udfylde et samfundsmæssigt behov eller tilføre værdi til det kulturelle område; det kan f.eks. være projekter, der medvirker til at løse miljømæssige problemer eller sikrer social inklusion.

Det er også almindeligt anerkendt, at entreprenørskab ikke kun kommer til udtryk gennem opstart af nye virksomheder men også gennem entreprenøriel adfærd i eksisterende virksomheder og organisationer. Hermed også sagt, at entreprenørskab kan optræde i private såvel som offentlige virksomheder samt i organisationer med det formål at skabe økonomisk overskud, ligesom det kan optræde i non-profit organisationer.

Undervisning i entreprenørskab har altså således et bredt sigte og indebærer for børn og unge en læring og kompetenceudvikling, der kan komme dem til gode i alle former for arbejdsliv. EU inkluderer da også entreprenørskab (Sense of initiative and entrepreneurship) i deres liste over kompetencer, som er nødvendige for individet/borgeren for at kunne tilpasse sig en hastigt forandrende og stærkt globaliseret verden¹. Disse nøglekompetencer er nødvendige, for at det enkelte individ kan opnå personlig udfoldelse og udvikling, aktivt medborgerskab, social inklusion og beskæftigelse.

Det giver god mening at undervise i entreprenørskab helt fra grundskolen. Undersøgelser har nemlig vist, at denne type undervisning har en markant positiv effekt på non-kognitive entreprenørielle færdigheder hos elever på mellem-trinnet. Det er evner, som ligger ud over den rent faglige læring og som bedst læres i de tidlige skoleår². Det kan f.eks. være troen på egne evner (self-efficacy) og risikovillighed. FFE-YE's undersøgelser af 9. klasses elever viser desuden, at elever, der har deltaget i denne type undervisning i deres grundskoleforløb, er gladere for at gå i skole samt har højere ambitioner mht. fremtidig uddannelse og job end andre. En tidligere undersøgelse³ i den brede befolkning viste desuden, at jo flere gange den enkelte havde deltaget i entreprenørskabsundervisning eller -træning, jo større effekt gav det. Effekten viste sig bl.a. i øget indtjening for den enkelte samt øget lyst og øgede kompetencer både til innovation og til at starte egen virksomhed.

Kreativitet, innovation og iværksætteri er nøglebegreber i forståelsen af entreprenørskab og kommer derfor naturligt også til udtryk i entreprenørskabsundervisningen. Det handler om at give elever og studerende kompetencer til at tænke nyt, få nye idéer. Lade dem indgå i fællesskaber og processer, hvor muligheder spottes, og kreativiteten bruges til at skabe nyt, som er værdifuldt for dem selv og for andre. De unge skal gennem undervisningen opnå handlekompetence, evnen til at sætte noget i gang samt til at opdage eller skabe muligheder for at skabe værdifuldt nyt, omsætte disse muligheder til idéer og handle på dem. Entreprenørskab er altså selve handlingen og bestræbelsen på at omsætte muligheder til værdi; at forsøget ikke lykkes, gør ikke handlingen mindre entreprenøriel.

Ligesom det at anerkende, opdage, skabe og udnytte muligheder er centralt for den entreprenørielle proces, anses det at kunne håndtere usikkerhed og risiko (dealing with uncertainty) også for at være tæt knyttet til entreprenørskab og for at være et af entreprenørens eller iværksætterens særlige kendetegn.

Entreprenørskabsundervisning rummer således flere aspekter, dels den faglige side, altså indholdet, som f.eks. kan være forretningsforståelse, planlægning og organisering, økonomisk forståelse m.m., dels de pædagogiske og didaktiske metoder, der undervises efter. Populært tales der også om undervisning *om* og undervisning *i* entreprenørskab. Undervisning *om* entreprenørskab kan sammenlignes med mere traditionel lærebogsundervisning, hvor det handler om at tilegne sig viden på området, og hvor læreren er i centrum. Undervisning *i* entreprenørskab er praksis-orienteret, og her benyttes pædagogiske og didaktiske metoder, hvor elever og studerende handler, mærker og fører ud i livet, samtidig med og på baggrund af tilegnet viden og erfaringer.

Overordnet kan man tale om fire forskellige dimensioner i entreprenørskabsundervisningen, som er indbyrdes afhængige: Handling, Kreativitet, Omverdensforståelse og Personlig indstilling⁴. Handling forstås som elevens eller den studerendes evne og lyst til at iværksætte værdiskabende initiativer og til at kunne virkeliggøre disse initiativer gennem sam-

1 Kilde: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/ll-learning/keycomp_en.pdf

2 Kilde: Huber, Sloof and Van Praag (2012): The effect of early entrepreneurship education

3 Effektmåling af entreprenørskabsundervisning 2011. Fonden for Entrepreneurskab – Young Enterprise

4 Kilde: Nybye, N. og Rasmussen, A.: Progressionsmodel: Entrepreneurskabs og innovationsundervisning. Fonden for Entrepreneurskab – Young Enterprise, april 2013

arbejde, netværk og partnerskaber. Et andet centralt element er udviklingen af kreativitet, evnen til at få idéer, til at se og skabe muligheder samt evnen til problemløsning. Samtidig skal de unge opnå viden om og forståelse af verden, lokalt og globalt, hvilket også indebærer forståelse af kontekst og kultur. Endelig handler den fjerde dimension om elevers og studerendes tro på og tillid til egne muligheder for og evner til at kunne handle entreprenørielt. Denne fjerde dimension er indbefattet i Banduras⁵ begreb "self-efficacy".

I FFE-YE's forståelse af entreprenørskabsundervisning ses entreprenørskab både som en faglighed, der har sin egen berettigelse, og som en pædagogisk metode, som kan virke i samspil med kernefagligheden i andre kurser og fag. Op igennem uddannelsessystemet fra 0. klasse til ph.d.-niveau vil der udover den gradvise opbygning af ny viden i forhold til den lærendes udviklingstrin også være et stigende fokus på entreprenørskabsfagligheden. Progressionen sker således i et samspil mellem øget viden om innovation og entreprenørskab, voksende grund- og kernefaglighed samt flere og mere omfattende erfaringer med entreprenørielle processer⁶. Entreprenørskabsundervisningen får således ikke det samme udtryk på de forskellige niveauer. I denne kortlægning kommer dette også til udtryk, når entreprenørskabsuddannelse skal identificeres på de forskellige uddannelsesstrin.

I grundskolen vil fokus overvejende være på entreprenørielle elementer som kreativitet og tilskyndelse til foretagsomhed, det man kunne kalde *entreprenørskab som metode* og som består af ikke-kognitive færdigheder. Undersøgelser viser, at denne slags undervisning påvirker elevernes tilknytning til skole og uddannelse positivt. Lægges der i undervisningen derimod mere vægt på en kognitiv tilgang, hvor fokus er på *entreprenørskab som beskæftigelse* (viden om hvordan man starter en virksomhed, evaluering af forretningsidéer, iværksætterens rolle i samfundet og hvordan man bliver selvstændig), får eleverne større lyst til at blive iværksættere⁷. Der er dog endnu ikke lavet målinger på denne aldersgruppe i forhold til, om lyst eller intentioner også fører til faktisk adfærd.

På ungdomsuddannelserne vil fokus typisk også være på elementer som forretningsforståelse og mere konkretisering i form af f.eks. reelle innovationsprojekter med løsning af en virksomhedscase eller udarbejdelsen af en forretningsplan. På de højere niveauer lægges der således også vægt på entreprenørskab i den klassiske forstand, hvor det handler om viden om, hvordan man starter en virksomhed. På det videregående uddannelsesniveau kan entreprenørskabsfagligheden udfoldes i specifikke kurser og fag, hvor den studerende indføres i de bagvedliggende tanker og teorier om innovation, designprocesser, vækst og forretningsudvikling, ligesom den kan være en integreret del af andre kernefagligheder.

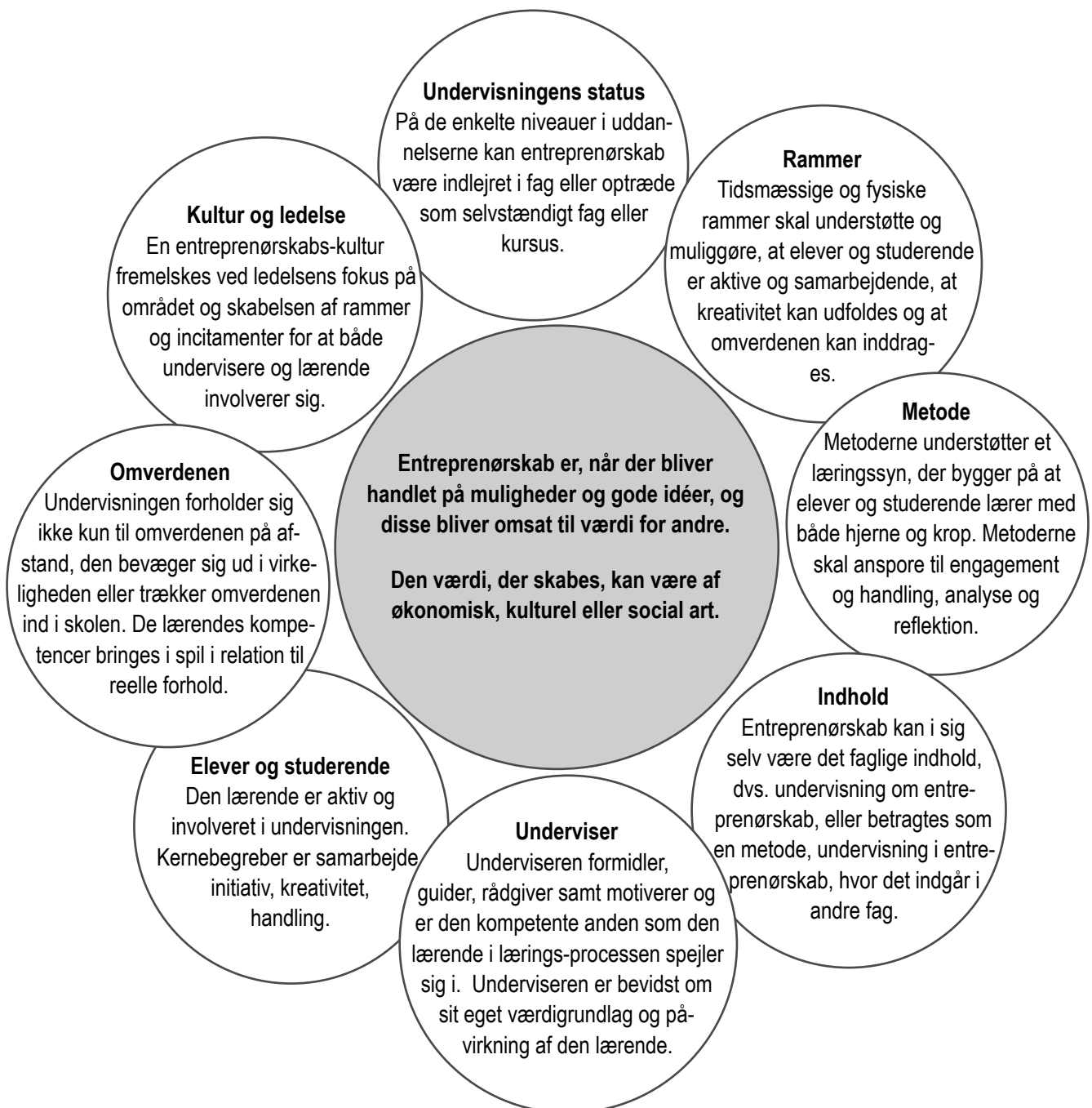
På alle niveauer vil pædagogik og didaktik indebære en høj grad af inddragelse af eleven/den studerende. Den drivkraft og motivation, der er nødvendig for læringsprocessen, får elever og studerende bl.a., når de meget konkret oplever, hvad deres skolelærdom kan bruges til; når de bliver stillet 'rigtige' opgaver af andre end underviseren i virkeligheden uden for skolen. Når udgangspunktet for undervisningen er elevens eller den studerendes egen idé, bliver projektet ekstra vedkommende og motiverende. Entreprenørskabsundervisning er praksisorienteret undervisning, der inddrager omverdenen, understøtter kreativitet samt tilskynder til foretagsomhed og handling. Det er eleven/den studerende, der er aktiv i læringsprocessen, som foregår i samspil med andre, og underviseren fungerer som rådgiver og rollemodel.

5 Bandura, A. (1997) Self-Efficacy: The Exercise of Control. W.H. Freeman and Company. US

6 Se i øvrigt: Nybye, N. og Rasmussen, A.: Progressionsmodel: Entrepenørskabs og innovationsundervisning. Fonden for Entreprenørskab – Young Enterprise, april 2013

7 Effektmåling af entrepenørskabsundervisning i Danmark - 2012. Fonden for Entreprenørskab – Young Enterprise

Som blade på en blomst illustrerer nedenstående de vigtigste elementer i og forhold ved entreprenørskabsundervisning.

Figur 1.1

For at blomsten kan udfoldes, er der altså en række overordnede forhold, der skal tages stilling til. Indholdet i bladene vil variere på de tre uddannelsesniveauer, som beskrives i senere afsnit.

1.3 Afgrænsning

Hovedfokus i denne kortlægning er den formelle undervisning, der foregår i det "ordinære" uddannelsessystem. Det varierer dog fra niveau til niveau, hvad den formelle undervisning omfatter. Dette beskrives i de enkelte hovedafsnit. Der findes dog mange andre måder hvorpå, og sammenhænge hvori, børn og unge kan lære om entreprenørskab og tilegne sig entreprenørskompetencer. Det gælder eksempelvis studentervæksthuse og de miljøer, der skabes i den forbindelse.

Generelt dækker kortlægningen:

- De tre niveauer i uddannelsessystemet: Grundskole, Ungdomsuddannelser og De videregående uddannelser med sammenlagt knap 1,2 mio. elever og studerende.
- Konkrete fag, kurser og moduler i uddannelsessystemet.
- FFE-YE aktiviteter, der for hovedpartens vedkommende indgår i den almindelige undervisning.
- Særlige aktiviteter af undervisningskarakter i regi af camps og konkurrencer.
- Skoleåret 2012/2013; herunder universiteternes 2013 sommerkurser.

Der er i kortlægningen forskelle i detailniveau, idet tilgængeligheden af informationer er meget forskellig, både på uddannelsesniveauerne og fra institution til institution.

Vi har tilstræbt at gøre kortlægningen så præcis som mulig, men vi kan ikke garantere, at alle eksisterende uddannelses-tilbud eller al elevdeltagelse er registreret. Dette skyldes bl.a. kvaliteten og tilgængeligheden af data på nettet.

1.4 Metode

Der er i denne kortlægning anvendt forskellige metoder til at identificere entreprenørskab i undervisningen på de tre uddannelsesniveauer.

Entreprenørskab optræder ikke som selvstændigt fag i grundskolen. I grundskolen tælles derfor elever, der deltager i undervisningsaktiviteter, på flere måder:

- Et særligt koncept for kortlægning af undervisning i entreprenørskab i bred forstand, der inkluderer en spørgeske-
maundersøgelse blandt lærerne.
- Optælling af antallet af udleverede og downloadede materialer fra Fonden for Entreprenørskab – Young Enterprise.
- Optælling af deltagere i undervisningsforløb og konkurrencer, udbudt af Fonden for Entreprenørskab – Young Enter-
prise, som kører over minimum to lektioner.
- Optælling af medlemmer af Netværk for Entreprenørskab og Innovation i Skole og uddannelser (NEIS).
- Indberetning fra cfu-konsulenter, særlige initiativer som f.eks. Opfindertjenesten samt kommunale og regionale
projekter med undervisningsaktiviteter, som kører over minimum to lektioner.

Ungdomsuddannelserne omfatter flere segmenter:

- På gymnasieuddannelserne identificeres entreprenørskabsundervisning som fag, hvor læreplaner og vejledninger beskriver indhold af entreprenørskab eller entreprenørskabsdidaktik. Information om antal elever i disse fag indhentes via direkte kontakt med skolerne og søgning på www.lectio.dk.
- På erhvervsuddannelserne identificeres entreprenørskabsundervisning som fag og moduler, hvor fagbeskrivelser og studieordninger beskriver indhold af entreprenørskab eller entreprenørskabsdidaktik. Information om antal elever indhentes ved direkte henvendelse til uddannelsesinstitutionerne.
- Antal deltagere i undervisningsforløbene Company Programme og Innovation & Design udbudt af Young Enterprise registreres.
- Optælling af antallet af udleverede og downloadede materialer fra Fonden for Entrepenørskab – Young Enterprise.
- Antal deltagere i øvrige idékonkurrencer og undervisningsaktiviteter af minimum 2 lektioners varighed som f.eks. European Business Game registreres.

På de videregående uddannelser arbejdes med fem forskellige uddannelsessegmenter:

- På Erhvervsakademier og Professionshøjskoler identificeres entreprenørskabsundervisning gennem screening af studieordninger og fagbeskrivelser samt gennem direkte kontakt med uddannelsesinstitutionerne. Kun ECTS-givende kurser og fag inkluderes. Uddannelsesinstitutionerne supplerer også med information om antal studerende på kurserne.
- På de maritime uddannelser samt på de kunstneriske og kulturelle uddannelser sker identificeringen ved hjælp af en særlig kategoriseringsmodel udviklet i regi af Øresund Entrepreneurship Academy til brug på universiteterne. Ud over ECTS-givende kurser, moduler og fag inkluderes kurser og workshops udbudt af CAKI og Ark:Idea på de kunstneriske uddannelser. Antal studerende indhentes ved direkte kontakt med studiestederne.
- På universiteterne identificeres og kategoriseres entreprenørskab i ECTS-givende kurser og fag ved hjælp af en særlig kategoriseringsmodel udviklet i regi af Øresund Entrepreneurship Academy. Studieordninger og fagbeskrivelser screenes for indhold af entreprenørskab i henhold til modellen, og antallet af studerende indhentes ved direkte kontakt til universiteterne.

På alle niveauer og segmenter har vi fået god hjælp af de enkelte institutioner til denne kortlægning.

1.5 Opbygning af rapport

Rapporten er inddelt i tre hovedafsnit, der behandler de tre uddannelsesniveauer:

- Grundskolen
- Ungdomsuddannelserne
- De videregående uddannelser

For at give et overblik indledes hvert afsnit med en beskrivelse af området og dets kompleksitet. Herefter følger en afgrænsning af kortlægningens fokusområde på netop dette uddannelsesniveau, inden selve dataindsamlingen og målemetoden beskrives. Selve kortlægningen bringer resultater og analyser fra behandling af de indsamlede data, der herefter samles i en opsummering. Der er forskellig detaljeringsgrad på de forskellige niveauer som følge af tilgængeligheden af data og selve målemetoden.

Nogle af de indsamlede data findes i tabeller og skemaer som bilag sidst i rapporten eller som bilag, der kan downloades fra www.fte-ye.dk. Endelig følger en samlet konklusion på udbredelsen af entreprenørskab i undervisningen, antallet af elever og studerende, der deltager i undervisning, samt en perspektivering.

2. Grundskolen

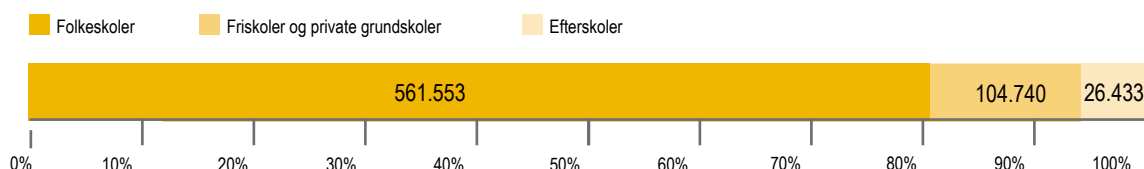
2.1	Indledning	18	2.5	Deltagelse i undervisningen	24
2.2	Hvad er entreprenørskabsundervisning i grundskolen?	19	2.6	Konkurrenceforløb udbudt af FFE-YE: Edison og NextLevel	25
2.3	Afgrænsning	21	2.7	Undervisningsforløb udbudt af FFE-YE: Kreativitetstornado	26
2.4	Metode	22	2.8	Udleveret undervisningsmateriale fra FFE-YE	27
	Kortlægning af undervisning	23	2.9	NEIS	28
	FFE-YE konkurrenceforløb	23	2.10	Særlige undervisningsaktiviteter	29
	FFE-YE undervisningsforløb	23	2.11	Geografisk udbredelse	31
	FFE-YE undervisningsmaterialer	23	2.12	Opsummering	33
	Deltagere i NEIS (Netværk for Entreprenørskab og Innovation i Skole og uddannelser)	23			
	Særlige undervisningsaktiviteter	23			

2.1 Indledning

Grundskolen dækker uddannelsesområdet fra 0. klasse til 10. klasse og omfatter forskellige skoletyper: folkeskolen, frie grundskoler (friskoler og private grundskoler) samt efterskoler.

Af nedenstående figur fremgår fordelingen af de 692.726¹ elever i de 2.020 danske grundskoler² i 2012. I skolerne er der ansat ca. 57.000 lærere³.

Figur 2.1

I Folkeskoleloven åbnes op for, at lærerne anvender undervisningsmetoder, der styrker elevernes evne til innovativ brug af fagligheden, samt at eleverne udvikles til selvstændighed og tro på egne evner; kompetencer, der styrkes gennem undervisning i entreprenørskab.

I denne kortlægning tilstræber vi at give et overblik over, i hvilket omfang der undervises i entreprenørskab i grundskolen, herunder kreativitet, innovation og iværksætteri, og hvor mange elever der deltager i denne slags undervisning. Som noget nyt kan vi i år redegøre for den geografiske udbredelse af entreprenørskabsundervisning i landets kommuner.

Folkeskoleloven, §1

”Folkeskolen skal udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst, så eleverne udvikler erkendelse og fantasi og får tillid til egne muligheder og baggrund for at tage stilling og handle.”

1 Kilde: www.uvm.dk, Databanken, Elevtal 2012, grundskole (EGS)

2 Kilde: www.uvm.dk, Institutionsregister (hovedinstitution og institution uden enhed)

3 Kilde: www.uvm.dk, skoleåret 2009/10

2.2 Hvad er entreprenørskabsundervisning i grundskolen?

I dag undervises der i entreprenørskab med fokus på kreativitet og idéudvikling, fra fantasi over mestring til æstetisk produktion, og først i de ældste klasser mere i iværksætteri. På disse klassetrin kan entreprenørskabsundervisning nærme sig udarbejdelse af forretningsidéer og egentlig forretningsskabelse som i den klassiske forståelse af entreprenørskab. På grundskoleniveau handler det således primært om en påvirkning af holdninger og om at give eleverne elementære entreprenørielle kompetencer. Entrepreneuriel undervisning samt kreativtetsfremmende aktiviteter m.v. skal fremme foretagsomhed og lysten til at sætte i værk hos eleverne. Det er elevernes handlekraft, kreativitet og evnen til at se muligheder, der således skal styrkes.

På dette niveau er entreprenørskabsfagligheden ikke så tydelig og gennemgribende, som den vil være på højere niveauer i uddannelsessystemet, om end den sagtens kan indgå som element i de gængse fag. Det handler meget om, at eleverne arbejder praktisk med det boglige i relation til konkrete opgaver.

Mulige indikatorer på undervisning, som styrker elevernes udvikling til entreprenørskab, er f.eks. fokus på Mulighedsidentifikation, Værdioptimering, Realiseringsevne, Æstetiske processer, Nyttiggørelse, Involvering og Fremtidsbevidsthed⁴.

⁴ Kilde: Renfrewshire Council's guidance paper on "Determined to Succeed", som citeret i *Entreprenørskab i undervisningen*, Selvstændighedsfonden, 2008

Nedenstående blomst viser, hvordan de forskellige forhold omkring entreprenørskabsundervisning kan fortolkes i grundskolen.

Figur 2.2

Entreprenørskab i grundskolen fokuserer på kreativitet, aktiviteter, der rækker ud over skolens/klassens mure, og på undervisningsformer, som fordrer elevernes aktive involvering og handling. Entreprenørskab kommer i grundskolesammenhæng oftest til udtryk som en særlig pædagogisk indfaldsvinkel, der sætter elevernes initiativ, foretagssomhed og faglighed i spil. Entreprenørskabsundervisning tager udgangspunkt i skolens fag og arbejder målrettet mod at styrke elevernes selvværd, kommunikative evner, omverdensforståelse, kreativitet og handlekompetence.

2.3 Afgrænsning

I denne rapport måles udbredelsen af entreprenørskabsundervisning i grundskolen i form af antal elever, der har deltaget i entreprenørskabsforløb af forskellig art. Herudover inkluderes det antal elever, der er blevet undervist med materialer fra FFE-YE eller af lærere, der er involveret i et særligt netværk for entreprenørskabsundervisere, NEIS. Vi kan dog ikke garantere, at al sådan aktivitet er blevet registreret; derfor må antallet i den endelige opgørelse ses som et minimum.

På grundskoleniveau dækker kortlægningen følgende:

Undervisning afdækket via spørgeskemaundersøgelse (pga. lærer-lockouten i foråret 2013 anvendes tallene fra 2011/2012).

- Konkurrencer udbudt af FFE-YE: Edison og NextLevel.
- Undervisningsforløb udbudt af FFE-YE: Kreativitetstornado og øvrige forløb.
- Materialer – Anvendt undervisningsmateriale fra FFE-YE.
- NEIS – Antal deltagere i Netværk for Entrepreneørskab i Skole og uddannelser.
- Særlige aktiviteter – Antal deltagere i andre konkurrencer, Opfindertjenesten og regionale/kommunale projekter.

2.4 Metode

Indsamling af data på området vanskeliggøres af, at entreprenørskab i grundskolen ikke er et skemalagt selvstændigt fag. Entreprenørskab integreres på forskellig måde på de forskellige niveauer i uddannelsessystemet; således findes f.eks. egentlige kurser og fag med entreprenørskabsindhold på universitetsuddannelserne, mens det må integreres i de almene fag i grundskolen som metode eller som eksempelvis særlige tværfaglige forløb.

Dette gælder f.eks. også det timeløse fag Uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering (Faghæfte 22)⁵, som til en vis grad har entreprenørskabsindhold, idet slutmålene bl.a. omfatter, at eleverne skal kunne diskutere innovation og iværksætterkultur, gøre rede for arbejdsmarkedsforhold, herunder vilkår for medarbejdere og selvstændige, samt diskutere muligheder for at etablere og drive egen virksomhed. I 10. klasse udbydes Iværksætteri dog som et selvstændigt valgfag på enkelte skoler.

Indsamlingen af oplysninger til udbredelsen af entreprenørskabsundervisning er derfor foregået på flere måder. Ud over en spørgeskemaundersøgelse blandt lærere⁶, har vi indhentet information fra skoler, kommuner og cfu-konsulenter samt anvendt data fra FFE-YE's egne konkurrenceforløb og undervisningsaktiviteter i dette skoleår.

⁵ Undervisningsministeriet, publikationer: Fælles Mål 2009 - Uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering, faghæfte 22

⁶ Data fra kortlægningen 2011/2012 genbruges pga. forårets lockout.

Metode – Kortlægning af undervisning

På grundskoleniveau eksisterer som tidligere nævnt ikke et egentligt fag, der hedder entreprenørskab (ud over valgfaget Iværksætteri i 10. klasse). Det integreres derfor i de almene fag som element eller i særlige forløb, som ofte er tværfaglige. I den model FFE-YE har udviklet til at identificere entreprenørskabsundervisning indgår derfor en række indholdsmæssige samt metodemæssige hovedtemaer, som kan indgå i de almene fag. Herudover forholder modellen sig til, hvorvidt undervisningen har fokus på kreativitet, innovation og iværksættelse⁷, som også kan betragtes som faser i et projekt. Se sidste års rapport for en beskrivelse af undersøgelseskonceptet⁸. Tallene i dette års rapport er baseret på data fra spørgeskemaundersøgelsen af lærere i 2011/2012 fordi det ikke har været muligt at gennemføre en tilsvarende undersøgelse for skoleåret 2012/2013 pga. lockouten i foråret 2013.

Metode – FFE-YE konkurrenceforløb

Fonden for Entrepreneørskab – Young Enterprise tilbyder to konkurrenceforløb i grundskolen, som begge kan indgå i de fleste af skolens fag. Optællingen af deltagere i konkurrencer er baseret på deres tilmelding til konkurrencerne hos FFE-YE.

Metode – FFE-YE undervisningsforløb

FFE-YE udbyder også selv undervisningsforløb og aktiviteter, som kan indgå som supplement i den almindelige undervisning, eksempelvis Kreativitetstornadoen. Aktiviteterne er registreret og deltagerantallet indhentet fra skolerne.

Metode – FFE-YE undervisningsmaterialer

FFE-YE udgiver en del undervisningsmaterialer til brug i grundskolen. Alt materiale kan downloades fra Fondens hjemmeside, og lærerne registrerer samtidig, hvor mange elever de vil bruge materialet til (i opgørelsen frasorteres gentagne downloads af identisk materiale af samme lærer, således at antallet fremstår så reelt som muligt). Det registreres således løbende, hvilke og hvor mange materialer der leveres til skoler.

Metode - Deltagere i Netværk for Entrepreneørskab og Innovation i Skole og uddannelser (NEIS)

NEIS drives af FFE-YE og deltagerne er følgelig registreret. Det er skolerne som institution, der er tilmeldt, men de reelle deltagere er naturligvis lærerne. Det antal lærere, der optræder på FFE-YE's liste som kontaktpersoner, indgår i opgørelsen med det antal elever de underviser.

Metode - Særlige undervisningsaktiviteter

Flere kommuner arbejder med projekter, der har entreprenørskab som fokus. Gennem direkte kontakt til udviklingskonsulenter har vi fået oplysninger om aktiviteter og antal deltagende elever. Herudover er indsamlet oplysninger fra de projekter, der har fået støtte fra FFE-YE, samt eksempelvis Opfindertjenesten, som ligger i regi af Teknologisk Institut.

⁷ Der skelnes mellem "iværksættelse", som skal forstås mere generelt som det at igangsætte aktiviteter, og "iværksætteri", som mere specifikt retter sig mod opstart af en virksomhed.

⁸ http://www.ffe-ye.dk/media/203127/fra_abc_til_phd_2012.pdf

2.5 Deltagelse i undervisning

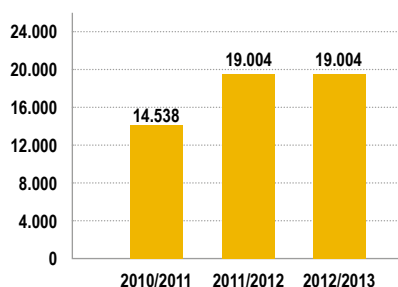
På grund af lærer-lockouten i 2013 har vi som nævnt ikke kunnet foretage en spørgeskemaundersøgelse af entreprenørskabsundervisning i grundskolen lig den, der blev foretaget i det foregående skoleår. Vi har derfor overført tallene fra 2011/2012 til dette år. Idet tallene på alle øvrige målte områder indenfor entreprenørskabsundervisning er i stigning, tillader vi os at antage, at deltagelsen i år som minimum er på samme niveau som sidste år. I spørgeskemaundersøgelsen 2011/2012 gennemførte i alt 526 lærere besvarelsen. Analysen viste, at 250 lærere ud af de 526 bedrev entreprenørskabsundervisning i en eller anden grad. Dvs. de benyttede sig af undervisningsmetoder, der udvikler og styrker entreprenørielle kompetencer og arbejder med kreativitet, innovation eller iværksættelse, og/eller underviste i økonomi og marked.

Som grundmodel for analyse af spørgeskemaundersøgelsen i 2011/2012 blev der anvendt en matrix af faglige og pædagogiske/didaktiske temaer samt de tre projekt-relaterede faser Kreativitet, Innovation og Iværksættelse. I spørgeskemaet blev lærerne bedt om at svare på, hvor meget de fokuserer på disse forskellige temaer og faser i deres undervisning. Lærernes svar blev efterfølgende sat ind i matrixen og temaer og faser blev givet point i forhold til, hvor meget læreren vægtede dem i sin undervisning. Hovedtemaer i spørgeskemaet omfatter Økonomi, Inddragelse af lokalmiljøet, Elevinvolvering, Tværfaglighed og Globalt perspektiv. Til hvert hovedtema repræsenteret med overordnede spørgsmål er der tilknyttet underspørgsmål inden for faserne Kreativitet, Innovation og Iværksættelse. Se sidste års kortlægningsrapport for uddybende information og analyse.⁹

De 250 lærere, som i skoleåret 2011/2012 bedrev entreprenørskabsundervisning i en eller anden form, repræsenterede 128 skoler. I opgørelsen af, hvor mange elever der undervises i entreprenørskab, har vi ud fra lærernes angivelse af, hvilke klassetrin de underviser på, kunnet udtrække antal elever fra de enkelte skoler fra Undervisningsministeriets Databank¹⁰. Det skal bemærkes, at de tilgængelige data for elevbestand er fra skoleåret 2011.

Resultatet af spørgeskemaundersøgelsen er således, at 19.004 elever blev undervist i entreprenørskab i skoleåret 2011/2012. Vi antager, at dette elevtal ikke er blevet mindre i skoleåret 2012/2013. Derfor er tallet for skoleåret 2012/2013 identisk med forrige år. I nedenstående figur 2.3 ses udviklingen fra 2010/2011 til i dag.

Antal elever i entreprenørskabsundervisning

Figur 2.3

Undersøgelsen er gennemført for blot 526 lærere. Det er derfor sandsynligt, at mange flere elever modtager undervisning i entreprenørskab. I det følgende afsnit vil vi oplyse de andre projekter og aktiviteter, som FFE-YE har kendskab til, og hvor det har været muligt at dokumentere antal deltagende elever. I de tilfælde, hvor skolen allerede er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen, vil elevtal - for at undgå dobbeltgængere - ikke blive talt med.

⁹ http://www.ffe-ye.dk/media/203127/fra_abc_til_phd_2012.pdf

¹⁰ Kilde: UVM Databanken elevregister skoleår 2011: (EGS) Bestand og Institutioner og Tid - Skoleår og Institutioner

2.6 Konkurrenceforløb udbudt af FFE-YE: Edison og NextLevel

Fonden for Entreprenørskab – Young Enterprise udbyder to konkurrenceforløb for grundskolerne, som kan integreres i de almindelige fag eller ligge som tværfaglige aktiviteter. Kort beskrevet er "Edison" en opfinderkonkurrence baseret på en endags-camp med en efterfølgende messe samt Danmarks mesterskab for 7. klasse. "NextLevel" er en projektbaseret konkurrence for 8.-10. klasse med udgangspunkt i fire åbne kategorier og elevernes egne produkter og initiativer.

Edison

Edison er et projektorienteret undervisningsforløb for elever på 6.-7. klassetrin, hvor eleverne arbejder struktureret med kreativitet, innovation og entreprenørskab og udvikler koncepter og produkter, der kan løse problemer eller øge livskvaliteten for en større gruppe mennesker i samfundet. Hvert år arbejdes med et nyt tema, i 2012/2013 var temaet "Bedre By". Edison-forløbet kører bl.a. på skoler i Vejle, Esbjerg og Århus kommuner.

Edison-programmet består af en indledende workshop, en camp og en fortsættelse af projektet, når eleverne er tilbage på skolen.

I den indledende workshop introducerer lærerne eleverne for "Multiple intelligences", som er udviklet af Howard Gardner fra Harvard. Herefter skal eleverne udpege, i hvilke af disse intelligenser, de har deres personlige styrker. Baseret på elevernes svar sammensætter læreren grupper, hvor eleverne komplementerer hinanden, således at de kan bruge hinandens forskellige styrker og kompetencer.

Campen forventes at finde sted uden for skolen for at skabe en moderat form for stress og tvinge eleverne "ud af boksen". Eleverne overnatter for det meste på campen. Det primære formål med elev-campen er at give eleverne nogle værktøjer til idéskabelse, til at kunne vurdere og præsentere idéer, og samtidig give dem en god start for den efterfølgende projektfase tilbage på skolen.

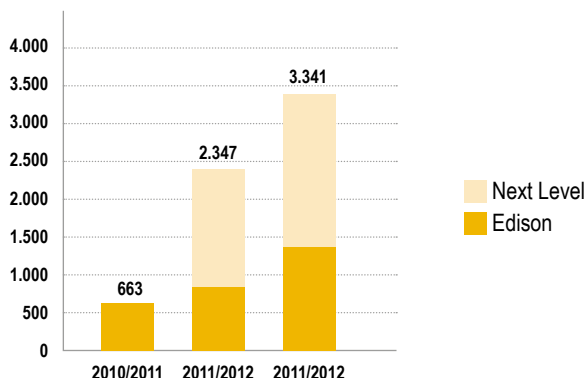
Skolerne afsætter 40-50 timer til Edison, så eleverne kan arbejde videre med deres projekt, når de er tilbage på skolen. Edison er designet på en måde, der gør det muligt at arbejde tværfagligt med projekterne.

NextLevel

NextLevel er et projektorienteret undervisningsforløb og en konkurrence, som naturligt baserer sig på kreativitet, innovation og iværksættelse. Eleverne gennemgår forløb, hvor de lærer at bruge og udvikle faglig viden og se denne i nye sammenhænge, samtidig med at de får erfaringer med kreative processer og metoder. De lærer at vurdere og reflektere over nye idéer og løsninger samt at strukturere disse, så de giver værdi for andre. Rent praktisk lærer de at bruge redskaber og metoder til planlægning af virkelige projekter. Eleverne får desuden erfaring med at udføre noget i praksis, at realisere projekter, som de selv har udviklet. Forløbet giver eleverne mulighed for at se og udvikle deres skolelærdom i en sammenhæng med verden uden for skolens mure.

Konkurrencens kategorier er åbne, og elever og lærere har mulighed for at bruge dem som udgangspunkt for deres egne idéer. Samtidig kan den enkelte lærer selv vælge, hvilke fag og temaer der skal danne rammen for elevernes projekter. Klassen kan arbejde med en fælles kategori eller forskellige kategorier med et fag eller tema som ramme.

I figur 2.4 ses deltagelsen i Edison- og NextLevel-konkurrenceforløbene for skoleåret 2012/2013 samt historikken fra de to foregående skoleår.

Figur 2.4

Stigningen i antal deltagende elever i Edison og NextLevel skyldes, at kendskabet til konkurrencerne nu er blevet udbredt til endnu flere skoler og kommuner.

2.7 Undervisningsforløb udbudt af FFE-YE: Kreativitetstornado

I skoleåret 2012/2013 har FFE-YE stået for en række Kreativitetstornadoer, som er et helt særligt program, hvor elever, på baggrund af en case, arbejder med kreativitet og innovation for at komme med deres helt egne forslag til løsninger. Casen kan stilles af skolen, af en lokal virksomhed eller institution, eller af FFE-YE. En Kreativitetstornado gennemføres på skolen, eventuelt på en lokal virksomhed, hvilket kan gøre opgaven endnu mere virkelighedsnær. FFE-YE arbejder gennem hele processen med en række værktøjer, som kan være til inspiration for både elever og de medvirkende lærere. Værktøjerne stilles til rådighed for lærerne og kan bruges uafhængigt af Kreativitetstornadoen i mange andre sammenhænge.

I 2012/2013 har i alt 590 elever deltaget i en FFE-YE Kreativitetstornado.

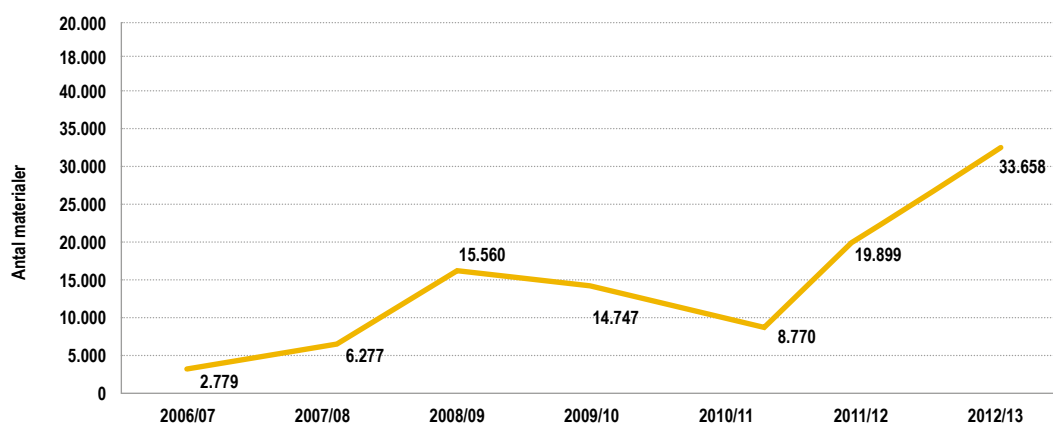
2.8 Udleveret undervisningsmateriale fra FFE-YE

En af de måder, hvorpå FFE-YE arbejder med at kvalificere og udbrede entreprenørskabsundervisning på landets uddannelsesinstitutioner, er gennem udvikling og salg af undervisningsmaterialer. Det meste materiale udleveres gratis, og langt det meste er tilgængeligt digitalt, så det frit kan downloades, mod at lærerne registrerer, hvor mange elever de har tænkt sig at bruge materialet til.

På grundskoleniveau tilbyder FFE-YE en række materialer til anvendelse i undervisningen i 0.-10. klasse. En opgørelse over, hvor meget undervisningsmateriale der er udleveret, kan give en indikation af, hvor mange elever der undervises i entreprenørskab.

Nedenstående figur 2.5 viser udviklingen over tid. Antallet af materialer der er udleveret er steget markant de seneste to år – og specielt det seneste år. Det hænger til dels sammen med, at flere nye materialer er blevet udviklet, dels at kendskabet til disse er øget (det skal her igen bemærkes at åbenlyse dobbelt-downloads er sorteret fra). Det øgede fokus på entreprenørskabsundervisning i mediebilledet i løbet af det seneste år har naturligvis også haft en stor indvirkning på denne udvikling. I forhold til det hidtil største antal udleverede undervisningsmaterialer i 2011/2012 på 19.899 er tallet således steget med 68 pct. til 33.658 i 2012/2013.

FFE-YE's undervisningsmaterialer

Figur 2.5

2.9 NEIS

NEIS står for Netværk for Entreprenørskab I Skole og uddannelser. Det er et netværk for entreprenørskabsundervisere på alle uddannelsesniveauer og -områder.

At kunne netværke regnes ofte for at være en af de kompetencer, der er særligt nyttige for entreprenører at være i besiddelse af. Undervisere i entreprenørskab kan måske i denne sammenhæng betegnes som intraprenører (idet de er med til at skabe nytænkning inden for en bestående virksomhed eller organisation, nemlig den institution, som de underviser på). I hvert fald har de også stor gavn af at tage del i NEIS. I netværket deles erfaringer og viden, og gennem regelmæssige møder får deltagerne ny viden og inspiration fra spændende oplægsholdere og kontakt til erhvervslivet. På studieture til udlandet får deltagerne også nye idéer til deres egen undervisning og helt konkrete nye værktøjer med hjem.

I netværket deltager lærere fra grundskolen og ungdomsuddannelserne samt undervisere fra de videregående uddannelser. Herudover er der deltagere fra kommuner og undervisningscentraler. NEIS er således et tilbud til skoler, uddannelsesinstitutioner, CFU-centre og UU-centre i alle regioner.

Alle skoler, som er medlem af NEIS, arbejder i forskellig grad med entreprenørskab og innovation i undervisningen. F.eks. kan nævnes, at flere af skolerne har entreprenørskabsforløb, hvor lokale virksomheder deltager og opstiller udfordrende problemstillinger, som eleverne skal komme med løsningsforslag til.

I løbet af skoleåret 2012/2013 har 13 nye skoler tilmeldt sig netværket. Antallet af grundskoler, der er medlem af NEIS, er således næsten fordoblet fra 55 i 2010/2011 til 99 i 2012/2013. Se bilag 2 for en liste over medlemsinstitutioner.

Skolerne i netværket repræsenterer i alt ca. 59.000 elever. Det er meget sandsynligt, at en stor del af disse modtager undervisning i entreprenørskab. Ud fra det antal lærere, der er registreret som kontaktpersoner på den enkelte skole, kan et estimeret minimum udregnes. I alt er der registreret 182 lærere i NEIS-netværket, men for at undgå, at flere lærere medregnes dobbelt, frasorteres NEIS-lærere fra skoler, som har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen. Dette betyder, at vi anvender 135 unikke NEIS-lærere til at estimere antallet af entreprenørskabs elever på NEIS-skolerne.

Udregninger viser, at lærerne i gennemsnit underviser 2,6 klasser hver. Normal-klassekvotienten for grundskoler er ifølge Undervisningsministeriet 18,8¹¹. De 135 unikke lærere¹², der er kontaktpersoner på NEIS-skolerne og deltager i netværkets arrangementer, kan derfor antages at undervise mindst 6.599 elever i entreprenørskab i en eller anden form i 2012/2013 mod 5.084 elever i 2011/2012.

¹¹ Kilde: www.uvm.dk, Elevtal for grundskolen 2009/2010.pdf

¹² For ikke at tælle dobbelt frasorteres vi de NEIS-skoler, der allerede har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen.

2.10 Særlige undervisningsaktiviteter

Der arbejdes i flere kommuner særskilt med projekter, der har fokus på entreprenørskab, innovation og iværksætteri. Der er flere kommuner end de nedenfor nævnte, der har fokus på entreprenørskab på kommunalt plan, men de vil være inkluderet i enten spørgeskemaundersøgelsen, Edison-konkurrenceforløbet eller gruppen af FFE-YE-støttede projekter, som vi også bringer tal fra i dette afsnit. Det gælder bl.a. Lemvig Kommune, Silkeborg Kommune, Vejle Kommune og Frederikssund Kommune. Der er altså så vidt muligt frasorteret gengangere. Der kan derudover være yderligere kommuner, som har et særligt fokus på området for entreprenørskabsundervisning, men som vi ikke kender til.

Enkelte kommuner arbejder med projekter, der ligger meget tæt op ad entreprenørskab som f.eks. Kolding Kommune, der kører projektet Design & Innovation. I projektet arbejdes med, at metoderne omkring design og innovation skal blive kendte for eleverne, så de både kender dem, kan se sig selv i dem og meget gerne kan anvende dem, når de forlader folkeskolen efter 9. eller 10. klasse. Der udvikles en designpædagogik (baseret på designmetode og kollaborative processer), så der kan designundervises i alle fag på alle trin. Undervisningen bliver, hvor det passer, eksperimenterende og undersøgende, elevinddragende og procesorienteret.

I Frederikssund Kommune har man siden efteråret 2011 arbejdet med projektet, "Innovative elever løser virksomhedsproblemer" (Inno-elev), hvor elever i 3., 6. og 8. klasse fra kommunens 13 folkeskoler samarbejder med lokale virksomheder om naturfaglige problemstillinger. Hensigten er at øge elevernes evne til at arbejde kreativt, innovativt og entreprenant, at øge deres interesse for naturfag samt deres kendskab til det lokale erhvervsliv, alt sammen med henblik på fremtidige uddannelses- og jobmuligheder.

Derudover arbejder man på mindst 30 folkeskoler i 10 kommuner i Region Midtjylland med det EU-støttede projekt "Innovation i Folkeskolen", hvis overordnede mål er at styrke folkeskolens arbejde med innovation og entreprenørskab i undervisningen i de ældste klasser (7.-10. klasse). Derigennem ønsker man at bidrage til at skabe en stærk iværksætterkultur i regionen og til at skabe en arbejdsstyrke med flere entreprenante kompetencer for at skabe vækst og udvikling, såvel i eksisterende virksomheder som igennem oprettelse af nye virksomheder. Projektet løber fra februar 2012 frem til august 2014.

Der arbejdes også stadig i Ikast-Brandeborg kommune med projektet Entrepreneurskolen, som startede i 2006 og som er blevet udset til at være et af kommunens fire fyrtårne i byrådsperioden frem til 2014. Entrepreneurskolen skal uddanne børn og unge til eksperter indenfor iværksætterlyst, innovation og kreativitet.

Og i Herning Kommune arbejder man indtil 2017 videre med udviklingsprojektet Partnerskab for Fremtiden. Projektet er finansielt støttet af Det Lokale Beskæftigelsesråd, LBR, og drejer sig om at udbrede entreprenørskab i undervisningen gennem partnerskaber med lokale virksomheder. For uddybelse af de to sidstnævnte projekter henvises til sidste års kortlægningsrapport¹³.

Endelig arbejdes der i Odense Kommune stadig med det seks-årige projekt ISI 2015, som gennemføres 2009-15 på fem folkeskoler i Odense kommune; ISI står for Innovation, Science og Integration. I 2012/2013 deltog i alt 285 elever i de fem skoler nu 8. klasser, som følges gennem hele projektforsløbet. Projektet fokuserer på innovation som et redskab til at gøre de kreative naturfag i folkeskolen så nærværende, relevante og spændende som muligt. Det overordnede mål er

¹³ http://www.ffe-ye.dk/media/203127/fra_abc_til_phd_2012.pdf

at forbedre især tosprogede unges færdigheder inden for naturvidenskab. Projektet er et samarbejde mellem Industriens Fond, Odense Kommune og Danish Science Factory (tidl. Dansk Naturvidenskabsformidling).

Opfindertjenesten, der varetages af Teknologisk Institut, imødekommer et stigende behov for praktisk holdundervisning i hands-on-metoder inden for idéudvikling, modeltilvirkning og kommercialisering, som er opstået i takt med den øgede satsning på innovationsområdet og ønsket om at styrke studerendes praktiske kompetencer inden for dette felt. Opfindertjenesten er et tillæg til Opfinderrådgivningen og er fra 2011 finansieret på en årlig bevilling fra Videnskabsministeriet. Der bliver gennemført en række skræddersyede undervisningsmoduler i praktisk innovation for studerende på videregående uddannelser, de gymnasiale uddannelser og grundskolen fra 6. til 10. klasse. I skoleåret 2012/2013 er der gennemført undervisning for 370 elever fra grundskolen mod 750 i 2011/2012. Årsagen til denne nedgang i antal elever skyldes aflysningen af et par store arrangementer under lærer-lockouten i foråret 2013.

Det er ikke alle skoler, der arbejder med entreprenørskabsundervisning, som har deltaget i FFE-YE's spørgeskemaundersøgelse for grundskolelærere, men FFE-YE har fået kendskab til deres aktiviteter gennem det opsøgende arbejde vi udfører. Derfor har vi kunnet registrere, at yderligere 674 elever fordelt på 8 skoler har modtaget entreprenørskabsundervisning. I nedenstående tabel 2.1 er disse elever anført som kategorien GSK undervisning.

En del skoler har benyttet sig af muligheden for at søge støtte hos FFE-YE til udvikling af undervisning, materialer eller særlige aktiviteter. F.eks. er der igangsat et projekt på Nydamskolen i Sønderborg Kommune, hvor skolen som helhed arbejder på at blive mere innovativ og konkret har udarbejdet to innovative undervisningsforløb for 2.-3. klassetrin. I forbindelse med de støttegivende projekter har skolerne registreret deltagelse af 2.192 elever i skoleåret 2012/2013.

Særlige undervisningsaktiviteter

Skole	Aktivitet	Elever 2010/11	Elever 2011/12	Elever 2012/13
Frederikssund Kommune	Inno-elev forløb			444
Skoler i Odense Kommune	ISI 2015	221	285	285
Region Midtjylland	Innovation I Folkeskolen (EU)			6.313
Teknologisk Institut	Opfindertjenesten	103	750	370
	FFE-YE-støttede projekter ¹	-	1.797	2.192
	GSK undervisning		442	674
I alt		3.352	7.010	10.278

¹ 2010/2011 blev dette ikke opgjort særskilt.

Tabel 2.1

Som det fremgår af tabellen kan antallet af elever, der modtager entreprenørskabsundervisning, opgøres til 10.278, hvilket er en stigning på 47 pct. ift. skoleåret 2011/2012.

2.11 Geografisk udbredelse

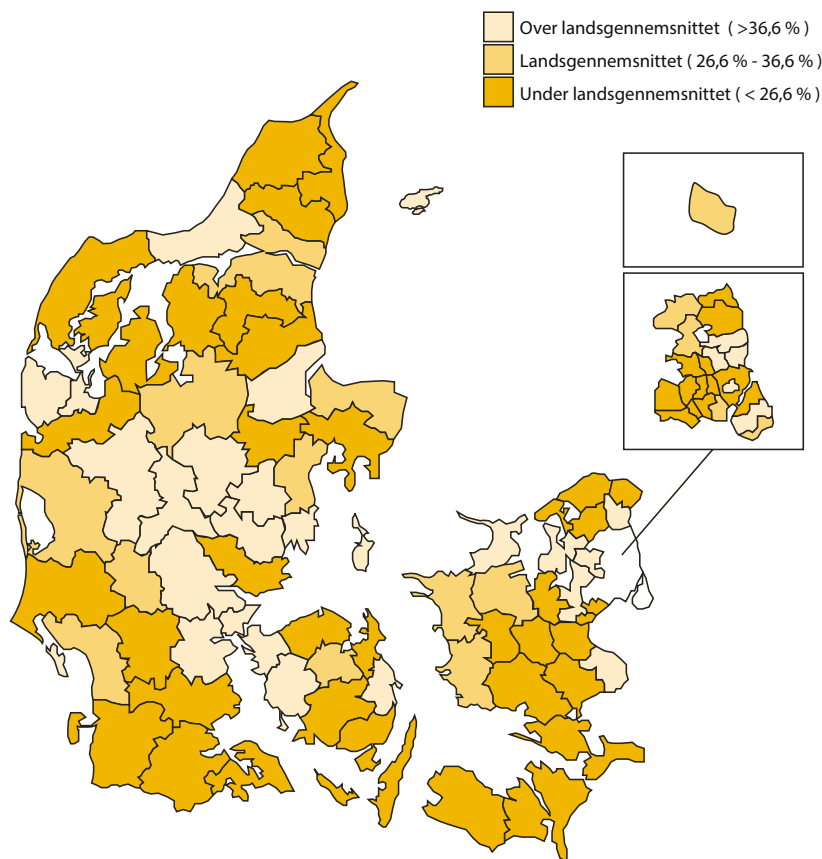
Som noget helt nyt kan vi i skoleåret 2012/2013 vise udbredelsen af entreprenørskabsundervisning i Danmark i form af dens fordeling på de forskellige kommuner.

På baggrund af de indsamlede data, som er sket på skole- og kommuneniveau, kan vi udregne andelen af skoler, i en given kommune, som i større eller mindre grad har stiftet bekendtskab med entreprenørskabsundervisning. Overordnet har vi registreret, at 31,6 pct., svarende til 639 af landets samlede antal skoler på 2.020¹⁴, i større eller mindre grad har gennemført entreprenørskabsundervisning. For at opsummere kan dette f.eks. omfatte:

- Brug af FFE-YE's undervisningsmaterialer.
- Deltagelse i FFE-YE's Kreativitetstornadoer.
- Medlemskab af netværket NEIS.
- Deltagelse af elever fra skolen i undervisningsforløbene Edison eller NextLevel.
- Deltagelse af lærere fra skolen i FFE-YE's spørgeskemaundersøgelse og kategorisering af disse lærere som entreprenante undervisere.
- Deltagelse i særlige aktiviteter (kommunale/regionale entreprenante projekter mm.).

¹⁴ UVM, institutionsregister, folkeskoler, efterskoler, friskoler og private grundskoler (Kun hovedinstitutioner eller institutioner uden enhed)

Andelen af grundskoler der arbejder med entreprenørskab

Figur 2.6

I figur 2.6 er landets 98 kommuner opdelt i 3 kategorier, afhængigt af kommunens andel af skoler, der er registreret med entreprenørskabsundervisning eller - aktiviteter i løbet af skoleåret 2012/2013, og farvelagt i forhold til dette:

Lys orange: Andelen af ent. skoler ligger 5 procentpoint eller mere over landsgennemsnittet (>36,6 pct.)

Mellem orange: Andelen af ent. skoler ligger +/- 5 procentpoint fra landsgennemsnittet (26,6 < andel < 36,6)

Mørk orange: Andelen af ent. skoler ligger 5 procentpoint eller mere under landsgennemsnittet (<26,6 pct.)

Danmarkskortet viser et broget billede af Danmark, hvad angår erfaring med entreprenørskabsundervisning i de forskellige kommuner. Vi kan dog slå fast, at der i alle landets kommuner findes skoler, der arbejder med entreprenørskab i undervisningen.

Generelt kan man sige, at de midt- og østjyske kommuner samt Trekantsområdet er rigtig godt med på området. Det sydlige og nordlige Danmark ligger generelt lidt under gennemsnittet, og i de store byer ligger man omkring landsgennemsnittet. Forskellene landsdelene imellem skyldes, at man i nogle egne har fået kendskab til og taget entreprenørskabstanken til sig før end andre, og er man på en skole/region først begyndt med entreprenørskabsundervisning, fortsætter man i reglen med det. Det kan også skyldes forskelle i strategi og prioritering de enkelte kommuner og regioner imellem.

Den forholdsvis høje indsats i Midt- og Østjylland kan delvist forklares med en tidlig og mangeårig indsats på området, hvor emnet entreprenørskabsundervisning til at starte med er blevet sat højt på dagsordenen i regionens kommuner. Hos FFE-YE forsøger vi at styrke indsatsen på entreprenørskabsområdet over hele landet ved f.eks. at udbrede kendskabet til og mulighederne for støtte til entreprenørskab i undervisningen til endnu flere kommuner og skoler, og i særlig grad også til de, som endnu ikke har erfaring med det.

2.12 Opsummering

I denne kortlægning af udbredelsen af entreprenørskabsundervisning i grundskolen i skoleåret 2012/2013 bygger analysen på følgende:

- En spørgeskemaundersøgelse blandt lærere foretaget i foregående skoleår 2011/2012
- FFE-YE konkurrenceforløb
- FFE-YE undervisning
- Antal udleverede og downloadede FFE-YE undervisningsmaterialer
- Antal deltagere i NEIS
- Særlige undervisningsaktiviteter

I skoleåret 2011/12 deltog 526 af landets lærere i FFE-YE's spørgeskemaundersøgelse. De gennemførte besvarelser fordelte sig på 183 skoler; dvs. 8 pct. af landets skoler medvirkede i forrige års kortlægning. I denne kortlægning har vi i analysen medtaget resultatet fra sidste års spørgeskemaundersøgelse, som tidligere nævnt pga. lockouten i foråret 2013.

Analysen fra 2011/2012, baseret på lærernes besvarelser af spørgeskemaet, viste, at 250 lærere (46 pct. af de gennemførte besvarelser) underviste i entreprenørskab i en eller anden form.

I undersøgelsen blev der spurgt ind til forskellige temaer: Entreprenørskab, Økonomisk forståelse, Fagfaglighed, Inddragelse af lokalmiljø, Elevinvolvering, Tværfaglighed og Globalt perspektiv. Herudover blev der spurgt ind til, hvilke af faserne Kreativitet, Innovation og Iværksættelse læreren fokuserede på. For yderligere oplysninger om undersøgelsen henviser vi til sidste års kortlægningsrapport.

Resultatet af spørgeskemaundersøgelsen i 2011/2012 var, at 19.004 elever blev undervist i entreprenørskab i en eller anden form. Dette svarede til knap 3 pct. af alle elever i grundskolen og udgjorde en stigning fra 2 pct. året før. Vi tillader os at antage, på baggrund af stigningerne på andre af vores målte områder, at tallet for i år som minimum ligger på samme niveau som sidste år, og derfor har vi overført resultatet fra 2011/2012 til dette år.

I FFE-YE's konkurrenceforløb Edison og NextLevel deltog sammenlagt 3.341 elever. Dette er en 42 pct. stigning fra 2.347 elever i 2011/2012. Deltagelsen i undervisningsforløbet Kreativitetstornado er dog samtidig faldet til 590. Dette fald kan skyldes, at et stigende antal deltagende skoler/elever i stedet har valgt at deltage i Edison og NextLevel.

Et andet tilbud fra FFE-YE til grundskolerne er undervisningsmaterialer, der kan bruges i entreprenørskabsundervisningen. I 2010/2011 udgjorde det samlede antal udleverede eller downloadede materialer 8.770 stk.¹⁵. I 2011/2012 var dette antal steget til 19.899. Og i 2012/2013 er det steget yderligere til 33.658. Dette er en tydelig indikation af, at væsentligt flere elever i grundskolen undervises i entreprenørskab. I skoleåret 2011/2012 var 87 skoler medlemmer af NEIS. Dette tal blev i 2012/2013 øget til 99. Skolerne i netværket repræsenterer i alt ca. 59.000 elever. De 135 lærere (ift. 104 sidste år), der er kontaktpersoner på NEIS-skolerne (som ikke har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen), estimeres at undervise 6.599 elever i entreprenørskab i en eller anden form, hvilket er en stigning på ca. 30 pct. ift. 2011/2012. Der er givetvis flere af disse læreres kolleger, der også underviser i entreprenørskab, men de er ikke talt med i opgørelsen.

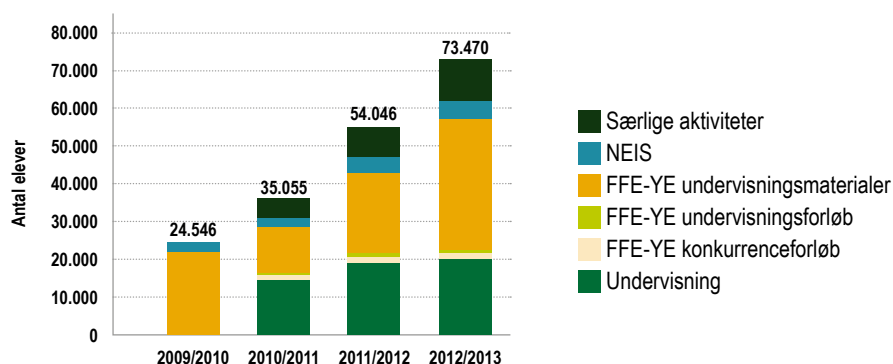
I flere kommuner arbejder man med fokus på entreprenørskab på skolerne. Disse projekter og andre aktiviteter, som vi har kunnet få elevtal fra, herunder Opfindertjenesten og FFE-YE-støttede projekter, indgår med i alt 10.278 elever i den samlede kortlægning af grundskolens entreprenørskabsundervisning. Dette er en 47 pct. stigning i forhold til sidste års antal på 7.010.

I figur 2.7 herunder ses fordelingen af det samlede antal af grundskoleelever på de forskellige former for entreprenørskabsundervisning og aktiviteter i løbet af de seneste fire år. Det samlede antal elever, der undervises i entreprenørskab i grundskolen, udgør 73.470 i skoleåret 2012/2013.

Det ses, at undervisningen baseret på lærernes besvarelser i spørgeskemaundersøgelsen samt downloads af FFE-YE's undervisningsmaterialer udgør langt det største antal i den samlede opgørelse. Undervisning gennemført af lærere, der er medlem af NEIS-netværket, samt deltagelse i særlige aktiviteter har gennemgået en pæn stigning de seneste tre år. Generelt kan man sige, at antallet af grundskoleelever, der deltager i entreprenørskabsundervisning i en eller anden form, er stigende over hele linjen.

¹⁵ I 2010/2011 rapporten blev simuleringsspillet Green City inkluderet i det overordnede tal 12.196.

Antal grundskoleelever, der deltager i entreprenørskabsundervisning og særlige aktiviteter

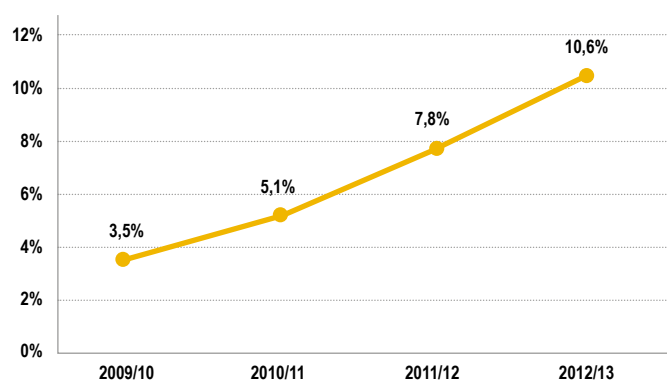

Figur 2.7

En opgørelse af den geografiske spredning viser, at der undervises i entreprenørskab på skoler i alle landets kommuner. Det overordnede billede er, at flere kommuner i Midtjylland og trekantsområdet er længere fremme med implementeringen af innovation og entreprenørskab på grundskolerne, end f.eks. landets sydlige kommuner. Bemærk at kvaliteten og omfanget af skolernes entreprenørskabsundervisning ikke kan ses ud fra Danmarkskortet.

Af figur 2.8 fremgår, at 10,6 pct. af alle knap 700.000 elever i skoleåret 2012/2013 deltager i entreprenørskabsundervisning og særlige aktiviteter. Dette tal skal ses som et minimum og dækker således kun over den undervisning og de aktiviteter, som FFE-YE har kunnet registrere. Som det fremgår, er der sket en væsentlig stigning i løbet af de seneste tre skoleår. Fra 3,5 pct. i 2009/2010 til 10,6 pct. i skoleåret 2012/2013.

Andelen af grundskoleelever, der deltager i entreprenørskabsundervisning og særlige aktiviteter

Figur 2.8

Ungdomsuddannelserne

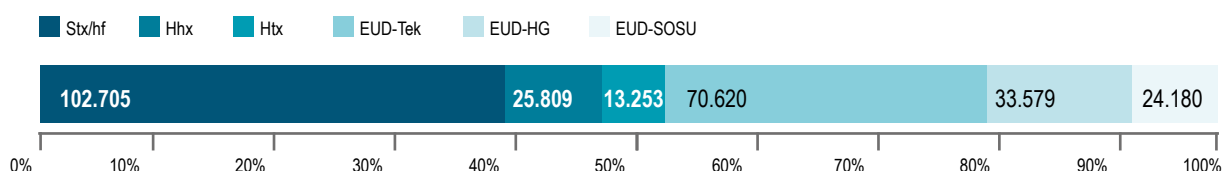
3.1	Indledning	37	Opsummering - EUD	51
3.2	Hvad er entreprenørskabsundervisning på ungdomsuddannelserne?	38	Opsummering på undervisningen i gymnasier og på EUD	52
3.3	Afgrænsning	40	3.6 Konkurrenceforløb udbudt af FFE-YE: Company Programme og øvrige konkurrenceforløb	53
3.4	Metode	41	Om Company Programme	53
	Metode – Kortlægning af undervisning på gymnasiale uddannelser	41	Om Innovation & Design	54
	Metode – Kortlægning af undervisning på erhvervsuddannelserne	42	3.7 FFE-YE's undervisningsmateriale	56
	Metode – Kortlægning af FFE-YE konkurrenceforløb, FFE-YE materialeudlevering samt særlige aktiviteter	42	3.8 Særlige aktiviteter på ungdomsuddannelserne	56
3.5	Undervisning på gymnasier og EUD	43	Regionale projekter	57
3.5.1	Gymnasiale uddannelser	43	Konkurrencer	57
	Den almengymnasiale uddannelse (stx/hf)	43	Konkurrenceforløb	57
	Erhvervsrettede gymnasiale uddannelser (hvx og htx)	45	Camp	58
	Opsummering – gymnasiale uddannelser	47	Opfindertjenesten	58
3.5.2	Kortlægning af erhvervsuddannelserne (EUD)	48	FFE-YE-støttede projekter	58
	EUD-Tek	49	Opsummering på særlige aktiviteter	58
	EUD-HG	50	3.9 Opsummering	60
	EUD-Sosu	51		

3.1 Indledning

Ungdomsuddannelserne i Danmark dækker de gymnasiale uddannelser og de erhvervsfaglige uddannelser.

- 1) De gymnasiale uddannelser omfatter det almene gymnasium (stx / hf) samt de erhvervsrettede gymnasiale uddannelser hhx, htx og eux¹.
- 2) De erhvervsfaglige uddannelser (EUD) foregår på landets handelsskoler, erhvervsskoler, maritime skoler og social- og sundhedsskoler.

Nedenstående figur 3.1 viser, hvordan den samlede elevbestand på 270.146 elever fordeler sig på uddannelsestyper.²

Figur 3.1

Antallet af elever på de gymnasiale uddannelser (stx/hf, hhx og htx) og de erhvervsfaglige uddannelser (EUD) er næsten ligeligt fordelt. Den almene studentereksamen (stx/hf) er med 102.705 elever den største gymnasiale uddannelse målt på elevtal, hvor de erhvervsgymnasiale uddannelser tilsammen har 39.062 elever, de fleste på hhx. Godt 128.000 elever er i gang med en erhvervsfaglig ungdomsuddannelse på EUD fordelt på håndværksfag (Tek), merkantile fag (HG) og social- og sundhedsområdet (Sosu). I dette afsnit af rapporten kortlægges status for skoleåret 2012/2013 i forhold til undervisning, der fremmer de unges entreprenørielle kompetencer, unges deltagelse i denne undervisning samt hvilken udvikling, der er sket i forhold til kortlægningen over de sidste fire år fra 2009/2010.

¹ Eux indgår ikke separat i denne kortlægning.

² Senest opdaterede data fra Undervisningsministeriet: Samlet elevbestand på en ungdomsuddannelse i 2012.

3.2 Hvad er entreprenørskabsundervisning på ungdomsuddannelserne?

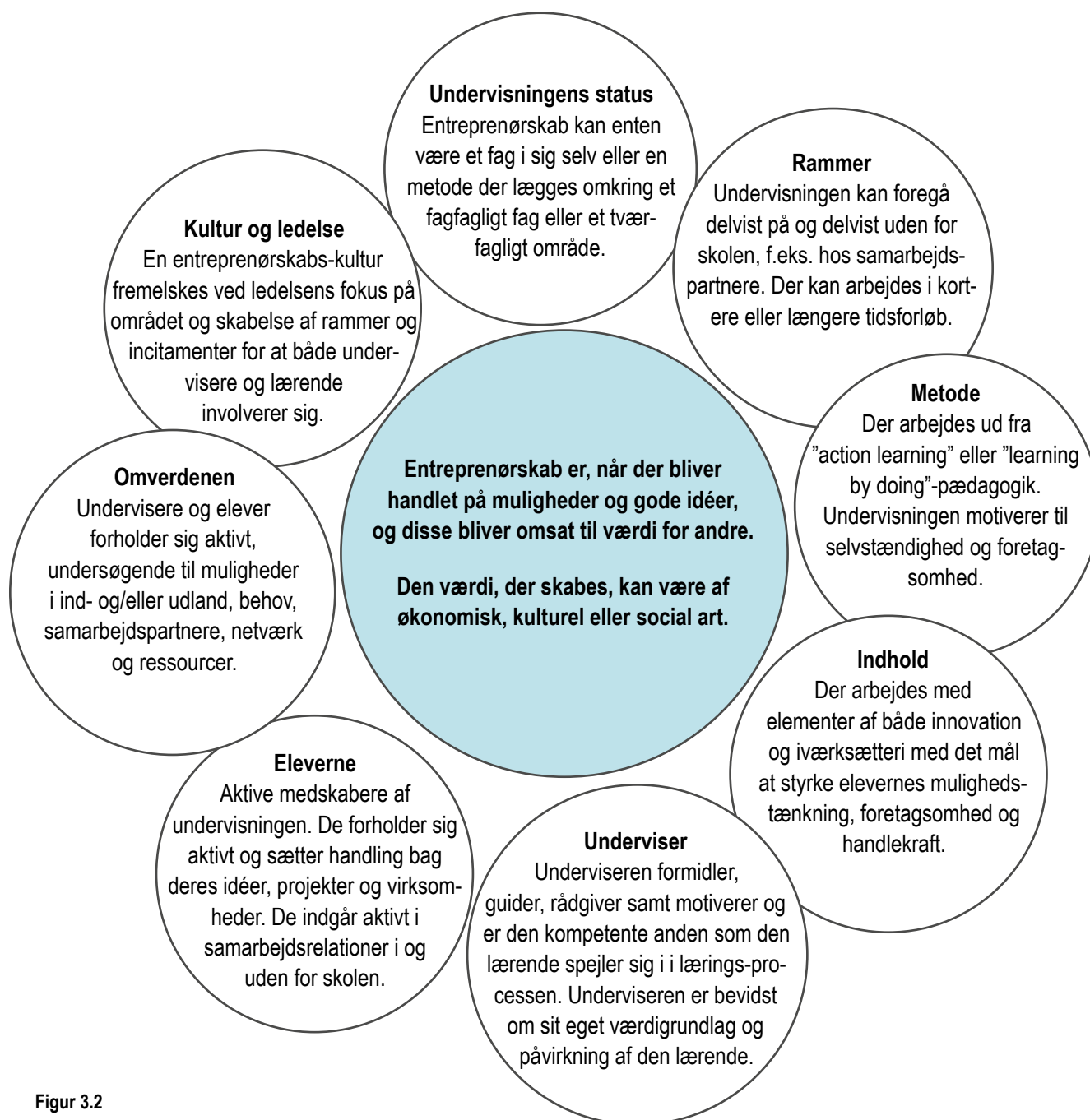
Entreprenørskabsundervisning på ungdomsuddannelserne er både teoretisk og praksisbaseret. Det der, som tidligere nævnt, kan kaldes undervisning *om entreprenørskab* og undervisning *i entreprenørskab*. Undervisning *om* entreprenørskab sætter fokus på, at eleven tilegner sig viden om fremherskende teorier, begreber og metoder i faget. Det er som oftest lærebøger og gennemgang af væsentlige teorier, begreber og metoder, der dominerer undervisningen. Undervisning *i* entreprenørskab er mere handlings- og projektorienteret, og eleven lærer f.eks. at omsætte en forretningsidé til et konkret salgbart produkt eller at løse et problem gennem en innovativ indsats. Der er tale om en *action learning*-tilgang eller en *learning-by-doing*-tilgang, hvor eleven prøver entreprenørskab af i praksis og ofte er i kontakt med omverdenen uden for uddannelsesmiljøet i form af organisationer og virksomheder.³

Hvor grundskolen har givet eleverne et grundlag for at arbejde med innovative projekter og kreative ideer og måske også at planlægge, udføre og forstå sammenhænge i en idé eller en plan, supplerer ungdomsuddannelserne ved at lægge det fag-faglige ovenpå. Eleven skal på dette niveau opnå viden om innovative processer ved at arbejde med disse i virkelighedsnære situationer. Samtidig skal eleven til at arbejde selvstændigt og sammen med andre inden for flerfaglige områder opøves, så at eleverne rustes til livet efter skolen, både som lønmodtagere og som potentielle iværksættere. Eleverne kan på dette niveau arbejde med mere komplekse problemstillinger med fokus på handling, kreativitet, omverdensforståelse og personlig indstilling på basis af deres personlige erfaring og udvikling.

På ungdomsuddannelserne undervises der i entreprenørskab i selvstændige fag som f.eks. Innovation, men det kan lige som i grundskolen også indgå i andre fag, som eksempelvis Erhvervsøkonomi eller almen studieforberedelse (AT) på stx.

³ Kilde: Philipsen, K. og Funder, L.: Udvikling af entreprenørielle kompetencer på gymnasieuddannelser i entreprenørskab & kompetencer. GEM-antologi 2008, Børsens Forlag

De enkelte blade i entreprenørskabs-blomsten illustrerer hvilke forhold, der gør sig gældende for undervisningen på ungdomsuddannelserne.

Figur 3.2

Uddannelserne på ungdomsniveau har forskelligt fokus i kraft af deres erhvervs- og studierettethed. Heraf følger også forskelle i kultur på de enkelte institutioner, men ovenstående blomst kan udfoldes på alle uddannelser. I de følgende afsnit beskrives, hvordan det gøres i praksis i skoleåret 2012/2013.

3.3 Afgrænsning

I kortlægningen af entreprenørskab på ungdomsuddannelserne gives et overblik over udbredelsen på de forskellige studieretninger, både i form af udbud og antal deltagende elever. Entrepreneurielle aktiviteter, som foregår uden for den formelle undervisning, vil også indgå i rapporten, men der vil blive skelnet imellem de to typer i opgørelserne.

På ungdomsuddannelsesniveau dækker kortlægningen følgende:

- Undervisning på de gymnasiale og erhvervsfaglige uddannelser i skoleåret 2012/2013 samt udviklingen fra skoleåret 2009/2010.
- Konkurrencer udbudt af FFE-YE: Company Programme og Da Vinci.
- Materialer – udleveret undervisningsmateriale fra FFE-YE.
- Særlige aktiviteter – antal deltagere i andre konkurrencer og camps, Opfindertjenesten, regionale/kommunale projekter samt FFE-YE-støttede projekter.

Kortlægningen tager udgangspunkt i den formelle undervisning, og for ungdomsuddannelsesområdet gælder, at identificering af fag og fagmoduler med entreprenørskabsindhold er foretaget ud fra læreplaner og vejledninger. Af disse fremgår ikke altid, hvilken pædagogisk metode der anvendes i undervisningen, og denne kan følgelig ikke kvantificeres. Det skal derfor bemærkes, at udbredelsen af entreprenørskabspædagogik og -didaktik, som understøtter foretagsomhed, ikke nødvendigvis fremgår af denne kortlægning.

Aktiviteter, der ligger ud over den formelle undervisning såsom konkurrencer, camps, o. lign., bliver som hovedregel opgjort separat fra den formelle undervisning.

De institutioner, som indgår i kortlægningen, er grundlæggende alle institutioner, der er registreret i Undervisningsministeriets institutionsregister.⁴ Dog er der visse undtagelser, idet grønlandske og islandske institutioner ikke er medtaget. Derudover er et fåtal af andre institutioner udeladt på baggrund af kortlægningens vægt på 'den lige vej' gennem uddannelsessystemet.

Kortlægningen har fokus på uddannelsesområder; status på de enkelte ungdomsuddannelsesinstitutioner vil således ikke fremgå.

I enkelte tilfælde kan det ske, at en elev tælles med i opgørelsen flere gange, hvis vedkommende f.eks. har deltaget i to forskellige fag/kurser. Det er ikke muligt at føre kontrol med dette, da individ-data ikke er tilgængelige. Hvis der er risiko for, at dobbelt-tælling påvirker resultaterne væsentligt, vil det fremgå af teksten.

I udarbejdelsen af kortlægningen er det tilstræbt at give et samlet overordnet overblik over situationen på ungdomsområdet, men vi kan naturligvis ikke afvise, at enkelte uddannelsesinstitutioner, uddannelser m.m. kan være overset i arbejdsprocessen.

Ny information og viden kan være årsag til, at tal afviger ift. kortlægningsrapporten for skoleåret 2011/2012.

⁴ Undervisningsministeriets (uvm.dk), institutionsregister

3.4 Metode

Fag og moduler på de forskellige uddannelsesområder er identificeret ud fra en screening af fagenes læreplaner og vejledninger samt brug af nøgleord. I det følgende afsnit præsenteres de anvendte metoder til dataindsamlingen.

Nøgleord, søgeord

- Entreprenørskab
- Iværksætteri
- Innovation
- Intraprenørskab
- Idégenerering

Metode – Kortlægning af undervisning på de gymnasiale uddannelser

De gymnasiale uddannelser omfatter både det almene gymnasium og de erhvervsrettede gymnasiale uddannelser. På det almene gymnasium udbydes den 3-årige almene studentereksamen (stx) samt den 2-årige højere forberedende eksamen (hf). På de erhvervsrettede gymnasiale uddannelser udbydes den 3-årige højere handelseksamen (hhx) samt den ligeledes 3-årige højere tekniske eksamen (htx).

Den praktiske indgangsvinkel til indsamling af data på det gymnasiale område har været at undersøge hvilke fag, der kunne betragtes som undervisning med entreprenørskabsindhold. Denne proces har omfattet gennemgang af læreplaner og vejledninger på området. I gymnasieuddannelserne⁵ er fagene inddelt i tre niveauer: A-niveau opnås ved at have samme fag i 3 år, B-niveau opnås på 2 år og C-niveau på 1 år. Ikke alle fag udbydes på alle tre niveauer. Fagene Virksomhedsøkonomi A-B, Teknologi A-B, Innovation B-C og Erhvervsøkonomi C er identificeret som fag, der indeholder elementer af entreprenørskab.⁶ Se bilag 3 for en nærmere uddybning af, hvad fagene indeholder.

Oversigt over udbuddet af entreprenørskabsfag på de gymnasiale uddannelser

Fag på uddannelserne	Type	stx/hf	hhx	htx
Virksomhedsøkonomi A – B	Obligatorisk, mindst B		X	
Teknologi A – B	Obligatorisk, mindst B			X
Innovation B – C	Valgfag	X	X	X
Erhvervsøkonomi C	Valgfag	X		X

Tabel 3.1

I første fase benyttede vi Lectio,⁷ som er en webside, hvor uddannelsesinstitutioner kan lægge information ud til eleverne for at finde oplysninger om fag og tilhørende deltagerantal. I anden fase af dataindsamlingen kontaktede vi de uddannelsesinstitutioner, som ikke var at finde på Lectio, og bad dem udfylde et elektronisk spørgeskema.

For de institutioner, der hverken var oprettet på Lectio eller besvarede vores spørgeskema, kontaktede vi relevante kontaktpersoner via mail eller telefon. Næsten alle data blev indsamlet i disse første faser. I de resterende få tilfælde anvendte vi data indsamlet for kortlægningen i skoleåret 2011/2012 eller data, der er tilgængelige i Undervisningsministeriets databank.⁸

⁵ Inkluderer også hf – højere forberedende eksamen.

⁶ På baggrund af gennemgangen af læreplaner og videnskabelige artikler, bl.a. "Udviklingen af entreprenørielle kompetencer på gymnasie uddannelser" af Kristian Philipsen, Syddansk universitet, og Lars Funder, tidl. Adm. direktør Gumlink.

⁷ Lectio.dk

⁸ Offentlig tilgængelig databank på uvm.dk - <http://statweb.uni-c.dk/databanken/uvmDataWeb/MainCategories.aspx?>

I hhx- og htx-uddannelserne ligger entreprenørskabsfag, som er obligatoriske på mindst B-niveau (se tabel 3.1). De to øvrige fag, Innovation og Erhvervsøkonomi, er valgfag og indgår i forskellige sammenhænge i de respektive studeretter. En sammentælling af alle deltagerne i de fire fag ville give et forvrænget billede af virkeligheden. Derfor tælles kun elever i de obligatoriske fag med i den samlede opgørelse. For at give et indtryk af, hvor stor interessen for entreprenørskab i øvrigt er blandt eleverne, vil vi dog også redegøre for deltagelsen i valgfagene.

Det kan virke forkert, at deltagelsen i de obligatoriske tal ikke er 100 pct. Dette skyldes, at vi ser på ét skoleår isoleret, og at faget er obligatorisk for eleverne *i løbet af* deres uddannelse. Det er således ikke alle uddannelsens elever, der har faget på samme tid. Se bilag 4 for en nærmere beskrivelse af beregningsmetode.

Metode – Kortlægning af undervisning på erhvervsuddannelserne

Erhvervsuddannelserne (EUD) består af både praktik og skoleophold, og ca. 40.000 elever starter på et grundforløb hvert år. Der er 12 forskellige "indgange" til studiet. 11 af de 12 indgange udbydes af tekniske, maritime og social- og sundhedsskoler, mens den merkantile indgang udbydes af handelsskolerne. Det gælder for alle indgange, at eleven starter på et grundforløb og herefter fortsætter på et af de 110 hovedforløb.

På EUD har vi gennem en systematisk gennemgang af institutionernes hjemmesider, studieordninger og fagbeskrivelser identificeret de fag/kurser og moduler, som indeholdt entreprenørskab. I denne screening-proces blev søgeordene i faktaboksen (side 41) anvendt. Herefter kontaktede vi institutionerne direkte for at få oplyst antal elever.

Metode – Kortlægning af FFE-YE konkurrenceforløb, FFE-YE materialeudlevering samt særlige aktiviteter

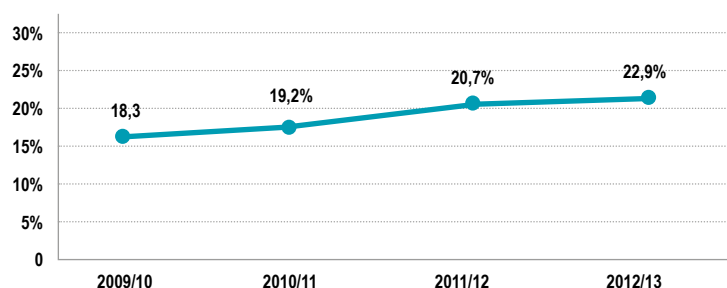
Kortlægningen giver et overblik over udviklingen i antal deltagere i de længerevarende Young Enterprise-konkurrenceforløb Company Programme og Innovation & Design samt et overblik over mængden af udleveret FFE-YE undervisningsmateriale. I denne forbindelse anvendes internt datamateriale og statistik. F.eks. registreres det, hvor mange elever der melder sig til messer og konkurrencer via FFE-YE's hjemmeside. Ligeledes registreres det løbende, hvilke og hvor mange materialer der leveres til skoler, samt, når lærerne downloader materialerne fra hjemmesiden, hvor mange elever materialerne skal anvendes til.

I et afsnit om "Særlige aktiviteter" beskrives andre konkurrencer og camps, Opfindertjenesten, regionale/kommunale projekter samt FFE-YE-støttede projekter. Antallet af elever, som har deltaget i sådanne aktiviteter, bliver så vidt muligt holdt separat fra antal deltagere i den formelle undervisning. Det kan dog i denne opgørelse forekomme, at enkelte elever indgår mere end én gang, men det er vores vurdering, at sådanne dobbelt-tællinger er så få, at de ikke påvirker resultatet nævneværdigt. Data til disse opgørelser er indhentet via eksterne kilder og eksempelvis gennem kontakt til projekter støttet af FFE-YE.

3.5 Undervisning på gymnasier og EUD

Kortlægningen af undervisningen viser, at andelen af de ca. 270.000 elever på ungdomsuddannelserne, der deltager i entreprenørskabsundervisning, er steget fra 18,3 pct. i 2009/2010 til 22,9 pct. i 2012/2013. Det er altså nu over en femtedel af alle elever på ungdomsuddannelserne, der deltager i entreprenørskabsundervisning om året. Nedenstående figur 3.3 viser udviklingen over de seneste tre skoleår for det samlede område.

Andel elever på ungdomsuddannelserne, som deltager i entreprenørskabsundervisning

Figur 3.3

De efterfølgende afsnit afdækker udbredelsen på de to forskellige uddannelsesområder, samt mere specifikt, på de forskellige studieretninger.

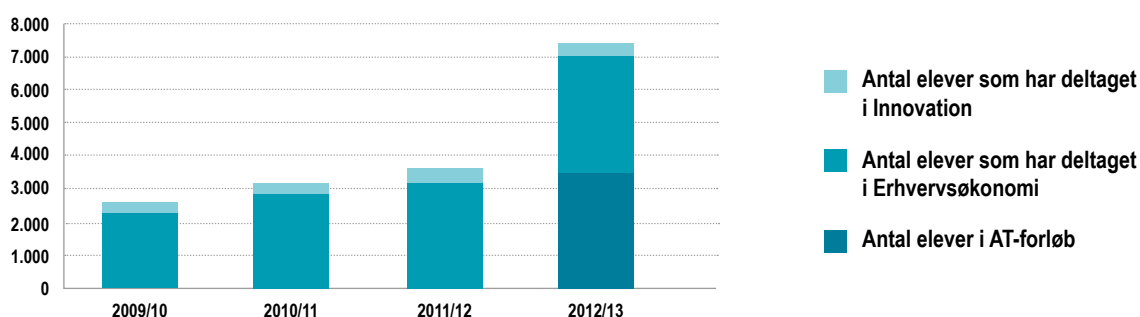
3.5.1 Gymnasiale uddannelser

I dette afsnit ser vi først på det almene gymnasium (stx/hf), dernæst på de erhvervsrettede gymnasiale uddannelser (hxx og htx), og til sidst bringer vi et overblik over det samlede område.

Den almengymnasiale uddannelse (stx/hf)

På stx og hf udbydes to valgfag Innovation (IN) og Erhvervsøkonomi (EØ). Figur 3.4 viser de overordnede resultater af kortlægningen af undervisningen på de almene gymnasiale uddannelser i skoleåret 2012/2013 samt udviklingen over de seneste fire skoleår.

Antal elever i entreprenørskabsfag på stx/hf

Figur 3.4

Som noget nyt i skoleåret 2012/2013 har 50 af landets stx-gymnasier deltaget i et ministerielt projekt i samarbejde med Fonden for Entreprenørskab – Young Enterprise i et forsøg på at få innovation ind i den Almene Studieforbereelse (AT). Projektet har omfattet 120 stx-klasser, svarende til 3.400 elever. AT kvalificerer sig således som entreprenørskabsundervisning, og de deltagende elever medregnes i vores opgørelse. Resultatet er en markant stigning i antallet af stx-elever, som har deltaget i entreprenørskabsundervisning i skoleåret 2012/2013.

I de to fag, Innovation og Erhvervsøkonomi på stx-uddannelsen, ses en samlet stigning i forhold til forrige skoleår. I skoleåret 2012/2013 har 3.942 elever deltaget i et af de to fag, hvilket er en stigning på ca. 9 pct. i forhold til 2011/2012.

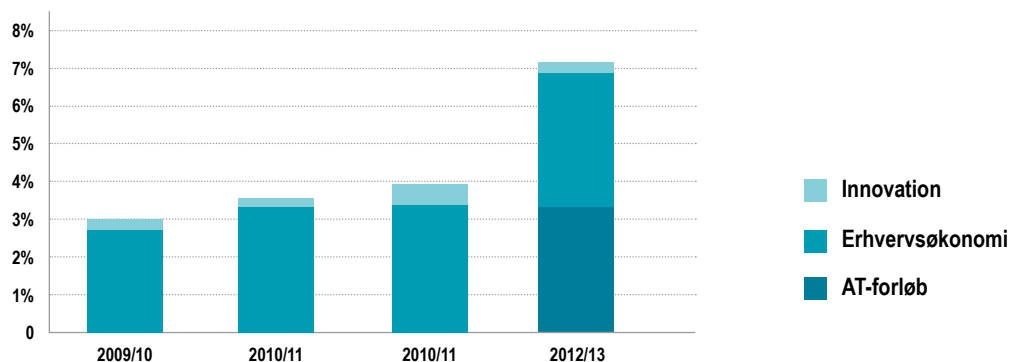
I skoleåret 2012/2013 er faget Innovation blevet udbudt på 14 ud af de i alt 147 uddannelsesinstitutioner. Faget Erhvervsøkonomi C udbydes på 3 ud af 4 almene gymnasier, svarende til 106 institutioner. Det svarer til niveauet i de to foregående skoleår.

Sammenlagt er der sket en stigning fra 2.477 elever i 2009/2010 til 7.342 i 2012/2013; en stigning på 4.865 elever, hvilket er tæt på en tredobling i antal.

Af nedenstående figur 3.5 ses, at lidt over 7 pct. af eleverne på stx/hf har deltaget i entreprenørskabsundervisning i skoleåret 2012/2013, hvilket er en markant stigning ift. de tidligere år.

Sammenlignet med skoleåret 2009/2010, hvor andelen af deltagende elever i fagene var 3 pct. (2.477 elever), er en stigning på 4 procentpoint markant.

Andel stx-/hf-elever i entreprenørskabsfag

Figur 3.5

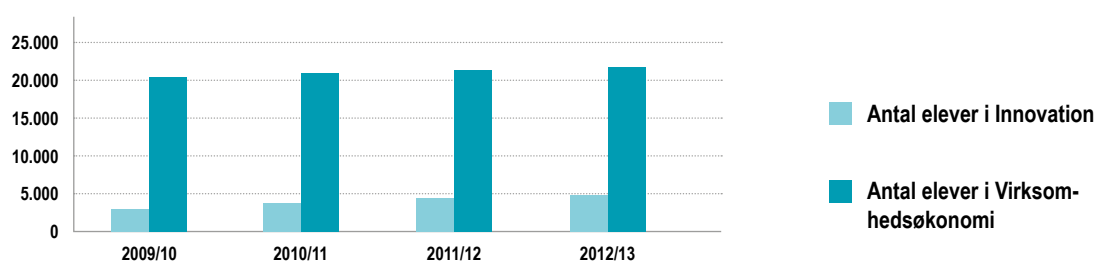
Erhvervsrettede gymnasiale uddannelser (hhx og htx)

På de to erhvervsrettede gymnasiale uddannelser hhx og htx udbydes fag med entreprenørskabsindhold både som obligatoriske fag og som valgfag.

Hhx

På hhx er Virksomhedsøkonomi (VØ) obligatorisk, mens Innovation (IN) udbydes som valgfag. Som nævnt i et tidligere afsnit ville det give et skævt billede at lægge de to grupper sammen, idet deltagerne i Innovation også ville være at finde i Virksomhedsøkonomi. Figur 3.6 viser de overordnede resultater af kortlægningen af undervisningen på hhx for skoleåret 2012/2013 samt udviklingen over de seneste fire skoleår.

Antal elever i entreprenørskabsfag på hhx

Figur 3.6

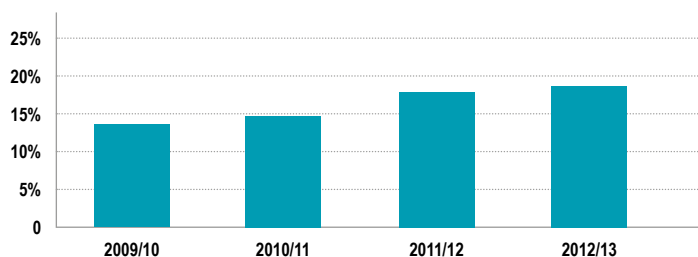
Der ses en forholdsvis stor stigning i antallet af elever, der vælger Innovation i løbet af de fire år. I alt vælger ca. 1.300 flere elever faget Innovation i 2012/13 end i 2009/2010. Samtidig ses en jævn stigning for Virksomhedsøkonomis vedkommende, men da dette er et obligatorisk fag, bør det ikke tolkes som en stigende interesse, blot som et udtryk for stigningen i det samlede antal elever på hhx. Ud fra beregninger antager vi, at 84 pct. af alle hhx-elever har deltaget i Virksomhedsøkonomi i et givent skoleår.⁹

⁹ Se bilag 3 for detaljerede beregninger.

Andelen af elever, der vælger Virksomhedsøkonomi, er således konstant, mens andelen af elever, som vælger Innovation, er gået fra 14,3 pct. i 2009/2010 til 18,4 pct. af alle 25.809 hhx-elever i 2012/2013. Se nedenstående figur 3.7.

Andel hhx-elever deltaget i Innovation

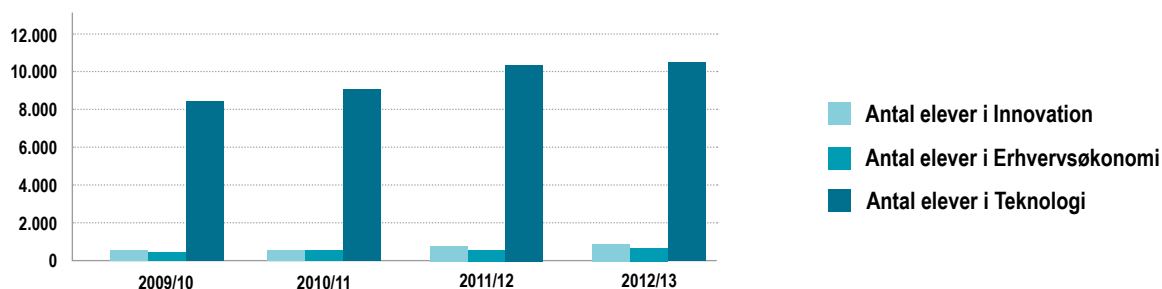
Figur 3.7

I skoleåret 2012/2013 ses desuden en markant større andel af elever, som har Innovation på B-niveau, sammenlignet med de tidligere år. Hele 31 pct. har haft faget på B-niveau i 2012/2013, hvor den tilsvarende andel i 2011/2012 var 18,7 pct. Det vil sige, at en langt større andel af eleverne får en dybere indsigt i fagområdet.

Htx

På htx-uddannelsen udbydes faget Teknologi (TEK), som er obligatorisk på mindst B-niveau, hvilket svarer til, at alle htx-elever har faget de to første år på uddannelsen. Det er også muligt at vælge det på A-niveau på 3. årgang. Herudover udbydes Innovation (IN) og Erhvervsøkonomi (EØ) som valgfag. Figur 3.8 viser de overordnede resultater af kortlægningen af undervisningen på htx i skoleåret 2012/2013 samt udviklingen over de seneste fire skoleår.

Antal elever i entreprenørskabsfag, htx

Figur 3.8

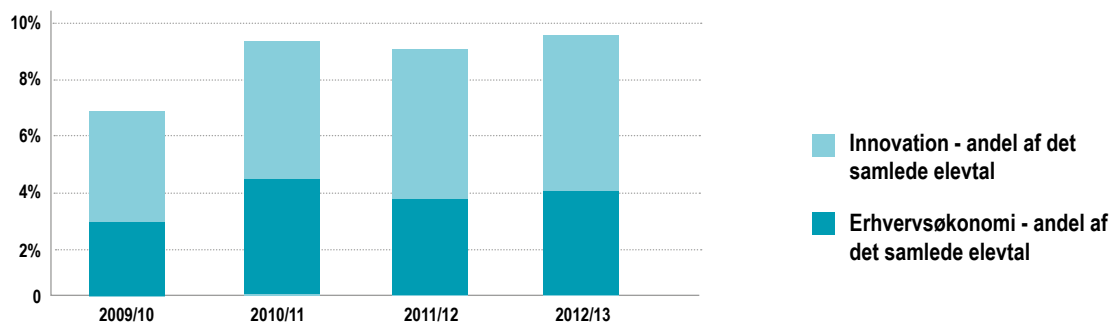
Der ses en stadigt stigende interesse for både Innovation og Erhvervsøkonomi, hvor interessen for Innovation er størst. Stigningen på faget Teknologi følger udviklingen i det overordnede elevtal for htx-uddannelsen; dette kan, som det var tilfældet for Virksomhedsøkonomi på hhx-uddannelsen, ikke tolkes som en stigende interesse særligt for entreprenørskab, idet TEK er obligatorisk. Grunden til, at ikke alle 13.253 htx-elever registreres, er, at denne måling giver en status på året og ikke på hele uddannelsen. Ud fra beregninger medregnes 80¹⁰ pct. af alle htx-elever.

Innovation og Erhvervsøkonomi C blev udbudt på henholdsvis 23 og 17 institutioner, svarende til ca. 60 pct. af alle htx-institutioner. Tolv af de 39 htx-institutioner i 2012/13 udbyder begge fag, mens 16 institutioner udbyder ét af fagene. Elleve institutioner udbyder hverken Innovation eller Erhvervsøkonomi C.

¹⁰ Se bilag 3 for detaljerede beregninger.

Som den foregående figur viste, er andelen af elever på htx, som vælger Innovation eller Erhvervsøkonomi, ikke stor. Interessen for fagene er dog stigende, som det fremgår af nedenstående figur 3.9.

Andel elever som har valgt entreprenørskabsfag på htx

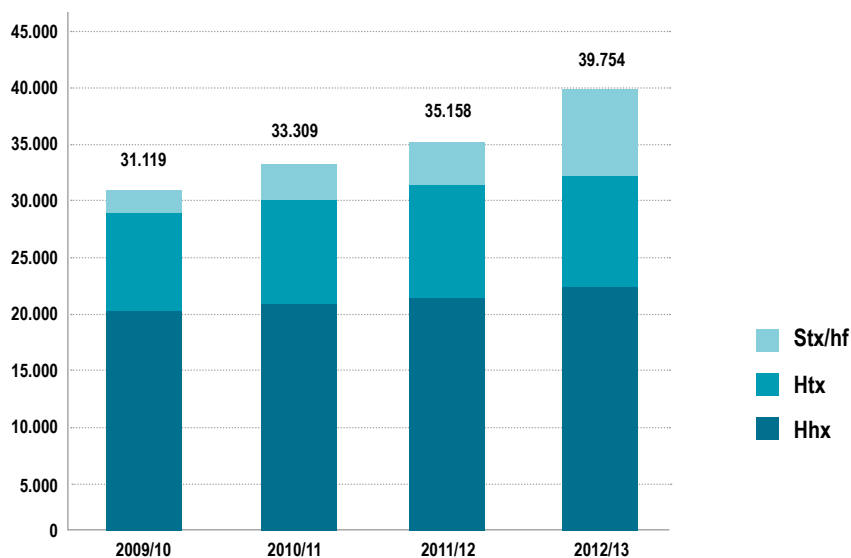

Figur 3.9

Sammenlagt er det i 2012/2013 9,5 pct., der har valgt enten Innovation eller Erhvervsøkonomi ud over den entreprenørskabsundervisning, de allerede får gennem faget Teknologi¹¹. Der er således sket en stigning i interessen fra 2009/2010, hvor andelen var knap 7 pct.

Opsummering – gymnasiale uddannelser

Den detaljerede kortlægning af de forskellige gymnasieuddannelser viser, at der er en stigende interesse på alle tre retninger. Figur 3.10 viser, hvor mange unge på de forskellige gymnasieuddannelser, der deltager i entreprenørskabsundervisning.

Figur 3.10

¹¹ Der kan dog være elever, der har valgt begge fag, og derfor tælles med to gange, men som nævnt har det ikke været muligt at sortere disse fra.

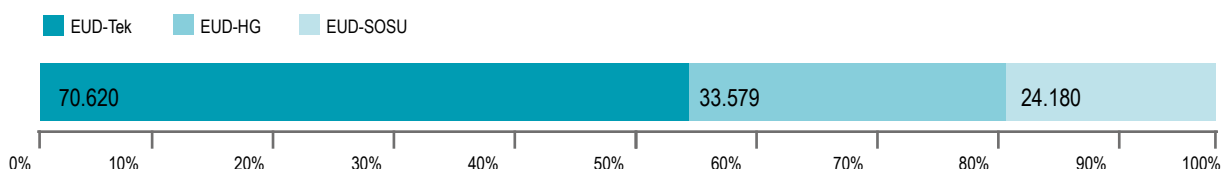
I 2012/2013 deltog 39.754 elever på stx/hf, hhx og htx i entreprenørskabsfag; dette svarer til 28 pct. af alle elever på gymnasieuddannelserne.

Det er fortsat især den erhvervsrettede hhx-uddannelse, der dominerer i forhold til antal elever i entreprenørskabsfag. Dog er der betydeligt flere elever fra det almene gymnasium i 2012/2013 end i de tidligere år.

Det skal bemærkes, at det er de obligatoriske fag på hhx og htx, der er medregnet. Valgfagene Innovation og Erhvervsøkonomi er ikke inkluderet, idet nogle elever i så fald ville blive talt med flere gange.

3.5.2 Kortlægning af erhvervsuddannelserne (EUD)

I denne udgave af kortlægningen har vi opdelt området i tre: det tekniske område (Tek), det merkantile område (HG) og social- og sundhedsområdet (Sosu). Nedenstående figur 3.11 viser størrelsesforholdet i den samlede elevbestand på 128.379¹² de tre områder imellem.

Figur 3.11

Vi skelner i kortlægningen imellem de tre områder, fordi der er en markant forskel på uddannelserne. Desuden ved vi, at den merkantile indgang (HG) har stort fokus på entreprenørskab og iværksætteri – i form af deres relativt markante tilstedeværelse i Young Enterprise-forløbet Company Programme. På alle tre områder er der en række moduler, som indeholder undervisning i eller om entreprenørskab, iværksætteri eller innovation.

¹² Kilde: UVM. Elevbestand på Erhvervsuddannelserne (EUD-HG er den merkantile indgang – Sosu er indgangen " Sundhed, omsorg og pædagogik" – EUD-tek er de 10 resterende uddannelsesindgange på EUD)

EUD-Tek

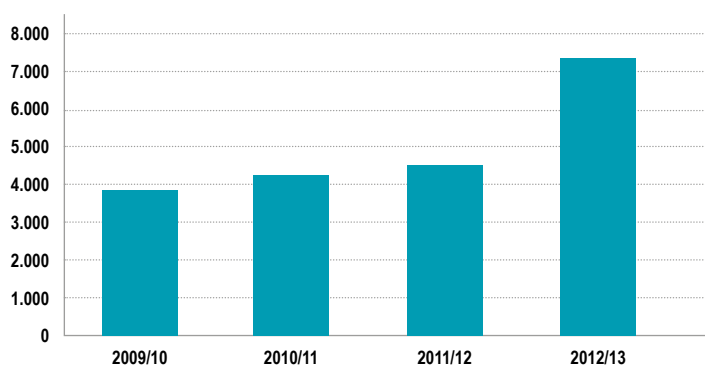
På de 10 forskellige EUD-Tek-indgange – ('Bil, fly og andre transportmidler', 'Bygnings- og brugerservice', 'Transport og logistik', 'Dyr, planter og natur' osv.) har vi identificeret tre forskellige moduler, som kan kategoriseres som entreprenørskabsforløb. Det er obligatorisk for institutionerne at udbyde modulet 'Iværksætteri og Innovation F' minimum som valgfag. Af samme årsag er dette det elevmæssigt største entreprenørskabsfag på de 10 indgange.

Derudover udbydes på nogle institutioner 'Kreativitet, iværksætteri og innovation' (rutineret) samt 'Innovation og Strategi F'. Der er ikke noget krav om, at disse to fag skal udbydes. Begge er fag, som er tilknyttet én bestemt uddannelse eller én bestemt indgang på erhvervsuddannelserne. 'Innovation og Strategi' er et specialefag på Landbrugets lederuddannelse, mens 'Kreativitet, iværksætteri og innovation' er et valgfag under hovedområdet 'Mad til mennesker'.

Herudover findes institutionsspecifikke kurser og forløb, som indeholder entreprenørskabs- og innovationselementer. Blandt andet har Viden Djurs et forløb, som hedder Multimedie Animator. Svendborg Erhvervsskole udbyder ligeledes et specialdesignet innovationsforløb for hovedparten af deres elever.

I alt deltog 7.285 elever fra de tekniske erhvervsuddannelser i 2012/2013 i fag og moduler med entreprenørskabsindhold. Dette er en stigning i antal elever på ca. 61 pct. i forhold til det foregående skoleår. Den markante stigning skyldes ikke kun én ting, men det tyder på et generelt større fokus på området fra erhvervsskolernes side og derigennem en større andel elever, som stifter bekendtskab med innovation og entreprenørskab i undervisningen. Nedenstående figur 3.12 viser udviklingen i antal elever i entreprenørskabsundervisning igennem de sidste fire skoleår.

Antal elever i entreprenørskabsfag på EUD-Tek

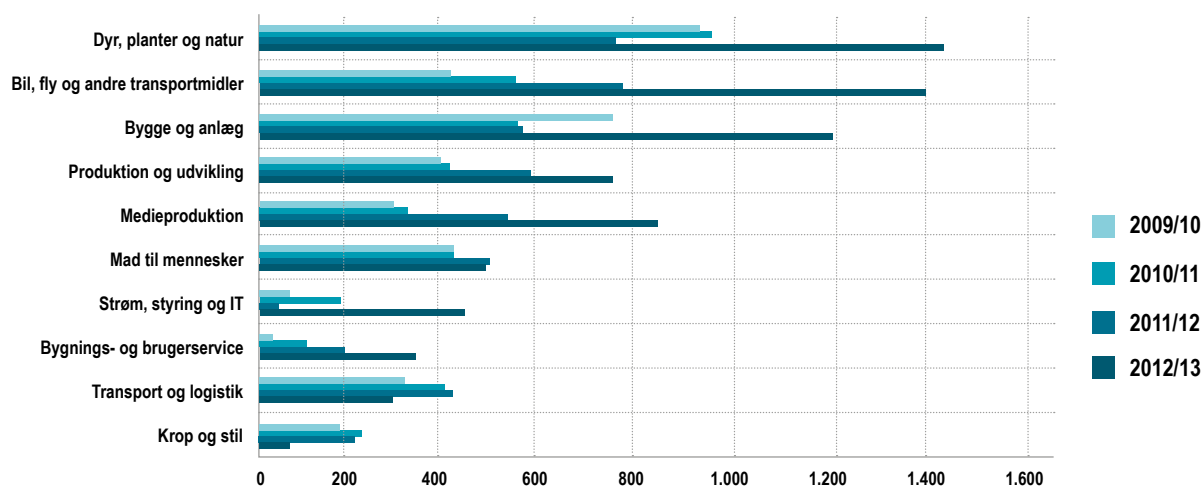

Figur 3.12

Nedenstående figur 3.13 viser, hvordan antallet af elever fordeler sig på de forskellige indgange på EUD-Tek samt udviklingen over de seneste fire skoleår.

Udviklingen i antal deltagende elever i entreprenørskabsfag på de enkelte uddannelsesområder

Figur 3.13

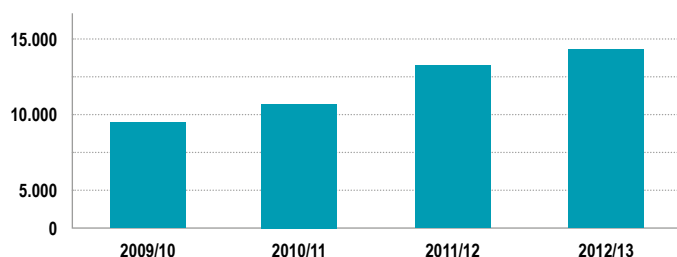
Det ses, at stigningen det seneste år især er sket på områderne 'Bil, fly og andre transportmidler', 'Bygge og anlæg' samt 'Dyr, planter og natur'.

EUD-HG

På HG findes, på tværs af uddannelser og institutioner, fem forskellige fag, der indeholder entreprenørskab. Erhvervsøkonomi B-F er det eneste fag, der er obligatorisk på alle institutioner. Fælles for de andre fire fag er, at de udbydes på relativt få institutioner og hovedsageligt er tilknyttet forskellige specifikke uddannelsesforløb. Det er lidt forskelligt fra institution til institution, hvordan fagene udbydes. Nogle steder er det som valgfrit fag, mens det andre steder er som enten linjefag, profilfag eller obligatorisk fag på grundforløbet. Herudover udbydes på de enkelte institutioner mindre fag og specialdesignede fag. Blandt disse kan nævnes 'Min Butik', 'Idéudvikling', 'Sport og Innovation', 'Salg og Service', 'Ung virksomhed' samt 'Købmandsskab med fokus på egen start af virksomhed'. Derudover findes et mindre antal variationer af de fastetablerede fag.

I skoleåret 2012/2013 deltog i alt 14.310 elever på HG i entreprenørskabsfag. Af nedenstående figur 3.14 ses udviklingen over de seneste fire år. I løbet af denne årrække er antallet af deltagende elever steget med ca. 50 pct. Overordnet set har 43 pct. af alle HG-elever i 2012/2013 deltaget i entreprenørskabsundervisning.

Antal elever i entreprenørskabsfag på EUD - HG

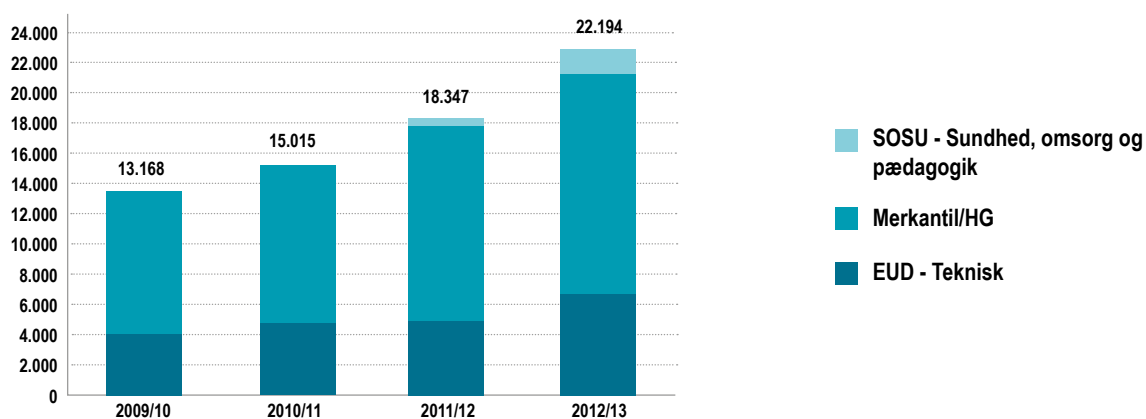
Figur 3.14

EUD-Sosu

På sundhedsområdet har vi registreret, at 599 elever deltog i entreprenørskabsundervisning i skoleåret 2012/2013, hvilket er på niveau med forrige skoleår. Mange af sundhedsskolerne er i en proces med at udbrede innovation og entreprenørskab, og dette vil uden tvivl slå igennem i de kommende års opgørelser.

Opsummering - EUD

Samlet set har 22.194 elever på en erhvervsfaglig uddannelse deltaget i entreprenørskabsundervisning i skoleåret 2012/2013. Den positive udvikling fra sidste års måling er således fortsat i dette skoleår, hvor der ses en stigning på 3.847 elever. Dette skal desuden ses i sammenhæng med, at det generelle elevtal på erhvervsuddannelserne er næsten stagneret. Fra at udgøre 10,6 pct. i 2009/2010 er andelen af elever, der følger entreprenørskabsundervisning, nu på 17,3 pct. Især EUD-tek har i dette skoleår markeret sig med en stor stigning i forhold til skoleåret 2011/2012. Overordnet har ca. 43 pct. af alle HG-elever haft entreprenørskabsundervisning i skoleåret 2012/2013. Entrepreneurskab er også blevet en del af tilbuddet på sundhedsområdet, hvor antallet af elever i denne undervisning forventes at stige markant de kommende år. Nedenstående figur 3.15 viser fordelingen af elever på de tre forskellige områder i EUD.

Figur 3.15

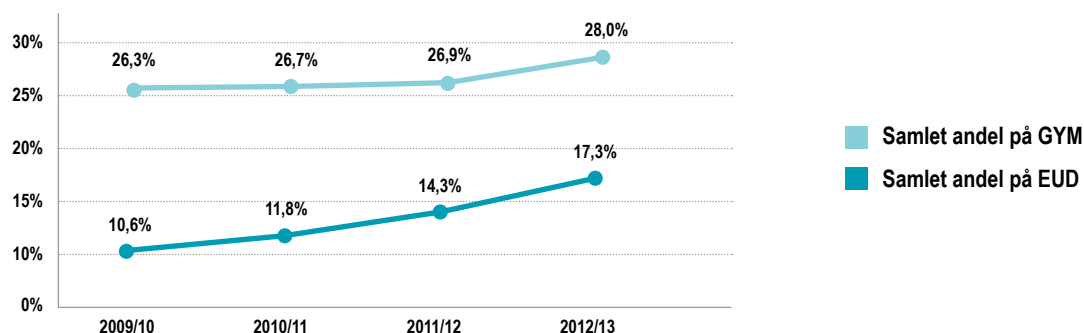
Opsummering på undervisningen i gymnasier og på EUD

Kortlægningen af undervisningen i gymnasier og på erhvervsuddannelser viser, at der er øget interesse for entreprenørskab. Nedenstående figur 3.16 viser udviklingen over de seneste fire skoleår. Både på erhvervsuddannelserne og på de gymnasiale uddannelser er andelen af entreprenørskabs elever steget i skoleåret 2012/2013.

På de gymnasiale uddannelser skyldes stigningen det entreprenørielle AT-forløb i det almene gymnasium. De obligatoriske fag på hhx og htx ligger naturligt på det samme leje. De valgfrie fag på hhx og htx er ikke inkluderet i opgørelsen, idet de samme elever dermed åbenlyst ville optræde flere gange. Over en fjerdedel (28 pct.) af de gymnasiale elever har deltaget i entreprenørskabsundervisning. Der er dog stadig en ujævn fordeling imellem de gymnasiale uddannelser.

Erhvervsskolerne fortsætter med samme stigningstakt som i forrige skoleår, hvilket betyder, at 17,3% af elever, som går på en erhvervsuddannelse, har deltaget i entreprenørskabsundervisning i 2012/2013.

Andel af det samlede antal elever på de forskellige ungdomsuddannelser, som deltager i entreprenørskabsundervisning

Figur 3.16

3.6 Konkurrenceforløb udbudt af FFE-YE: Company Programme og Da Vinci

På ungdomsuddannelserne udbyder FFE-YE *learning by doing*-forløbet Company Programme, der retter sig mod alle ungdomsuddannelser, samt Da Vinci-konkurrencen, der sætter fokus på præsentation af ideer og projekter ved deltagelse på en messe.

Om Company Programme

Formålet med Company Programme (CP) er, at unge under uddannelse afprøver det at starte egen virksomhed under vejledning af lærere og rådgivere fra erhvervslivet; i trygge rammer afprøver eleverne teoretisk viden i praksis. I den periode, hvor eleverne følger programmet, vil de blive tilbudt deltagelse i regionale, nationale og internationale aktiviteter. De regionale/nationale aktiviteter består af entreprenørskabsmesser, og i april måned afvikles Danmarks mesterskabet i CP, hvor Danmarks bedste unge iværksættere kåres.

Programmet varer mellem 4 og 10 måneder (følger et skoleår), hvor eleverne starter og driver deres egen virksomhed i den virkelige verden. Når forløbet slutter, har eleverne mulighed for på egen hånd at drive deres virksomhed videre.

CP er et værktøj til at modne eleverne personligt og til at opdyrke entreprenørielle kompetencer såsom handlekraft, problemløsning, refleksion og netværkskompetencer. Se "Effektmåling af entreprenørskabsundervisning i Danmark – 2012" for en uddybning af uddannelsesforløbets effekter.

I 2012/2013 deltog i alt 3.267 elever i forløbet.

Om Da Vinci

Da Vinci-forløbet (tidl. Innovation & Design) retter sig mod elever, der har undervisning i teknologi på htx, har natur- eller samfundsvidenskabelige fag på stx, og elever, der går på en erhvervsuddannelse. Forløbet giver de unge et solidt indblik i de første faser af opstarten af en virksomhed eller i de processer, der gør sig gældende, når samarbejde om et projekt skal lykkes. Efter forløbet er der god mulighed for at videreføre projektet i CP.

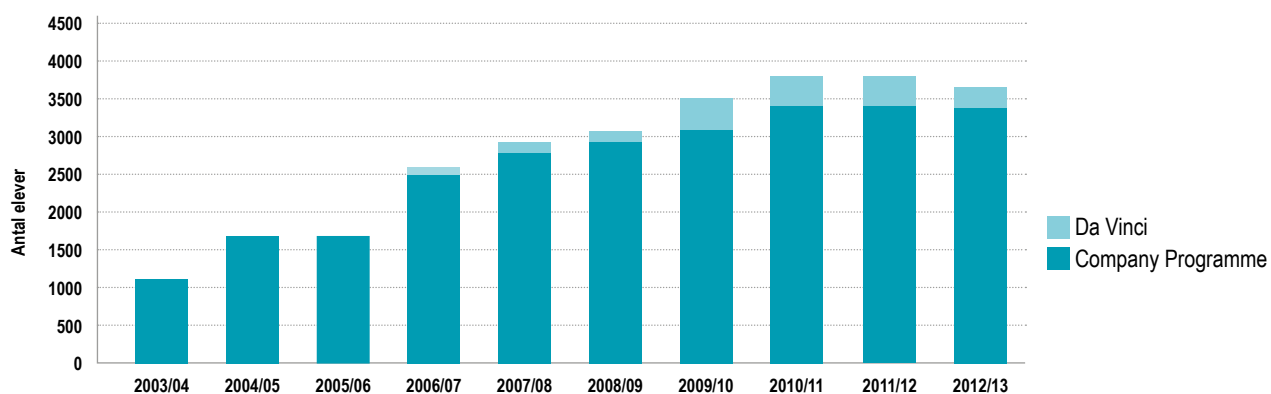
Da Vinci-forløbet kan afsluttes med deltagelse i Danish Entrepreneurship Award, der indeholder et konkurrenceelement, idet der i forlængelse af erhvervslederens evaluering af elevvirksomhederne bliver kåret vindere i forskellige kategorier.

I 2012/2013 deltog i alt 280 elever i forløbet.

Antal deltagere i Company Programme og Da Vinci

Figur 3.17

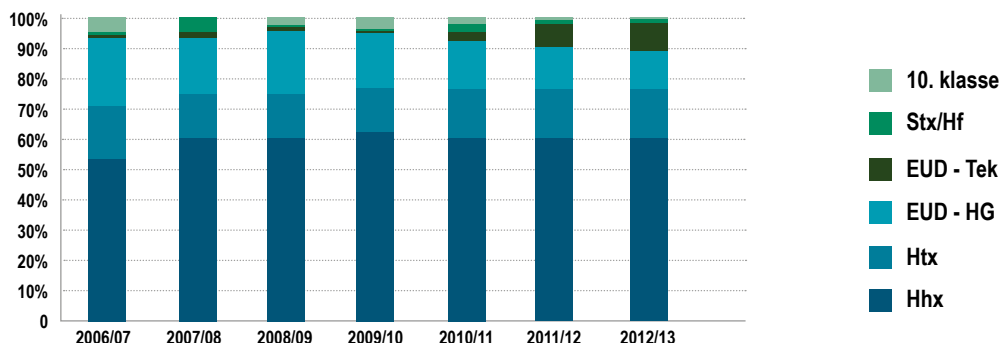
Det skal bemærkes, at CP og DV i perioden frem til og med 2005/06 opgørelsesmæssigt var lagt sammen.

En af årsagerne til den lille nedgang i deltagelsen i CP i 2012/2013, som ses af figur 3.17, er bl.a. at man i nogle kommuner har valgt at lade elever deltage i grundskoleforløbet NextLevel i 10. kl. i stedet for i CP. En anden årsag er, at man på nogle skoler ikke har haft de fornødne ressourcer til at deltage i CP i år. De fleste af disse skoler forventer dog at deltage i forløbet igen i næste skoleår.

Overordnet ses et mindre fald i antal deltagende elever i 2012/2013 sammenlignet med 2011/2012.

Forløbet udbydes primært til ungdomsuddannelserne, men det er som nævnt også muligt for 10. klasse i grundskolen at deltage. Nedenstående figur 3.18 viser, hvor stor en andel elever der deltager fra de forskellige uddannelsesområder. Som det ses, er hhx-eleverne den dominerende gruppe, men alle ungdomsuddannelserne er repræsenteret.

Andel deltagere i Company Programme fra de forskellige uddannelsesområder

Figur 3.18

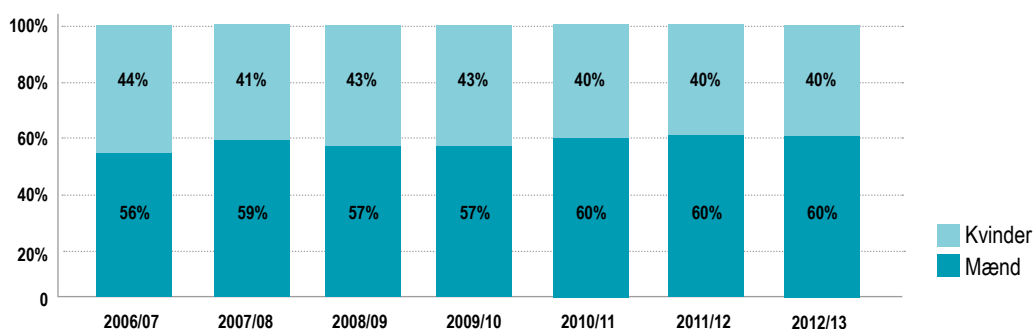
Det er normalt ikke obligatorisk, at eleverne i det pågældende fag deltager i CP-konkurrencen, kun at de følger undervisningen, men der bliver kraftigt opfordret til det. Enkelte steder ligger det dog direkte i pensum, at de også deltager i konkurrencen.

Det er hermed ikke muligt at kortlægge præcist, hvor mange af deltagerne i CP, der f.eks. samtidig har fulgt fagene Innovation og Erhvervsøkonomi C, men bl.a. gennem samtaler med lærere på uddannelsesstederne har vi fået indtryk af, at der er en betydelig overlapning.

Det reelle tal for anvendelse af CP som konceptmodel er muligvis større end angivet, idet eleverne først bliver registreret, når de deltager i messer og/eller konkurrencer med deres produkt. Dermed kan en skole godt have arbejdet med CP-konceptet, uden at FFE-YE har registreret det.

En opgørelse over, hvordan CP-deltagerne fordeler sig på køn, viser i figur 3.19, at der sker små udsving over årene, men det generelle billede er, at mænd er i overtal.

CP-deltagere fordelt på køn

Figur 3.19

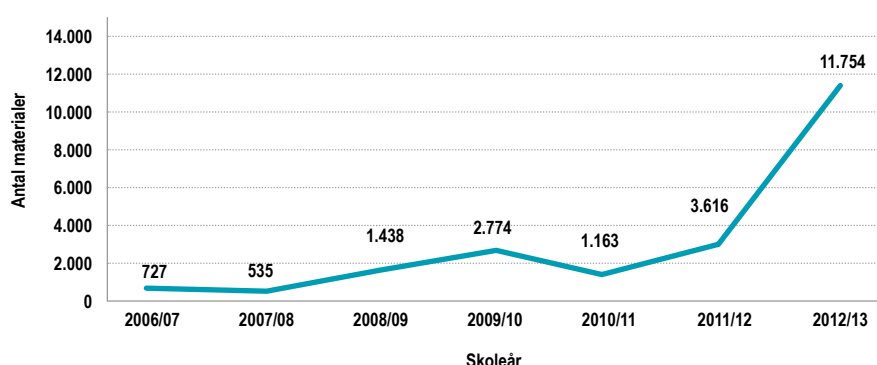
Fordelingen 40:60 på kvinder og mænd afspejler meget godt fordelingen på de uddannelser, som eleverne går på. Skønt der generelt på ungdomsuddannelserne er en nogenlunde ligelig fordeling mellem kønnene (49:51), er der stor forskel på fordelingen på htx (22:78) og stx/hf (61:39). På det område, som langt de fleste Company Programme deltagere kommer fra, nemlig hhx, er fordelingen 47:53.

3.7 FFE-YE undervisningsmateriale

FFE-YE tilbyder en række forskellige undervisningsmaterialer beregnet til ungdomsuddannelserne. En opgørelse over, hvor mange enheder, der er blevet udleveret eller downloadet, giver en indikation af, hvor mange elever, der undervises i entreprenørskab med disse materialer.

Figur 3.20 viser udviklingen i det totale antal rekvirerede materialeenheder til ungdomsuddannelserne i skoleårene fra 2006/07 til 2012/2013.

FFE-YE materiale udleveret på ungdomsuddannelserne

Figur 3.20

I skoleåret 2012/13 er der downloadet undervisningsmaterialer til 11.754 elever på en ungdomsuddannelse. Dette er en markant stigning fra skoleåret 2011/2012, hvor antallet var 3.616.

Tallet er renset for gentagne downloads foretaget af samme person. Derudover er samlede materialesæt, som kræver flere downloads, kun talt med som ét download. Dermed må tallet regnes som værende retvisende og reelt. Enkelte materialer kan anvendes flere gange og kræver ikke fornyelse, hvilket betyder, at vi ikke har mulighed for at registrere dem flere gange, selv hvis de anvendes til undervisning af flere forskellige klasser.

Muligheden for nu at kunne downloade alle materialer fra FFE-YE's hjemmeside har sandsynligvis haft væsentlig indflydelse på den store stigning.

3.8 Særlige aktiviteter på ungdomsuddannelserne

På ungdomsuddannelserne bliver der rundt omkring i landet gennemført forskellige entreprenørielle projekter og aktiviteter, som kan være indlejret i undervisningen. I dette afsnit vil vi kort præsentere nogle af disse projekter og aktiviteter og medregne dem i det samlede antal elever, som har haft berøring med entreprenørskab i skoleåret 2012/2013.¹³ Hvor det er muligt, vil der blive sammenlignet med tidligere års resultater.

¹³. Vi forsøger så vidt muligt at undgå, at en elev medregnes eller medtælles flere gange. Vi har dog ikke mulighed for at udelukke, at dette kan ske, da individ-data ikke er tilgængelige.

Regionale projekter

I Region Hovedstaden er seks gymnasiale uddannelsesinstitutioner gået sammen om et regionalt projekt med titlen "Gymnasiet tænkt forfra". Alle fire gymnasiale uddannelsesretninger (stx, hf, hhx og htx) er repræsenteret i projektet, som handler om at nytænke den traditionelle undervisning, således at både elever og lærere oplever større motivation, og eleverne opnår nye innovative kompetencer, der matcher behovet i dagens og fremtidens erhvervsliv. I skoleåret 2012/2013 deltog 168 elever i projektet, som kører frem til 2015.¹⁴

Konkurrencer

Ud over de længerevarende konkurrenceforløb i FFE-YE-regi findes også andre konkurrenceforløb, som beskæftiger sig med entreprenørskab og innovation. SamfundsCup er f.eks. en konkurrence for gymnasieelever i faget samfundsfag, hvor udfordringen består i at løse et samfundsfagligt problem. Denne konkurrence er vokset markant i antal deltagere igennem de seneste to år.

Nedenstående tabel 3.2 viser de konkurrencer, som vi har kendskab til, og som vi mener er relevante i denne sammenhæng. Vi kan ikke garantere, at dette er en komplet liste; der findes muligvis lignende konkurrencer, som vi ikke har kendskab til.

Konkurrenceforløb

Konkurrenceforløb		Antal deltagere 2010/2011	Antal deltagere 2011/2012	Antal deltagere 2012/2013
Finansrådets virksomhedsspil (det tidligere Gazellespillet)	Online spil, hvor eleverne kan prøve kræfter med at være iværksætter. Som leder af en fiktiv virksomhed skal elev-holdet hver uge træffe vigtige beslutninger om produktudvikling, marketing, investeringer m.v.	3.045	2.835	1.440
European Business Game	EBG er en europæisk iværksætterkonkurrence for unge på stx/hf og hhx om at etablere den bedste fiktive virksomhed.	880	1.272	1.543
SamfundsCup	SamfundsCup er en landsdækkende innovationskonkurrence for gymnasieelever med samfundsfag på A- og B-niveau.	180	832	1.500
Science Cup Denmark	Science Cup Denmark er en opfinderkonkurrence i biologi, kemi, fysik og naturgeografi for gymnasieelever i 2. g på stx og htx.	624	611	721
Nordjyske Nyskabere	Innovationskonkurrence for elever fra de nordjyske ungdomsuddannelser.	-	140	170
FDB Bæredygtig innovation		-	42	700
Samlet antal		4.729	5.737	6.074

Tabel 3.2

14. http://www.regionh.dk/NR/rdonlyres/E91615A1-E855-40B9-81F9-A598822163BF/0/Endelig_ansoegning.pdf

Camp

Adskillige institutioner arrangerer omfattende Innovation Camps for eleverne på tværs af fag, hvor de løser konkrete cases stillet af en lokal virksomhed eller organisation. Dette gælder eksempelvis på Københavns Åbne Gymnasium, som afholdt en camp, hvor Københavns kommunes sundhedsforvaltning lavede en case for 64 stx-elever. I alt har vi registreret 132 elever, som deltog i forskellige camps rundt omkring på gymnasier og skoler.

Opfindertjenesten

Opfindertjenesten varetages af Teknologisk Institut og er et tilbud om praktisk holdundervisning i hands-on-metoder inden for idéudvikling, modeltilvirkning og kommercialisering. Opfindertjenesten er et tillæg til Opfinderrådgivningen og er fra 2011 finansieret på en årlig bevilling fra Videnskabsministeriet. Der blev i skoleåret 2012/2013 gennemført en række skræddersyede undervisningsmoduler i praktisk innovation med deltagelse af 1.200 elever fra de gymnasiale uddannelser.

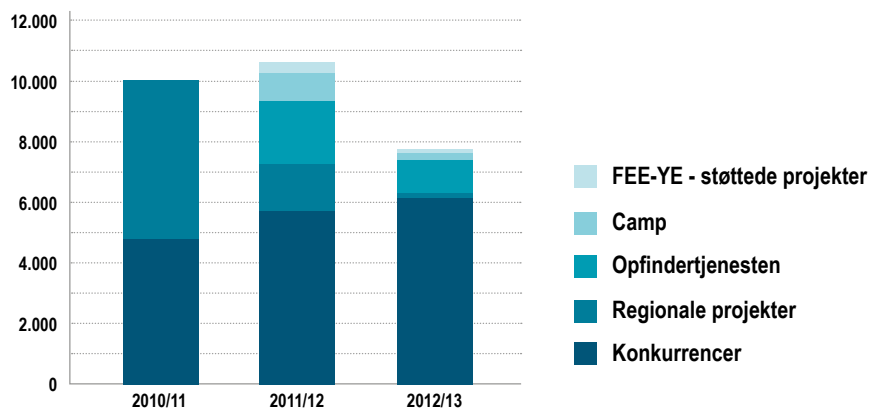
FFE-YE-støttede projekter

En af FFE-YE's store opgaver er at uddele midler til projekter på alle niveauer af uddannelsessystemet. Det kan være til udvikling af nye moduler, fag, undervisningsmetoder, særlige forløb og materialer. I skoleåret 2012/2013 deltog 193 elever fra ungdomsuddannelserne i aktiviteter i nogle af disse igangværende projekter.

Opsummering på særlige aktiviteter

Det samlede antal elever fra ungdomsuddannelserne i skoleåret 2012/2013, som har deltaget i entreprenørielle aktiviteter uden for de formelle rammer for entreprenørskabsfag, altså konkurrencer og projekter, er opgjort til at være 7.767 mod 10.690 i 2011/2012.

Som det fremgår af figur 3.21, er antallet af deltagere i konkurrencer steget, mens andelen af deltagere i regionale projekter samt camps er mindre end sidste år, således at der samlet set er et fald i særlige aktiviteter på ungdomsuddannelserne. Vi kan selvfølgelig ikke garantere, at vi har registreret alle aktiviteter.

Antal deltagere i entreprenørskabsaktiviteter 2012/2013**Figur 3.21**

I 2011/2012 udvidede vi opgørelsen til at omfatte Opfindertjenesten, camps og FEE-YE-støttede projekter. Tidligere havde vi ikke kendskab til camps på ungdomsuddannelserne, hvorfor der ikke blev registreret deltagelse i disse.

Ud over de tidligere nævnte projekter og konkurrencer arrangeres andre aktiviteter, som medvirker til at øge interessen for og engagementet i entreprenørskab hos de unge. Disse har vi imidlertid ikke kunnet registrere som undervisning, og de tælles derfor ikke med i denne kortlægning.

3.9 Opsummering

I denne kortlægning af udbredelsen af entreprenørskabsundervisning på ungdomsuddannelserne i skoleåret 2012/2013 bygger analysen på data om følgende:

- Undervisning på de gymnasiale og erhvervsfaglige uddannelser
- FFE-YE konkurrenceforløbene Company Programme og Da Vinci
- Antal udleverede og downloadede FFE-YE undervisningsmaterialer
- Særlige undervisningsaktiviteter

Kortlægningen af selve undervisningen på ungdomsuddannelserne viser, at 61.948 elever, svarende til 22,9 pct. af de 270.000 elever på ungdomsuddannelserne, deltog i entreprenørskabsfag og -moduler i 2012/2013. Hermed er der sket en stigning fra 20,6 pct., som blev målt i 2011/2012.

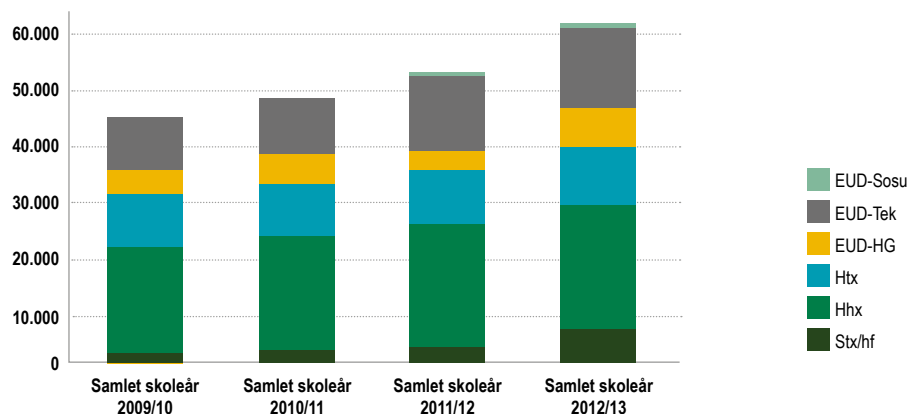
På stx/hf opleves en markant fremgang i antallet af elever, som har deltaget i entreprenørskabsundervisning, hvilket skyldes inkludering af innovation og entreprenørskab i AT-forløbet (almen studieforberedelse). På stx/hf stiger deltagelsen således fra 3,9 pct. i forrige skoleår til 7,1 pct. i skoleåret 2012/2013. På de erhvervsgymnasiale uddannelser (hhx og htx) findes obligatoriske fag, hvori entreprenørskab indgår. Fordi denne kortlægning dækker et enkelt skoleår kan ikke alle (100 pct.) elever på hhx og htx dog tælles som deltagere i entreprenørskabsfag, idet fagene er obligatoriske *i løbet af* uddannelsen. Beregningerne viser, at 84 pct. af eleverne på hhx og 80 pct. på htx deltager. Den detaljerede kortlægning af de forskellige gymnasieuddannelser viser, at der er en stigende interesse for valgfagene på alle tre retninger. På hhx og htx valgte henholdsvis 18,3 pct. og 9,5 pct. at deltage i et entreprenørskabsfag i skoleåret 2012/2013.

I alt 39.754 gymnasieelever, svarende til 28 pct. af de godt 142.000 elever på landets gymnasieuddannelser, deltog i entreprenørskabsfag. Dette er en stigning på 4.596 elever i forhold til 2011/2012.

På de erhvervsfaglige uddannelser var det i alt 22.194 elever, fordelt på de tre områder EUD-Tek, EUD-HG og EUD-Sosu, der deltog i entreprenørskabsfag og -moduler. Det svarer til 17,3 pct. af alle 128.000 EUD-elever i 2012/2013. Hermed er der sket en væsentlig stigning fra 10,6 pct. i 2009/2010.

Over de seneste tre skoleår ses således en stigning i antallet af elever, der får entreprenørskabsundervisning. Den største forholdsmæssige stigning ses på stx/hf samt på de tekniske erhvervsuddannelser (EUD-Tek). Den samlede stigning udgør 8.500 elever på alle uddannelserne fra 2011/2012 til 2012/2013, hvilket svarer til en stigning på 16 pct. på kun ét skoleår.

Antal elever i entreprenørskabsundervisning, fordelt på de forskellige segmenter af ungdomsuddannelser

Figur 3.22

I opgørelsen indgår også deltagelse i FFE-YE's konkurrenceforløb. Ca. 3.500 elever deltog i Company Programme og Da Vinci i skoleåret 2012/2013. Fra første registrering i 2003 og indtil 2012/2013 er deltagerantallet vokset fra 1.116 til 3.547 elever. Deltagerne kommer hovedsageligt fra de erhvervsrettede gymnasiale uddannelser (hhx og htx) samt fra handelsskolens grundforløb (HG).

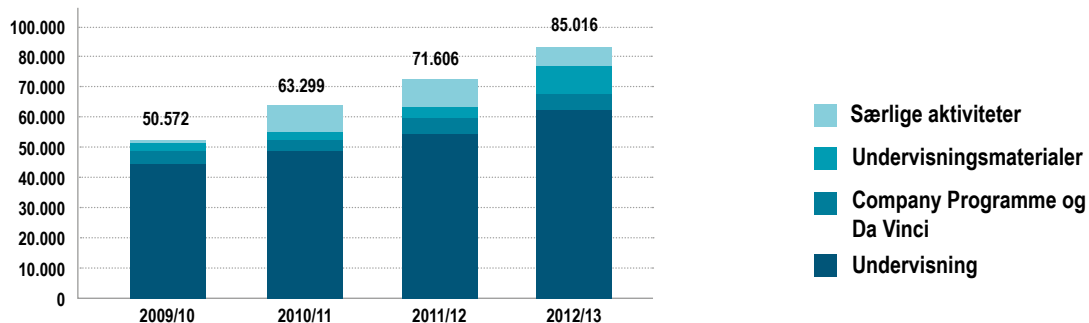
Andelen af kvinder, der deltager i Company Programme, har været en smule svingende gennem årene. På ungdomsuddannelserne generelt er der en nogenlunde ligelig fordeling imellem mænd og kvinder, mens der er stor variation de enkelte uddannelser imellem. Fordelingen 40:60 på kvinder og mænd afspejler meget godt fordelingen på de uddannelser, som eleverne går på. Skønt der generelt på ungdomsuddannelserne er en nogenlunde ligelig fordeling imellem kønnene (49:51), er der stor forskel på fordelingen på de enkelte uddannelser. På det område, som langt de fleste Company Programme-deltagere kommer fra, nemlig hhx, er fordelingen 47:53.

Mange elever undervises med materialer fra FFE-YE. I skoleåret 2012/2013 er antallet af udleveret materiale oppe på 11.754 enheder. Det er nu muligt at downloade materialerne fra FFE-YE's hjemmeside, hvilket sandsynligvis har medvirket til den store stigning, en tredobling i antal, over det seneste år.

Over hele landet deltager elever i særlige aktiviteter, der fremmer deres kendskab til og kompetencer inden for entreprenørskab. I denne opgørelse har vi registreret elevers deltagelse i regionale projekter, konkurrencer, camps, Opfinder-tjenesten og FFE-YE-støttede projekter. I alt deltog 7.767 elever i disse aktiviteter i 2012/2013.

Samlet set deltager 85.016 elever på ungdomsuddannelserne i entreprenørskabsundervisning og særlige aktiviteter; dette tal inkluderer elever undervist med materialer fra FFE-YE og deltagere i FFE-YE konkurrenceforløb. Fordelingen på de forskellige områder fremgår af nedenstående figur 3.23.

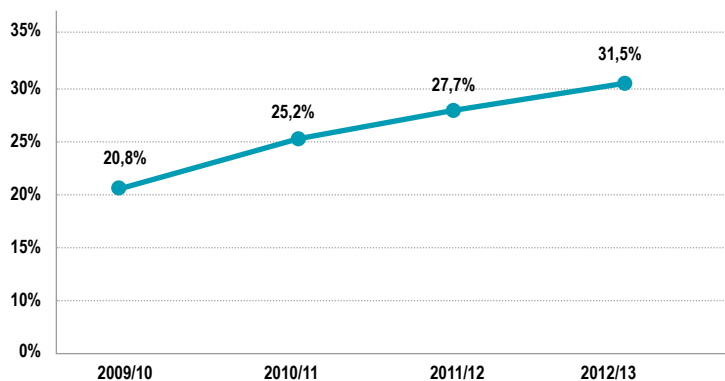
Antal deltagere i entreprenørskabsundervisning og særlige aktiviteter

Figur 3.23

Overordnet set deltog således 31,5 pct. af alle elever på ungdomsuddannelserne i entreprenørskabsundervisning og særlige aktiviteter i 2012/2013. Figur 3.24 viser udviklingen over de seneste fire skoleår.

Andel deltagere i entreprenørskabsundervisning og særlige aktiviteter

Figur 3.24

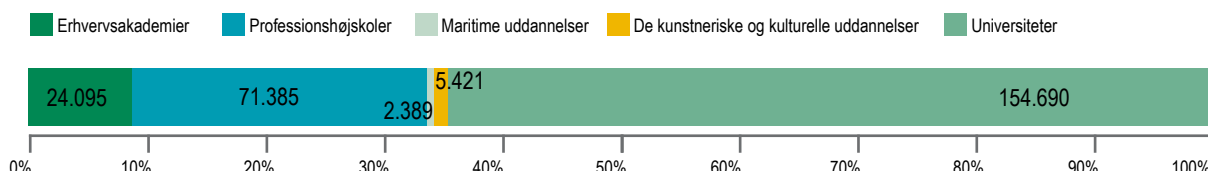

De videregående uddannelser

4.1	Indledning	64	4.5	Undervisning på de videregående uddannelser	70
4.2	Hvad er entreprenørskabsundervisning i de videregående uddannelser?	64		Erhvervsakademier	71
4.3	Afgrænsning	67		Professionshøjskoler	76
4.4	Metode	67		De maritime uddannelser	82
	Metode			De kunstneriske og kulturelle uddannelser	85
	Erhvervsakademier og professionshøjskoler	67		Universiteterne	90
	Metode		4.6	Konkurrenceforløb udbudt af FFE-YE: Start Up Programme	102
	Maritime uddannelser, kunstneriske og kulturelle uddannelser samt universiteterne	68	4.7	Særlige aktiviteter	103
	Metode		4.8	Opsummering	105
	Særlige aktiviteter	69			

4.1 Indledning

De videregående uddannelser i Danmark dækker over professionsbachelor- og erhvervsakademiuddannelser, maritime uddannelser, de kunstneriske og kulturelle uddannelser samt universitetsuddannelserne. Uddannelserne udbydes på 9 erhvervsakademier, 11 professionshøjskoler, 11 maritime institutioner, 11 kunstneriske og kulturelle uddannelsesinstitutioner¹ samt 8 universiteter.

Figur 4.1

Ovenstående figur 4.1 giver et overblik over de fem forskellige uddannelsessegmenter med sammenlagt 257.980 studerende. Langt størstedelen af de studerende, nemlig 60 pct., på de videregående uddannelser er i gang med en universitetsuddannelse, 9 pct. af de studerende går på et erhvervsakademi, mens 28 pct. er i gang med en professionsuddannelse. Den samlede bestand af studerende på de maritime samt på de kunstneriske og kulturelle uddannelsessegmenter er relativt lavt, svarende til henholdsvis 1 pct. og 2 pct. af det samlede antal studerende på de videregående uddannelser. Der er således stor forskel på størrelsen af uddannelsessegmenterne målt på antal studerende. Det samlede antal studerende er steget markant igennem de sidste to studieår, fra 218.000 i 2010/2011 til 258.000 studerende i skoleåret 2012/2013. Det er især på professionshøjskolerne og universiteterne, at elevtallet er stærkt stigende.

Den seneste kortlægning af entreprenørskab på de videregående uddannelser, der dækkede studieåret 2011/2012, viste, at 23.660 studerende, svarende til hver tiende studerende, deltog i undervisning med entreprenørskabsindhold. Udover udviklingen i antal kurser og fag, fokuserer vi også på hvilke uddannelsesområder, der især har taget entreprenørskab til sig i undervisningen.

4.2 Hvad er entreprenørskabsundervisning i de videregående uddannelser?

På det videregående uddannelsesniveau kan kernefagligheden entreprenørskab foldes ud i specifikke kurser og fag, hvor den studerende indføres i de bagvedliggende tanker og teorier om innovation, designprocesser, vækst og forretningsudvikling. Dette betyder ikke, at entreprenørskab ikke også som på de andre niveauer i uddannelsessystemet kan indgå i andre fag som element eller som metode. Det handler i de videregående uddannelser stadig om også at stimulere de studerendes foretagsomhed og undervise i det, der kaldes entreprenøriel kapacitet.²

Entreprenøriel kapacitet bygges op af viden, evner og erfaring. Der ligger i begrebet kapacitet et fremtidigt handlingspotentiale, som i forbindelse med en entreprenør må ses som hans eller hendes evne til på baggrund af viden og evner at kunne identificere og skabe muligheder, som vedkommende kan/vil handle på i fremtiden. Gennem den viden og de evner, den studerende erhverver sig under en entreprenørskabsuddannelse, oparbejder han/hun erfaring og kompetence til at kunne se og skabe muligheder, som kan udnyttes i fremtiden. Entreprenøriel kapacitet indebærer således,

¹ Danmarks Designskole, Kunstakademiets Arkitektskole og Kunstakademiets Konservatorskole er 2012 fusioneret til Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering (KADK). I denne kortlægning fastholdes dog opdelingen i tre enheder for at kunne sammenligne tallene med de tidligere års opgørelser. Det Informationsvidenskabelige Akademi (IVA) er pr. 1. april 2013 lagt under Københavns Universitet (KU), men indgår i denne kortlægning fortsat i det kunstneriske afsnit. Fremadrettet vil IVA blive placeret under KU.

² Hindle, K. (2007): Formalizing the concept of entrepreneurial capacity. Referred Proceedings of the 2007 ICBS World Conference. Finland

at entreprenøren har kompetencen til at bruge sine ressourcer til at skabe, se og udnytte muligheder og på den måde omdanne dem fra at være ideer til at blive håndfaste resultater.

Det gode undervisningsprojekt i entreprenørskab tager højde for, hvad entreprenørskab er i en konkret uddannelsessammenhæng inden for det givne fagfelt. I sammenhæng hermed kan Shane og Venkataraman's forståelse af entreprenørskab³ skabe et overblik over, hvad det er, der kan arbejdes med i entreprenørskabsundervisningen inden for forskellige fagområder og inden for en faglig kategori. I fordansket form er der tale om:

- Hvorfor, hvornår og hvordan muligheder for skabelse af varer og service opstår.
- Hvorfor, hvornår og hvordan nogle mennesker – og ikke andre – opdager og udnytter disse muligheder.
- Hvorfor, hvornår og hvordan forskellige måder at agere på bliver brugt i udnyttelsen af entreprenørielle muligheder.

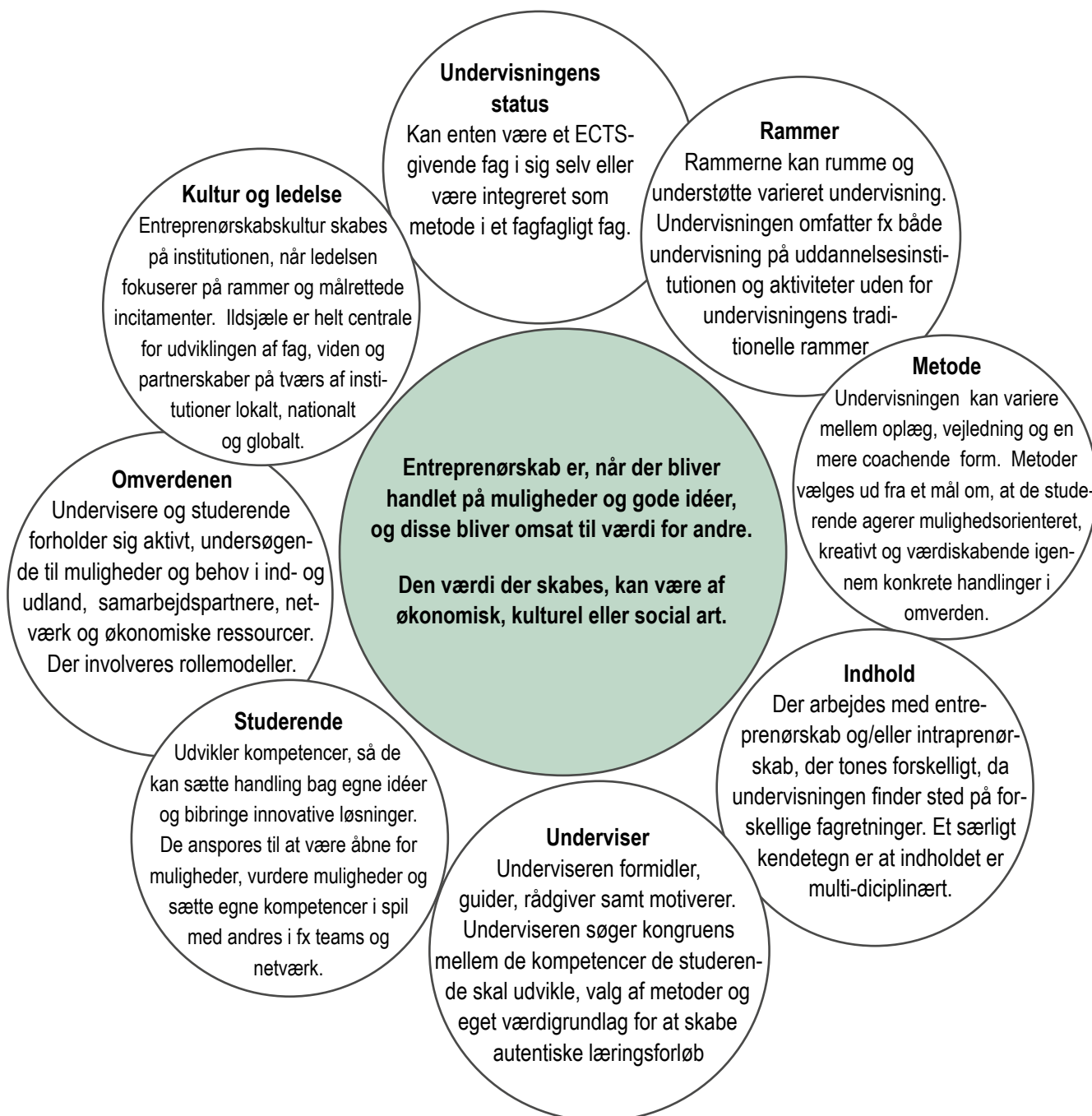
Undervisererfaringer viser, at der er behov for at nytænke undervisningsformer og stil, når entreprenørskab integreres som fag. Følgende dimensioner tænkes derfor med, når det handler om didaktik og pædagogik i entreprenørskabsundervisningen:

- Den praktiske dimension, der kan handle om involvering af aktører fra praksisfeltet.
- Studenterinvolvering, hvor der arbejdes med måden, hvorpå de studerende bliver involveret i undervisning, og i hvilken grad de bliver det.
- Tværfaglighed, dvs. måden, hvorpå der arbejdes med andre fagdiscipliner, samt i hvilken grad.
- Den internationale dimension, som henviser til udnyttelsen af international viden og erfaringer.

Som på de andre niveauer i uddannelsessystemet er entreprenørskabsundervisning særligt tilpasset de studerendes udviklingstrin på de videregående uddannelser. Igennem uddannelsessystemet fra 0. klasse til ph.d.-niveau er der udover den gradvise opbygning af ny viden i forhold til den lærendes udviklingstrin også et stigende fokus på entreprenørskabsfagligheden. Entreprenørskabsfagligheden ligger således på et højt niveau på de videregående uddannelser. De studerende kan nu arbejde med komplekse problemstillinger og forholde sig reflektivt til ny viden og erfaringer. Det gælder stadig, at fokus i undervisningen lægges på at udvikle de studerendes handlekompetencer, kreativitet, omverdensforståelse og personlige indstilling.

³ Shane and Venkataraman (2000), The Promise of Entrepreneurship as a Field of Research: "the study of sources of opportunities; the processes of discovery, evaluation and exploitation of opportunities; and the set of individuals who discover, evaluate and exploit them".

Bladene i nedenstående blomst afspejler tilsvarende de generelle forhold, der gælder for entreprenørskabsundervisningen på dette niveau i uddannelsessystemet.

Figur 4.2

4.3 Afgrænsning

På de videregående uddannelser dækker kortlægningen følgende:

- Undervisning på de danske erhvervsakademier, professionshøjskoler, maritime uddannelsesinstitutioner, de kunstneriske og kulturelle uddannelsesinstitutioner samt på universiteterne i studieåret 2012/2013 og udviklingen fra 2009/2010
- Konkurrence udbudt af FFE-YE: Start Up Programme

I denne kortlægning af entreprenørskab i de videregående uddannelser vil vi se på udbuddet af entreprenørskabsfag og -kurser i den formelle undervisning samt antal deltagere i disse. Det er således en kvantitativ opgørelse.

Deltagere i særlige aktiviteter, som har karakter af undervisning men ligger udover den formelle undervisning, bliver som hovedregel ikke talt med i den samlede opgørelse. Der gives et kort overblik over aktiviteterne, men deltagere kan ikke tilskrives de enkelte institutioner og tælles ikke med i den samlede opgørelse. Dette er for at kunne sammenligne med tidligere års data.

Det er i udarbejdelsen af kortlægningen tilstræbt at give et samlet overordnet overblik over situationen på de videregående uddannelser. Men det kan naturligvis ikke afvises, at udbud på enkelte uddannelsesinstitutioner, uddannelser og kurser er overset i arbejdsprocessen.

Ny information og viden kan være årsag til, at tal afviger ift. kortlægningsrapporten for studieåret 2011/2012 og tidligere opgørelser.

Såfremt det ikke har været muligt at tilgå helt opdateret information for skoleåret 2012/2013, anvendes information for forrige skoleår 2011/2012. Når det er tilfældet, vil det fremgå i de enkelte afsnit.

Information om fag og kurser på de videregående uddannelser samt kategoriseringen af dem findes i bilag 6-10, som kan downloades fra FFE-YE's hjemmeside.⁴

4.4 Metode

På de videregående uddannelser har tilgangen til dataindsamlingen varieret afhængigt af område. I de følgende afsnit vil metoden for de enkelte områder blive gennemgået. Det er af stor betydning for sammenligningsmulighederne, at de anvendte metoder til at kategorisere og indsamle data ikke varierer nævneværdigt over tid.

Metode - Erhvervsakademier og professionshøjskoler

Første fase i indsamling af data fra erhvervsakademier og professionshøjskoler for 2012/2013 har som tidligere bestået i en systematisk gennemgang af hjemmesider og information, som er tilgængelig på internettet. Uddannelser, fag og moduler på erhvervsakademierne og professionshøjskolerne, som indeholdt elementer af entreprenørskab, innovation og iværksætteri, er blevet noteret i et skema sammen med de oplysninger, som var tilgængelige.

⁴ <http://www.ffe-ye.dk/videncenter/entreprenoerskab-fra-abc-til-phd.aspx>

Nøgleord, søgeord

- Entreprenørskab/
Entrepreneurship
- Iværksætteri
- Innovation
- Intraprenørskab/
Intrapreneurship
- Idégenerering/
ideas
- Forretningsplan/
Business plan

I anden fase kontaktede vi uddannelsesinstitutionerne, hvor de indledningsvis fik tilsendt et skema med de informationer, som vi havde på uddannelser, fag og moduler. Herefter indgik vi i en dialog om, hvorvidt vi havde inkluderet al relevant information. Den manglende information, som f.eks. antal deltagende studerende, kontaktpersoner osv. blev herefter udfyldt af de respektive institutioner.

Deltagerne i Start Up Programme, som tilbydes til alle studerende på de videregående uddannelser med undtagelse af universiteterne, registreres i kortlægningen på deres respektive institutioner. Data på deltagerne hentes fra FFE-YE's registreringslister.

Erhvervsakademiuddannelser bliver udbudt både på erhvervsakademier og professionshøjskoler, og tilsvarende bliver professionsuddannelser også udbudt på både professionshøjskoler og enkelte erhvervsakademier. I denne kortlægning vil vi bringe tal for dels hvor mange kurser og fag der udbydes på de enkelte institutioner, dels hvor stor udbredelsen er på de enkelte uddannelsestyper.

I kortlægningsrapporten fra 2009/2010 blev antallet af entreprenørskabsstuderende ikke afgrænset til studieåret men opgjort ift. studerende på uddannelserne. For ikke at give et skævt billede vises i denne udgave derfor kun udviklingen over de seneste tre studieår 2010/2011, 2011/2012 samt 2012/2013 i oversigterne over udbredelsen på erhvervsakademier og professionshøjskoler. I de samlede opgørelser angives samme antal i 2009/2010 som blev registreret i 2010/2011 for at kunne give et samlet billede af udviklingen på de videregående uddannelser i løbet af de fire studieår.

Metode - Maritime uddannelser, kunstneriske og kulturelle uddannelser samt universiteterne

Der er i lighed med fremgangsmåden på de øvrige niveauer benyttet en første afsøgning og elektronisk søgning på institutionernes hjemmesider til at identificere entreprenørskabsfag på de maritime uddannelser, kunstneriske og kulturelle uddannelser samt på universiteterne. Se nøgleord i faktaboksen.

I anden fase er institutionernes studieordninger og fagbeskrivelser gennemgået og nærlæst i forhold til indholdet af entreprenørskab.

En egentlig identificering og kategorisering af kurser/fagmoduler med entreprenørskabsindhold er herefter foretaget ved hjælp af en særlig model, som har været benyttet siden 2006 i kortlægningen af entreprenørskabsfag på universiteter i Øresundsregionen og på alle Danmarks universiteter.⁵

⁵ Forsknings- og Innovationsstyrelsen: Kortlægning af iværksætter og entreprenørskabskurser ved de 8 danske universiteter – 2009. Innovation: Analyse og evaluering 17/2009.

Denne model tager højde for mangfoldigheden af fag og det forskellige fokus, der er i fagene. I mange fag er der elementer af entreprenørskab, men hvad er det egentlig, der afgør, om et fag kan defineres som et entreprenørskabsfag, og hvor stort fokus skal der være på området? Modellen viser, hvor fagets faglige fokus ligger, hvilken fase i den entreprenørielle proces undervisningen tager udgangspunkt i og hvilke pædagogiske metoder, der anvendes.

Modellen er udviklet til brug for identificering af entreprenørskabsundervisning på universitetsniveau, men er en dynamisk model, der har vist sig også at være anvendelig på de maritime samt de kunstneriske og kulturelle uddannelser.

For hvert kursus på universiteterne er udarbejdet et "stjernekort", som illustrerer kursets fokus på fagligt indhold, den entreprenørielle fase og pædagogiske metode. Herefter er underviseren eller den kursusansvarlige blevet kontaktet og bedt om at verificere kategoriseringen, eller i tilfælde af uoverensstemmelser er FFE-YE gået i dialog med vedkommende for at få et så korrekt billede som muligt af kurset. I de fleste tilfælde skyldtes uoverensstemmelserne i kategoriseringen, at de oplysninger, der var tilgængelige, f.eks. kursusbeskrivelsen, ikke har været dækkende eller var mangelfulde i forhold til det egentlige indhold i faget. Det skal bemærkes, at denne verificering af kategoriseringen kun er foretaget på universiteternes kurser, ikke på de maritime eller de kunstneriske og kulturelle uddannelser.

Kurserne er registreret i forhold til indholdet af entreprenørskab eller innovation, dog med fokus på førstnævnte. Hele uddannelser er generelt ikke inkluderet. Det er derimod de enkelte kurser indeholdt i uddannelserne. Kurser på universiteterne er inkluderet fra bachelorniveau til forskerniveau (ph.d.), inklusiv kurser udbudt til executives (erhvervsaktive med bachelor eller graduate eksamen). Disse er inkluderet, fordi de er med til at give et samlet billede af det enkelte universitets entreprenørskabsprofil. For en nærmere forklaring af kategoriseringsmodellen, se venligst bilag 5.

Metode – Særlige aktiviteter

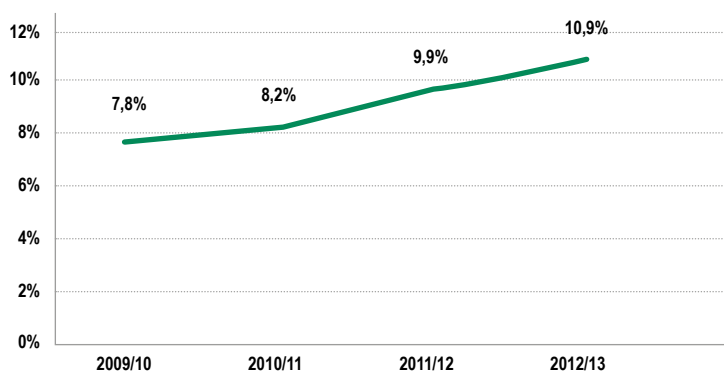
Særlige aktiviteter er som hovedregel ikke ECTS-givende. Deltagere i aktiviteter fra de forskellige udbydere: Venture Cup, Opfindertjenesten, FFE-YE-støttede projekter er registreret, men tælles ikke med i kortlægningen.

4.5 Undervisning på de videregående uddannelser

Kortlægning af undervisningen på de videregående uddannelser viser, at af de ca. 258.000 studerende er andelen, der deltager i entreprenørskabsfag og -kurser, samlet steget med 2,7 procentpoint over de seneste fire studieår fra 7,8 pct. i 2009/2010 til 10,5 pct. i 2012/2013.

Andelen af alle studerende på de videregående uddannelser, som deltager i entreprenørskabsundervisning

Figur 4.3

I de efterfølgende afsnit afdækkes udbredelsen på de 5 forskellige uddannelsessegmenter:

- Erhvervsakademier
- Professionshøjskoler
- De maritime uddannelser
- De kunstneriske og kulturelle uddannelser
- Universiteterne

Erhvervsakademier

En erhvervsakademiuddannelse er et selvstændigt, afrundet forløb, der sigter mod et specifikt erhvervs- eller professionsområde. Uddannelserne er kategoriseret som korte videregående uddannelser og indeholder normalt et praktikophold af mindst 3 måneders varighed, og uddannelserne består dermed både af teori og praktik. En erhvervsakademiuddannelse varer mellem 1,5 år og 2,5 år på heltid.

Man kan blive optaget på en erhvervsakademiuddannelse med enten en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse. Har man taget en faglig uddannelse, kan en erhvervsakademiuddannelse derfor være et godt bud på en videreuddannelse.

De 9 erhvervsakademier samt antal indskrevne studerende

Institutioner	Studerende
Copenhagen Business Academy	4.790
Københavns Erhvervsakademi	4.722
Erhvervsakademi Aarhus	3.563
Erhvervsakademi Lillebælt	3.282
Erhvervsakademi Sjælland	2.873
Erhvervsakademi Dania	1.902
Erhvervsakademi Sydvest	1.146
Erhvervsakademi Kolding	1.098
Erhvervsakademi Midtvest	719
I alt	24.095

Undervisningsministeriets EAK tabel 2012

Tabel 4.1

Erhvervsakademiuddannelserne udbydes på 9 erhvervsakademier, hvor der i alt er indskrevet 24.095 studerende.

Herudover udbydes enkelte erhvervsakademiuddannelser på professionshøjskolerne VIA University College, University College Nordjylland og Metropol. I dette afsnit kortlægges kurser og fag på erhvervsakademierne uanset uddannelses-type samt deltagelse i dem. Herudover gives et overblik over, hvor mange elever fra akademiuddannelserne, der deltager i entreprenørskabsundervisning.

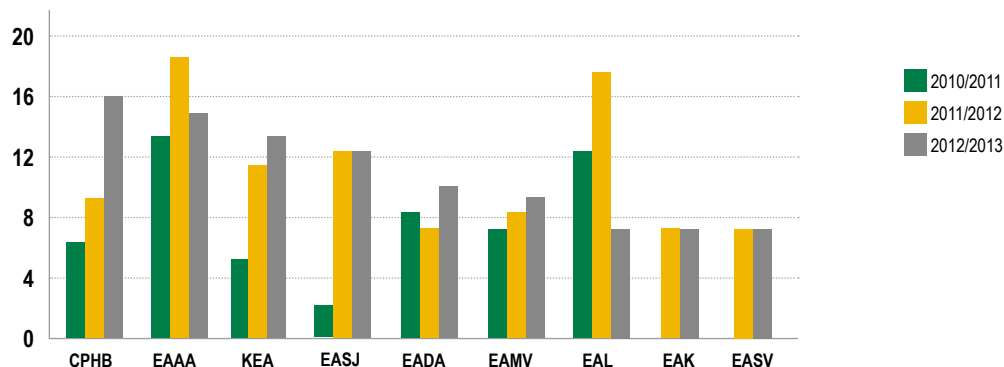
Kortlægningen bestræber sig på at differentiere mellem formel undervisning i entreprenørskab gennem kurser, fag og moduler og den ekstra-curriculære del, hvor den entreprenørielle aktivitet sker uden for undervisningen. Som hovedprincip indgår kun den formelle undervisning i den samlede opgørelse af entreprenørskabsstuderende. For at se en oversigt over kurser på de enkelte uddannelsesinstitutioner, som indgår i kortlægningen, henvises til bilag 6⁶.

Antal entreprenørskabskurser

Alle landets 9 erhvervsakademier er repræsenteret som udbydere af entreprenørskabskurser i skoleåret 2012/2013. Rapporten har indsamlet sammenlignelig information og viden i tre år. Vi kan dermed se, hvilke tendenser og udviklingsmuligheder uddannelsesområdet består af.

⁶ Findes til download på <http://www.ffe-ye.dk/videncenter/entreprenoerskab-fra-abc-til-phd.aspx>

Antal entreprenørskabskurser på erhvervsakademierne fra 2010/2011 til 2012/2013

Figur 4.4

Sammenlagt blev der i skoleåret 2012/2013 udbudt 96 kurser på erhvervsakademierne. Copenhagen Business Academy udbød 16 kurser, mens erhvervsakademi Aarhus og KEA fulgte umiddelbart efter med henholdsvis 15 og 13 kurser. Alle de faglige uddannelsesområder er repræsenteret, men langt hovedparten af kurserne udbydes på det økonomisk-merkantile uddannelsesområde.

Sammenlignet med 2011/2012 er antallet af udbudte kurser næsten identisk. I 2012/2013 var der dog langt færre kurser, som blev aflyst/ikke oprettet pga. manglende tilmelding.

Generelt ses en stor jævnbyrdighed mellem erhvervsakademiernes kursusudbud, idet antallet af udbudte kurser pr. institution kun varierer mellem 7 og 16 kurser.

Antal deltagere i entreprenørskabsundervisning

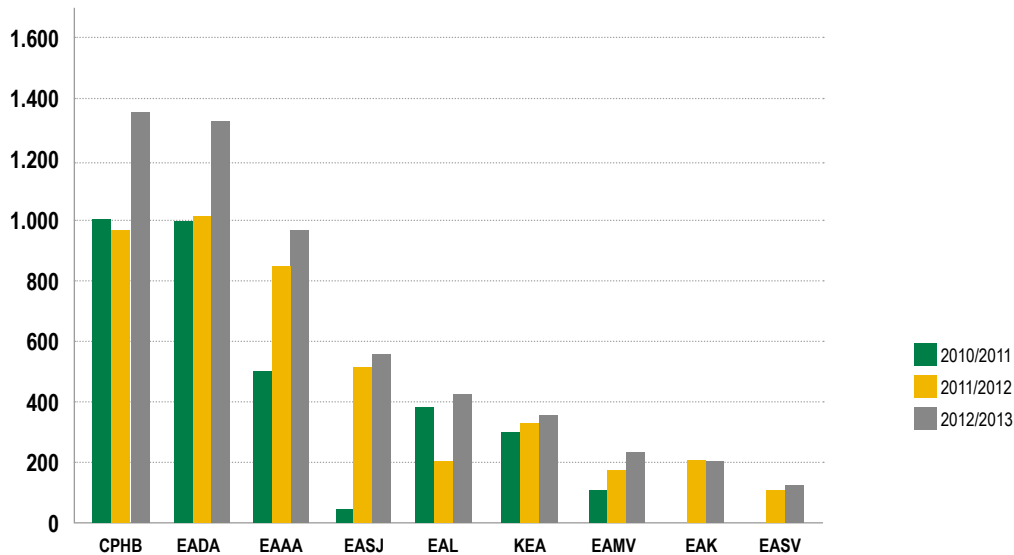
Det samlede antal studerende, der deltog i ECTS-givende entreprenørskabskurser på erhvervsakademierne i 2012/2013, er opgjort til 5.722⁷. Dette er en stigning på hele 35 pct. fra de 4.228⁸ studerende, der blev registreret i 2011/2012. Af nedenstående figur 4.5 fremgår deltagelsen i entreprenørskabskurser på de enkelte erhvervsakademier.

⁷ 101 af disse studerende var deltagere i Start Up Programme.

⁸ Dette tal afviger minimalt fra tallet i kortlægningsrapporten 2011/2012. Det skyldes nye oplysninger om kurser og fag, som er blevet opdateret bagudrettet.

Antal entreprenørskabsstuderende pr. erhvervsakademi

Figur 4.5

Det er ikke nødvendigvis de institutioner, der udbyder flest kurser, som har det største antal entreprenørskabsstuderende, hvilket afspejles i figur 4.5. Det er dog Copenhagen Business Academy med flest kurser, som også har flest studerende tilknyttet deres entreprenørskabskurser. Herefter følger Erhvervsakademi Dania og Erhvervsakademi Aarhus.

Alle erhvervsakademier har flere studerende sammenlignet med sidste år, bortset fra Erhvervsakademi Kolding, som ligger på samme niveau⁹. Særligt CPHB og Erhvervsakademi Dania er steget i antal entreprenørskabsstuderende.

Denne generelle stigning i antallet af entreprenørskabsstuderende på erhvervsakademierne understøtter også påstanden om, at selvom antallet af udbudte kurser er status quo, så bliver de fyldt og udnyttet i højere grad end tidligere.

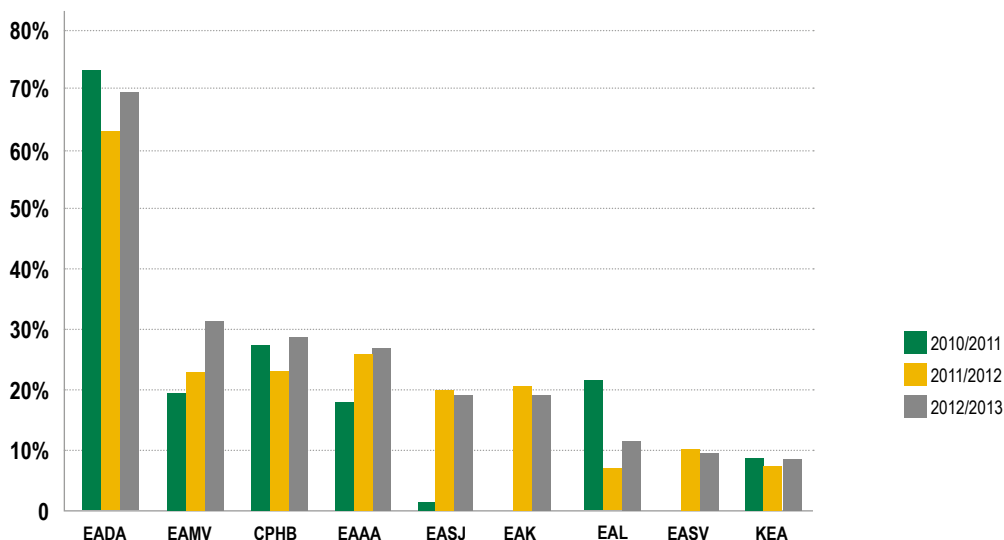
Andelen af deltagere i entreprenørskabsundervisning

De 5.722 studerende på erhvervsakademierne, der har fulgt et entreprenørskabskursus i studieåret 2012/2013, svarer til 24 pct. af det samlede antal studerende på erhvervsakademierne mod 20 pct. i 2011/2012, hvilket er en stigning i andele, til trods for at det generelle antal studerende på erhvervsakademierne også er steget i samme periode.

Af nedenstående figur 4.6 fremgår, hvor stor en andel af alle studerende på de enkelte institutioner, der deltager i entreprenørskabsundervisning. Der er her fortsat ikke skelnet mellem erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser.

⁹ Dette skyldes, at opdateret information herfra ikke har været mulig for 2012/2013. Derfor er data fra 2011/2012 anvendt.

Andelen af entreprenørskabsstuderende pr. erhvervsakademi

Figur 4.6

Som det ses af figur 4.6 er der sket en stigning i andelen af entreprenørskabsstuderende på langt de fleste erhvervsakademier. Særligt på landets mindste erhvervsakademi, Erhvervsakademi Midtvest, ses en markant procentvis stigning. Men også på CPHB og Dania samt på Erhvervsakademi Aarhus ses en andelsmæssig stigning.

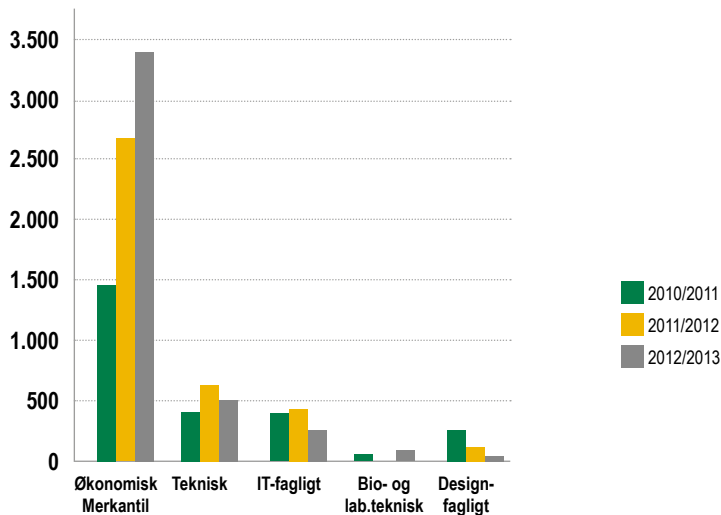
Entreprenørskab i erhvervsakademiuddannelser

Som tidligere nævnt udbydes erhvervsakademiuddannelser også på professionshøjskoler. Ser vi på, hvor mange elever i erhvervsakademiuddannelser, og ikke –institutioner, der deltager i entreprenørskabsundervisning, ligger det samlede tal på 5.035 i 2012/2013 mod 3.252 i 2011/2012. Figur 4.7 viser, hvordan de studerende fordeler sig på fem forskellige fagområder.¹⁰

¹⁰ Der er overordnet 7 fagområder på erhvervsakademiuddannelserne. Det lille Samfunds-faglige område er inkluderet i det økonomisk-merkantile område. Det sundhedsfaglige område er ikke repræsenteret med entreprenørskabskurser.

Antal entreprenørskabsstuderende på erhvervsakademierne, fordelt på fagområde

Figur 4.7

Det økonomisk-merkantile område er klart det største, hvad angår entreprenørskabsundervisning, idet hele 67 pct. af de studerende går på dette område. Dog er denne andel faldende, sammenlignet med sidste år, hovedsageligt fordi det designfaglige område er vokset markant og nu udgør 15 pct. Herefter følger det tekniske område med 10 pct. og det it-faglige område med 5 pct. af de studerende.

Inden for erhvervsakademiuddannelserne er det sundhedsfaglige område et relativt lille område og ikke repræsenteret med entreprenørskabskurser i 2012/2013. Langt de fleste sundhedsuddannelser er professionsbacheloruddannelser.

Alt i alt er der sket en stigning i antallet af entreprenørskabsstuderende i erhvervsuddannelserne på hele 55 pct.

Opsummering - Erhvervsakademier

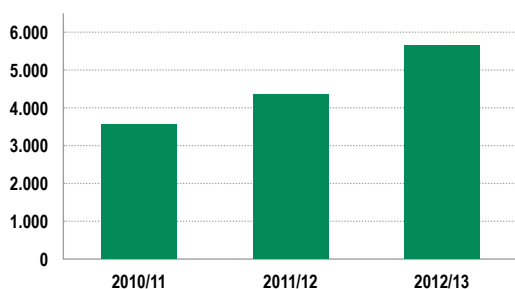
I alt blev der på landets erhvervsakademier i 2012/2013 udbudt 96 entreprenørskabskurser, hvilket er på niveau med 2011/2012; der er således udbudt samme antal kurser de to år, men det viser sig, at flere kurser er blevet udnyttet og etableret i 2012/2013 sammenlignet med 2011/2012, hvor langt flere kurser havde nul deltagere. Stigningen i udnyttelsesgraden ses tydeligt, når vi ser på antallet af deltagende studerende i entreprenørskabskurserne, som nu er oppe på 5.722 studerende i 2012/2013 mod 4.228 i 2011/2012. Dette er en stigning på 35 pct. og svarer til, at 24 pct. af det samlede antal studerede på erhvervsakademierne har deltaget i entreprenørskabsundervisning i 2012/2013. Til sammenligning var det i 2011/2012 20 pct. af det samlede antal studerende, der deltog i entreprenørskabsundervisning. Dette til trods for at det samlede antal studerende på erhvervsakademierne i samme periode også er steget betydeligt.

Copenhagen Business Academy har både det største antal kurser og det største antal deltagende studerende. Aarhus Erhvervsakademi samt Erhvervsakademi Dania bidrager med det næststørste antal studerende. Erhvervsakademi Lillebælt falder i antal kurser, men har et stigende antal studerende i entreprenørskabskurserne.

I forhold til andelen af studerende på de enkelte erhvervsakademier, som tager et entreprenørskabskursus, er det EA Dania, der ligger absolut i top med 69 pct. Det er altså godt over 2/3 af de studerende, der deltager i entreprenørskabsundervisning på EA Dania. På EA Midtvest og CPHB gælder dette for ca. en tredjedel af de studerende.

Antal deltagere i entreprenørskabskurser på erhvervsakademierne

Figur 4.8

Erhvervsakademierne udbyder først og fremmest erhvervsakademiuddannelser, men enkelte udbyder tillige professionsbacheloruddannelser såvel som efteruddannelse. Inden for erhvervsakademiuddannelserne er der i alt 5.055 entreprenørskabsstuderende i 2012/2013, hvoraf hovedparten tager en uddannelse inden for det økonomisk-merkantile område. 67 pct. af de studerende i entreprenørskabskurser følger en uddannelse inden for dette fagområde. Herefter følger det designfaglige område med 15 pct.

Professionshøjskoler

En professionshøjskole er en videregående uddannelsesinstitution, der primært udbyder mellemlange videregående uddannelser, som giver en professionsbachelorgrad. Uddannelsen tager 3,5 år og består både af en praktisk og en teoretisk del. Derudover udbyder professionshøjskoler også diplomuddannelser, efteruddannelser og kurser. På VIA University College, University College Nordjylland og Professionshøjskolen Metropol er det desuden muligt at tage en erhvervsakademiuddannelse.

På de enkelte uddannelser på professionshøjskolerne er der forskellige adgangskrav. Generelt for alle uddannelser er, at de gymnasiale uddannelser hhx, htx, stx og hf giver adgang til uddannelserne.

De 11 professionshøjskoler¹¹ og antal indskrevne studerende¹²

Institutioner	Studerende
VIA University College (VIA)	18.448
Metropol	10.279
Professionshøjskolen UCC (UCC)	9.346
University College Sjælland (UCSJ)	7.457
University College Lillebælt (UCL)	6.716
University College Syddanmark (UC-Syd)	5.864
University College Nordjylland (UCN)	8.031
Ingeniørhøjskolen i Aarhus (IHA)	1.813
Danmarks Medie og Journalisthøjskole (DMJ)	1.747
Ingeniørhøjskolen i København (IHK)	1.369
Den frie Lærerskole (DFL)	315
I alt	71.385

¹²Undervisningsministeriets EAK tabel, 2012

Tabel 4.2

Kortlægningen bestræber sig som tidligere nævnt på at differentiere mellem formel undervisning i entreprenørskab gennem kurser, fag og moduler og den ekstra-curriculære del, hvor den entreprenørielle aktivitet sker uden for undervisningen. Som hovedprincip indgår kun den formelle undervisning i talmaterialet. For at se en oversigt over kurser på de enkelte uddannelsesinstitutioner, som indgår i kortlægningen, henvises til bilag 7.

Antal entreprenørskabskurser

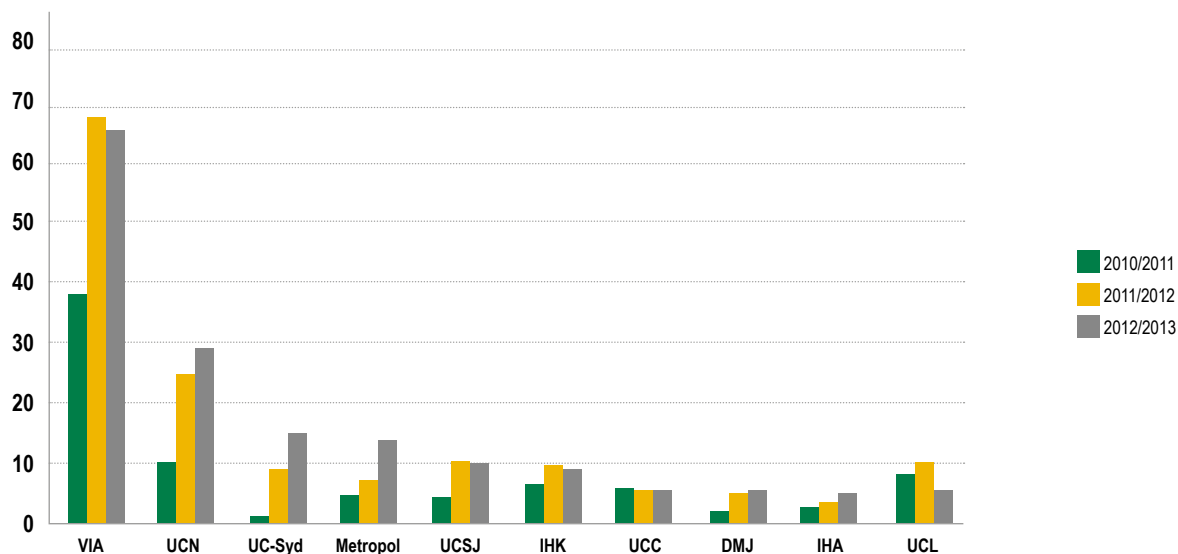
I figur 4.9 gives et samlet overblik over antallet af entreprenørskabskurser på de 11 professionshøjskoler¹² i studieåret 2012/2013. I alt har vi registreret 163 entreprenørskabskurser fordelt på 10 professionshøjskoler i studieåret 2012/2013 mod 153 i 2010/2011. Der er således tale om en stigning i antallet af udbudte kurser.

¹¹ Det skal bemærkes, at Ingeniørhøjskolen i Aarhus (IHA) officielt er fusioneret med Aarhus Universitet, men at de to i denne opgørelse fortsat betragtes som en enhed under professionshøjskolerne.

¹² På Danmarks frie Lærerskole har vi fortsat ikke registreret nogen entreprenørskabsundervisning.

Antal entreprenørskabskurser på de 11 professionshøjskoler

Figur 4.9

Det er igen VIA University College, som er den største professionshøjskole, og som også er den største udbyder af entreprenørskabskurser. Hele 65 kurser blev registreret i studieåret 2012/2013, hvilket er på niveau med 2011/2012. På de efterfølgende placeringer ser vi UCN og UC Syddanmark med henholdsvis 28 og 16 kurser. Ligeledes er Metropol udbydere af langt flere kurser, sammenlignet med tidligere studieår.

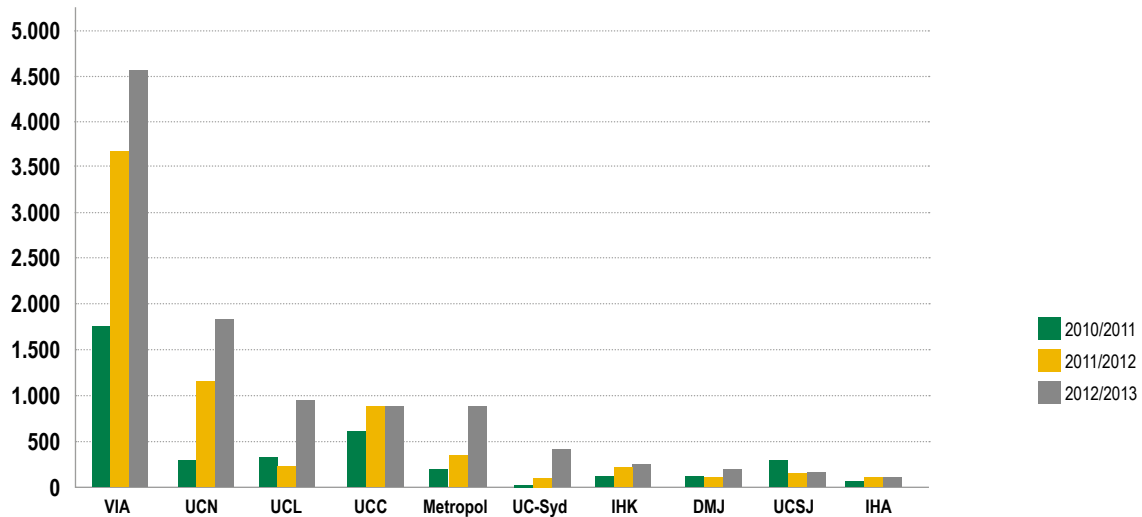
Antal deltagere i entreprenørskabsundervisning

Nedenstående figur 4.10 viser antallet af studerende i entreprenørskabskurser fordelt på institutionerne igennem de seneste tre studieår fra 2010/2011 til 2012/2013. I alt deltog 10.032¹³ studerende i entreprenørskabsundervisning i 2012/2013. Det er en stigning på 33 pct. fra de 7.550 studerende, der blev registreret for 2011/2012.

¹³ 232 af disse studerende deltog i Start Up Programme.

Antal entreprenørskabsstuderende pr. professionshøjskole¹⁴

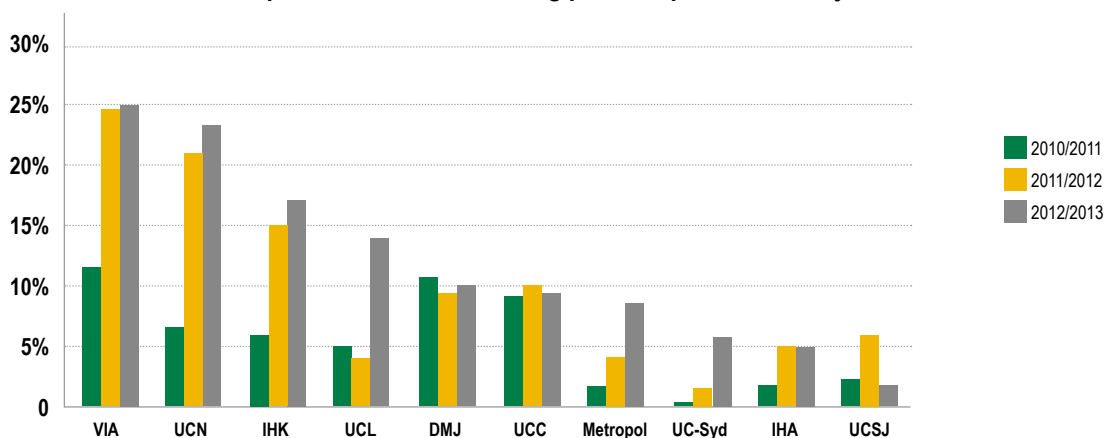
Figur 4.10

Som det var tilfældet med udbuddet af antal kurser, ligger VIA igen i top, hvad angår antallet af entreprenørskabsstuderende. Hele 4.561 studerende på VIA har haft et entreprenørskabskursus i studieåret 2012/2013. UCN har ligeledes øget antallet af entreprenørskabsstuderende væsentligt igennem de seneste to studieår og ligger her som nummer to. Metropol og UC Syddanmark har mere end fordoblet deres antal studerende ift. 2011/2012.

Andelen af deltagere i entreprenørskabsundervisning

Figur 4.11 viser, hvor stor en andel af de studerende på den enkelte professionshøjskole, der deltager i entreprenørskabsundervisning. Det samlede antal entreprenørskabsstuderende svarer til 14,1 pct. af alle studerende på professionshøjskolerne, hvilket er en stigning fra de 12,1 pct. i 2011/2012.

Andelen af studerende i entreprenørskabsundervisning på de 11 professionshøjskoler

Figur 4.11

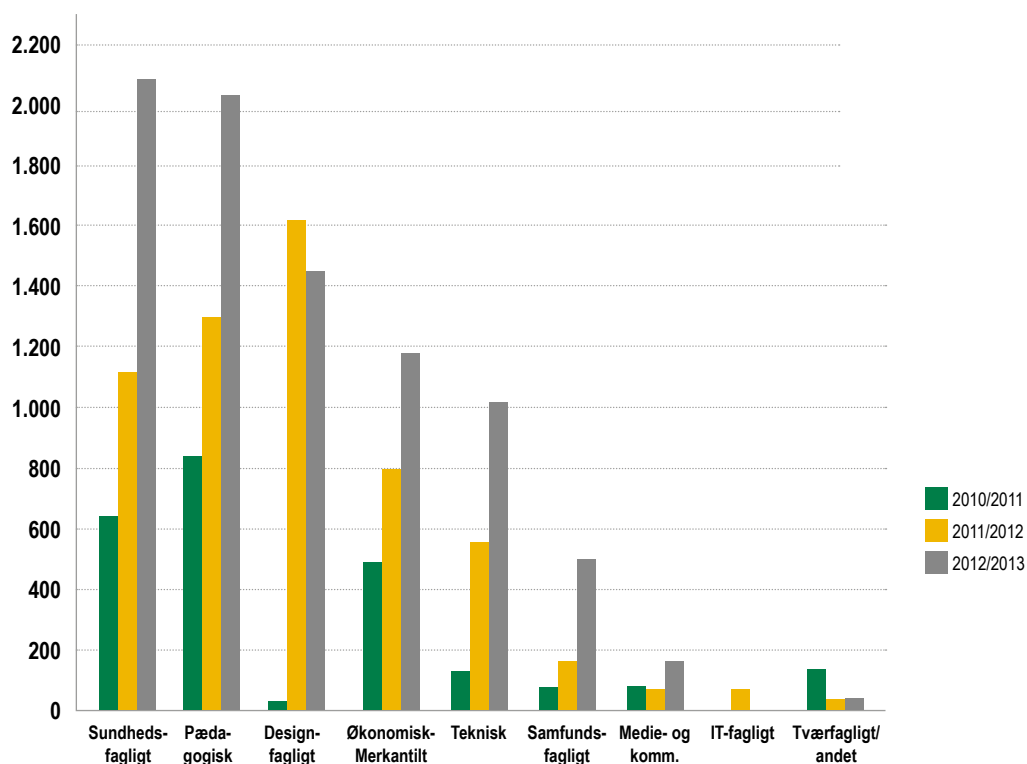
¹⁴ Informationer fra UC Sjælland og UCC er fra 2011/2012, idet opdaterede data ikke har været tilgængelige.

En fjerdedel af alle VIA University College's studerende deltager i entreprenørskabsundervisning. Andelsmæssigt er det også her UCN, der ligger på en andenplads. UC Lillebælt har taget et spring fra 9 pct. i 2011/2012 til nu at bringe 14 pct. studerende igennem et entreprenørskabsforløb. UC Syddanmark har ligeledes taget et spring i andelen af studerende i entreprenørskab, sammenlignet med tidligere.

Entreprenørskab i professionsbacheloruddannelser

Ser vi på antallet af deltagere i entreprenørskabsundervisning i professionsbacheloruddannelser, ser billedet ud som vist i nedenstående figur 4.12. Der er tale om mere end en fordobling i antallet af studerende i professionsbacheloruddannelserne, som deltager i entreprenørskabsundervisning, idet det samlede antal er gået fra 2.474 i 2010/2011 til 7.872 i 2012/2013.

Antal entreprenørskabsstuderende i professionsbacheloruddannelser

Figur 4.12

Det er især det sundhedsfaglige og det pædagogiske område, der gør sig særligt bemærket i indeværende skoleår, idet fagområderne tilsammen står for over halvdelen af de entreprenørskabsstuderende på en professionsbacheloruddannelse. Inden for det pædagogiske felt er det fortsat fysioterapeut- og ergoterapeutuddannelserne, der fylder meget.

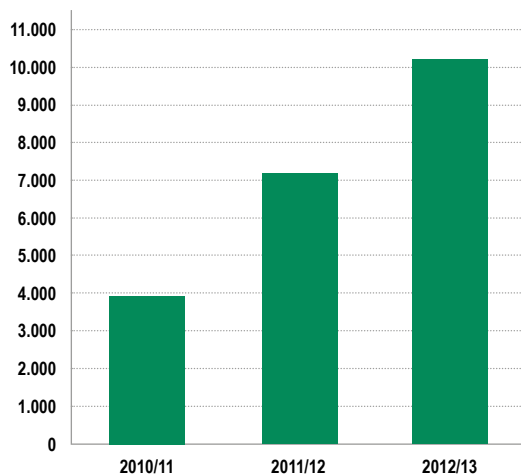
Fag og kurser på dette område ligger hovedsageligt på VIA. Også i de pædagogiske og de sundhedsfaglige uddannelser er der nu væsentligt flere studerende, der deltager i entreprenørskabsundervisning. På det pædagogiske område deltager næsten lige mange studerende fra pædagoguddannelsen og fra læreruddannelsen. Inden for det sundhedsfaglige område er det især fysioterapeutstuderende, der deltager i entreprenørskabsundervisning.

Opsummering - Professionshøjskoler

I 2012/2013 lå antallet af entreprenørskabskurser på de 11 professionshøjskoler på 163, hvilket er en anelse højere end i 2011/2012. Antallet af studerende er steget med hele 31 pct. fra 7.550 studerende i 2011/2012 til 10.032 studerende i 2012/2013. Det svarer til 14,1 pct. af alle studerende på professionshøjskolerne. Ved sidste måling deltog 11,6 pct.¹⁵ af de studerende i entreprenørskabsundervisning.

Både mht. udbud af entreprenørskabskurser og antal deltagere er VIA University College klart i front. Dette er dog ikke så bemærkelsesværdigt, da VIA også er landets største professionshøjskole. Ligesom erhvervsakademierne fortsætter mange professionshøjskoler den positive udviklingsproces mht. udbuddet af entreprenørskabsfag samt antallet af studerende i disse fag, hvilket ses tydeligt af denne kortlægning af studieåret 2012/2013.

Antal deltagere i entreprenørskabskurser på professionshøjskolerne

Figur 4.13

Mht. uddannelsesområder deltager flest studerende fra det sundhedsfaglige og det pædagogiske område i entreprenørskabskurser. Herefter følger det Økonomiske og det Tekniske fagområde. Overordnet er alle fagområder på professionsbacheloruddannelserne repræsenteret med entreprenørskabsundervisning i studieåret 2012/2013.

¹⁵ Korrektion ift. kortlægningsrapporten 2011/12.

De maritime uddannelser

De maritime uddannelser udbydes på ni skoler samt to skoleskibe og omfatter uddannelser til skibsofficer, skibsfører, maskinmester, skibsmaskinist, skipper, skibsmekaniker, skibsassistent og erhvervsfisker. Uddannelserne befinder sig på flere uddannelsesniveauer – fra et grundlæggende erhvervsrettet niveau til professionsbachelorniveau. I denne kortlægning bliver der ikke skelnet mellem maritime ungdomsuddannelser og maritime videregående uddannelser.

De 11 uddannelsesinstitutioner samt antal indskrevne studerende¹

Institutioner	Studerende
SIMAC	572
Århus Maskinmesterskole (AAM)	494
Københavns Maskinmesterskole (KM)	327
MARTEC	277
Fredericia Maskinmesterskole (FM)	211
Marstal Navigationsskole (MN)	137
Skagen Skipperskole (SS)	137
Skoleskibet Danmark (SD)	80
Skoleskibet Georg Stage (SGS)	63
Svendborg Søfartsskole (SvS)	52
Nyborg Søfartsskole (NS)	29
I alt	2.379

¹Per 1. oktober 2010

Tabel 4.3

I de maritime uddannelser er der det sidste par år blevet sat ekstra fokus på entreprenørskabsundervisning blandt andet fordi, at entreprenørskab på de maritime professionsbacheloruddannelser blev skrevet ind i regeringens strategi for uddannelse i entreprenørskab i maj 2009.

I skoleåret 2012/2013 er omfanget af registreret undervisning i innovation og entreprenørskab på de maritime uddannelsesinstitutioner stadig begrænset. Men fremadrettet har f.eks. maskinmesteruddannelsen indskrevet innovation, entreprenørskab og iværksætteri i deres studieordninger. Således skal alle studerende modtage entreprenørskabsundervisning fra og med skoleåret 2013/2014.

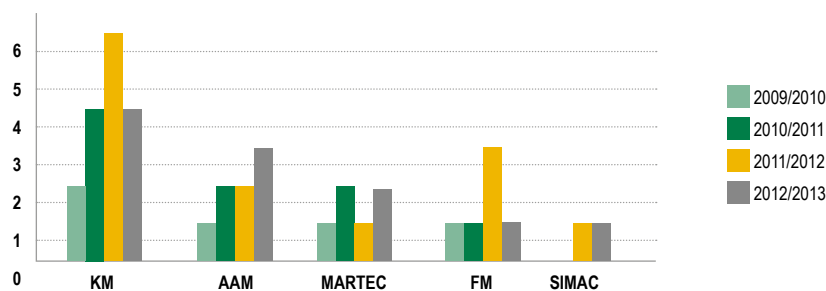

Antal entreprenørskabskurser

Af nedenstående figur 4.14 ses, at det fortsat kun er fem af de ni maritime uddannelsesinstitutioner, der udbyder entreprenørskabsfag eller -kurser. I alt blev der udbudt 11 kurser i 2012/2013 mod 13 i 2011/2012. Det lidt mindre antal kurser skyldes bl.a., at maskinmesterskolerne fremadrettet har indskrevet entreprenørskab i studieordningerne, i stedet for at udbyde særlige entreprenørskabsfag og kurser.

SIMAC deltager også for andet år i træk i FFE-YE's Start Up Programme.

Antal entreprenørskabskurser på de maritime uddannelser

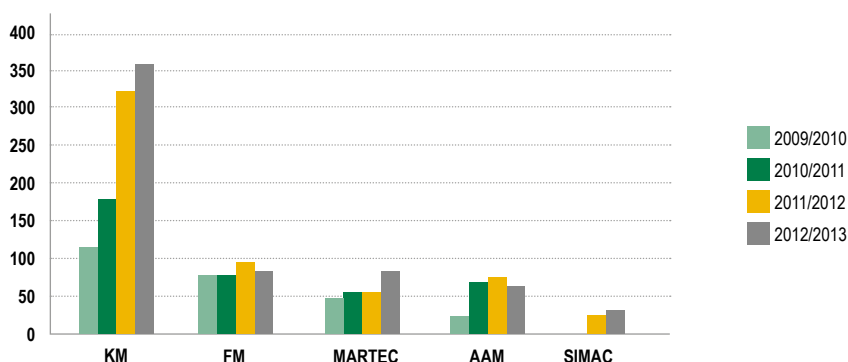
Figur 4.14

Det er fortsat København og Aarhus Maskinmesterskoler, som udbyder flest entreprenørskabskurser.

Antal deltagere i entreprenørskabsundervisning

I alt deltog 615 studerende¹⁶ på de maritime uddannelser i entreprenørskabsundervisning. Dette svarer til ca. hver fjerde (25 pct.) af alle studerende på de maritime uddannelser og er en mindre stigning fra 2011/2012. I de kommende kortlægninger vil vi sandsynligvis se en endnu kraftigere stigning på området i forbindelse med de nye studieordninger.

Antal entreprenørskabsstuderende på de maritime uddannelser

Figur 4.15

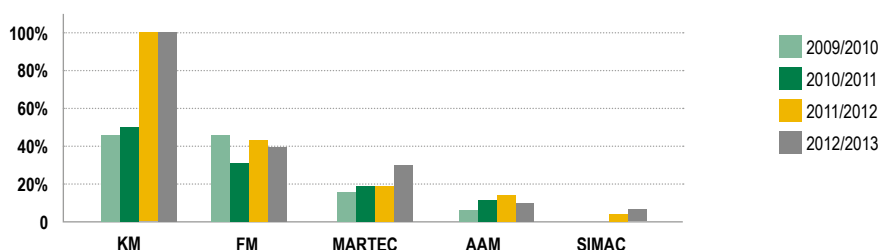
Af ovenstående figur 4.15 fremgår fordelingen af studerende i entreprenørskabsundervisning på de forskellige institutioner. Her er det igen Københavns Maskinmesterskole, der gør sig bemærket ved at have flest studerende i entreprenørskabskurser.

¹⁶ 20 af disse deltog i Start Up Programme.

Andel deltagere i entreprenørskabsundervisning

Ser man på, hvor stor en andel af studerende på de enkelte institutioner, der deltager i entreprenørskabsundervisning, ser det tilsvarende positivt ud for Københavns Maskinmesterskole. Her er det alle (100 pct.) af skolens studerende, som deltager i entreprenørskabsundervisning.

Andel entreprenørskabsstuderende på de maritime uddannelsesinstitutioner

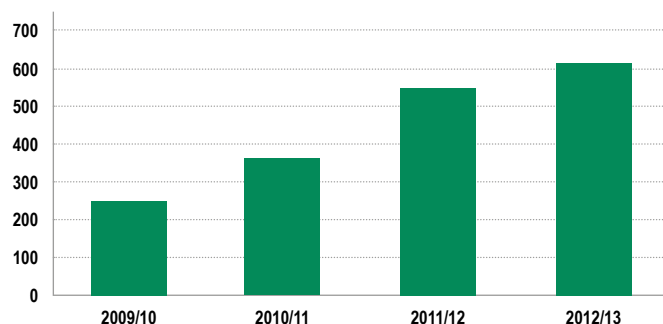
Figur 4.16

Både Københavns og Fredericia Maskinmesterskoler har været involveret i udviklingen af nye entreprenørskabs- og iværksætterkurser, som vi nu ser implementeret. For at se en oversigt over kurser på de enkelte uddannelsesinstitutioner, som indgår i kortlægningen, henvises til bilag 8.

Opsummering – Maritime uddannelser

På de maritime uddannelser mangler entreprenørskabsundervisningen endnu at blive integreret i undervisningen på en del af institutionerne. Men nye studieordninger for det kommende skoleår vil ændre på tallene, idet entreprenørskab bliver skrevet ind, således at alle maskinmestre nu får entreprenørskab på deres uddannelse. Selv om antallet af kurser er faldet lidt, så stiger antallet af deltagende studerende til 615 i 2012/2013. Dette betyder, at en fjerdedel af alle studerende på en maritim uddannelsesinstitution har deltaget i entreprenørskabsundervisning i 2012/2013. På Københavns Maskinmesterskole er det alle studerende, der deltager i entreprenørskabskurser.

Antal deltagere i entreprenørskabskurser på de maritime uddannelser

Figur 4.17

De kunstneriske og kulturelle uddannelser

De kunstneriske og kulturelle videregående uddannelsesinstitutioner tilbyder uddannelser inden for arkitektur, design, billedkunst, musik, film, teater og dans samt konservering og informationsvidenskab. Der er de seneste år foretaget en række fusioner, således at der i studieåret 2012/2013 var tale om 11 institutioner. I denne opgørelse vil de tre enheder under det fusionerede Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering dog fortsat blive holdt adskilt for at kunne sammenligne med de foregående års kortlægning. Det informationsvidenskabelige Akademi (IVA) er pr. 1/4 2013 lagt under Københavns Universitet, men vil i denne rapport fortsat indgå som en selvstændig enhed.

De 11 kunstneriske og kulturelle uddannelsesinstitutioner samt antal indskrevne studerende

Institution	Studerende
Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering (KADK)	
- Danmarks Designskole (DKDS): 706	
- Kunstakademiets Arkitektskole (KA): 1.025	
- Kunstakademiets Konservatorskole (KS): 96	1.827
Det Informationsvidenskabelige Akademi (IVA)	793
Arkitektskolen Aarhus (AAA)	758
Det Jyske Musikkonservatorium (DJM)	409
Designskolen i Kolding (DK)	400
Det Kgl. Danske Musikkonservatorium (DKDM)	365
Syddansk Musikkonservatorium og Skuespillerskole (SMKS)	250
Rytmask Musikkonservatorium (RMC)	219
Kunstakademiets Billedkunstskoler (KAB)	186
Statens Teaterskole (STS)	118
Den Danske Filmskole (DDF)	96
I alt	5.421

□ Tal fra 2010

Tabel 4.4

De kunstneriske og kulturelle videregående uddannelser varer 4-6 år. De fleste af disse uddannelser er opbygget som bachelor- og kandidatuddannelser på linje med universitetsuddannelserne. Uddannelserne inden for scenekunst og film er generelt 4-årige uddannelser.

Kunstneriske og kulturelle studerende bliver generelt trænet i at tænke innovativt, kreativt og i at arbejde selvstændigt og har derfor mange muligheder for at udvikle entreprenørielle kompetencer. Men der har indtil nu ikke været en stærk tradition for at arbejde med entreprenørskab som selvstændig disciplin på de kunstneriske uddannelser eller for at kommercialisere kunstneriske produkter og koncepter i sammenhæng med uddannelsesforløb.

Antal entreprenørskabskurser

De studerende på de kunstneriske uddannelser møder en lang række uddannelseselementer, der rummer iværksættelselementer, og hele kulturen omkring projektundervisningen og dens indhold er tæt knyttet til iværksættertænkning. Antallet af specifikke entreprenørskabskurser eller den andel af studerende, der deltager i disse, giver således ikke et helt dækkende billede af, hvor meget og hvordan de studerende opnår forudsætninger for at tænke i iværksætterbaner.

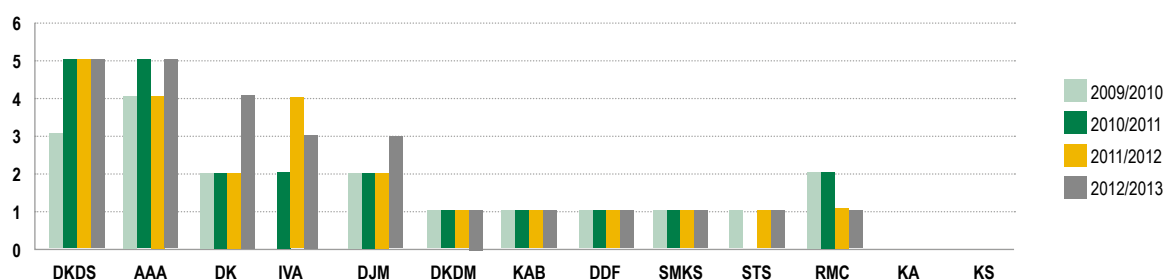
I kortlægningen af entreprenørskab på de kunstneriske og kulturelle uddannelser lægges vægt på, at der ud over innovation og kreativitet også er fokus på andre elementer af entreprenørskab. Modellen, som benyttes på universitetsniveau, er i disse uddannelser også blevet brugt til at identificere entreprenørskabskurser på de kunstneriske og kulturelle uddannelsesinstitutionerne, men der er ikke foretaget en egentlig kategorisering af kurserne.

Udover kurser og uddannelser på de enkelte institutioner har vi registreret tilbud fra CAKI - Center for Anvendt Kunstnerisk Innovation, som er et væksthushus for de kunstneriske uddannelser i København. CAKI udbyder flere tværinstitutionelle kurser, som har et varierende antal deltagere fra de kunstneriske uddannelsesinstitutioner.

På Arkitektskolen Aarhus udbydes entreprenørskabskurser til de studerende gennem Karriereværkstedet¹⁷. Derfor tælles disse kurser med i opgørelsen.

I studieåret 2012/2013 er der registreret 26 deciderede entreprenørskabskurser på de kunstneriske og kulturelle uddannelsesinstitutioner. Det er fire kurser mere end i 2011/2012. Af nedenstående figur 4.18 ses fordelingen af kurserne på de 13 institutioner.

Entreprenørskabskurser på de kunstneriske og kulturelle videregående uddannelser

Figur 4.18

På de fleste institutioner er der ikke sket nogen ændring i antal kurser fra registreringen i 2011/2012. Dog udbyder Designskolen Kolding nu fire kurser, set i forhold til ét i forrige skoleår. Disse kurser er placeret på både bachelor- og kandidatuddannelsen. Også på det Jyske Musikkonservatorium og på Aarhus Arkitektskole udbyder flere kurser end sidste år. Desuden har Aarhus Arkitektskole og Danmarks Designskole i 2012/2013 hver udbudt fem kurser - og er dermed de kunstneriske uddannelsesinstitutioner, der udbyder flest. Kurserne på IVA giver mange ECTS-point, hvilket vidner om stort fokus og en øget satsning på området.

På Rytmsk Musikkonservatorium (RMC) udbydes der i 2012/2013 ét kursus, som er en sammenlægning af to tidligere kurser.

¹⁷ Karriereværkstedet drives af tre partnere: ARK:IDEA, InSpe og Karrierevejledningen.

Af figur 4.18 fremgår, at entreprenørskab fortsat ikke udbydes som specifikke kurser på Kunstakademiets Skoler for Arkitektur og for Konservering. Kunstakademiets Skole for Arkitektur anvender CAKI's aktiviteter som led i særligt målrettet undervisning i iværksætteri. Fraværet af specifikke entreprenørskabskurser giver således ikke et helt korrekt billede af, hvor meget og hvordan de studerende i arkitektuddannelsen forberedes på at tænke i iværksætterbaner.

Siden 2009/2010 er antallet af kurser steget med ca. to tredjedele, og med CAKI's udbud af kurser er der skabt bedre muligheder for de studerende i forhold til at de kan erhverve sig entreprenørielle kompetencer.

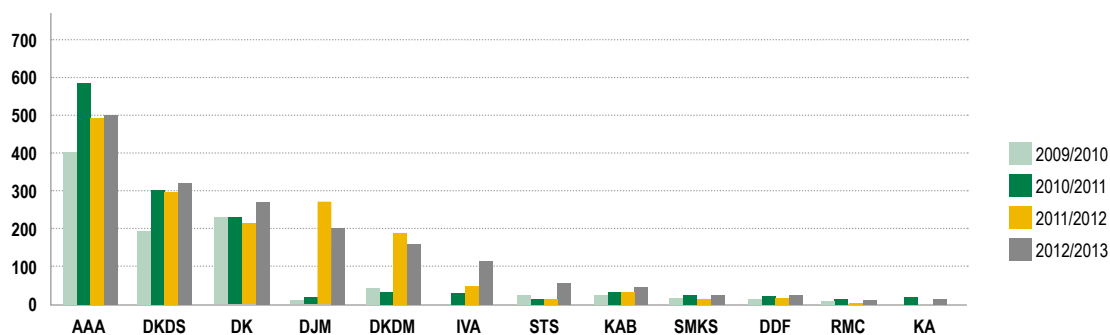
I opgørelsen over antallet af entreprenørskabsstuderende vil deltagerne i CAKI's kurser blive talt med på de enkelte undervisningsinstitutioner.

Antal deltagere i entreprenørskabsundervisning

I 2011/2012 deltog i alt 1.741 studerende i entreprenørskabsundervisning. Dette antal svarer til 32 pct. af alle 5.421 studerende ved de kunstneriske og kulturelle uddannelser. Der er således klart flere studerende, der deltager i specifikke entreprenørskabskurser ved de kunstneriske og kulturelle uddannelser, end det var tilfældet i 2009/2010, hvor der blev registreret 988 studerende.

Af nedenstående figur 4.19 fremgår fordelingen af deltagere på de enkelte institutioner.

Deltagere i entreprenørskabskurser på de kunstneriske og kulturelle videregående uddannelser¹⁸

Figur 4.19

¹⁸ 6 deltagere i Start Up Programme kom fra det kunstneriske uddannelsesområde.

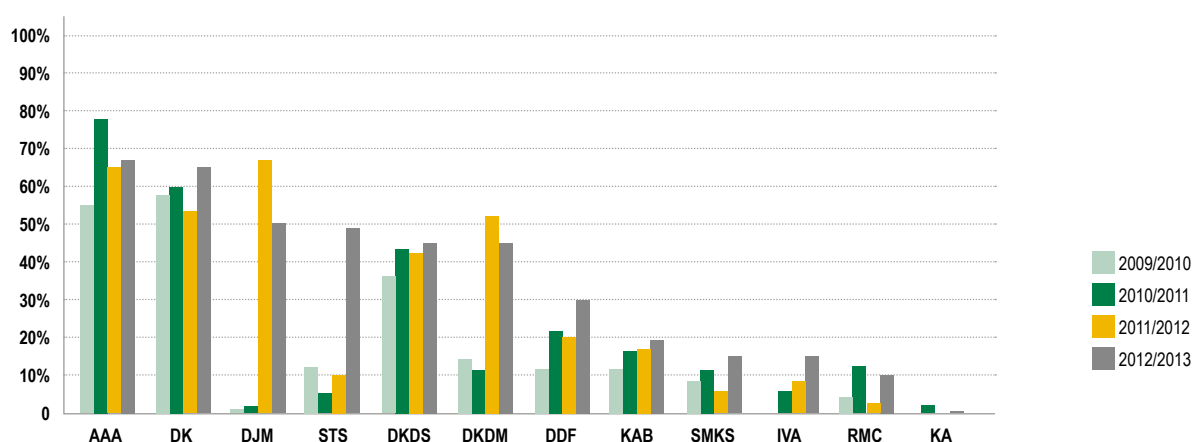
Der er fortsat flest deltagere i entreprenørskabsundervisning på Arkitektskolen Aarhus. Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering (KADK), som er en fusion mellem flere institutioner, er den institution, der har det næsthøjeste antal deltagere i entreprenørskabsundervisning. Dernæst følger hhv. Designskolen Kolding (DK) og Det Jyske Musikkonservatorium (DJM).

CAKI har også markant øget antallet af deres entreprenørskabsstuderende, fra 53 i 2011/2012 til 139 i 2012/2013. Deltagerne er fordelt over syv kunstneriske institutioner, hvoraf Statens Teaterskole har haft det højeste antal deltagende studerende i CAKI's kurser og forløb.

Andel deltagere i entreprenørskabsundervisning

Nedenstående figur 4.20 viser, hvor stor en andel entreprenørskabsstuderende udgør af det samlede antal studerende ved uddannelsesinstitutionerne. I 2012/2013 er det på både Arkitektskolen Aarhus og Designskolen Kolding to tredjedele af de studerende, som gennemfører et entreprenørskabskursus. På Statens Teaterskole er andelen steget markant, således at det nu er halvdelen af alle studerende, der får undervisning i entreprenørskab. Mange af disse studerende har deltaget i CAKI's kurser.

Andel studerende ved de kunstneriske og kulturelle uddannelser, der deltager i entreprenørskabsundervisning

Figur 4.20

For at se en oversigt over kurser på de enkelte uddannelsesinstitutioner, som indgår i kortlægningen, henvises til bilag 11.

Opsummering – De kunstneriske og kulturelle uddannelser

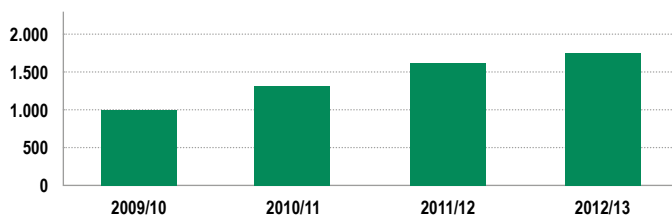
I 2012/2013 er der i alt identificeret 26 kurser med entreprenørskabsindhold på de kunstneriske og kulturelle videregående uddannelser samt flere tværinstitutionelle kurser udbudt af CAKI. Det er fire kurser mere end i 2011/2012 og en stigning i antallet af kurser med to tredjedele siden 2009/2010.

Det samlede antal studerende, der deltog i entreprenørskabskurser i 2012/2013, var 1.741, hvilket svarer til 32 pct. af alle studerende på de kunstneriske og kulturelle uddannelser. Det er altså nu en tredjedel af disse studerende, der deltager i entreprenørskabsundervisning. I 2009/2010 udgjorde andelen af studerende, der deltog i specifikke entreprenørskabskurser ved de kunstneriske og kulturelle uddannelser, 18 pct.

På to institutioner er det nu to tredjedele af de studerende, som deltager i entreprenørskabsundervisning: Arkitektskolen Aarhus og Designskolen Kolding.

Nedenstående figur 4.21 viser udviklingen i antallet af deltagere over de seneste fire studieår.

Antal deltagere i entreprenørskabskurser på de kunstneriske og kulturelle videregående uddannelser

Figur 4.21

Universiteterne

På de otte danske universiteter udbydes bachelorforløb, kandidatforløb og en ph.d.-grad. Den såkaldte 3+2+3-model. Hertil kommer voksenuddannelser såsom diplomuddannelser og masteruddannelser. Herunder ses en oversigt over universiteterne samt antal indskrevne studerende (tabel 4.5).

De 8 universiteters samlede antal indskrevne studerende¹⁹

Universitet	Studerende
Københavns Universitet (KU)	41.710
Aarhus Universitet (AU)	39.588
Syddansk Universitet (SDU)	21.055
Aalborg Universitet (AAU)	17.211
Copenhagen Business School (CBS)	16.096
Danmarks Tekniske Universitet (DTU)	9.119
Roskilde Universitet (RUC)	8.025
IT-Universitet (IT-U)	1.886
I alt	154.690

Tabel 4.5

På universiteterne ydes der fortsat en stor indsats for at styrke undervisningen i entreprenørskab og motivere flere studerende til at starte egen virksomhed. Der oprettes nye fag og uddannelser med fokus på entreprenørskab og oprettes centre og andre initiativer, som støtter entreprenørskabskulturen ved de enkelte institutioner.

Denne kortlægningsrapport er nummer fire i rækken, som dækker et helt studieår, og vi kan derfor vise udviklingen over tid.

Der anvendes samme metode i denne kortlægning som tidligere, hvilket gør tallene umiddelbart sammenlignelige. Øresund Entrepreneurship Academy har udviklet en kategoriseringsmetode, som anvendes til identificering af kurser som entreprenørskabsfag i en egentlig kortlægning af udbuddet. Denne metode er blevet anvendt og løbende udviklet gennem de fire år. Modellen er beskrevet og forklaret i afsnittet Metode samt i bilag 5.

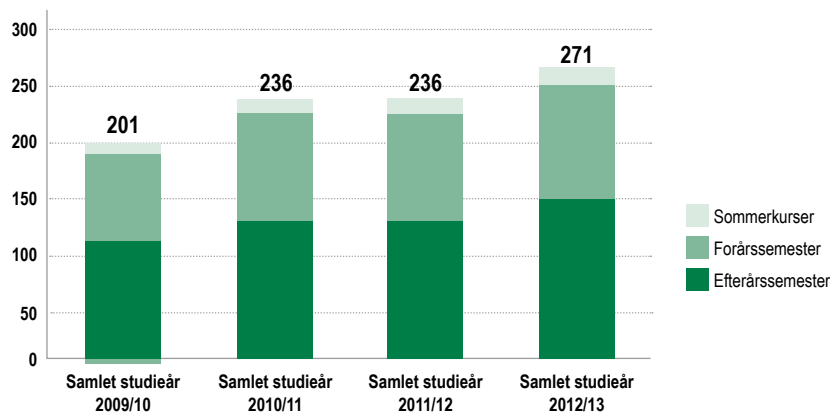

¹⁹ dkuni.dk - Universiteternes statistiske beredskab 2012 (F. Studieaktivitet) + antal ph.d.-studerende (I. Forskeruddannelse) 2012

Antal entreprenørskabskurser

På de otte danske universiteter er der helt overordnet blevet udbudt 271 entreprenørskabskurser og -fag i studieåret 2012/2013. Det er 35 flere kurser end i studieåret 2011/2012, hvor antallet var 236. Den store stigning skyldes tilbliven af flere fag i både efterårs- og forårssemesteret samt i antal udbudte sommerkurser. I nedenstående figur 4.22 ses udviklingen i antal kurser samt opdelingen pr. semester igennem de seneste fire studieår.

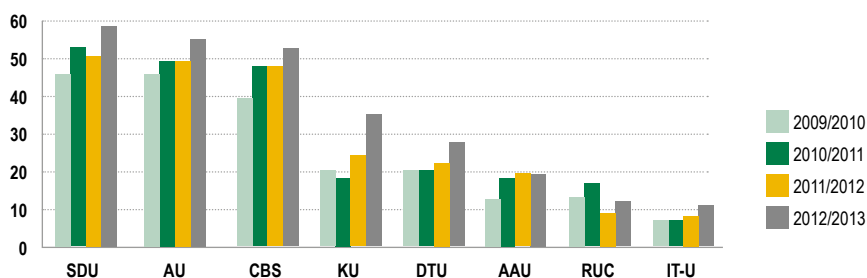
Det samlede udbud af entreprenørskabskurser, semesteropdelt

Figur 4.22

Det er fortsat SDU, Aarhus Universitet og CBS, der udbyder langt de flest entreprenørskabskurser. I skoleåret 2012/2013 så man dog en fremgang i antal udbudte kurser på stort set alle universiteter, som det fremgår af nedenstående figur 4.23

Antal kurser på de otte danske universiteter

Figur 4.23

Sammenlignet med sidste års opgørelse er antallet af kurser steget på alle universiteter på nær på Aalborg Universitet.

IT-Universitetet har stort set fordoblet antallet af udbudte kurser, mens KU forsætter fremgangen med 6 yderligere kurser i skoleåret 2012/2013. Stigningen skyldes flere udbudte kurser i foråret samt sommerkurser. På RUC er antallet af registrerede kurser gået fra 8 i forrige studieår til 13 kurser i dette studieår. Dette skyldes særligt en stigning i antal udbudte forårskurser. På SDU og Aarhus Universitet, som i forvejen udbyder flest kurser, opleves en markant fremgang, idet der udbydes henholdsvis 7 og 6 flere kurser end i skoleåret 2011/2012. På SDU er antallet af kurser især steget på samfundsvidenskab, imens stigningen på Aarhus Universitet ses på det tekniske og naturvidenskabelige fagområde.

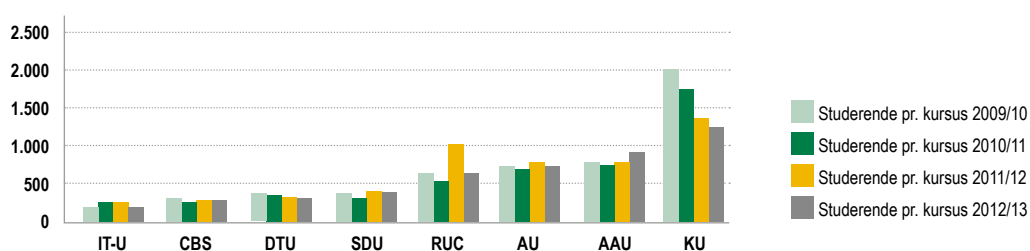
Danmarks Tekniske Universitet (DTU) fortsætter fremgangen fra tidligere opgørelser og udbyder nu 27 kurser. Se bilag 5 for beskrivelse og kategorisering af kurser på de enkelte universiteter.

KU, DTU og CBS har tilsammen udbudt 114 entreprenørskabskurser i perioden, hvilket er en stigning på 9 kurser fra skoleåret 2011/2012. Det tværinstitutionelle samarbejde mellem netop de tre universiteter (CIEL)²⁰ har været med til at øge fokus på området.

Antal studerende i klasseværelset

En opgørelse af, hvor mange studerende, der i princippet er pr. kursus på det enkelte universitet, viser et lidt andet billede, som det ses af nedenstående figur 4.24. Man kan af diagrammet se, hvor mange studerende, der ville være på det enkelte kursus, hvis alle studerende valgte et entreprenørskabskursus. Figuren illustrerer således forholdet mellem antal kurser og universiteternes størrelse. Det er bedst at ligge så lavt som muligt – jo færre studerende pr. kursus, jo bedre.

Antal studerende pr. kursus ud af det samlede antal indskrevne studerende

Figur 4.24

I denne måling er det fortsat de studerende på IT-U, som har de bedste forhold med 157 studerende pr. kursus. Mens der på KU i princippet ville være 1.192 studerende pr. hold, hvis alle studerende på universitetet skulle have adgang til et entreprenørskabskursus. Det øgede antal kurser på KU viser imidlertid sin tydelige effekt i faldet af antal studerende pr. kursus sammenlignet med tidligere år. Tilsvarende er der med stigningen i antal kurser på RUC nu færre studerende pr. hold.

Figur 4.24 giver således et indtryk af, hvor mange studerende, der ville skulle deles om et kursus på det enkelte universitet, altså hvor stor trængsel der i princippet ville være i klasseværelset, hvis alle studerende skulle deltage i et entreprenørskabskursus. Samtidig fortæller det også noget om de studerendes valgmuligheder.

Totalt set ville der være 571 studerende pr. entreprenørskabskursus, hvis alle 154.000 universitetsstuderende skulle gå på et.

Der kræves altså et væsentligt større udbud af kurser på alle universiteterne, hvis alle studerende skal kunne deltage i et entreprenørskabskursus med en rimelig holdkvotient. Dette gælder også, selv om de studerende fik mulighed for at vælge fagene på andre tidspunkter i deres studietid.

²⁰ Copenhagen Innovation and Entrepreneurship Lab: www.ciel-lab.dk – projektet afsluttes i efteråret 2013.

Kategorisering af kurser

I kortlægningen benyttes en kategoriseringsmodel for at kunne afdække, hvilke fag der kan defineres som entreprenørskabsfag. Det er almindeligt anerkendt, at entreprenørskab dækker over mange vidensområder og discipliner. Denne model tager højde for mangfoldigheden af fag og fagenes forskellige fokus.

Nedenstående tabel 4.5 giver et overblik over, hvordan fokus fordeler sig på kurserne både rent fagligt og pædagogisk samt i den entreprenørielle livscyklus. Tabellen viser både, hvor meget fokus der er på de forskellige kategorier, og hvordan fordelingen er på de forskellige kategorier og faser. Tabellen opstår ud fra en akkumulering af de enkelte fags fokus.

I princippet kunne hver enkelt celle i denne tabel indeholde (271 kurser x 3 stjerner =) 813 stjerner i studieåret 2012/2013. Det kan dog ikke forventes, at et enkelt fag har fuldt fokus på alle fire faglige kategorier. Til gengæld kan et fag dække flere faser i den entreprenørielle proces og derved have tre stjerner i f.eks. både Idea og Beginning. Ideelt set burde det enkelte fag have tre stjerner i alle pædagogiske kategorier. Ingen af de fire metoder er i opposition til hinanden, og underviseren ville med fordel kunne benytte sig af alle fire metoder, så de studerende kunne få det fulde udbytte af kurset.

For at gøre de absolutte akkumulerede tal sammenlignelige på tværs af studieårene er tallene angivet i procent af det maksimalt mulige antal stjerner. På den måde kan en ændring af fokus i kurserne identificeres, uden at antallet af kurser i det enkelte studieår influerer. F.eks. har kategorien Intrapreneurship i Idea-fasen opnået sammenlagt 309 stjerner på de 271 kurser i 2012/2013, hvilket udgør 38% af det højest opnåelige antal på 813 stjerner i hver enkelt fase og faglig disciplin.

De samlede andele af stjerner for entreprenørskabskurserne på universiteterne²¹

Phases/ Categories	Intrapreneurship				Entrepreneurship				Finance/ VC				Law				Practical dimension				Student participation				Interdisciplinary				International			
	09/10	10/11	11/12	12/13	09/10	10/11	11/12	12/13	09/10	10/11	11/12	12/13	09/10	10/11	11/12	12/13	09/10	10/11	11/12	12/13	09/10	10/11	11/12	12/13	09/10	10/11	11/12	12/13	09/10	10/11	11/12	12/13
Idea	37%	40%	39%	38%	28%	33%	36%	36%	8%	9%	9%	10%	14%	13%	15%	13%	30%	33%	37%	39%	43%	49%	52%	57%	19%	22%	20%	19%	22%	24%	26%	24%
Beginning	36%	40%	42%	41%	41%	42%	45%	46%	18%	18%	17%	18%	16%	14%	15%	15%	40%	37%	42%	43%	53%	54%	59%	63%	23%	22%	21%	21%	28%	27%	30%	27%
Growth	9%	9%	8%	7%	11%	11%	8%	8%	5%	5%	4%	4%	6%	5%	5%	4%	12%	10%	9%	9%	16%	15%	11%	12%	6%	8%	5%	5%	12%	11%	9%	8%
Running	5%	6%	4%	4%	3%	5%	3%	3%	3%	3%	2%	1%	3%	3%	2%	2%	6%	6%	5%	4%	7%	9%	6%	5%	4%	6%	4%	3%	7%	6%	4%	4%

Tabel 4.6

Det ses af tabellen, at der overordnet set fortsat er størst fokus på de faglige kategorier Intrapreneurship og Entrepreneurship, som sammen udgør de klassiske kategorier inden for entreprenørskabsundervisning. Det handler om udvikling, strukturering og implementering af idéer til projekter i eksisterende og nye virksomheder.

Der er i 2012/2013 fortsat størst fokus på Entrepreneurship i de tidligere faser, Idea og Beginning, og mindre fokus i de senere faser, hvor det handler om vækst (Growth) og drift (Running). Det er bemærkelsesværdigt, at det for Entrepreneurship gælder, at der klart er størst fokus på Beginning. Der lægges altså mere vægt på at forme idéen til et projekt, eventuelt formulere en forretningsplan, end på den kreative proces eller det, som følger efter. En del kurser kategoriseres både som Intrapreneurship og Entrepreneurship. Alt i alt ser det ud til, at de studerende får størst indsigt og kompetencer i opstart af en virksomhed eller et innovationsprojekt, og at fokus langt sjældnere er på Growth, altså hvordan virksomheden vokster.

²¹ Highlightede felter indikerer stigning fra 2011/2012.

Fokus på Finance og Law ligger også især i Beginning og Idea, altså der hvor projektet skal gøres til forretning og etableres, hvor rettigheder osv. skal sikres.

Der ses ikke i nogen af de faglige kategorier et øget fokus i vækst- og drift-faserne. Her er der generelt et mindsket fokus, eller der er status quo.

På det pædagogiske og didaktiske område er der i skoleåret 2012/2013 kommet endnu større fokus på at involvere de studerende i undervisningen (Student participation). De studerende inddrages mest muligt i undervisningen ved, at der f.eks. tages udgangspunkt i deres egen idé, som omformuleres til en forretningsplan. Projekt- og gruppearbejde ligger også i denne kategori. Der lægges størst vægt på involvering af de studerende i Idea og Beginning som en naturlig følge af, at det også er her, fokus er størst i de faglige kategorier. Der er sket en stigning i student participation igennem alle fire studieår, i både idéfasen og startfasen. Det kunne tyde på, at der er oprettet flere kurser, der indebærer, at de studerende lærer at idégenerere og skrive forretningsplaner.

Der er øget fokus på, at de studerende skal bringes i kontakt med virkeligheden, altså praksis i erhvervslivet. Dette sker ofte i form af gæsteforelæsere fra virksomheder, brug af cases eller egentlige praktikophold. Der er mange muligheder, og det er en væsentlig fordel for de studerende allerede i studietiden at opbygge viden, kompetencer og netværk i forhold til en senere karriere som selvstændig eller innovativ medarbejder.

Det tværfaglige perspektiv har stadig svært ved at vinde indpas på trods af, at det også er en vigtig dimension i undervisningen. At kunne arbejde sammen på tværs af fag og bruge hinandens fagligheder er en vigtig kompetence for de studerende, når de skal møde arbejdslivet. Der er sat flere initiativer i gang for at ændre på dette, og der arbejdes på flere universiteter på at gøre det muligt og tilladt at søge kurser på "fremmede" studieretninger. Det tværinstitutionelle samarbejde CIEL mellem DTU, KU og CBS er et af disse initiativer.

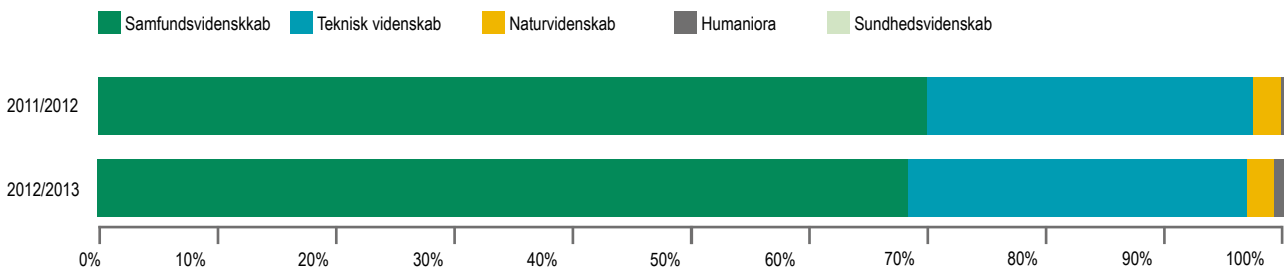
Den internationale dimension i undervisningen er faldet lidt i 2012/2013 sammenlignet med 2011/2012, Det er bemærkelsesværdigt, at denne dimension falder, da der stadig er stor opmærksomhed på vigtigheden af at komme ud over landets grænser og at være en del af verdenssamfundet.

Fordeling af kurser på uddannelsesområder

Vi har for andet år i træk undersøgt, hvor entreprenørskabskurserne udbydes, og langt hovedparten af entreprenørskabskurserne (66 pct.) udbydes på de samfundsvidenskabelige uddannelser, som det fremgår af nedenstående figur 4.25. Herefter følger Teknik og Naturvidenskab samt Humaniora. På Sundhedsvidenskab udbydes ca. to pct. af kurserne.

Det ses altså også i denne opgørelse, at det stadig er inden for det klassiske entreprenørskabsområde, at hovedparten af kurserne udbydes. Sammenlignet med skoleåret 2011/2012 ses ingen markante ændringer i fordelingen.

Fordeling af kurser på uddannelseområdet

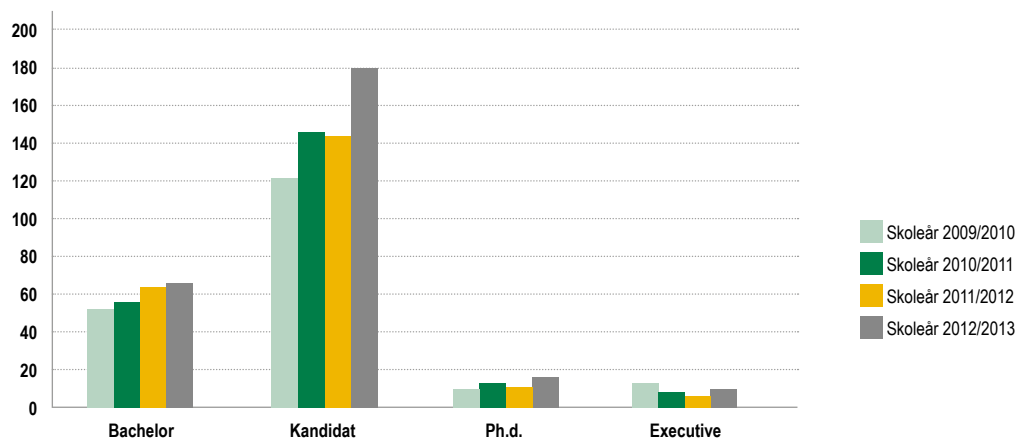
Figur 4.25

Fordelingen af entreprenørskabskurser på niveau

Som det fremgår af nedenstående figur 4.26, er stigningen i antal udbudte kurser i indeværende skoleår primært sket på kandidatniveau, hvor det stiger markant i forhold til de øvrige niveauer. Dermed understøttes overvægten af kandidatkurser yderligere, hvilket betyder, at de fleste kurser udbydes til studerende, der allerede har etableret en basisviden og kompetencer på deres særlige fagområde. Godt 2/3 af alle entreprenørskabskurser er blevet udbudt på kandidatniveau i skoleåret 2012/2013.

Antallet af udbudte ph.d.-kurser nåede op på 15 i 2012/2013, hvilket er to mere end i forrige skoleår. Det har stor betydning for entreprenørskabsmiljøet på universiteterne, at der udbydes endnu flere kurser til ph.d.-studerende, hvis niveauet inden for entreprenørskabsforskning og -undervisning skal opretholdes og udvikles på sigt. Der er fire nye ph.d.-kurser i 2012/2013, hvor emnerne på kurserne bl.a. indeholder kommerialisering af forskningsresultater samt en dybere teoretisk forståelse af entreprenørielle processer.

Fordeling af udbudte entreprenørskabskurser på niveau

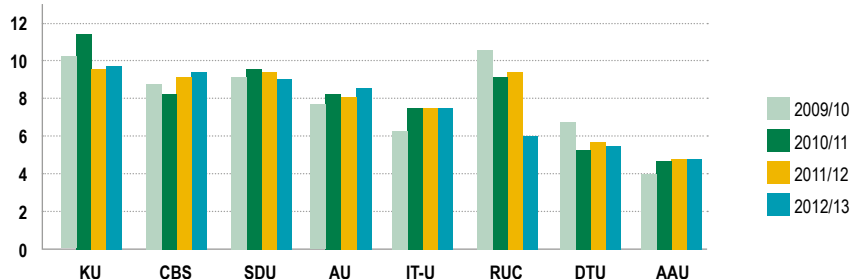

Figur 4.26

Optjente ECTS-point

De udbudte kurser varierer i mængden af ECTS-point, de studerende kan optjene ved deltagelse. Mængden af ECTS-point er udtryk for, hvor tunge eller arbejdskrævende kurserne er. De fleste valgfag ligger på 7,5 point mens et semesterfag giver 30 ECTS-point. Nedenstående diagram viser, hvor stor fylde entreprenørskabskurserne har målt på det gennemsnitlige antal ECTS-point på de forskellige universiteter. Det gennemsnitlige antal ECTS-point for alle kurser er på 7,5 i 2012/2013. Det er et fald fra gennemsnitligt 7,9 som det lå på i de foregående 3 studieår. Det tyder altså på, at trods stigningen i antal kurser gennem årene er der ikke som sådan overordnet lagt mere vægt på undervisningen i entreprenørskab.

Gennemsnitligt antal ECTS-point pr. entreprenørskabskursus på de enkelte universiteter

Figur 4.27

Af figur 4.27 ses at kurserne på KU, CBS, SDU og AU giver flest ECTS-point. Kurserne her er altså mere arbejdskrævende end på de andre universiteter. En opgørelse af det totalt optjente antal ECTS-point i entreprenørskabsundervisning på de enkelte universiteter ville give et noget andet billede. For trods sine forholdsvis tunge kurser ville KU ligge langt nede med sine forholdsvis få udbudte kurser og lave deltagelse.

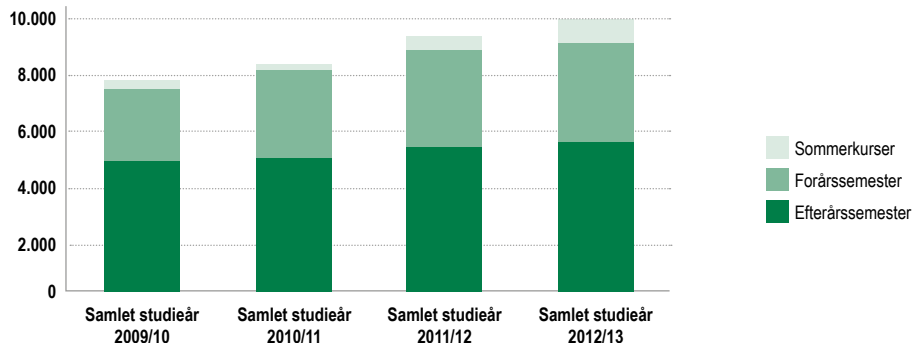
Antal entreprenørskabsstuderende

I studieåret deltog i alt 9.932 studerende på de 271 entreprenørskabskurser, som blev udbudt på de danske universiteter. Dette er en stigning på 3,5 pct. fra de 9.589²² studerende, der blev registreret i 2011/2012. I alt udgør de ca. 10.000 entreprenørskabsstuderende 6,4 pct. af alle universitetsstuderende i 2012/2013. Af nedenstående figur 4.28 fremgår antal deltagere i entreprenørskabsundervisning pr. semester. Det ses, at hovedparten af de studerende fortsat følger entreprenørskabskurser i efterårssemestret. Sommerkurserne er øget i popularitet igennem alle fire studieår.

²² Korrektion fra Kortlægning 2011/2012 pga. nye informationer.

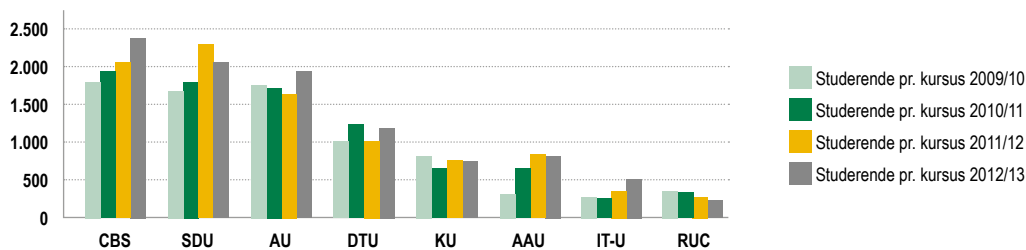
Samlede antal entreprenørskabsstuderende på de otte universiteter

Figur 4.28

Figur 4.29 viser fordelingen af studerende pr. universitet, og hvordan udviklingen har været over de seneste fire studieår.

Deltagere i entreprenørskabskurser på de enkelte universiteter

Figur 4.29

I studieåret 2012/2013 er det CBS, som har flest entreprenørskabsstuderende, og antallet har været støt stigende igennem alle fire studieår siden 2009/2010. SDU er det universitet, der har næstflest entreprenørskabsstuderende på trods af et mindre fald fra det markant høje niveau i forrige skoleår²³. På Aarhus Universitet ses en stærk stigning i antal elever på entreprenørskabskurser. Trods en stor stigning i antal udbudte kurser har antallet af entreprenørskabsstuderende på KU ikke ændret sig væsentligt. RUC viser derimod et fald, trods langt flere kurser. På Aalborg Universitet er antallet stabilt.²⁴

Elevdeltagelsen er her opgivet i reelle tal og siger ikke noget om, hvordan tallet forholder sig til universiteternes størrelse, altså det samlede antal indskrevne studerende på det enkelte universitet. Dette bliver undersøgt i følgende afsnit.

Andel deltagere i entreprenørskabsundervisning

Det absolutte antal entreprenørskabsstuderende fra forrige afsnit giver et overblik over, hvilke universiteter der umiddelbart er nået længst på området. Ved at relatere antallet af entreprenørskabsstuderende til det pågældende universitets samlede antal studerende kan billedet gøres mere nuanceret.

²³ Der kan her være tale om en fejl i registreringsdata.

²⁴ Bemærk, at data fra Aalborg Universitet bygger på data fra 2011/2012, idet nyere data ikke har været tilgængelige ved rapportens udfærdigelse.

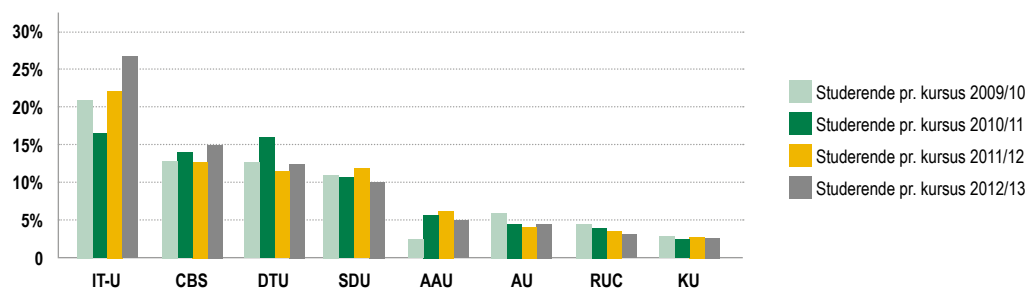

Det samlede antal entreprenørskabsstuderende på 9.932 svarer til 6,4 pct. af det samlede antal indskrevne studerende på de danske universiteter. Dette er et mindre fald fra de 6,6 pct., som sidste års kortlægning viste. I studieåret 2009/2010 var andelen af entreprenørskabsstuderende 6,0 pct²⁵.

I den sammenhæng skal bemærkes, at det samlede antal indskrevne studerende på universiteterne er steget kraftigt i det seneste år, fra 130.000 studerende i 2009 til 155.000 i 2012. Den generelle stigning i antal universitetsstuderende er naturligvis med til at udvande andelen af entreprenørskabsstuderende. Dertil hører også, at langt de fleste entreprenørskabskurser er placeret på kandidat-niveau, som de store årgange endnu ikke er nået til.

Af nedenstående figur 4.30 ses andelen af entreprenørskabsstuderende på det enkelte universitet i 2012/2013 og i de foregående tre studieår. På det mindste af universiteterne, IT-U, er det nu mere end hver fjerde studerende, der deltager i entreprenørskabsundervisning. På CBS og DTU er det omkring hver ottende, imens det på SDU er ca. hver tiende studerende. Endelig er det på Aalborg og Aarhus Universiteter omkring hver 20. studerende, som deltager i entreprenørskabsundervisning.

Andel entreprenørskabsstuderende på det enkelte universitet

Figur 4.30

Deltagelsesandelen hænger naturligt sammen med, hvor mange kurser der udbydes på det enkelte universitet, og hvor stor opmærksomhed der er på emnet. På handelshøjskoler er det oftest den forretningsmæssige del af entreprenørskab, der tiltrækker studerende. Og på et teknisk universitet som DTU findes der mange "opfindertyper", som er interesserede i produktudvikling og innovation og som derfor har en særlig interesse for entreprenørskab. Søgningen til kurserne er altså også præget af traditionerne, kulturen og miljøet på de enkelte universiteter. På de to største universiteter, KU og Aarhus Universitet, er andelen hhv. 2,1 pct. og 4,7 pct., hvilket kan hænge sammen med det brede udbud af uddannelser. Overordnet kan det fortolkes således, at antallet af entreprenørskabsstuderende er stigende, men at dette antal ikke helt kan følge med den generelle vækst i antallet af universitetsstuderende, hvilket således afspejles i en status quo på området eller i en faldende andel af entreprenørskabsstuderende på universiteterne.

²⁵ Korrektion ift. Kortlægning 2010/2011 pga. nye informationer.

Kønsfordelingen på antal deltagere i entreprenørskabskurser

Igennem de seneste tre kortlægninger har vi set på kønsfordelingen blandt entreprenørskabsstuderende på universiteterne. Fordelingen i entreprenørskabsundervisningen lå i skoleåret 2012/2013 på 55 pct. mænd og 45 pct. kvinder, hvor det i 2011/2012 var 59 pct. mænd og 41 pct. kvinder. Dermed er der en større andel kvinder, som nu deltager i entreprenørskabsundervisning på landsplan.

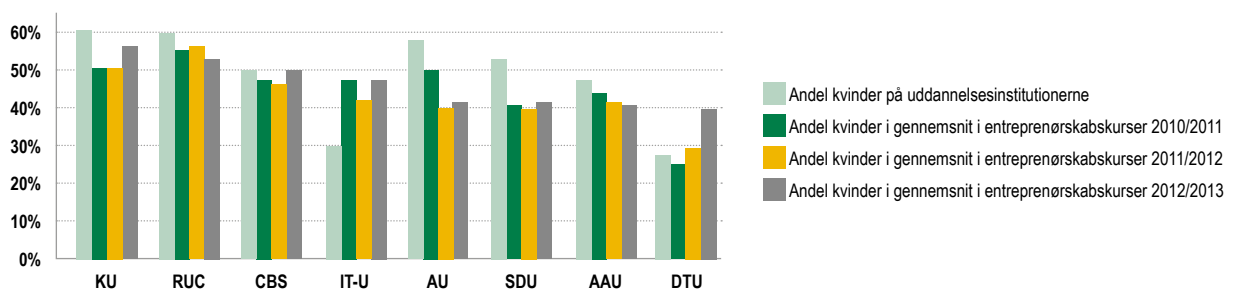
Af nedenstående figur 4.30 fremgår andelen af kvinder i entreprenørskabsundervisning gennem de seneste tre studieår. Som en tilføjelse ses også den overordnede fordeling af mænd og kvinder på det enkelte universitet, idet en sammenligning uden dette overordnede tal ikke ville være retvisende. F.eks. er andelen af kvinder i entreprenørskabskurser på DTU "kun" 38 pct., men sammenlignet med den generelle kønsfordeling på DTU, som er 27 pct., er kvinder faktisk overrepræsenteret i entreprenørskabsundervisning.

DTU og IT-U er de eneste to universiteter, hvor andelen af kvinder i entreprenørskabsundervisning er højere end den generelle andel af kvinder på universiteterne. På IT-U er der størst forskel, idet knap 46 pct. af de entreprenørskabsstuderende er kvinder, mens blot 30 pct. af alle studerende på universitetet er det.

Andelen af kvinder i entreprenørskabsundervisning på KU er steget væsentligt, således at den nu er tæt på den generelle fordeling på universitetet (60 pct.).

På Aarhus Universitet er andelen af kvinder i entreprenørskabskurser lavere end den generelle andel af kvinder på universitetet, og dette har ikke ændret sig markant i forhold til tidligere år.

Andel kvinder i entreprenørskabskurser ift. den samlede andel af kvinder på universiteterne

Figur 4.31

Igennem de tre år, hvor kønsfordelingen på universiteterne er blevet undersøgt, har andelen af kvinder i entreprenørskabskurser varieret imellem henholdsvis 42,4 i 2010/2011, 41,8 pct. i 2011/2012 og 44,6 pct. i 2012/2013 på landsplan. Den generelle andel af kvinder på landets otte universiteter er 54 pct.²⁶ Der er fortsat en overvægt af mænd i entreprenørskabsundervisning på landets universiteter, men der ses små tegn på, at forskellen er på vej til at blive udlignet. Flere faktorer har betydning for den overordnede kønsfordeling i entreprenørskabsundervisning. En stigende andel af kvinder kunne f.eks. forventes, hvis flere kurser blev udbudt på det sundhedsmæssige og humanistiske område.

²⁶ Kønsfordeling på landets universiteter på DST, 2011

Opsummering - Universiteterne

Kortlægningen viser, at der i 2012/2013 blev udbudt 271 entreprenørskabskurser på de otte danske universiteter. Der er således udbudt 35 flere kurser end i 2011/2012, svarende til en stigning på 15 pct.

På SDU er antallet af kurser steget mest, men også på Aarhus og Københavns Universiteter ses store stigninger i udbuddet af entreprenørskabskurser. På IT-U, som er landets mindste universitet, er der næsten sket en fordobling i antallet af udbudte kurser. Det er fortsat SDU, CBS og Aarhus Universitet, som tilsammen står for ca. 60 pct. af de udbudte kurser.

Hvis alle studerende på universiteterne skulle have adgang til et entreprenørskabskursus, ville der blive trængsel i klasseværelserne med i gennemsnit 571 studerende pr. hold. Dette tal følger naturligt udbuddet af kurser, og trængslen på holdene på det enkelte universitet fluktuerer, afhængigt af hvor mange kurser det enkelte universitet udbyder. Det er nødvendigt med et væsentligt større udbud af kurser på alle universiteterne, for at alle studerende kan deltage i entreprenørskabskurser med en rimelig holdkvotient. I denne måling ser det bedst ud for de studerende på IT-U, CBS og DTU, hvor der var mellem 157 og 338 på holdene. På KU, som er landets største universitet, ville der i princippet være 1.192 studerende på hvert hold. Dette antal har dog været faldende i alle fire studieår og er på sit lavest målte niveau i 2012/2013.

Fokus i kurserne har ikke ændret sig væsentligt fra 2011/2012. Kategoriseringen af kurserne viser, at der fortsat er størst fokus på de klassiske områder såsom idéudvikling og forretningsplan, både i forhold til at starte en ny virksomhed og i etablerede virksomheder. Andelen af udbudte kurser med fokus på vækst og drift er dog faldet og ligger en del lavere end i de andre faser. På netop dette område kommer mange nystartede virksomheder til kort, så det ville være positivt med et større fokus her. Der er en lille smule større fokus på jura, men ellers ses ikke større udsving mht. finansiering og jura; der er fortsat ikke stort fokus på disse områder.

Med hensyn til de pædagogiske metoder har underviserne i lighed med de foregående år størst fokus på at involvere de studerende og på at gøre kurserne praksisnære, og fokus er her øget. Det handler i høj grad om, at der bruges cases i undervisningen, men det kan også indebære besøg af gæsteforelæsere fra erhvervslivet eller besøg i virksomheder og organisationer. Det tværfaglige perspektiv har sværere ved at vinde indpas men er på niveau med 2011/2012. Den internationale dimension får derimod lavere opmærksomhed, hvilket er bemærkelsesværdigt i forhold til de perspektiver, der ligger i at uddanne til det globaliserede samfund.

Langt hovedparten af entreprenørskabskurserne (66 pct.) udbydes på de samfundsvidenskabelige uddannelser. Herefter følger det tekniske og det naturvidenskabelige område (27 pct.) samt humaniora (4 pct.). På sundhedsvidenskab udbydes to pct. af kurserne.

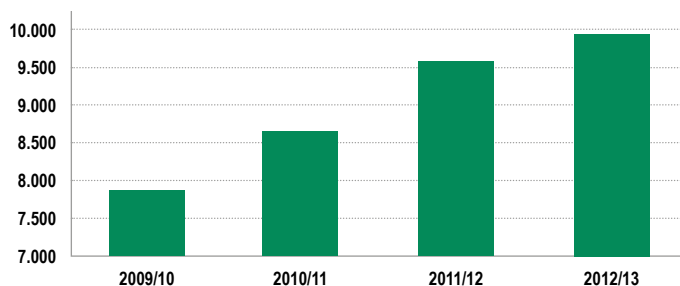
Stigningen i antallet af udbudte kurser er primært på kandidat-niveau, hvilket betyder, at andelen af kandidatkurser vokser endnu mere end i de tidligere studieår. Ca. 2/3 af kurserne udbydes på kandidatniveau. Det vil sige, at de fleste entreprenørskabsstuderende har basisfagligheden på plads, inden de uddannes i entreprenørskab.

Som ph.d.-studerende har man mulighed for at tage 15 kurser, hvilket er ét mere end i forrige skoleår, men ud af det samlede udbud er det fortsat en lille andel.

En opgørelse af ECTS-point på entreprenørskabskurser viser, at kurserne i gennemsnit giver 7,5 point. Det er en svækelse fra 7,9 point i de sidste tre studieår. Kurserne på KU er de "tungeste" med i gennemsnit 9,6 point.

I studieåret deltog i alt 9.932 studerende i de 271 entreprenørskabskurser, som blev udbudt på de danske universiteter. Dette er en stigning på 3,5 pct. fra de 9.589²⁷ studerende, der blev registreret i 2011/2012. I alt udgør de godt 10.000 entreprenørskabsstuderende 6,4 pct. af alle universitetsstuderende i 2012/2013. I den sammenhæng skal det bemærkes, at det samlede antal indskrevne studerende på universiteterne er steget med ca. 10.000 studerende i forhold til 2011, og at det i 2012 omfatter ca. 154.000 studerende. Sommerkurser er øget i popularitet, men det er stadig om efteråret, at de fleste studerende deltager i entreprenørskabskurser, og det er også her de fleste kurser udbydes.

Antal deltagere i entreprenørskabsundervisning

Figur 4.32

På landets mellemstore universiteter, CBS med godt 16.000 studerende og DTU med 9.000 studerende, er det ca. hver ottende studerende, der følger entreprenørskabsundervisning. Det er på IT-U, landets mindste universitet, at entreprenørskabsstuderende udgør den største andel af det samlede antal indskrevne studerende. Her har hver fjerde studerende deltaget i entreprenørskabsundervisning. På Københavns Universitet og Aarhus Universitet er det henholdsvis 2,1 pct. og 4,7 pct. af det samlede antal indskrevne studerende, som har fulgt entreprenørskabsundervisning, hvilket kan hænge sammen med det brede klassiske udbud af uddannelser. På SDU, Aalborg Universitet samt på Roskilde Universitet ses et mindre fald i andelen af entreprenørskabsstuderende.

²⁷ Korrektion fra Kortlægning 2010/2011 pga. nye informationer.

Selvom det reelle antal entreprenørskabsstuderende er steget, bliver den samlede andel ikke påvirket væsentligt i forhold til sidste års opgørelse, fordi det samlede antal studerende på landets universiteter i samme periode er steget tilsvarende.

Rapporten viser, at 6,4 pct. af det samlede antal indskrevne studerende på landets universiteter har fulgt entreprenørskabsundervisning i studieåret 2012/2013. Dette er et mindre fald på 0,2 procentpoint i forhold til studieåret 2011/2012.

Opgørelsen af fordelingen mellem mænd og kvinder, der deltog i entreprenørskabsundervisning, viste, at andelen af kvinder er steget svagt. I rapporten fra 2010/2011 så vi for første gang på kønsfordelingen blandt deltagerne i entreprenørskabskurserne på universiteterne. Fordelingen mellem mænd og kvinder i entreprenørskabsundervisningen lå da på 57 pct. mænd og 43 pct. kvinder, mens tallene i 2011/2012 var 59 pct. mænd og 41 pct. kvinder. I 2012/2013 er fordelingen mere lige – nu er det 55 pct. mænd og 45 pct. kvinder. Men det er endnu for tidligt at tale om en tendens.

4.6 Konkurrenceforløb udbudt af FFE-YE: Start Up Programme

På de videregående uddannelser udbyder FFE-YE Start Up Programme²⁸ - et forløb, der inspirerer entreprenørskabsundervisere og motiverer studerende til entreprenørskab. Start Up Programme henvender sig til studerende på erhvervsakademierne, professionshøjskolerne samt de kunstneriske, kulturelle og maritime uddannelser.

I Start Up Programme fokuseres der på entreprenørskab som en disciplin, hvor teoretisk og faglig viden omdannes til realisering af idéer og opstart af virksomheder og organisationer gennem konkurrencer, netværk, mødet med investorer og rådgivning fra eksperter og erfarne entreprenører. I forløbet arbejdes der blandt andet med at opbygge de studendes evner til både at se og skabe idéer og muligheder, deres evne og lyst til at iværksætte værdiskabende initiativer, til at virkeliggøre disse initiativer gennem samarbejde, netværk og partnerskaber samt evnen til at kunne overkomme usikkerhed og kompleksitet.

Elementerne i forløbet kan integreres i ECTS-givende fag, hvor der undervises i entreprenørskab og innovation, eller som en metode, der lægges omkring et fagligt fag. Læringsmæssigt er der i forløbet lagt op til, at de studerende progressionsmæssigt arbejder sig igennem teamdannelse, innovation og kreativitet, idéudvikling, værdiskabelse samt organisering af iværksætterprocessen.

Der indgår to overordnede konkurrencer i forløbet, hvor den første er en Idekonkurrence, og den anden er Danmarks mesterskabet i Entreprenørskab. Til Danmarks mesterskabet kåres to teams, der går videre til Europamesterskabet (Junior Achievement - Young Enterprise Europe Enterprise Challenge). Til Danmarks mesterskabet kåres også 'Årets entreprenante uddannelsesinstitution i Start Up Programme'.

I Start Up Programme er konkurrencerne delt op i kategorier, der appellerer til hele uddannelsesretninger, således at underviseren har mulighed for at knytte uddannelsens fag direkte på en af kategorierne. Kategorierne er samtidig åbne for, at studerende fra samme undervisningsforløb kan involvere sig i forskellige kategorier. Kategorierne er også åbne for, at studerende på tværs af uddannelser og fag kan finde sammen i studenterteams.

²⁸ Mere information her: www.startup.ffe-ye.dk

De fire kategorier:

- Sundhed & Velfærd; velfærdsteknologi, velfærdsydelser, sundhedsforebyggelse, biokemi, miljø etc.
- Produkt & Teknologi; industrielt design, devices, hardware etc.
- Mobil & Web; apps, web services, søgemaskiner etc.
- Samfund & Mennesker; undervisning, læring, institutionskoncepter, konsulentydelse, serviceydelser, turisme, kultur etc.

Deltagerne i Start Up Programme er registreret i det samlede antal studerende for de enkelte uddannelsesinstitutioner. I 2012/2013 deltog i alt 470 studerende fra 10 institutioner i konkurrenceforløbet. Det er en meget klar stigning fra 2011/2012, hvor 113 studerende deltog i forløbet.

4.7 Særlige aktiviteter

I lighed med de andre uddannelsesniveauer gennemføres der på de videregående uddannelser en række aktiviteter, som ikke nødvendigvis er en del af den formelle undervisning. Universitetsstuderende kan f.eks. vælge at deltage i konkurrencen Venture Cup og de aktiviteter, organisationen arrangerer, eller andre forretningsidékonkurrencer. Herudover er der på rigtig mange uddannelsesinstitutioner nu etableret studentervæksthuse eller andre initiativer, der er med til at skabe miljøer med fokus på entreprenørskab. I det følgende bliver der givet eksempler på disse. Endelig er der også etableret regionale projekter som f.eks. Udvind & Vækst i Region Nordjylland, som arbejder på alle niveauer af uddannelsessystemet for at fremme entreprenørskab, og eksempelvis CIEL i København, der arbejder tværinstitutionelt på KU, DTU og CBS.

Deltagerne i særlige aktiviteter bliver ikke inkluderet i kortlægningens samlede antal entreprenørskabsstuderende, idet aktiviteterne ikke er ECTS-givende og dette netop er grundlaget for, at aktiviteter kan inkluderes i opgørelsen.

Venture Cup

Venture Cup²⁹ er etableret som en konkurrence for universitetsstuderende og opererer på alle landets universiteter. Samtidig inspirerer og hjælper organisationen de studerende med idéudvikling i forbindelse med konkurrencen gennem motiverende events, workshops og netværksmuligheder. Til forskel fra Start Up konkurrencen arbejder Venture Cup udelukkende med universitetsuddannelserne, og dette sker i altovervejende grad uden for den formelle undervisning. I studieåret 2012/2013 deltog 1.550 studerende i konkurrencen.

Camps, Opfindertjenesten samt FFE-YE-støttede projekter

Et eksempel på en camp er fra Erhvervsakademi Dania, hvor 70 studerende fra forskellige uddannelser (serviceøkonom-, datamatiker-, og produktionsteknologuddannelser) deltog i en 48-timers camp, hvor de udviklede innovative ideer til årets tema: "Fremtiden for Fur". De studerende besøgte øen Fur og havde dialog med flere af øens organisationer og beboere. Efter tre meget intensive dage på Fur vendte de studerende hjem til Erhvervsakademi Dania og arbejdede med at katalogisere empirien. Målet var at komme med bud på, hvad Fur kan leve af i fremtiden, og hvordan Fur kan tiltrække flere beboere og turister.

Opfindertjenesten, som varetages af Teknologisk Institut, tilbyder også studerende fra de videregående uddannelser muligheden for at deltage i idéudvikling, modeltilvirkning og kommerialisering i deres regi. Opfindertjenesten er et tillæg til Opfinderrådgivningen og er fra 2011 finansieret på en årlig bevilling fra Uddannelsesministeriet. I studieåret 2012/2013 er der gennemført undervisning for 420 studerende fra de videregående uddannelser.

FFE-YE har siden starten i 2010 støttet projekter med det formål at udvikle nye entreprenørskabsfag og -kurser. En del af dem er allerede udmøntet i regulære undervisningstilbud, som derfor er registreret i denne kortlægning som formel undervisning. Herudover er der i projekterne registreret forskellige undervisningsaktiviteter, eksempelvis pilotforsøg, som involverede 1.250 studerende i 2012/2013.

Som nævnt vil disse tal ikke indgå i den samlede opgørelse, idet aktiviteterne ikke er ECTS-givende.

²⁹ Mere information her: www.venturecup.dk

4.8 Opsummering

I denne kortlægning af udbredelsen af entreprenørskabsundervisning på de videregående uddannelser i studieåret 2012/2013 omfatter analysen følgende:

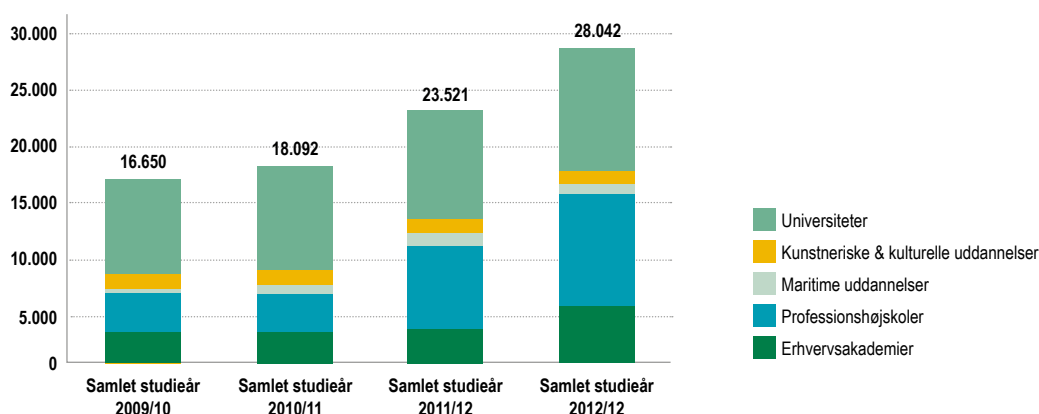
- Undervisning på de danske erhvervsakademier, professionshøjskoler, maritime uddannelsesinstitutioner, de kunstneriske og kulturelle uddannelsesinstitutioner samt på universiteterne i studieåret 2012/2013 og udviklingen fra 2009/2010.
- Konkurrence udbudt af FFE-YE: Start Up Programme.
- Øvrige entreprenørielle aktiviteter på de videregående uddannelser (kort beskrivelse).

Igennem de seneste fire studieår er entreprenørskabsundervisning blevet mere udbredt på de videregående uddannelser. I 2012/2013 deltog 28.042 studerende, svarende til 10,9 pct. af alle 257.980 studerende, i entreprenørskabskurser. Det svarer til en stigning på 1,0 procentpoint i forhold til 2011/2012 og 3,1 procentpoint i forhold til 2009/2010. Stigningen er sket til trods for, at antallet af studerende er væsentligt forøget i samme periode. Fra 2009/2010 til 2012/2013 er det samlede antal studerende på de videregående uddannelser steget med 44.000 studerende.

De studerende fordeler sig på erhvervsakademier, professionshøjskoler, maritime uddannelser, kunstneriske og kulturelle uddannelser samt på universiteterne.

Mht. registreringen af kurser og studerende på erhvervsakademier og professionshøjskoler anvender vi bagudrettet de samme tal i studieåret 2009/2010 som i 2010/2011, fordi registreringen i 2010/11 blev mere præcis. Vi kan derfor i nedenstående figur 4.33 rimeligt præcist vise udviklingen over de seneste fire studieår.

Fordelingen af deltagere i entreprenørskabskurser på videregående uddannelser

Figur 4.33

I alt blev der på landets erhvervsakademier i 2012/2013 udbudt 96 entreprenørskabskurser, hvilket er på niveau med 2011/2012. Der er således udbudt det samme antal kurser de to år, men det viser sig, at langt flere kurser er blevet udnyttet og etableret i 2012/2013, når man sammenligner med 2011/2012, hvor langt flere kurser havde nul deltagere. Stigningen

i udnyttelsesgraden ses tydeligt, når vi ser på antallet af deltagende studerende i entreprenørskabskurserne, som nu er oppe på 5.522 studerende i 2012/2013 mod 4.228 i 2011/2012. Dette er en stigning på 31 pct. og svarer til, at 23 pct. af det samlede antal studerende på erhvervsakademierne har deltaget i entreprenørskabsundervisning i 2012/2013. Til sammenligning var det i 2011/2012 20 pct. af det samlede antal studerende, der deltog i entreprenørskabsundervisning. Denne stigning er sket til trods for, at det samlede antal studerende på erhvervsakademierne i samme periode også er steget betydeligt.

I forhold til andelen af studerende på de enkelte erhvervsakademier, som gennemfører et entreprenørskabskursus, er det EA Dania, der ligger absolut i top med 69 pct. Det er altså godt over to tredjedele af de studerende på EA Dania, der deltager i entreprenørskabsundervisning. På EA Midtvest og CPHB gælder dette for ca. en tredjedel af de studerende.

Inden for erhvervsakademiuddannelserne er der i 2012/2013 i alt 5.156 entreprenørskabsstuderende, hvoraf hovedparten tager en uddannelse inden for det økonomisk-merkantile område. 66 pct. af de studerende, der deltager i entreprenørskabskurser, følger en uddannelse inden for dette fagområde. Herefter følger det designfaglige område med 16 pct.

I 2012/2013 lå antallet af entreprenørskabskurser på de 11 professionshøjskoler på i alt 163, hvilket er en anelse højere end i 2011/2012. Antallet af studerende er tilsvarende steget med hele 31 pct. fra 7.550 studerende i 2011/2012 til 10.032 studerende i 2012/2013. I 2012/2013 er det således 14,1 pct. af alle studerende på professionshøjskolerne, der deltager i et entreprenørskabskursus. I 2011/2012 var andelen 11,6 pct.³⁰

Både mht. udbud af entreprenørskabskurser og antal deltagere ligger VIA University College klart i front. Dette er dog ikke så bemærkelsesværdigt, da VIA også er landets største professionshøjskole. Ligesom erhvervsakademierne fortsætter også mange professionshøjskoler den positive udviklingsproces mht. udbuddet af entreprenørskabsfag samt antallet af studerende i disse fag, hvilket ses tydeligt i denne kortlægning af studieåret 2012/2013.

³⁰ Korrektur ift. kortlægningsrapporten 2012.

Mht. uddannelsesområder deltager flest studerende fra det sundhedsfaglige og det pædagogiske område i entreprenørskabskurser. Herefter følger det Økonomiske og det Tekniske fagområde. Overordnet er alle fagområder på professionsbacheloruddannelserne repræsenteret med entreprenørskabsundervisning i studieåret 2012/2013.

På de maritime uddannelser mangler entreprenørskabsundervisningen endnu at blive integreret i undervisningen på en del af institutionerne. Men nye studieordninger for det kommende skoleår vil ændre på dette, idet entreprenørskab vil blive skrevet ind, således at alle maskinmestre nu får entreprenørskab i løbet af deres uddannelse. Selv om antallet af kurser er faldet lidt, så stiger antallet af deltagende studerende til 615 i 2012/2013. Dette betyder, at en fjerdedel af alle studerende på en maritim uddannelsesinstitution har deltaget i entreprenørskabsundervisning i 2012/2013. På Københavns Maskinmesterskole deltager alle studerende i entreprenørskabskurser.

I 2012/2013 er der i alt identificeret 26 kurser med entreprenørskabsindhold på de kunstneriske og kulturelle videregående uddannelser. Desuden udbyder CAKI flere tværinstitutionelle kurser, og har i år fået langt flere studerende igennem disse kurser end tidligere. I alt er der i år blevet udbudt fire kurser mere end i 2011/2012, og der er sket en stigning i antallet af kurser med to tredjedele siden 2009/2010.

Det samlede antal studerende, der deltog i entreprenørskabskurser i 2012/2013, var 1.741, hvilket svarer til 32 pct. af alle studerende på de kunstneriske og kulturelle uddannelser. Det er altså nu en tredjedel af disse studerende, der deltager i entreprenørskabsundervisning. I 2009/2010 udgjorde andelen af studerende, der deltog i specifikke entreprenørskabskurser ved de kunstneriske og kulturelle uddannelser, 18 pct. På to af disse institutioner, Arkitektskolen Aarhus og Designskolen Kolding, er det nu to tredjedele af de studerende, som deltager i entreprenørskabsundervisning.

Kortlægningen viser, at der i 2012/2013 blev udbudt 271 entreprenørskabskurser på de otte danske universiteter. Der er således udbudt 35 flere kurser end i 2011/2012, svarende til en stigning på 15 pct. De største stigninger ses på SDU, Aarhus Universitet, Københavns Universitet samt IT-Universitetet.

I studieåret deltog i alt 9.932 studerende i de 271 entreprenørskabskurser, som blev udbudt på de danske universiteter. Dette er en stigning på 3,5 pct. fra de 9.58931 studerende, der blev registreret i 2011/2012. I alt udgør de godt 10.000 entreprenørskabsstuderende 6,4 pct. af alle universitetsstuderende i 2012/2013. I den sammenhæng skal det bemærkes, at det samlede antal indskrevne studerende på universiteterne er steget med ca. 10.000 studerende i forhold til 2011, og at det i 2012 omfatter ca. 154.000 studerende. Sommerkurser er øget i popularitet, men det er stadig om efteråret, at de fleste studerende deltager i entreprenørskabskurser, og det er også her de fleste kurser udbydes.

31 Korrektur fra Kortlægning 2010/2011 pga. nye informationer.

På trods af en stigning i antallet af kurser udbudt på Københavns Universitet er landets største universitet stadig ikke blandt de universiteter, der udbyder flest. Det er til gengæld de tre andre store universiteter, Syddansk Universitet, CBS og Aarhus Universitet.

Langt hovedparten af entreprenørskabskurserne (66 pct.) udbydes på de samfundsvidenskabelige uddannelser. Herefter følger det teknisk- og naturvidenskabelige område, det humanistiske område og det sundhedsvidenskabelige område, hvor ca. 2 pct. af kurserne udbydes.

I de seneste tre kortlægninger har vi analyseret kønsfordelingen blandt entreprenørskabsstuderende på universiteterne. Fordelingen i entreprenørskabsundervisningen lå i skoleåret 2012/2013 på 55 pct. mænd og 45 pct. kvinder, hvor det i 2011/2012 var 59 pct. mænd og 41 pct. kvinder. Dermed er der på landsplan nu en større andel af kvinder, som deltager i entreprenørskabsundervisning.

På de videregående uddannelser udbyder FFE-YE konkurrenceforløbet Start Up Programme til studerende på erhvervsakademierne, professionshøjskolerne, de kunstneriske og kulturelle uddannelser samt de maritime uddannelser. Konkurrencedeltagerne er talt med i opgørelsen på de enkelte institutioner. I 2012/2013 deltog i alt 470 studerende fra otte institutioner i konkurrenceforløbet. Det er en meget markant stigning fra 2011/2012, hvor 113 studerende deltog i forløbet.

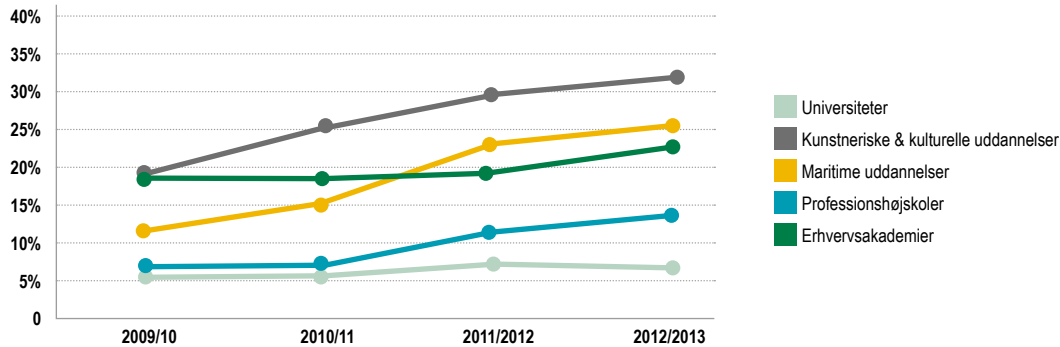
Ser vi på andelen af entreprenørskabsstuderende i de enkelte uddannelsessegmenter, er det på de to mindste segmenter indenfor videregående uddannelser, nemlig de kunstneriske og kulturelle uddannelser samt de maritime uddannelser, at den største andel af studerende gennemfører et entreprenørielt forløb. Af disse er andelen størst på det kunstneriske og kulturelle område, hvor den har været stigende i samtlige de fire år, hvor vi har foretaget kortlægninger. I 2012/2013 er andelen af entreprenørskabsstuderende på de maritime uddannelser en fjerdedel af alle studerende. Københavns Maskinmesterskole gør sig dog særligt bemærket ved at have 100 pct. deltagelse.

På erhvervsakademierne ses en markant stigning, så det nu næsten er hver fjerde studerende, der deltager i entreprenørskabskurser. På professionshøjskolerne fortsætter stigningen fra 2011/2012, således at det i 2012/2013 er hver ottende studerende, der deltager i entreprenørskabskurser.

Det har vist sig at være betydeligt vanskeligere at øge andelen af deltagere i entreprenørskabskurser blandt universitetsstuderende; andelen er i indværende år faldet minimalt. Det skal dog bemærkes, at selve antallet af entreprenørskabsstuderende på universiteterne er steget, mens andelen, pga. den generelle tilvækst i antallet af universitetsstuderende som sådan, er faldet. På de otte danske universiteter er det således i 2012/2013 154.000 studerende, der deltager i entreprenørskabskurser mod 144.000 i 2011/2012.

Af nedenstående figur 4.34 fremgår udviklingen i andelen af studerende på de forskellige uddannelsessegmenter, som deltager i entreprenørskabsundervisning.

Udvikling i deltagelsen i entreprenørskabsundervisning

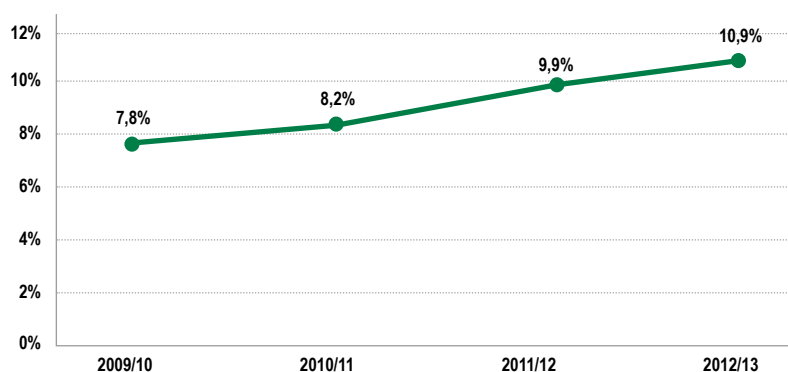
Figur 4.34

Det skal bemærkes, at det estimerede antal deltagere for erhvervsakademier og professionshøjskoler sandsynligvis er sat for højt i 2009/2010, idet der er brugt tal for 2010/2011. Udviklingskurven for de to segmenter er derfor ikke helt retvisende i første periode.

De forskellige segmenters og enkelte institutioners udbud af uddannelser og disses karakter, eksempelvis hvor merkantilt rettede de er, eller hvor praktisk betonedede de er, spiller givetvis ind i forhold til deres udbud af entreprenørskabsundervisning. Hertil kommer kultur og traditioner samt institutionernes åbenhed over for dette forholdsvis nye undervisningsområde. Men landets videregående uddannelsesinstitutioner har unægteligt et stærkt stigende fokus på området.

Andelen af studerende på de videregående uddannelser, som har deltaget i entreprenørskabsundervisning, ligger på næsten 11 pct. og har været stigende over de seneste tre studieår. Se nedenstående figur 4.35.

Andelen af entreprenørskabsstuderende på de videregående uddannelser

Figur 4.35

Ud over den formelle undervisning, som udbydes af uddannelsesinstitutionerne, sættes der mange aktiviteter og initiativer i gang for at styrke de studerendes lyst til og kompetencer inden for entreprenørskab. I år har vi kort beskrevet Venture Cup og enkelte andre aktiviteter under overskriften 'Særlige aktiviteter'. Antallet af deltagende studerende i disse aktiviteter er ikke med i den overordnede opgørelse, fordi de ikke er ECTS-givende.

Konklusion

5.1	Grundskolen	112
5.2	Ungdomsuddannelserne	114
5.3	De videregående uddannelser	116
5.4	Opsummering	119

Perspektivering

6	Perspektivering	120
---	-----------------	-----

5 Konklusion

Dette er den fjerde kortlægning af entreprenørskabsundervisning i det danske skolesystem. Kortlægningen viser udviklingen på alle niveauer i antal kurser og deltagende elever og studerende, samt på hvilke områder entreprenørskab især gør sig gældende.

Der findes rigtig mange initiativer på de forskellige uddannelsesinstitutioner, som understøtter entreprenørskabsundervisning, bidrager til et entreprenørielt miljø og til udvikling af elevernes og de studerendes entreprenørielle kompetencer. Nogle af disse initiativer er beskrevet og særskilt opgjort. På grundskoleniveau og på ungdomsuddannelserne ligger disse aktiviteter generelt som en del af undervisningen og tælles derfor med i den endelige opgørelse. På de videregående uddannelser indgår særlige aktiviteter ikke i den overordnede kvantitative opgørelse, medmindre de er en del af den egentlige formelle undervisning på den enkelte institution.

Data er indsamlet på forskellige måder på uddannelsesniveauerne; bl.a. ved en spørgeskemaundersøgelse blandt grundskolelærere, brug af lektio.dk (websiteside til studieadministration på ungdomsuddannelserne) og gennem direkte kontakt med uddannelsesinstitutionerne. I alle tilfælde har vi søgt at undgå, at elever og studerende tælles flere gange, men da individ-data ikke har været tilgængelige, kan det ikke udelukkes, at det forekommer i mindre grad.

Kortlægningen dækker skoleåret 2012/2013.

Entreprenørskabsundervisning defineres i denne sammenhæng ud fra en bred forståelse af entreprenørskab:

Entreprenørskab er, når der bliver handlet på muligheder og gode idéer, og disse bliver omsat til værdi for andre. Den værdi, der skabes, kan være af økonomisk, kulturel eller social art.

Entreprenørskabsundervisning er praksisorienteret undervisning, der inddrager omverdenen, understøtter kreativitet samt tilskynder til foretagsomhed og handling. Det er eleven/den studerende, der er aktiv i læringsprocessen, som foregår i samspil med andre, og underviseren fungerer som rådgiver og rollemodel.

Uddannelse i entreprenørskab handler i bred forstand om, at elever og studerende får kendskab til og viden om entreprenørskab og entreprenøriel tankegang samt udvikler deres evner til at handle entreprenørielt.

Denne rapport er en kvantitativ opgørelse over antallet af deltagere i entreprenørskabsundervisning på de forskellige uddannelsessegmenter. Udover at give et overblik over status på uddannelsesområdet med hensyn til undervisning i entreprenørskab viser kortlægningen udviklingen fra de tre sidste skoleår og gør rede for, hvilke uddannelsesområder, der især har fokus på entreprenørskab.

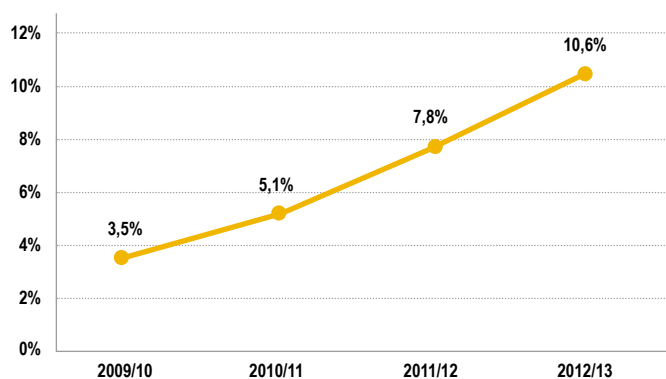
5.1 Grundskolen

I denne kortlægning af udbredelsen af entreprenørskabsundervisning i grundskolen i skoleåret 2012/2013 bygger analysen på følgende:

- Undervisning - En spørgeskemaundersøgelse blandt lærere¹
- FFE-YE konkurrenceforløb
- FFE-YE undervisning
- Antal udleverede og downloadede FFE-YE undervisningsmaterialer
- Antal deltagere i NEIS
- Særlige aktiviteter

Det samlede resultat af udbredelsen af entreprenørskabsundervisning i grundskolen i 2011/2012 er, at 73.470 elever deltager i entreprenørskabsundervisning og særlige aktiviteter. Det svarer til 10,6 pct. af alle knap 700.000 elever i de danske skoler. Nedenstående figur 5.1 viser således en markant stigning i antal grundskoleelever over de sidste fire skoleår.

Andel grundskoleelever, der deltager i entreprenørskabsundervisning og særlige undervisningsaktiviteter

Figur 5.1

På grund af lærerlockouten i 2013 har vi ikke kunnet foretage en spørgeskemaundersøgelse af entreprenørskabsundervisning i grundskolen lig den, der blev foretaget i det foregående skoleår. Vi har derfor overført tallene fra 2011/2012 til dette år. Idet tallene er i stigning på alle øvrige målte områder indenfor entreprenørskabsundervisning, antages, at tallene for i år som minimum er på samme niveau som sidste år. I skoleåret 2011/12 deltog 526 af landets lærere i FFE-YE's spørgeskemaundersøgelse. De gennemførte besvarelser fordelte sig på 183 skoler; dvs. at ca. 8 pct. af landets skoler medvirker i denne undersøgelse.

Resultatet af spørgeskemaundersøgelsen er, at 19.004 elever bliver undervist i entreprenørskab i en eller anden form. Dette svarer til knap 3 pct. af alle elever i grundskolen.

¹ Pga. lockouten i foråret 2013 benyttes data fra spørgeskemaundersøgelsen i 2011/2012.

I FFE-YE's konkurrenceforløb i grundskolen, Edison og NextLevel, deltog sammenlagt 3.341 elever. Dermed forsætter den stigende tilslutning fra forrige skoleår, hvor deltagerantallet toppede med 2.347. I skoleåret 2012/2013 deltog 590 elever i FFE-YE's undervisningstilbud Kreativitetstornado.

Ved slutningen af skoleåret 2012/2013 var antallet af skoler, der er medlem af NEIS, nået op på 99. De 135 lærere, der er kontaktpersoner på NEIS-skolerne og som ikke har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, estimeres at undervise 6.599 elever i entreprenørskab i en eller anden form.

Et andet tilbud fra FFE-YE til grundskolerne er materialer, der kan bruges i entreprenørskabsundervisningen. I 2011/202 udgjorde det samlede antal udleverede eller downloadede antal undervisningsmaterialer 19.899 stk.; i 2012/2013 steg antallet til 33.658.

I flere kommuner arbejder man på skolerne med særligt fokus på entreprenørskab. Disse projekter og andre aktiviteter, som vi har kunnet få elevtal på, herunder Opfindertjenesten og FFE-YE-støttede projekter, indgår med i alt 10.278 elever i den samlede kortlægning af grundskolens entreprenørskabsundervisning.

Som noget helt nyt kan vi i skoleåret 2012/2013 vise udbredelsen af entreprenørskabsundervisning i Danmark i form af dens fordeling på de forskellige kommuner. Generelt kan man sige, at de midt- og østjyske kommuner samt Trekantsområdet er rigtig godt med på området. Det sydlige og nordlige Danmark ligger generelt lidt under gennemsnittet, og de store byer ligger omkring landsgennemsnittet. Forskellene landsdelene imellem skyldes, at man i nogle egne har fået kendskab til og taget entreprenørskabstankegangen til sig før end andre, og er man på en skole/i en region først begyndt at undervise i entreprenørskab, fortsætter man i reglen med det. Det kan også skyldes forskelle i strategi og prioritering de enkelte kommuner og regioner imellem.

Entreprenørskabsundervisning breder sig i den danske grundskole. Over de seneste skoleår er andelen af elever i denne slags undervisning steget fra 3,5 pct. i 2010/2011 til 10,6 pct. i 2012/2013. Dette skal i øvrigt stadig ses som et minimum af elever, idet vi ikke kan garantere, at al undervisning er blevet registreret, og at der altså kan findes undervisning i entreprenørskab, som vi er uvidende om.

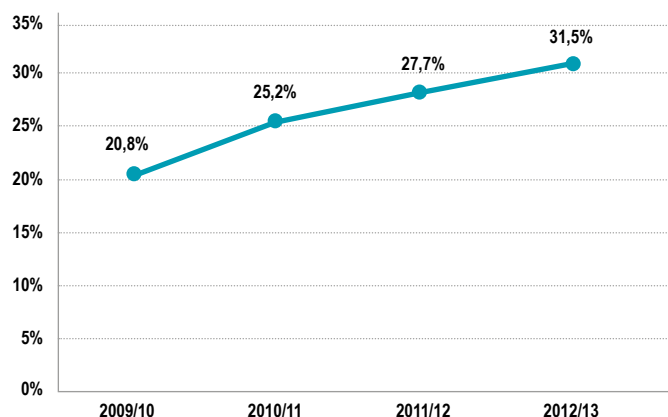
5.2 Ungdomsuddannelserne

I denne kortlægning af udbredelsen af entreprenørskabsundervisning på ungdomsuddannelserne i skoleåret 2012/2013 bygger analysen på data om følgende:

- Undervisning på gymnasiale og erhvervsfaglige uddannelser
- FFE-YE konkurrenceforløbene Company Programme og Da Vinci
- Antal udleverede og downloadede FFE-YE undervisningsmaterialer
- Særlige undervisningsaktiviteter

Overordnet set deltog 82.016 elever på ungdomsuddannelserne i entreprenørskabsundervisning og særlige aktiviteter i 2012/2013. Dette tal svarer til 31,5 pct. af alle 270.146 elever i ungdomsuddannelserne. Figur 5.2 viser udviklingen over de seneste fire skoleår.

Andel elever i entreprenørskabsundervisning og særlige aktiviteter i ungdomsuddannelserne

Figur 5.2

Kortlægning af den formelle undervisning på ungdomsuddannelserne viste, at 61.948 elever, svarende til 23 pct. af alle elever i ungdomsuddannelserne, deltog i entreprenørskabsfag og -moduler i 2012/2013. Dermed er den formelle undervisning steget med 6 procentpoint, fra de 18 pct. i 2009/2010 til dette års resultat på 23 pct. Dette på trods af en betydelig generel stigning i antallet af ungdomselever i løbet af denne årrække.

På det almene gymnasium, stx/hf, opleves en markant fremgang i antallet af elever, som har deltaget i entreprenørskabsundervisning. Dette skyldes AT-forløbet (almen studieforbereelse), hvor innovation og entreprenørskab nu indgår. På stx/hf stiger deltagelsen således fra 3,9 pct. i forrige skoleår til 7,1 pct. i skoleåret 2012/2013.

På de øvrige gymnasieuddannelser, hhx og htx, ligger der obligatoriske fag, hvor entreprenørskab indgår. Fordi denne kortlægning dækker et enkelt skoleår, kan ikke alle (100 pct.) elever på hhx og htx dog tælles som deltagere i entreprenørskabsfag, idet fagene er obligatoriske *i løbet af* uddannelsen. Beregningerne viser, at deltagerandelen er 84 pct. på hhx og 80 pct. på htx. Ud over de obligatoriske fag ses også stigninger i de valgfrie fag på alle de gymnasiale uddannelsesretninger.

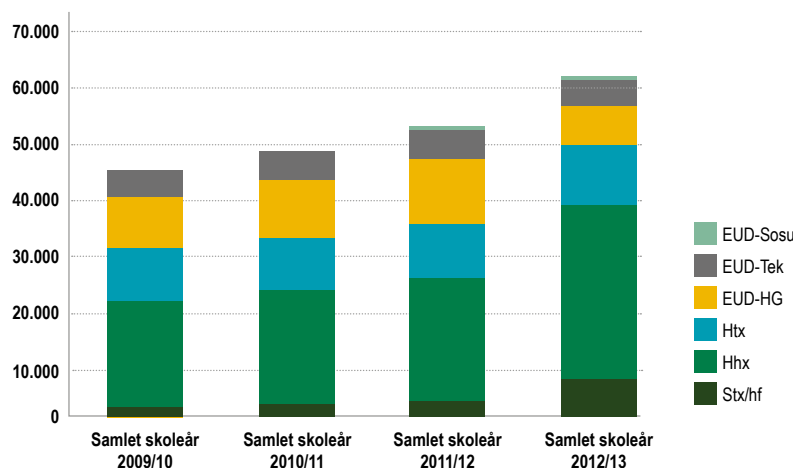
I alt 39.754 gymnasieelever, svarende til 31,5 pct. af alle 141.500 elever på landets gymnasieuddannelser, deltog i entreprenørskabsfag.

I de erhvervsfaglige uddannelser var det i alt 22.194 elever fordelt på de tre områder EUD-Tek, EUD-HG og EUD-Sosu, som deltog i entreprenørskabsfag og -moduler. Det svarer til godt 17 pct. af alle 128.000 EUD-elever i 2012/2013. Der er her sket en væsentlig stigning fra 10,6 pct. i 2009/2010.

Der ses således en stabil stigning i antal elever, der deltager i entreprenørskabsundervisning over de seneste fire skoleår. I indeværende skoleår skete de største stigninger primært på stx/hf- og på EUD-området.

Der er sket en samlet stigning fra 2009/2010 til 2012/2013 på 18.000 elever, som har deltaget i entreprenørskabsundervisning på tværs af alle ungdomsuddannelserne.

Antal elever i entreprenørskabsundervisning fordelt på de forskellige ungdomsuddannelser

Figur 5.3

Ud over den officielle undervisning indgår der i den samlede deltageropgørelse også deltagelse i FFE-YE's konkurrenceforløb, Company Programme og Da Vinci. Deltagerne kommer hovedsageligt fra de erhvervsrettede gymnasiale uddannelser (hhx og htx) samt fra handelsskolens grundforløb (HG).

Der ses en betydelig stigning i anvendelsen af undervisningsmaterialer fra FFE-YE. I skoleåret 2012/2013 var antallet af udleveret materiale oppe på 11.754 stk., hvilket er mere end tre gange så mange som året før. Muligheden for at downloade materialerne fra FFE-YE's hjemmeside, har sandsynligvis medvirket til den store stigning over det seneste år, hvor flere nye materialer er kommet til.

Over hele landet deltager elever i særlige aktiviteter, der fremmer deres kendskab til og kompetencer inden for entreprenørskab. I denne opgørelse har vi registreret elevers deltagelse i regionale projekter, konkurrencer, camps, Opfinder-tjenesten og FFE-YE-støttede projekter. I alt deltog 7.767 elever i disse aktiviteter i 2012/2013.

På ungdomsuddannelserne er der samlet set en øget udbredelse af entreprenørskabsundervisning i 2012/2013. I alt deltager 85.016 elever på ungdomsuddannelserne i entreprenørskabsundervisning og særlige aktiviteter, hvilket er knap en tredjedel (31,5 pct.) af alle elever i disse uddannelser.

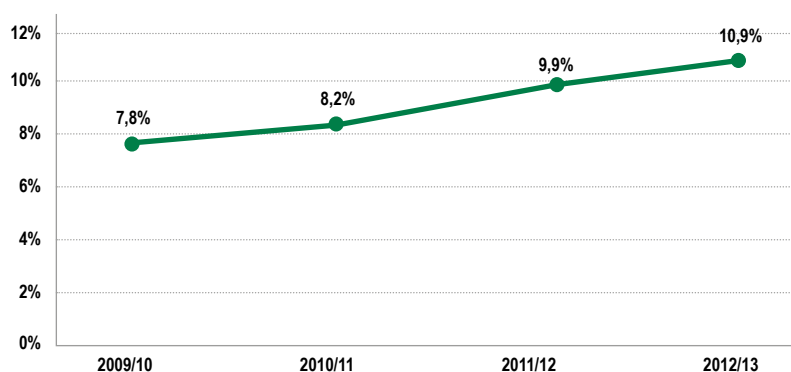
5.3 De videregående uddannelser

I denne kortlægning af udbredelsen af entreprenørskabsundervisning på de videregående uddannelser i studieåret 2012/2013 bygger analysen på data om følgende:

- Undervisning på de danske erhvervsakademier, professionshøjskoler, maritime uddannelsesinstitutioner, de kunstneriske og kulturelle uddannelsesinstitutioner samt på universiteterne i studieåret 2012/2013 og udviklingen fra 2009/2010
- Konkurrence udbudt af FFE-YE: Start Up Programme

Entreprenørskabsundervisning er i løbet af de seneste fire studieår fra 2009/2010 til 2012/2013 blevet mere udbredt på de videregående uddannelser. I 2012/2013 deltager 28.042 studerende, svarende til 10,9 pct. af alle 258.000 studerende, i entreprenørskabskurser. De studerende fordeler sig på erhvervsakademier, professionshøjskoler, maritime uddannelser, kunstneriske og kulturelle uddannelser samt på universiteterne.

Samlet andel entreprenørskabsstuderende på de videregående uddannelser

Figur 5.4

I alt blev der på landets erhvervsakademier i 2012/2013 udbudt 96 entreprenørskabskurser, hvilket er på niveau med 2011/2012. Nye kurser er blevet oprettet, imens nogle af de eksisterende kurser er forsvundet. Men til trods for det omtrent samme antal udbudte kurser ses en markant stigning på 35 pct. i antal deltagende studerende i forhold til 2011/2012. 5.722 studerende deltog i 2012/2013 mod 4.228 i 2011/2012. Det er fortsat det økonomisk-merkantile område, der er dominerende blandt erhvervsakademiuuddannelsers entreprenørskabsstuderende, de designfaglige områder vinder dog frem.

I 2012/2013 lå antallet af entreprenørskabskurser på de 11 professionshøjskoler på 163, hvilket er en anelse højere end i 2011/2012. Antallet af studerende, der deltager i kurserne, er til gengæld steget med hele 31 pct. fra 7.550 studerende i 2011/2012 til 10.032 studerende i 2012/2013. Det svarer til 14,1 pct. af alle studerende på professionshøjskolerne.

Det er primært studerende på det sundhedsfaglige (26 pct.) og det pædagogiske område (26 pct.), som deltager i entreprenørskabsundervisning. Men alle fagområder er repræsenteret i skoleåret 2012/2013.

På de maritime uddannelser er det i 2012/2013 en fjerdedel af alle studerende, nemlig 615, der deltager i entreprenørskabsundervisning. Over de seneste fire studieår er dette antal således mere end fordoblet.

I 2012/2013 deltog 32 pct. af alle studerende ved de kunstneriske og kulturelle uddannelsesinstitutioner i et af de 26 entreprenørskabskurser, som enten udbydes af de enkelte institutioner, herunder Karriereværkstedet på Arkitektskolen Aarhus, eller af CAKI. Der er således klart flere studerende, der deltager i specifikke entreprenørskabskurser ved de kunstneriske og kulturelle uddannelser, end det var tilfældet i 2009/2010, hvor der blev registreret 988 studerende, svarende til 18,4 pct. CAKI har øget deltagerantallet i udbudte kurser betydeligt.

Kortlægningen viser, at der i 2012/2013 blev udbudt 271 entreprenørskabskurser på de otte danske universiteter. Der er således udbudt 35 flere kurser end i 2011/2012, svarende til en stigning på 15 pct. I 2012/2013 deltog i alt 9.932 studerende i entreprenørskabskurser, hvilket er en stigning i forhold til 2011/2012. Derimod falder den samlede andel med 0,2 procentpoint, og den ligger nu på 6,4 pct. af alle universitetsstuderende. I den sammenhæng skal det bemærkes, at det samlede antal indskrevne studerende på universiteterne steg med ca. 25.000 studerende i forhold til 2009, og at det i 2012 omfattede ca. 158.000 studerende.

Sommerkurser er øget i popularitet, men det er stadig om efteråret, at de fleste studerende deltager i entreprenørskabskurser, og også her de fleste kurser udbydes.

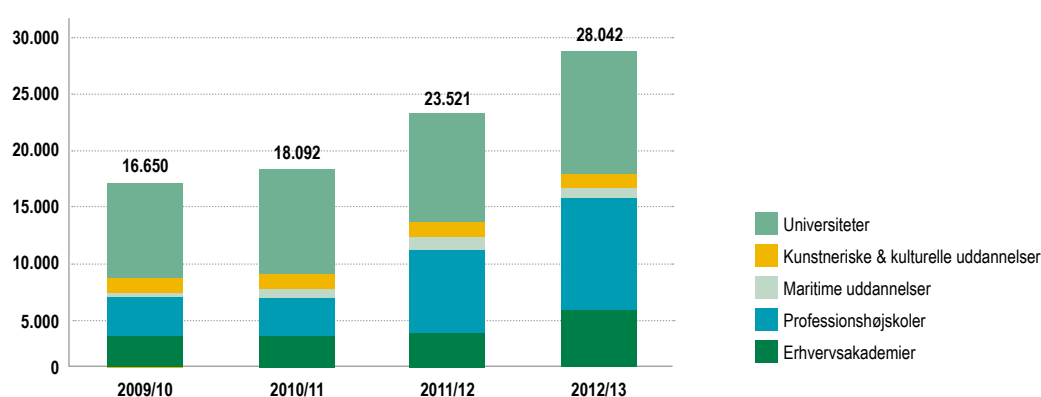
Langt hovedparten af entreprenørskabskurserne (66 pct.) udbydes på de samfundsvidenskabelige uddannelser. Herefter følger de tekniske uddannelser samt Naturvidenskab, Humaniora og Sundhedsvidenskab, hvor ca. 2 pct. af kurserne udbydes.

Analysen viser, at der generelt er flere mænd end kvinder, der deltager i entreprenørskabsundervisning på de danske universiteter, så fordelingen følger ikke den generelle kønsfordeling blandt universitetsstuderende. I 2012/2013 er 45 pct. af de studerende i entreprenørskabsundervisning kvinder, imens tilsvarende andel for 2011/2012 lå på 41 pct. Der er således en større andel kvinder, som modtager entreprenørskabsundervisning end tidligere. Fordelingen af mænd og kvinder på kurserne svinger over årene, men den generelle tendens er, at der er flest mænd på kurserne.

FFE-YE udbyder konkurrenceforløbet Start Up Programme til studerende på erhvervsakademierne, professionshøjskolerne, de kunstneriske og kulturelle uddannelser samt de maritime uddannelser. Konkurrencedeltagerne er talt med i opgørelsen på de enkelte institutioner. I 2012/2013 deltog i alt 470 studerende fra 8 institutioner i konkurrenceforløbet. Det er en meget klar stigning fra 2011/2012, hvor 113 studerende deltog.

Nedenstående figur 5.5 viser fordelingen af de i alt 28.016 entreprenørskabsstuderende på de forskellige segmenter i de videregående uddannelser. I det reelle antal studerende, som deltager i entreprenørskabsundervisning, har professionshøjskolerne overhalet universiteterne.

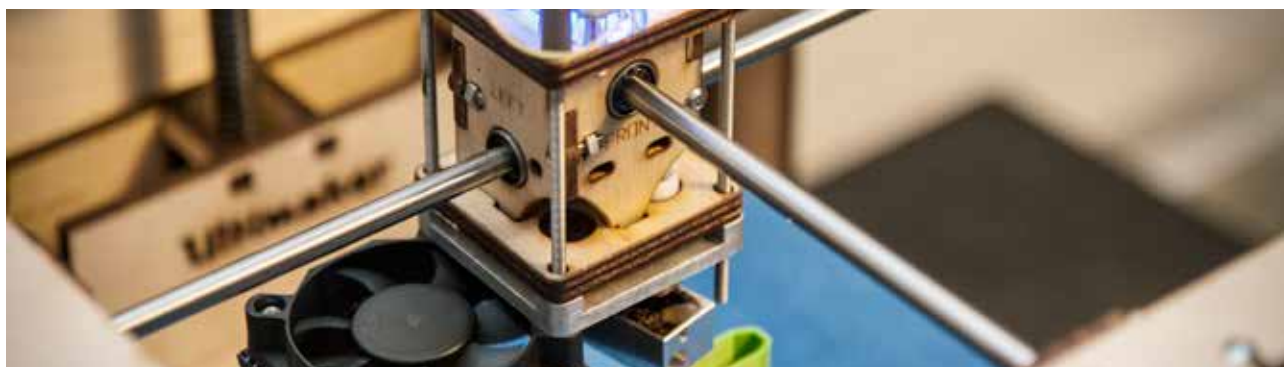
Fordelingen af deltagere i entreprenørskabskurser på de videregående uddannelser

Figur 5.5

De forskellige segmenters og enkelte institutioners udbud af uddannelser og disses karakter, eksempelvis hvor merkantilt rettede de er, eller hvor praktisk betonedede de er, spiller givetvis ind i forhold til deres udbud af entreprenørskabsundervisning. Hertil kommer kultur og traditioner og institutionernes åbenhed over for dette forholdsvist nye undervisningsområde. Generelt er entreprenørskab rimeligt integreret i kursusudbuddet på de merkantile og tekniske uddannelser, og analysen viser, at entreprenørskabsundervisning i endnu stærkere grad end tidligere vinder indpas på uddannelsesområder, som ikke umiddelbart synes oplagte, f.eks. humaniora, ernærings- og sundhedsområdet, ergoterapeut- og fysioterapeutuddannelserne samt pædagoguddannelserne.

Andelen af studerende på de videregående uddannelser, som har deltaget i entreprenørskabsundervisning, ligger på 11 pct. og har været stigende over de seneste fire studieår.

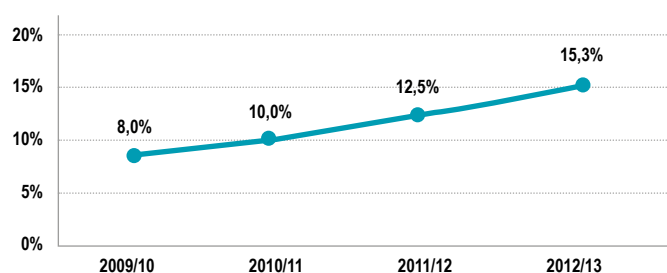

Opsummering

Den overordnede konklusion på denne kortlægning, der dækker skoleåret 2012/2013, er at:

- Godt 186.000 af alle 1,2 mio. elever og studerende i det danske uddannelsessystem har deltaget i entreprenørskabsundervisning. Dette antal svarer til 15,3 pct.

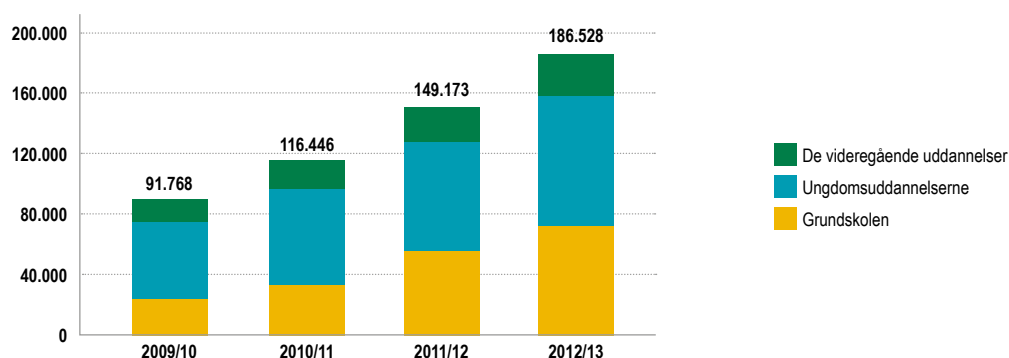
Andel elever og studerende i entreprenørskabsundervisning og særlige undervisningsaktiviteter

Figur 5.6

- 73.470 elever, svarende til 10,6 pct. af alle 700.000 elever i grundskolen, har deltaget i entreprenørskabsundervisning og særlige aktiviteter.
- 85.016 elever, svarende til 31,5 pct. af alle 270.000 elever på ungdomsuddannelserne, har deltaget i entreprenørskabsundervisning og særlige aktiviteter.
- 28.042 studerende, svarende til 10,9 pct. af alle 258.000 studerende på de videregående uddannelser, har deltaget i entreprenørskabsundervisning.

Antal elever og studerende i entreprenørskabsundervisning og særlige undervisningsaktiviteter

NB: Det skal bemærkes, at tal for de videregående uddannelser kun inkluderer formel ECTS-givende undervisning med undtagelse af kurser på AAA og CAKI's kurser.

Figur 5.7

6 Perspektivering

Flere og flere møder entreprenørskab undervejs i uddannelsessystemet, og der er ingen grund til at tro, at tallet ikke stiger endnu mere i de kommende år. Med implementeringen af den nye reform af folkeskolen er der skabt grundlag for, at alle elever i løbet af mellemtrinnet (4.-7. klasse) vil møde entreprenørskab i det nye fag Håndværk og design. Der ligger dog en udfordring for skolerne i at efteruddanne lærere til at varetage det nye fag. Reformen træder i kraft med starten af skoleåret 2014/2015.

Undervisning i entreprenørskab kan i grundskolen gennemføres på flere måder og med forskellig tilgang til emnet. I undervisning, som kan betegnes 'Entreprenørskab som beskæftigelse', handler det om, at eleverne får kendskab til, hvordan man starter en virksomhed, evaluerer en forretningsidé og bliver selvstændig samt lærer om iværksætterens rolle i samfundet. Det vil sige undervisningen har en kognitiv tilgang til emnet. Undervises eleverne i entreprenørskab som metode, er fokus på, at eleverne lærer at tænke kreativt, få nye idéer, virkeliggøre idéer og skabe nye aktiviteter. Denne tilgang er således mere rettet mod, at eleverne opnår færdigheder end, at de får viden om emnet.

Undersøgelser foretaget af Fonden for Entreprenørskab af, hvilken effekt entreprenørskabsundervisning har på elever i 9. klasse viser, at det ikke er ligegyldigt, hvordan der undervises. Det tyder på, at afhængigt af om man underviser i entreprenørskab som beskæftigelse eller entreprenørskab som metode, får eleverne forskelligt udbytte. Analysen viser, at undervises der i entreprenørskab som beskæftigelse, får eleverne lyst til iværksætteri, men de føler ikke en stor tilknytning til lærere og skole. Modsat giver entreprenørskab undervist som metode mindre lyst til iværksætteri, men eleverne føler sig mere støttet af deres lærere og føler større tilknytning til skole og uddannelse. Tilsyneladende kan man med de to typer af undervisning få unge, der har lyst til at springe ud som iværksættere efter 9. klasse, eller unge, der fortsætter i uddannelserne med kreativitet og handlekraft i bagagen. Der er således god grund til at overveje, hvilken tilgang man vælger som udgangspunkt for sin undervisning. En kombination af de to typer kunne ses som det optimale.

Det øgede antal unge i entreprenørskabsundervisning på alle uddannelsesniveauer og den øgede opmærksomhed fra politisk side gør det endnu mere aktuelt at kunne dokumentere undervisningens effekter. Fonden for Entreprenørskab fortsætter derfor arbejdet med at undersøge effekterne af entreprenørskabsundervisning på alle niveauer af uddannelsessystemet, og i starten af 2014 publiceres resultaterne af dette års undersøgelser. Det er fortsat de mere kortsigtede effekter på individet, der analyseres, men det er planen, at næste års analyser også skal vise langsigtede effekter som f.eks. karakterniveau, start af virksomhed og ledighed.

Bilag

1: Danish Entrepreneurship Award 2011	122
2: NEIS medlemsskoler	124
3: Fag på gymnasierne der indeholder entreprenørskab	125
4: Estimat af elevdeltagelse på Virksomhedsøkonomi og Teknologi	126
5: Kategoriseringsmodellen	127

Bilag 1 Danish Entrepreneurship Award 2011

Danish Entrepreneurship Award er en særlig event, som ikke kan opgøres direkte som undervisning, men som er med til at øge interessen for entreprenørskab og give erfaring til de medvirkende børn og unge.

I november 2012 blev Danish Entrepreneurship Award gennemført for anden gang i regi af FFE-YE og i samarbejde med organisationen Trekantområdet Danmark og det ministerielle partnerskab. Som arrangement satte Danish Entrepreneurship Award atter spot på entreprenørskabsundervisning som et redskab til at sætte gang i væksten på den lange bane i Danmark. Awarden var det største innovations- og iværksætterevent i Danmark i 2012 og det næststørste på globalt plan blandt de over 3000 arrangementer i Global Entrepreneurship Week. Kun slået af et fyldt brasiliansk fodboldstadium.

Global Entrepreneurship Week (GEW) gennemførtes i 2012 for fjerde år i træk med arrangementer i 104 lande verden over. I Danmark var der i 2012 mere end 250 arrangementer over hele landet.¹

Formålet med GEW er at generere nye idéer til vækst og iværksætteri samt skabe netværk for millioner af mennesker, der gerne vil starte egen virksomhed. Bag Global Entrepreneurship Week står Kauffman Foundation og Make Your Mark.

Lidt over 5000 elever, studerende, undervisere, lærere og erhvervsfolk deltog i Danish Entrepreneurship Award 2012², som afholdtes i Messe C i Fredericia. Nye skoler og uddannelsesinstitutioner deltog i konkurrencer og som gæster på

¹ Kilde: www.startvaekst.dk; www.unleashingideas.org

² Se en video fra dagen: <http://www.award2012.dk/nyheder/awardfilm.aspx>

dagen, især fra de videregående uddannelser og grundskoler, som begge mere end fordoblede deres deltagerantal i 2012 sammenlignet med 2011. Desuden gav mere end 400 erhvervsfolk, især fra Trekantområdet, en dag til Danmarks fremtid som dommere og foredragsholdere ved Awarden.

Ideen med Danish Entrepreneurship Award er at samle alle deltagere fra uddannelsesniveauer ét sted i Danmark omkring temaet entreprenørskab og iværksætteri. Elever og studerende deltager i konkurrencer, mens undervisere og andre entreprenørskabsinteresserede kan deltage i workshops eller blive inspireret af internationale og nationale kapaciteter. Det er desuden en lejlighed til at bygge bro mellem uddannelse og erhvervsliv gennem personlige møder og oplevelser.

Der blev afholdt flere konkurrencer på de forskellige uddannelsesniveauer ved Danish Entrepreneurship Award 2012, bl. a. i idékonkurrenceregi, som var målrettet hele uddannelsessektoren fra grundskole til universitetsniveau. Derudover var konkurrencerne i Da Vinci (ungdomsuddannelserne) og Edison (6. -7. kl.) til stede med deres afslutning.

Forud for den 14. november havde alle elever og studerende, som ønskede at deltage i konkurrencen, indsendt en forretningsidé på maksimalt en side, som forinden blev læst og bedømt af en dommer. På dagen præsenterede deltagerne idéen for en dommer og fik efterfølgende feedback. Efter flere runder blev de endelige vindere af konkurrencerne kåret under afslutningen.

I alt deltog ca. 4.000 elever og studerende fra alle niveauer og retninger i Danish Entrepreneurship Award 2012; både som aktive i konkurrencerne og som nysgerrige, videbegærlige og opbakkende kammerater.

Deltagerantallet indgår ikke i den samlede opgørelse, idet der ikke som sådan er tale om formel undervisning og de fleste af de deltagende elever og studerende allerede er talt med i opgørelserne for konkurrencerne under de forskellige niveauer.

Danish Entrepreneurship Award er en årligt tilbagevendende begivenhed.

Bilag 2 NEIS Grundskolemedlemmer

10 klassecenteret i Vordingborg	Hørup Centralskole	Rørkjær Skole
10. klassecenteret, Assens	Ikast Nordre Skole	Saltum Skole
10'eren på Sønderkovskolen	Ikast Vestre Skole	Skibet Skole
Absalons Skole	Ikast-Brande Ungdomscenter	Skipper Clement Skolen
Amager Fælled Skole	Ilskov Skole	Skolen ved Herredsåsen
Bagsværd Skole	Jægerspris Skole	Skovgårdsskolen
Bredagerskole	Katrinebjergskolen	Stengård Skole
Bråskovgård Efterskole	Kibæk Skole	Svankjær Efterskole
Deutsche Privatschule Apenrade	Kingoskolen	Søborg Skole
Deutsche Schule Osterhoist	Kongevejens Skole	Sødalskolen
Ejstrupholm Skole	Kristrup Skole	Søhusskolen
Engbjergskolen	Krogårdskolen	Sønder Felding Skole
Engum Skole	Langhøjskolen	Sønderrisskolen
Erritsø Centralskole	Lille Næstved Skole	Taulov Skole
Feldballe Friskole	Lind Skole	TH Langs Skole
Feldborgskole	Lundtofte Skole	Timring Skole
Fjølstervang Skole	Læssøegadesskole	Tjørnegårdskolen
Fredericiaskolen	Låsby Skole	Tommerup Skole
Friskolen City Odense	Mellervangskolen	Torslev Skole
Gauerslund Skole	Munkevængets Skole	Treldevejens Skole
Gistrup Skole	Mølkærskolen	UCS10, Skanderborg
Gl. Hasseri Skole	Mønsted Skole	Uhre Friskole
Gl. Rye Skole	N.J. Fjordgades Skole	Ungdomsskolen Grenåvej Vest
Glamsbjergskolen	Nord-Samsø Efterskole	Vallensbæk Skole
Haderup Skole	Nr. Vium - Trolldhede Skole	Vejstrup Efterskole
Hadsundsvejens Skole	Nydamskolen	Vesterdal Efterskole
Herningsholmskolen	Nærum Skole	Vestervangskolen
Himmelevskole	Nørre Snede Skole	Videbæk Skole
Hindsholmskolen	Odsherreds Efterskole	Vildbjerg Skole
Holme Skole	Præstelundskolen	Ørnhøj Skole
Hummeltofteskolen	Raklev Skole	Ørstedskolen
Hunderupskolen	Risskov Skole	Øster Farimagsgade Skole
Høng Privatskole	Ryslinge Efterskole	Østre Skole, Holbæk

Bilag 3 Fag på gymnasierne der indeholder entreprenørskab

Virksomhedsøkonomi udbydes på hhx på både A- og B-niveau og er desuden obligatorisk på mindst B-niveau. Af Vejledning til Læreplan for Virksomhedsøkonomi A (Ny) fremgår, at kerneområderne for Virksomhedsøkonomi, blandt andet består i, at eleverne stifter bekendtskab med opstart af virksomhed iværksætterkultur, iværksætteregenskaber, forretningsidé og forretningsgrundlag.

Teknologi er obligatorisk på htx-uddannelsen på mindst B-niveau, og af Læreplanen for Teknologi A (ny) fremgår det, at formålet er at styrke elevernes forudsætninger for videregående uddannelse indenfor bl.a. innovation og iværksætteri. En del af kernestoffet i undervisningen er desuden "metoder til idéudvikling", som knytter an til formålet om, at eleverne får kendskab til idéudvikling og innovative og kreative processers betydning i forbindelse med udvikling af produkter.

Innovation kan udbydes som valgfag på både B- og C-niveau på alle de gymnasiale uddannelser og i Bekendtgørelsen om dette fag (juni 2010) står der: "Innovation er et samfundsvidenskabeligt fag, der omfatter viden inden for invention, innovation og diffusion. Innovation beskæftiger sig med innovative processer, projektstyring og projektførelse eller forretningsplan."... "Formålet med undervisningen er at fremme elevernes evne til at arbejde systematisk og kreativt med idéudvikling som et fundament for såvel opstart af egen virksomhed som nonprofitorganisation." Derudover giver faget viden om kommercialisering samt innovations betydning på såvel mikro- som makroniveau.

På faget Erhvervsøkonomi C, som udbydes på stx/hf og htx-uddannelserne, er målet eksempelvis, at eleverne skal kunne "redegøre for problemstillinger i forbindelse med etablering af en virksomhed."¹

I forløbet Almen studieforberedelse (AT-forløbet) på stx som er obligatorisk og ligger på alle tre studieår, kan eleverne nu vælge at løse en innovationsopgave. Entrepenørskab og innovation er således nu en del af undervisningen efter at det har kørt som pilotprojekt på 52 skoler i 2012/2013. Formålet med faget er bl.a. "at udfordre elevernes kreative og innovative evner og deres kritiske sans i anvendelsen af faglig viden gennem fagligt samarbejde samt styrke deres evne til på et bredt fagligt og metodisk grundlag og i et fremtidsorienteret perspektiv at forholde sig reflekterende og ansvarligt til deres omverden og deres egen udvikling."²

¹ Bekendtgørelse om valgfag fælles for de gymnasiale uddannelser – juni 2010

² Kilde: Læreplan for Almen studieforberedelse - stx, juni 2013. Bekendtgørelse om uddannelsen til studentereksamen. Undervisningsministeriet.

Bilag 4 Estimat af elevdeltagelse i Virksomhedsøkonomi og Teknologi

På de gymnasiale uddannelser, henholdsvis hhx og htx, er fagene Virksomhedsøkonomi og Teknologi obligatoriske på 1. og 2. år, således at et B-niveau opnås. Derudover er det muligt at tage fagene på A-niveau, hvilket betyder at den studerende modtager undervisning i det respektive fag i alle tre studieår.

Alle elever på gymnasiale erhvervsfaglige uddannelser (hhx og htx) modtager således undervisning i et entreprenørskabsfag i løbet af deres uddannelse. Grunden til at andelen af elever i fagene i et givet skoleår ikke er 100 pct. skyldes at denne kortlægning ser på ét skoleår isoleret set og ikke på hele uddannelsesforløbet.

Dette notat har til formål at redegøre for estimeringen af elevdeltagelsen i de to fag Virksomhedsøkonomi og Teknologi i skoleåret 2011/2012.

Virksomhedsøkonomi (hhx)

Elevdeltagelsen i det obligatoriske fag Virksomhedsøkonomi er udregnet på baggrund af en reel dataindsamling i skoleåret 2010/2011, hvor andelen af hhx-elever, som modtog undervisning i faget, blev udregnet til at være 84,3 pct. af den samlede elevbestand på hhx det pågældende skoleår.

I skoleåret 2011/2012 bliver antallet af elever som har modtaget undervisning i Virksomhedsøkonomi derfor estimeret som 84,3 % af elevbestanden i skoleåret 2011/2012. Det betyder, at det reelle tal kun er afhængigt af elevbestanden.

Elevdeltagelsen i skoleåret 2012/2013 er **21.757** elever, svarende til 84,3 pct. af den samlede hhx-elevbestand på 25.809¹.

Teknologi (htx)

I nedenstående tabel tager vi udgangspunkt i den samlede elevbestand, fordelt på årgange, på htx i skoleåret 2009/2010. I Undervisningsministeriets publikation "Fagvalg 2005-2009" angives andelen af studerende, som vælger Teknologi på A-niveau.

På den baggrund kan vi inden for en acceptabel fejlmargen estimere antallet af studerende, som har modtaget undervisning i faget.

	Samlet antal htx-studerende (2009/2010) ¹	Andel studerende som deltager i Teknologi	Samlet antal htx-studerende (2011/2012) ²	Estimeret antal htx-studerende i Teknologi (2011/2012)
1. årgang	4.991	100 %		
2. årgang	3.657	100 %		
3. årgang	3.044	22,5 % ^{III}		
Total	11.607	80,4 %	13.253	10.655

^I Kilde: Undervisningsministeriets database, tabel EAK (gymnasiale uddannelser) - 2009

^{III} Kilde: Undervisningsministeriets publikation "Studenternes fagvalg 2005-2009"

Som det kan ses i den ovenstående tabel estimerer vi, at 80,4 pct. af elevbestanden på en htx årgang har modtaget undervisning i Teknologi et givet år.

Elevdeltagelsen i skoleåret 2011/2012 er således **10.655** elever, svarende til 80,4 pct. af den samlede htx-elevbestand på 13.253.²

1. Undervisningsministeriets database, EAK (hhx, gymnasiale uddannelser, 2012)

2. Undervisningsministeriets database, EAK (htx, gymnasiale uddannelser, 2012)

Bilag 5 Kategoriseringsmodellen

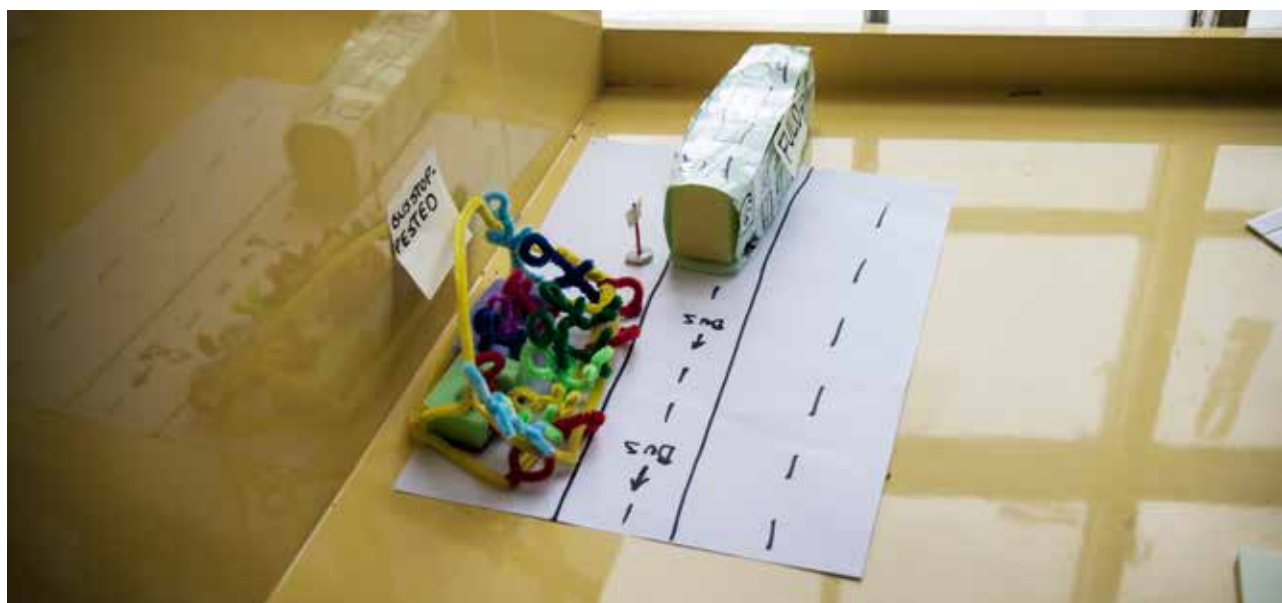
Kortlægningen benytter sig af en model udviklet af Øresund Entrepreneurship Academy, som har brugt den siden 2006 i kortlægningen af entrepreneurship-fag på universiteter i Øresundsregionen. Modellen har mødt anerkendelse ved præsentationer på konferencer og seminarer såvel i Danmark som i udlandet.

Den unikke kategoriseringsmodel er udviklet for at kunne afgøre, hvilke fag der kan defineres som entrepreneurship-fag. Det er almindeligt anerkendt, at entrepreneurship dækker over mange vidensområder og discipliner. Denne model tager højde for mangfoldigheden af fag og det forskellige fokus, der er i fagene. I mange fag er der elementer af entrepreneurship, men hvad er det egentlig, der afgør, om et fag kan defineres som et entrepreneurship-fag, og hvor megen fokus skal der være på området? Modellen viser, hvor fagets faglige fokus ligger, hvilken fase i den entrepreneurielle proces undervisningen tager udgangspunkt i og hvilke pædagogiske metoder, der bliver anvendt.

Faglige kategorier

Valget af faglige kategorier er foretaget ud fra følgende kriterier:

- Hvilke fagområder inden for entreprenørskab er særligt relevante for universitetsstuderende? Der vil være forskel på hvilke kompetencer, der bør undervises i på forskellige uddannelsesniveauer og -typer. En entreprenør har brug for forskellig viden og kundskaber afhængigt af om vedkommende er akademiker eller eksempelvis håndværkeruddannet.
- Hvilket fagligt indhold dækker universiteternes udbud af entreprenørskabskurser og -uddannelser over? Det vil afhænge af universitetets geografiske placering, hvilke faglige kategorier der er relevante. Akademiets model afspejler de faglige områder, der er relevante i Danmark og Sverige. I andre dele af verden er behovet for særlige kompetencer anderledes, ex er der i Sydamerika mange familievirksomheder, og dette ville afspejles i modellen.

Følgende kategorier er aktuelle faglige områder inden for entreprenørskab i Danmark og er derfor inkluderet i modellen:

- **Intrapreneurship**
Denne kategori handler om at skabe vækst og innovation indenfor etablerede organisationer ved brug af metoder og værktøjer inden for entreprenørskab.
- **Entrepreneurship**
Det klassiske område om start og drift af egen virksomhed. Herunder forståelse af marked/kunder, produkt/teknologi, salg etc.
- **Finance/VC**
Hvordan opnår man, og hvordan håndterer man kapital, både egen og fremmed, som entrepreneur?
- **Law**
De juridiske aspekter ved entreprenørskab og innovation, ex selskabsformer eller intellectual property rights.

Faser i den entreprenørielle proces

Den entreprenørielle proces består af forskellige faser eller man kan sige, at projektet har en livscyklus, som spænder fra udvikling af en ide til projektet overgår til drift eller eventuelt salg. I Øresund Entrepreneurship Academy's model beskrives faserne således:

- **Idea**
Alle nye projekter starter med en ide. Specielt vidensintensive virksomheder vil typisk være kendetegnet ved behovet for et stort fokus på udvikling af den ny unikke ide, teknologi eller proces. Her finder man derfor fag, der forsøger at nurse og gøre ideudvikling konstruktiv og produktiv, eksempelvis via fag inden for applikativ kreativitet. Overgangen fra denne fase til den næste er typisk overgangen til en forretningsplan.
- **Beginning**
Tager over der, hvor forretningsideen bliver mere konkret. Her kan eksempelvis arbejdes med markedsundersøgelser, produktudvikling, finansiering og etablering af selskabsform. Fag i denne fase beskæftiger sig ofte med forretningsplanen. Overgangen til næste fase sker typisk efter proof of concept, enten i form af ekstern finansiering eller markedsetablering.
- **Growth**
Denne fase handler om, hvordan man får projektet til at vokse. Hvordan skal forholdet til investorer være? Hvordan skal man skaffe sig de rigtige ansatte? Hvad skal man prioritere med de midler, man nu har? Dette er nogle af de spørgsmål, virksomheder i denne fase står overfor. Overlevelse af denne fase er garant for den næste.

- **Running**

Denne fase indtræder, når projektet eller virksomheden er reelt etableret, og har bevist, at den kan vækste. Her står entreprenøren typisk over for et valg mellem 3 mulige strategier: Entreprenøriel, management, eller exit. Den første handler om at fortsætte med at tænke sig selv som et entreprenørielt foretagende, og i så fald vil faserne oven for starte forfra med udgangspunkt i det etablerede firma. Den anden handler om at overgå til et management paradigme, hvor fokus flyttes fra innovation til ex rationalisering og økonomistyring. Den tredje mulighed er at tænke forskellige exitstrategier, såsom salg, IPO, fusion eller andet.

Området for entreprenørskabsundervisning er i konstant udvikling – således opleves, at der de senere år er kommet fokus på socialt entreprenørskab, som derfor også kan finde plads i modellen. Modellens indhold afhænger af de ændringer og behov, som findes i det omgivende samfund og erhvervsliv. Modellen vil derfor løbende være under udvikling.

Pædagogiske kategorier

Det er almindeligt anerkendt, at det kræver andre pædagogiske metoder at undervise i entrepreneurship end der bruges på andre mere traditionelle fagområder. Kendskabet til anderledes og forskellige pædagogiske metoder inden for entrepreneurship-undervisning har ikke været udbredt blandt universitetslektorer, men ønsket om at eksperimentere er karakteristisk for det unge fag og har resulteret i mere effektive undervisningsmetoder, som nu også benyttes på andre fagområder.

Følgende er pædagogiske metoder, som anses for effektfulde inden for entrepreneurship-undervisning med størst mulig læring for de studerende til følge:

- **Practical dimensions**

I denne kategori evalueres i hvilken grad, de studerende kommer i berøring med erhvervslivet. Der kan eksempelvis holdes forelæsninger af en erhvervsmand/-kvinde på faget, eller der kan indgå ophold i en virksomhed eller ex dialog med en virksomhed, hvor ideer testes.

- **Student participation**

I hvilken grad er de studerende involveret, og deltager de selv i undervisningen? Bliver det faglige input serveret i form af en forelæsning eller indhenter de studerende selv information og viden? En høj grad af deltagelse kunne fx være, hvis de studerendes egne forretningsideer dannede udgangspunkt for undervisningen.

- **Interdisciplinary**

Tværfaglighed indebærer involvering af forskellige fagligheder i undervisningen og i deltagersammensætningen. Det kunne eksempelvis være, hvis deltagerne var studerende fra forskellige studieretninger eller uddannelsesinstitutioner.

- **International dimensions**

I denne kategori evalueres, i hvor høj grad faget er internationalt rettet. Foregår undervisningen på et fremmedsprog vidner det ikke om særligt fokus på denne metode. Men er den internationale dimension tænkt ind i fagets forløb som fx et udlandsophold, eller tager faget udgangspunkt i udenlandske virksomheder og forhold er metoden udnyttet til fulde.

Modellen - stjernekortet

Den aktuelle model ser således ud og det enkelte fag tildeles stjerner i forhold til fokus. "Stjernekort" på fagene udarbejdes af Akademiet, og godkendes af den enkelte underviser eller fagansvarlige.

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student partici- pation	Interdis-cipli- nary	International dimensions
Idea								
Beginning								
Growth								
Running								

I kategoriseringen bliver faget tildelt fra 1-3 stjerner i forhold til hvor meget fokus, der er på den enkelte kategori. Det betyder, at et fag kan have stjerner i mere end én kategori, i mere end én fase og i mere end én pædagogisk metode. Bliver faget tildelt 3 stjerner i én faglig kategori og fase, betegnes faget som et "rent" fag. Opnår et fag 3 stjerner i mere end én fase i samme faglige kategori, medregnes det kun som ét "rent" fag i opgørelsen.

Generelt tildeles stjernerne efter dette princip: 1 stjerne gives til en overfladisk behandling eller tematik. 2 stjerner gives, hvis faget går i dybden enten teoretisk eller praktisk. 3 stjerner gives, hvis faget både går i dybden og arbejder teoretisk og praktisk.

Bilag

Bilag kun i netversion - www.ffe-ye.dk/videncenter

6: Kurser på Erhvervsakademierne	132
7: Kurser på Professionshøjskolerne	136
8: Kurser på De maritime uddannelser	142
9: Kurser på De kunstneriske og kulturelle uddannelser	143

10: Kurser på Universiteterne

Copenhagen Business School	145
Danmarks Teknologiske Universitet	172
IT-Universitetet	186
København Universitet	193
Roskilde Universitet	210
Syddansk Universitet	217
Aalborg Universitet	247
Aarhus Universitet	257

Bilag 6 Kurser på Erhvervsakademierne

Erhvervsakademi Dania

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
It-faglige område	Datamatiker	Innovation og Virksomhed	15
Tværfagligt/andet	-	KUBUS forløb	-
Tværfagligt/andet	Innovation Cup: Alle studerende på Dania, fortrinsvist på 1. år	En dag med intro og anvendelse af kreative innovationsteknikker og redskaber samt to dages Innovation Cup uge 46, 2011	-
Økonomiske-Merkantile område	-	Innovation	5
Økonomiske-Merkantile område	AP Degree Programme	Innovation, Creativity and Leadership in the Experience Economy	5
Økonomiske-Merkantile område	Markedsføringsøkonom Randers	Introforløb, afklaring (en del af undervisningen)	
Økonomiske-Merkantile område	Markedsføringsøkonom Randers	Innovation og Entreprenørskab	5
Økonomiske-Merkantile område	Markedsføringsøkonom Viborg	Innovation	5
Økonomiske-Merkantile område	Serviceøkonom	Forretningsudvikling, (forretningsplanforløb, 3ECTS)	3
Økonomiske-Merkantile område	Serviceøkonom	Kreativitet & innovation	4

Erhvervsakademi Kolding

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Designfaglige område	E-designer	Designproces, forståelse og formgivning	15
Designfaglige område	E-designer	Innovation	5
Designfaglige område	E-designer	Kultur og trend	10
Økonomiske-Merkantile område	General Management	Innovation Management	7,5
Økonomiske-Merkantile område	International Business	Entrepreneurship	10
Økonomiske-Merkantile område	International handel og markedsføring	Innovation og Metode	-
Økonomiske-Merkantile område	Markedsføringsøkonom	Innovation and quality management	-

Erhvervsakademi Lillebælt

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Tekniske område	Energiteknolog	Innovation	5
Økonomiske-Merkantile område	Handelsøkonom	Salg, strategi og markedsføring	5
Økonomiske-Merkantile område	Handelsøkonom	Specielefag: entrepreneurship	10
Økonomiske-Merkantile område	Innovation og entrepreneurship	Hele uddannelsen	-
Økonomiske-Merkantile område	Markedsføringsøkonom	Entreprenørskab	10
Økonomiske-Merkantile område	Serviceøkonom	Forretningsudvikling	4 og 6
Økonomiske-Merkantile område	Serviceøkonom	Kreativitet og Innovation	4 og 6

Erhvervsakademi Midtvest

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Bio- og laboratorietekniske område	Produktionsteknolog	Produktudvikling	10
Bio- og laboratorietekniske område	Produktionsteknolog	Produktudvikling, konstruktion og teknisk dokumentation	
It-faglige område	Multimediedesigner	Design og Visualisering	
Tværfagligt/andet	-	Iværksætteri i praksis	10
Tværfagligt/andet	Innovation, produkt og produktion	Innovativ ledelse	12
Økonomiske-Merkantile område	Markedsføringsøk, finansøk, EI-installatør, prod. Tek.	Iværksætteri i praksis	10
Økonomiske-Merkantile område	Oplevelsesøkonomi	Ide og konceptudvikling	9
Økonomiske-Merkantile område	Prof. Bachelor i International handel og markedsføring	Innovation	
Økonomiske-Merkantile område	Serviceøkonom	Kreativitet og innovation	4

Erhvervsakademi Sjælland

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Designfaglige område	E-koncept	Innovation	16
It-faglige område	Multimediedesigner	Design og Visualisering	20
It-faglige område	Multimediedesigner	Innovation (valgfag)	15
Tekniske område	Automationsteknolog	Innovation	5
Tekniske område	EI-installatør	Økonomi og Virksomhedsdrift	6
Tekniske område	Jordbrugsingeniør - Husdyr	Personale, strategi og virksomhedsudvikling	10
Tekniske område	Jordbrugsingeniør - Miljø	Personale, strategi og virksomhedsudvikling	10
Tekniske område	Jordbrugsingeniør - virksomhedsdrift og ledelse	Personale, strategi og virksomhedsudvikling	15
Økonomiske-Merkantile område	International sales and marketing	Entrepreneurship	
Økonomiske-Merkantile område	Markedsføringsøkonom	Entrepreneurship	5
Økonomiske-Merkantile område	Markedsføringsøkonom	Innovation (valgfag)	10
Økonomiske-Merkantile område	Serviceøkonom	Kreativitet og innovation - foretagsomhed	15

Erhvervsakademi SydVest

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Bio- og laboratorietekniske område	Produktionsteknolog	Produktudvikling	9
Designfaglige område	Design og business	Entrepreneurship	
Designfaglige område	Design og business	Innovation	
Designfaglige område	Design og business	Innovation & Design Thinking	
It-faglige område	Multimediedesigner	Design og Visualisering	
Tekniske område	El-installatør	Økonomi og Virksomhedsdrift	6
Tværfagligt	Tværfagligt	Innovationsuge (47) - Giver 5 ECTS (Esbjerg)	5
Tværfagligt	Tværfagligt	Innovationsuge (47) - Giver 5 ECTS (Sønderborg)	5
Økonomiske-Merkantile område	Tværfagligt	Innovation	5

Erhvervsakademi Aarhus

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
It-faglige område	Multimediedesigner	Innovation, forretningsforståelse og projektledelse (obligatorisk)	5
Tekniske område	Autoteknolog	Innovation, teknologi og designforståelse (obligatorisk)	10
Tekniske område	E-konceptudvikling	E-konceptudvikling og projektledelse	20
Økonomiske-Merkantile område	Agrarøkonom	strategi og innovation	5
Økonomiske-Merkantile område	Biløkonom	Kommunikation. Organisation og ledelse (Her indgår innovation)	20
Økonomiske-Merkantile område	Innovation og entrepreneurship	Den nystartede virksomhed	5
Økonomiske-Merkantile område	Innovation og entrepreneurship	Innovation og udvikling	15
Økonomiske-Merkantile område	Innovation og entrepreneurship	Praktisk virksomhedsdrift	10
Økonomiske-Merkantile område	Innovation og entrepreneurship	Vækst	10
Økonomiske-Merkantile område	Innovation og entrepreneurship	Vækstiværksætteren	5
Økonomiske-Merkantile område	Innovation, produkt og produktion	Projektledelse	10
Økonomiske-Merkantile område	International handel og markedsføring	Innovation og metode	5
Økonomiske-Merkantile område	Markedsføringsøkonom	Kommunikation. Organisation og ledelse (Her indgår innovation)	10
Økonomiske-Merkantile område	Markedsføringsøkonom	Entrepreneurship (valgfag)	-
Økonomisk/Merkantile område	Innovation, produkt og produktion	Projektledelse	10
Økonomisk/Merkantile område	International handel og markedsføring	Innovation og metode	5
Økonomisk/Merkantile område	Markedsføringsøkonom	Valgfag: Entrepreneurship	
Økonomisk/Merkantile område	Markedsføringsøkonom	Kommunikation. Organisation og ledelse (her indgår innovation)	10

Erhvervsakademiet Copenhagen Business Academy

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Tværfagligt/andet	Ledelse	Innovationsledelse	5
Økonomiske-Merkantile område	Innovation og Entrepreneurship	Emerging markets og social entrepreneurship	15
Økonomiske-Merkantile område	Innovation og Entrepreneurship	Innovation og udvikling	15
Økonomiske-Merkantile område	Innovation og Entrepreneurship	Intrapreneurship	15
Økonomiske-Merkantile område	Innovation og Entrepreneurship	Praktisk virksomhedsdrift	10
Økonomiske-Merkantile område	International handel og markedsføring	Innovation - obligatorisk del	5
Økonomiske-Merkantile område	International handel og markedsføring	Innovationsprojekt	5
Økonomiske-Merkantile område	Markedsføringsøkonom	Entrepreneurship (fortsætter valgfag)	5
Økonomiske-Merkantile område	Markedsføringsøkonom	Innovation – del af fagsøjle sammen med kultur og logistik	5
Økonomiske-Merkantile område	Markedsføringsøkonom	Innovation – del af fagsøjle sammen med kultur og logistik	5
Økonomiske-Merkantile område	Markedsføringsøkonom og datamatiker/multimediedesign	Anvendelse af apps i forretningsmodel	2
Økonomiske-Merkantile område	Markedsføringsøkonom og PBA i finans	Projekt: finansiering af forretningsplanen	2
Økonomiske-Merkantile område	Serviceøkonom	Kreativitet og innovation	5

Københavns Erhvervsakademi

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Designfaglige område	Design og business	IDEATION	30
Tekniske område	Automationsteknolog	Innovation	5
Tekniske område	Bygningskonstruktør	Herunder hører emnet innovation	-
Tekniske område	Energiteknolog	Innovation	17
Tekniske område	produktudvikling og teknisk integration	Innovativ teknologi og produktudvikling/design	5
Tværfagligt/andet	E-designer	Innovation	10
Økonomiske-Merkantile område	-	Entrepreneurship	10
Økonomiske-Merkantile område	-	Iværksætter i erhvervsturismen og eventindustrien	
Økonomiske-Merkantile område	-	Iværksætter i praksis	10
Økonomiske-Merkantile område	Jewellery, technology and business	Jewellery and innovation	15
Økonomiske-Merkantile område	Merkonom	Innovation i praksis	10
Økonomiske-Merkantile område	Smykker, teknologi og business	Business og innovation	15

Bilag 7 Kurser på Professionshøjskolerne

Danmarks Medie og Journalisthøjskole (DMJ)

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Medie- og kommunikationsfaglige område	Fotografisk Kommunikation	Innovation og Konceptudvikling	-
Medie- og kommunikationsfaglige område	Fotografisk Kommunikation	Virksomhedsdrift	-
Medie- og kommunikationsfaglige område	Fotojournalist	Fotojournalistisk Entrepreneurship - advanced visual storytelling	15
Medie- og kommunikationsfaglige område	Journalist	Journalistisk Entrepreneurship	15
Medie- og kommunikationsfaglige område	Kommunikationsuddannelsen	Innovativt projektarbejde	10
Medie- og kommunikationsfaglige område	Medieproduktion og ledelse	Innovation og iværksættervirksomhed	-

Ingeniørhøjskolen i København (IHK)

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Tekniske område	Diplomingeniør - Eksport	Projekt: Forandringsprocessor og innovation af forretningskoncepter	7,5
Tekniske område	Diplomingeniør - Eksport	Teori - Forandringsprocessor og innovation af forretningskoncepter.	15
Tekniske område	Diplomingeniør - Process og innovation	Entrepreneurship	5
Tekniske område	Diplomingeniør - Process og innovation	Innovation i det byggede miljø	5
Tekniske område	Diplomingeniør - Process og innovation	Innovationsledelse, kultur og knowledgemanagement	5
Tekniske område	Diplomingeniør - Process og innovation	Kreativitet og innovation	5
Tekniske område	Diplomingeniør - Process og innovation	Teknologi, markedsføring og innovation	5
Tværfagligt/andet	Ledelse	Videns og Innovationsledelse	5
Tværfagligt/andet	Projektledelse	Innovation, metoder og værktøjer	5

Ingeniørhøjskolen i Aarhus (IHA)

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Sundhedsfaglige område	Sundhedsteknologi	Medical Tecnology Innovation	5
Tekniske område	-	Innovation og forandring gennem projektledelse	5
Tekniske område	-	Start af egen virksomhed	2,5
Tekniske område	Elektro, IKT, Svgstrøm	Entrepenørskab og innovation	5
Tekniske område	Sundhedsteknologi	Innovative sundhedsteknologiske koncepter	5

University College Lillebælt (UCL)

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Pædagogiske område	Pædagog	Gennemsyrrer hele uddannelsen	-
Tværfagligt/andet	Ledelse	Forandringsledelse	5
Tværfagligt/andet	Ledelse	Forandringsledelse (åbent hold)	5
Tværfagligt/andet	Ledelse	Innovation i offentlige institutioner (Vejle, Kolding og Middelfart kommune)	5
Tværfagligt/andet	Ledelse	Innovationsledelse	5
Tværfagligt/andet	Ledelse	Viden og innovationsledelse (åbent hold)	5

Metropol / Metropolitan UC

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Samfundsfaglige område	Administrationsbachelor	2. semester: evaluering og kvalitetssikring	5
Samfundsfaglige område	Administrationsbachelor	Innovation	10
Samfundsfaglige område	Professionsbachelor i offentlig administration	3. semester: evaluering og kvalitetssikring	8
Sundhedsfaglige område	Ergoterapeut	Modul 12: offentlig-privat innovation	0,5
Sundhedsfaglige område	Ergoterapeut og fysioterapeut	Modul 10: 1 dag med brugerinddragelse	0,5
Sundhedsfaglige område	Ergoterapeut og fysioterapeut	Modul 12: 3 dage med innovationsprocessor	1,5
Sundhedsfaglige område	Ernæring og sundhed	Modul 11: LFS Innovation, projektledelse og konceptudvikling	15
Sundhedsfaglige område	Ernæring og sundhed	Modul 11: offentlig-privat innovation	0,5
Sundhedsfaglige område	Ernæring og sundhed	Modul 12: Praktikmodulet	15
Sundhedsfaglige område	Ernæring og sundhed	Modul 14: BA-projektet	15
Sundhedsfaglige område	Tværfagligt	Modul 13: Innovationsforløb	10
Tværfagligt/andet	Tværfagligt modul	Modul 13: Valgfag, afholdt på Seton hall, US	10
Tværfagligt/andet	Tværfagligt modul	Modul 5 Efteråret 2012 : Innovationsprocesser i et velfærdsteknologisk perspektiv	15
Tværfagligt/andet	Tværfagligt modul	Modul 5 Foråret 2013 : Innovationsprocesser i et velfærdsteknologisk perspektiv	15

University College Sjælland (UCSJ)

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Sundhedsfaglige område	-	Innovation, projektledelse og intervention	10
Sundhedsfaglige område	-	Social innovation, entreprenørskab og sundhedsfremme	10
Sundhedsfaglige område	Ergoterapeut, bioanalytiker, fysioterapeut og sygeplejerske	De innovative sundhedsprofessionelle -innovation og entreprenørskab som professionel kompetence-	10
Sundhedsfaglige område	Ernæring og sundhed	Innovation, projektledelse og intervention	15
Sundhedsfaglige område	Ernæring og sundhed	Innovation, projektledelse og konceptudvikling	
Sundhedsfaglige område	Sundhed og ernæring	Innovation, projektledelse og intervention	10
Tværfagligt/andet	Ledelse	Innovation, projektledelse og konceptudvikling	5
Tværfagligt/andet	Ledelse	Innovationsledelse i offentlige organisationer	5
Økonomiske-Merkantile område	Den Merkantile	Innovation	5
Økonomiske-Merkantile område	Uddannelses, erhvervs og karrierevejledning	Innovation, udvikling og kvalitet i vejledningsmiljøer	10

University College Syddanmark (UC-Syd)

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Pædagogiske område	Sygepl. Jordem, pædagog	Videns-og innovationspartnerskaber VIP	-
Samfundsaglige område	PBOA	Innoweek, uge 46	
Samfundsaglige område	Prof. I offentlig administration	Innovation	10
Samfundsaglige område	Prof. I offentlig administration	Samarbejdsprojekt: brugerdereven innovation	
Samfundsaglige område	Prof. I offentlig administration	velfærdsentreprenørskab	12
Sundhedsfaglige område	Ernæring og sundhed studieretningen Ledelse, fødevarer og service	Modul 11: innovation, projektledelse og konceptudvikling	15
Sundhedsfaglige område	Ernæring og sundhed studieretningen: Sundhedsfremme, forebyggelse og formidling	Modul 11: innovation, projektledelse og intervention	15
Sundhedsfaglige område	Fysioterapeut	Sundhedsfremme Modul 13	10
Sundhedsfaglige område	Fysioterapeut/Ergoterapeutudd	Innovative Partnerskaber Modul 13	10
Sundhedsfaglige område	Samarbejde mellem UC Syddanmark og UC Lillebælt, FH Kiel, FH Flensborg og SDU	En summerschool med temaet: Velfærdsteknologi med henblik på mennesker med særlige behov.	3
Sundhedsfaglige område	Sundhedsfaglig diplomuddannelse	Udviklingsbaseret og forskningsorienteret praksis	10
Sundhedsfaglige område	Sygeplejerske	Godkendt forsøgsordning med toning af innovation og velfærdsteknologi	210
Tværfagligt/andet	Ledelse	Forandringsledelse	5
Tværfagligt/andet	Ledelse	Omstillingsagent	9
Tværfagligt/andet	Ledelse	Viden- og innovationsledelse	5

Professionshøjskolen UCC

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Pædagogiske område	Læreruddannelse	Introcamp for nye studerende	3 dage
Pædagogiske område	Læreruddannelse	Solution camp om globalisering for 3. årgang	5 dage
Pædagogiske område	Pædagog	Medie, kreativitet og digital kultur	-
Tværfagligt/andet	Ledelse	Forandringsledelse	-
Tværfagligt/andet	Ledelse	Innovationsledelse i offentlige organisationer	9
Tværfagligt/andet	Ledelse	Viden og innovationsledelse	9

University College Nordjylland (UCN)

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Bio- og laboratorietekniske område	Produktionsteknolog	U-Crack	9
Designfaglige område	E-konceptudvikling	E-concept development and user experience	10
Designfaglige område	E-konceptudvikling	E-design	15
Designfaglige område	Energiteknolog	Innovation	5
Pædagogiske område	Natur og kulturformidleruddannelsen	Oplevelsesøkonomi og innovation	30
Pædagogiske område	Pædagoguddannelsen	Innovationspædagogisk profil (D klasser)	210
Sundhedsfaglige område	Ergoterapeut	Entreprenørskab (Valgfag)	6
Sundhedsfaglige område	Ergoterapeut	Projectforløb	9
Sundhedsfaglige område	Ergoterapeut	U-Crac forløbet	9
Sundhedsfaglige område	Fysioterapeut	Idræt, innovation og entreprenørskab	6
Sundhedsfaglige område	Sygeplejerske	Tværfagligt innovativt samarbejde i patientforløb	9
Tekniske område	Automationsteknolog	Innovation	5
Tekniske område	Bygningskonstruktør	Alment: Innovation	20
Tekniske område	Datamatiker	Entreprenørskab	6
Tekniske område	Datamatiker	Innovation i ITIO	2
Tekniske område	Datamatiker	Innovation i systemudvikling	3
Tekniske område	Produktionsudvikling og teknisk integration	Innovativ teknologi og produktudvikling/design	10
Tekniske område	Tekniske uddannelser	Tværfagligt modul (energiøkonomi, datamatiker etc.)	5
Tværfagligt/andet	Diplom i ledelse	Forandringsledelse innovationsledelse etc.	10
Tværfagligt/andet	IT-teknolog	Virksomheden herunder innovation	15
Økonomiske-Merkantile område	Eksportbachelor	Entrepreneurship	5
Økonomiske-Merkantile område	FinansBA	WOFIE	1,5
Økonomiske-Merkantile område	Finansøkonom	Kreativitet og innovation	10
Økonomiske-Merkantile område	International handel og markedsføring (1 semester af overbygning)	Innovation	5
Økonomiske-Merkantile område	International Hospitality Management	Radical newthinking hospitality	5
Økonomiske-Merkantile område	Markedsføringsøkonom	Entrepreneurship	5
Økonomiske-Merkantile område	Serviceøkonom	Kreativitet og innovation	2
Økonomiske-Merkantile område	Sportsmanagement	Talentmanagement	3

VIA University College

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Designfaglige område	Designteknolog	Design projekt	4
Designfaglige område	Designteknolog	Iværksætteri	3
Designfaglige område	Designteknolog	TEKO-projekt	3
Designfaglige område	PBA design og business	Action	5
Designfaglige område	PBA design og business	Idea Creation	5
Designfaglige område	PBA design og business	Innovation Cup	5
Designfaglige område	PBA design og business	In-Sync (IDEA-camp + Idea-udvikling)	4
Designfaglige område	PBA design og business	Koncept Design	5
Designfaglige område	PBA design og business	Kreativ Form	6
Designfaglige område	PBA design og business	New retail approaches and media	3
Designfaglige område	PBA design og business	Sociologi og Trend	3
Designfaglige område	PBA design og business	Spotting Trends and opportunities	5
Designfaglige område	PBA design og business	Visual & commercial merch. 1-3	6
Pædagogiske område	Pædagoguddannelsen i Horsens	Velfærdsinnovation	15
Pædagogiske område	Pædagoguddannelsen i JYDSK	Iværksætteri, didaktik og dannelse	15
Pædagogiske område	Pædagoguddannelsen Midt-Vest (Viborg)	Innovativt medieforløb	4
Pædagogiske område	Pædagoguddannelsen Midt-Vest (Viborg)	Pædagogik, Kultur, Samfund, Medie	13
Pædagogiske område	Pædagoguddannelsen Midt-Vest (Viborg)	Socialt entreprenørskab	17,5
Pædagogiske område	Pædagoguddannelsen Midt-Vest (Viborg)	Socialt entreprenørskab - Education, Health and Society	30
Samfundsaglige område	Læreruddannelsen i Silkeborg	Det tværprofessionelle innovationsmodul	8
Samfundsaglige område	Læreruddannelsen i Skive	Det tværprofessionelle innovationsmodul	8
Samfundsaglige område	Prof. I Kristendom, Kultur og kommunikation	Integration gennem socialøkonomisk virksomhed	-
Samfundsaglige område	Prof. I Kristendom, Kultur og kommunikation	Organisation, innovation og projektøvelse	15
Samfundsaglige område	Prof. I offentlig administration	Innovation	10
Sundhedsfaglige område	Ergoterapeutuddannelsen i Holstebro	Modul 10: Samfund, sundhed og forebyggelse.	
Sundhedsfaglige område	Ergoterapeutuddannelsen i Holstebro	Modul 11: Sundhedsfremme og forebyggelse i bolig lokalmiljø	-
Sundhedsfaglige område	Ergoterapeutuddannelsen i Holstebro	Modul 12: Ledelse og dokumentation og kvalitetsudvikling af ergoterapi	-
Sundhedsfaglige område	Fysioterapeutuddannelsen	Modul 10: Samfund, sundhed og forebyggelse.	-
Sundhedsfaglige område	Fysioterapeutuddannelsen	Modul 11: Kvalitetssikring i professionen gennem klinisk reæssonerer og behandling.	-
Sundhedsfaglige område	Fysioterapeutuddannelsen	Modul 14: dokumentation og udvikling	-
Sundhedsfaglige område	Prof. I ernæring og sundhed, Campus Nord	Iværksætterkursus	1,5
Sundhedsfaglige område	Prof. I ernæring og sundhed, Campus Nord	Modul 11: Innovation, projektledelse og intervention)	-
Sundhedsfaglige område	Prof. I ernæring og sundhed, Campus Nord	Modul 11: Innovation, projektledelse og konceptudvikling)	-
Sundhedsfaglige område	Prof. I ernæring og sundhed, Campus Nord	Økonomi, entreprenørskab som tema	1,5
Sundhedsfaglige område	Syeplejerskeuddannelsen i Holstebro	Modul 13: Velfærdsinnovation - kost og sundhed	-
Sundhedsfaglige område	Syeplejerskeuddannelsen i Holstebro	Modul 5: Tværprofessionel virksomhed	-
Sundhedsfaglige område	Syeplejerskeuddannelsen i Holstebro	Tværfaglige moduler 2,5, 9	-
Sundhedsfaglige område	Syeplejerskeuddannelsen i Silkeborg	Entrepenørskab på tværs	-

Sundhedsfaglige område	Sygeplejerskeuddannelsen i Silkeborg	Innovation and Product Design	1,5
Sundhedsfaglige område	Tværfagligt sundhedsuddannelserne, Holstebro	Modul 13: Velfærdsinnovation - Sundhed, kost og livsstil	3,5
Tekniske område	Animation	Business Development/Entrepreneurship	5
Tekniske område	Animation	Iværksætteri og Intellectual property	15
Tekniske område	Bygningskonstruktør	Entrepenørskab på tværs	4
Tekniske område	Global Business Engineering	Entrepreneurship	4
Tekniske område	Maskiningeniør	Entrepreneurship	4
Tekniske område	Prof. Bachelor i Animation	Entrepreneurship In Creative Business	3
Tekniske område	Tværgående	Business Pilot 1	5
Tekniske område	Tværgående	Idea Pilot	5
Tekniske område	Tværgående	Innovation week, return Ticket to uncharted Territory	2
Tekniske område	Value Chain Management (VCM)	Product development and Innovation	4
Tværfagligt/andet	Diplomuddannelse i Ledelse	Innovationsledelse i offentlige organisationer	5
Tværfagligt/andet	Diplomuddannelse i Ledelse	Videns- og innovationsledelse	5
Tværfagligt/andet	Diplomuddannelse i offentlig forvaltning og administration	Velfærdsinnovation	10
Tværfagligt/andet	Diplomuddannelse i offentlig ledelse	Udvikling forandring og innovation	5
Tværfagligt/andet	Diplomuddannelse i Uddannelses- og erhvervsvejledning	Innovation og kvalitete i vejledningsmiljøer	10
Tværfagligt/andet	Pædagogisk Diplomuddannelse: Innovation i Undervisning	Facilitering af innovative processer	5
Tværfagligt/andet	Pædagogisk Diplomuddannelse: Innovation i Undervisning	Innovation - metoder og værktøjer	5
Tværfagligt/andet	Pædagogisk Diplomuddannelse: Innovation i Undervisning	Innovation fra strategi til praksis	10
Tværfagligt/andet	Pædagogisk Diplomuddannelse: Innovation i Undervisning	Modul 1-11: Innovation og Didaktiv	10
Tværfagligt/andet	Sundhedsfaglig diplomuddannelse	Kvalitetsstyring og innovation	5
Tværfagligt/andet	VIA Summer school, Entrepreneurship & Business Development	EIR Entrepreneurship, from Innovation to Realization	10
Tværfagligt/andet	VIA Summer school, Entrepreneurship & Business Development	Entrepreneurship Innovation Management	5
Tværfagligt/andet	VIA Summer school, Entrepreneurship & Business Development	Social Media Marketing	5
Økonomiske-Merkantile område	International sales and marketing management	Innovation	5
Økonomiske-Merkantile område	Markedsføringsøkonom	Innovation	5

Bilag 8 Kurser på de Maritime uddannelsesinstitutioner

Fredericia Maskinmesterskole

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Maritime	Maskinmester	Management-økonomi, ledelse og sikkerhed	15

Københavns Maskinmesterskole

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Maritime	Maskinmester	Innovation og entreprenørskab med deltagelse Start-up program (valgfag)	-
Maritime	Maskinmester	Management	15
Maritime	Maskinmester	Metodefag	-
Maritime	Maskinmester	Tværfaglig kursusforløb	-

MARTEC

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Maritime	-	Entrepreneurship	-
Maritime	-	En innovation og iværksætterlinje med indlagt innovationcamp oprettes januar 2013	-

SIMAC, Svendborg International Maritime Academy

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Maritime	-	Innovation & Entrepenørskab	-

Aarhus Maskinmesterskole

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Maritime	Maskinmester	Innovation & Iværksætteri	-
Maritime	Maskinmester	Værkstedprojekt	-
Maritime	Maskinmester	BlueInnovationCamp 2013	-

Bilag 9 Kurser på De kunstneriske og kulturelle uddannelser

Arkitektskolen Aarhus (AAA)

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Kunstneriske	Karrierevejledningen	Besøg en arkitektvirksomhed	-
Kunstneriske	Karrierevejledningen	KarriereIntro	-
Kunstneriske	Karrierevejledningen	Mit Arkitektjob	-
Kunstneriske	Karrierevejledningen	Pecha Kucha	-
Kunstneriske	Karrierevejledningen	Sustainable Buildings Material	-

Danmarks Designskole (DKDS)

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Kunstneriske	Maskinmester	Designjura	-
Kunstneriske	Maskinmester	Forretningsplan	-
Kunstneriske	Maskinmester	Iværksætter og innovation	-
Kunstneriske	Maskinmester	Projektledeelse	-
Kunstneriske	Maskinmester	Præsentationsteknik	-

Den Danske Filmskole (DDF)

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Kunstneriske	Filmproducer	-	-

Designskolen Kolding (DK)

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Kunstneriske	-	Din designstrategi	-
Kunstneriske	-	Dine kompetencer - Kreativitet og samarbejde	-
Kunstneriske	-	Dine kompetencer, faglige identitet og karriere	-
Kunstneriske	-	Foretningsforståelse	-

Det Informationsvidenskabelige Akademi (IVA)

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Kunstneriske	-	"Ud af boxen" - brugerinddragelse og nye partnerskaber	15
Kunstneriske	-	Entreprenørskab og formidling	20
Kunstneriske	-	Videnstyring	10

Det Jyske Musikkonservatorium (DJM)

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Kunstneriske	-	Entreprenørskab	9
Kunstneriske	-	Kontrakter og rettigheder i musikproduktion	-
Kunstneriske	-	Kreativ Business Design	-

Det Kgl. Danske Musikkonservatorium (DKDM)

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Kunstneriske	-	Entreprenørskab	-

Kunstakademiets Billedkunstskoler (KAB)

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Kunstneriske	-	Art Administration	-

Rytmask Musikkonservatorium (RMC)

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Kunstneriske	-	Innovation & Entrepreneurskab	10

Statens Teaterskole (STS)

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Kunstneriske	-	Kunstneriskudviklings Arbejde (KUA)	-

Syddansk Musikkonservatorium og Skuespillerskole (SMKS)

Hovedområde	Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfang (ECTS)
Kunstneriske	-	Erhvervsmodul	-

Bilag 10

De videregående uddannelser

Copenhagen Business School

Copenhagen Business School (CBS) Undergraduate

Entrepreneurship – Virksomhedsetablering/start af nye forretningsområder - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★	★★★			★	★★		
Beginning	★★★	★★★			★	★★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship – Virksomhedsetablering/start af nye forretningsområder
Kursusnr.	HA E22
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2011-2012/BA-HA_E22.aspx
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Ledelse, Politik og Filosofi (LPF)
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Leif Bloch Rasmussen, lbr.caict@cbs.dk
Om	Faget lægger vægt på at træne deltagerne i at overføre og anvende de teorier/tekniske færdigheder de har opnået på studiet indtil nu. I faget kobles teori og praksis i forbindelse med at transformere idéer til forretningsplan, som en hybrid model imellem forretningsplanens krav fra "virkeligheden" og det teoretiske grundlag der forudsættes på nuværende stadie i studiet.

Entrepreneurship and Innovation in a Global Perspective. Concepts, Development, and Challenges - Efterår 2012 og Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★			★	★★		★★
Beginning	★★★	★★★			★	★★		★★
Growth	★	★			★	★★		★★
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship and Innovation in a Global Perspective. Concepts, Development, and Challenges
Kursusnr.	BA-HASOC VEIG
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2011-2012/BA-HASOC_VEIG.aspx
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Ledelse, Politik og Filosofi (LPF)
Uddannelse	MSC in Business Administration and Sociology (Valgfag)
Kursusansvarlig	Alfred Reckendrees, are.lpf@cbs.dk
Om	The students acquire knowledge about entrepreneurship in different historical and institutional contexts and in different types of business organizations. They develop an understanding of the complex relations between organizations, individuals and institutions, and of inner-organizational relations that influence entrepreneurial decision making and the process of innovation

Entrepreneurship and Small Business Formation - Sommer 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★	★		★★	★★		★
Beginning		★★★	★★★		★★	★★		★
Growth		★						
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship and Small Business Formation
Kursusnr.	HA HU4B
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/BA-HA_HU4B.aspx
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	ISUP Sekretariat 2012
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration (Valgfag)
Kursusansvarlig	Patricia Plackett, pp.om@cbs.dk
Om	Each student should leave the course with the knowledge and methodology for identifying, analyzing, and implementing entrepreneurial opportunities. The student will be able to produce a business plan that will convince investors, employees, etc. of the viability of the new venture. The knowledge gained will qualify a student to successfully start and build his or her own venture.

Immaterielret - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea				★				
Beginning				★★★	★	★★		★
Growth				★				
Running				★				

Kursusnavn	Immaterielret
Kursusnr.	BA-HAJ IMR
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/BA-HAJ_IMR.aspx
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Juridisk Institut (JUR)
Uddannelse	HA(jur) (Valgfag)
Kursusansvarlig	Søren Sandfeld Jakobsen, ssj.jur@cbs.dk
Om	Immaterielretten giver en retlig beskyttelse af visse typer af immaterielle goder. Faget omfatter i hovedsagen reglerne herom i ophavsretsloven og patenloven, men berører tillige brugsmodelloven og designloven. (Varemærkeretten er ikke en del af faget).

Innovation - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★	★		★	★★★★		★
Beginning	★★★★				★★	★★★★		★
Growth	★★★★				★	★★★★		★
Running	★★★★				★	★★★★		★

Kursusnavn	Innovation
Kursusnr.	BA-HA E129
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/BA-HA_E129.aspx
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Innovation og Organisationsøkonomi (INO)
Uddannelse	BSc in Economics and Business Administration (Valgfag)
Kursusansvarlig	Christoph Grimpe, cg.ino@cbs.dk
Om	The course aims at introducing theories, models and tools to the students that are central to managing the identification, development and commercialization of innovations, plus the consequences of doing so in a competitive environment.

Innovation in Emerging Markets - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning								
Growth	★★							★★★★
Running	★							★★★★

Kursusnavn	Innovation in Emerging Markets
Kursusnr.	BA-HA E81
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/BA-HA_E81.aspx
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for International Økonomi og Virksomhedsledelse (INT)
Uddannelse	BSc in Economics and Business Administration (Valgfag)
Kursusansvarlig	Peter Gammeltoft, pg.int@cbs.dk
Om	Innovation and its underpinnings in science and technology, is crucial for the competitiveness of firms and national economies. In emerging economies innovation is important for economic transformation and for catching up with the global technology frontier. Learning about the relationships between science, technology and innovation helps business students understand the role of emerging markets in the global knowledge economy.

Innovation management - Efterår 2012 og forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★ ★ ★				★			★
Beginning								
Growth	★				★	★ ★	★	★
Running	★				★	★ ★	★	★

Kursusnavn	Innovation management
Kursusnr.	BA-HA E24
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/BA-HA_E24.aspx
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Ledelse, Politik og Filosofi (LPF)
Uddannelse	BSc in Economics and Business Administration (Valgfag)
Kursusansvarlig	Anders Paarup Nielsen, ap@engsci.aau.dk
Om	This course will complement the mandatory BSc courses by focusing on two different issues. Firstly, the course will focus on the concrete managerial tasks, processes, and challenges in connection with the management of innovation – primarily adopting a micro-perspective on the management of innovation. Secondly, the course will challenge the rational and analytical management models being taught in many mandatory BSc courses – thereby supplementing the rational approach to management.

IT-based entrepreneurship: Understanding the dynamics of mobile business models - Sommer 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★				★	★ ★		★
Beginning	★				★	★ ★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	IT-based entrepreneurship: Understanding the dynamics of mobile business models
Kursusnr.	BA-HA HU8Q
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2013-2014/BA-HA_HU8Q.aspx
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	ISUP Sekretariat 2013
Uddannelse	BSc in Economics and Business Administration
Kursusansvarlig	Lee Gilbert, caseprof.cbs@gmail.com
Om	Participants will develop skills not only in the analysis of complex problems in contexts well beyond their personal knowledge, but an ability to understand the points of view of the stakeholders in a entrepreneurial enterprise, to work with others to pool collective knowledge to develop viable solutions to issues identified by the firm, then to convince stakeholders to adopt these solutions.

Copenhagen Business School (CBS) Graduate

Agribusiness and Innovation - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★			★	★	★		★★
Beginning	★★	★		★	★	★		★★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Agribusiness and Innovation
Kursusnr.	KAN-CM V74
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-CM_V74.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	15
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Innovation og Organisationsøkonomi (INO)
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration (Valgfag)
Kursusansvarlig	Christoph Grimpe, cg.ino@cbs.dk
Om	The main objective of the course is to provide the student with a basic understanding of the agri-food industry, innovation economics and management, as well as the innovation-related challenges in the agri-food industry in Denmark, Europe and internationally.

Applied Creativity through Design Thinking - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★				★★	★★★	★★★	★
Beginning	★★★				★★	★★★	★★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Applied Creativity through Design Thinking
Kursusnr.	KAN-CMP VACD
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-CMP_VACD.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	MSc in Business Administration and Psychology
Kursusansvarlig	Jesper Clement, jc.marktg@cbs.dk
Om	In the course, students are introduced to the underlying mechanisms of what is commonly known as creativity, through research from psychology and neuroscience, and through various creative tools and a design thinking process.

Arts Management and Cultural Entrepreneurship - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★				★	★★		★
Beginning	★				★	★★		★
Growth	★				★	★★		
Running								

Kursusnavn	Arts Management and Cultural Entrepreneurship
Kursusnr.	KAN-CM E201
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2013-2014/KAN-CM_E201.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration
Kursusansvarlig	Søren Friis Møller, sfmo.lpf@cbs.dk
Om	The course offers an insight into how arts management can renegotiate this positions in order to develop a new sensibility towards the current challenges and possible means to overcome them.

BBIP Entrepreneurship Project - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★				★★	★★★	★
Beginning	★★	★				★★★	★★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	BBIP Entrepreneurship Project
Kursusnr.	KAN-BIO ENPR
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-BIO_ENPR.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Study Board for MSc. in Business Administration and Bioentrepreneurship
Uddannelse	Minor in Bioentrepreneurship
Kursusansvarlig	Karin Beukel, kb.ino@cbs.dk
Om	In this course students learn the central skills in science-based entrepreneurship in the biotech industry. The course provides students with the necessary knowledge on how to bridge science and business and translate biotech concepts into commercial terms.

Business Plan Writing for Social Enterprises - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★			★★★	★★★		★
Beginning		★★★	★		★★★	★★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Business Plan Writing for Social Enterprises
Kursusnr.	CM J28
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-CM_J28.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for interkulturel Kommunikation og Ledelse (IKL)
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration (Valgfag)
Kursusansvarlig	Kai Hockerts, kho.ikl@cbs.dk
Om	The course will develop capabilities in social opportunity identification as well as the writing of business plans for social enterprises. You will learn how to identify ideas for social innovation that will help create charitable or societal benefits. Furthermore, you will be introduced to the discipline of business plan writing.

Co-Creation of Innovation: A Design Perspective - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★				★★★	★★★	★	★
Beginning	★★				★★★	★★★	★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Co-Creation of Innovation: A Design Perspective
Kursusnr.	KAN-SOC VFCl
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-SOC_VFCl.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Study Board for MSc of Social Science
Uddannelse	MSc of Social Science
Kursusansvarlig	Sudhanshu Rai, sra.ikl@cbs.dk
Om	This course focuses on how we might use contemporary design perspectives and methods to co-creatively develop more effective innovation. It synergistically combines three distinct fields, all of which are concerned with producing new and useful outcomes: co-creation, innovation, and design.

Commercialization of high tech concepts – entrepreneurship and science in action - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea				★				
Beginning		★★★	★★	★★	★★	★★★	★★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Commercialization of high tech concepts – entrepreneurship and science in action
Kursusnr.	KAN-CM T87
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-CM_T87.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Study Board for MSc in Economics and Business Administration
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration
Kursusansvarlig	Claus Varnes, cv.om@cbs.dk
Om	This course integrates with the Danish Technical University (DTU). The course serves two main objectives. First, the output from the course is a business plan that is developed together with CBS- and DTU students that eventually can serve as the basis for contacting professional people. Second, there is an academic objective qualifying each student in the entrepreneurial activity.

Creative Problem Solving in Business - an in-class internship - Sommer 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★				★★	★★★	★	★
Beginning	★★				★★	★★	★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Creative Problem Solving in Business - an in-class internship
Kursusnr.	KAN-CM SU96
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2013-2014/KAN-CM_SU96.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration
Kursusansvarlig	Patricia Plackett, pp.om@cbs.dk
Om	This graduate level course in business problem solving provides students with a broad based understanding of creative problem solving in business from both theoretical and applied orientations.

Design-Driven Innovation Strategy - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★				★★	★★	★	★
Beginning	★				★★	★★	★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Design-Driven Innovation Strategy
Kursusnr.	KAN-CM E35
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-CM_E35.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Ledelse, Politik og Filosofi (LPF)
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration (Valgfag)
Kursusansvarlig	Stefan Meisiek, smeisiek@cbs.dk
Om	The project developed in the course will provide opportunities for students to draw from what they have learned in other courses, as well as from their own experiences. The course is integrative and complementary with the offers of programs in strategy, innovation, and marketing

Designing Innovation in Practice - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★			★★	★★		★
Beginning	★★★	★★			★★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Designing Innovation in Practice
Kursusnr.	KAN-CMIT VDIP
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-CMIT_VDIP.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Study Board for MSc in Business Administration and Information Systems
Uddannelse	MSc in Business Administration and Information Systems
Kursusansvarlig	Jan Damsgaard, jd.itm@cbs.dk
Om	The course is designed to groom highly valued professionals for taking leading roles in new startup ventures as well as established organizations in a wide array of industries.

Economics and Management of Innovation - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★	★	★		★★		★
Beginning	★★★	★	★★	★★		★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Economics and Management of Innovation
Kursusnr.	KAN-CM N73
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-CM_N73.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Økonomisk Institut
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration (Valgfag)
Kursusansvarlig	Cédric Schneider, csc.eco@cbs.dk
Om	The course aims at providing the students with a comprehensive understanding of the origins, dynamics and consequences of innovation and intellectual property from an economic and managerial perspective.

Entrepreneurship - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★	★			★★		★
Beginning		★★★	★★★		★★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship
Kursusnr.	KAN-MIB MI53
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-MIB_MI53.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration
Kursusansvarlig	Toke Reichstein, tr.ino@cbs.dk
Om	The overall intention is to provide students with the required tools to become visionary entrepreneurs or small business analysts who possess the ability to recognize both potentials and pitfalls of new ventures.

Entrepreneurship as social creativity - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★			★★★	★★		★
Beginning		★★	★★		★★★	★★		★
Growth		★★			★★★			
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship as social creativity
Kursusnr.	KAN-OI05
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-OI05.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Ledelse, Politik og Filosofi
Uddannelse	MSc of Social Science
Kursusansvarlig	Ester Barinaga, eb.lpf@cbs.dk
Om	Entrepreneurship is here taken beyond the limits of the start-up process and the owner-manager image that historically has dominated the societal understanding of Entrepreneurship. Entrepreneurship is presented as a driver of innovation and contextualized by the formula: Invention + Entrepreneurship = Innovation. In addition, entrepreneurship is understood as primarily creation of sociality that has the effect of increasing the possibilities for and values of living for people. This value enhancement includes products that serve consumer needs, but it also includes services that serve citizen needs. Examples of entrepreneurship, understood this way, are taken from arts (theatre, literature, film...), science (creation of new knowledge; scientific discoveries), and business (innovation of products/services; creation of new markets).

Entrepreneurship for Development - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★			★★	★★	★★	★★★
Beginning		★★	★		★★	★★	★★	★★★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship for Development
Kursusnr.	CBL ENDE
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-CBL_ENDE.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for interkulturel Kommunikation og Ledelse (IKL)
Uddannelse	MSc in Business, Language and Culture (Valgfag)
Kursusansvarlig	Thilde Langevang, tl.ikl@cbs.dk
Om	The course 'Entrepreneurship for Development' will explore who the entrepreneurs in developing countries are; their gender, age, culture, education and economic and class background, social networks, psychological traits etc. The course will also direct attention to the conditions of entrepreneurship in the institutional environment in different regions and countries, for example, by identifying the barriers in labor and capital markets for the creation of new firms

Entrepreneurship: Innovation, Enterprise, Success - Sommer 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★	★		★★	★★		★
Beginning		★★★	★★		★★	★★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship: Innovation, Enterprise, Success
Kursusnr.	CM SU5B
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2013-2014/KAN-CM_SU6P.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	ISUP Sekretariat 2012
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration
Kursusansvarlig	Patricia Plackett, pp.om@cbs.dk
Om	Through lectures, class discussion, and case studies of various new ventures, students will amass a store of knowledge, of the necessary and sufficient requirements, to enable them to produce a business plan for a feasible and realistic venture.

Entrepreneurship: Innovation, Enterprise, Success

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★	★					
Beginning		★	★		★★	★★★★	★★	★★★★
Growth		★						
Running		★						

Kursusnavn	Entrepreneurship: Innovation, Enterprise, Success
Kursusnr.	KAN-CM_SU6P
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2013-2014/KAN-CM_SU6P.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	ISUP Sekretariat 2012
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration
Kursusansvarlig	Patricia Plackett, pp.om@cbs.dk
Om	Through lectures, class discussion, and case studies of various new ventures, students will amass a store of knowledge, of the necessary and sufficient requirements, to enable them to produce a business plan for a feasible and realistic venture.

Field study: Entrepreneurship and Private Sector Development in Uganda - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★	★					
Beginning		★	★		★★	★★★★	★★	★★★★
Growth		★						
Running		★						

Kursusnavn	Field study: Entrepreneurship and Private Sector Development in Uganda
Kursusnr.	KAN-CBL FSEU
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2013-2014/KAN-CBL_FSEU.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	15
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	MSc in Business, Language and Culture
Kursusansvarlig	Søren Jeppesen, sj.ikl@cbs.dk
Om	The course focuses on key issues relating to growth, employment and poverty reduction, namely Entrepreneurship and Private Sector Development in a developing country context.

Financing the Entrepreneurial Business - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★	★★★★			★★		★
Beginning		★★	★★★★			★★★★		★
Growth			★			★★		★
Running			★			★★		★

Kursusnavn	Financing the Entrepreneurial Business
Kursusnr.	KAN-CM U127
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2013-2014/KAN-CM_U127.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration
Kursusansvarlig	Robert Spliid
Om	This course will introduce you to the issues and practices of financing entrepreneurial businesses. The course covers business planning, fundraising, pricing & structuring financings, and exiting.

Flash-of-genius: From creative insight to successful innovation - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★		★★	★	★	★	★★
Beginning	★★	★★		★★		★	★	★★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Flash-of-genius: From creative insight to successful innovation
Kursusnr.	KAN-CM J31
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-CM_J31.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Innovation og Organisationsøkonomi (INO)
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration (Valgfag)
Kursusansvarlig	Lee Davis,ld.ino@cbs.dk
Om	This course explores the key management challenges involved in generating value from inventive insights. We take students through the innovation process progressively, from the initial flash-of-genius through commercial development

From good idea to venture: How high-potential start-up companies overcome strategic issues - Efterår 2012 og Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★						
Beginning	★★★	★★★	★★★		★★★	★★★		★
Growth	★	★						
Running								

Kursusnavn	From good idea to venture: How high-potential start-up companies overcome strategic issues
Kursusnr.	KAN-CM E36
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=150062
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Department of Marketing
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration (Valgfag)
Kursusansvarlig	Nicolaj Højer Nielsen, nhn@nhn.dk
Om	The course is on the strategy and action of how to approach the network to sell the idea and get the business started.

Green Innovation' – The climate change opportunities - Efterår 2012 og Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★	★	★	★	★★★	★★	★★
Beginning	★★	★★			★	★★★	★★	★★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Green Innovation' – The climate change opportunities
Kursusnr.	BA-HA E145
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/BA-HA_E145.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Produktion og Erhvervsøkonomi (PEØ)
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration (Valgfag)
Kursusansvarlig	Patricia Plackett, pp.om@cbs.dk
Om	This course provides students with an opportunity to gain insights based on concepts and theories as well as best practices for managing climate change risks drawing on a range of published materials that provide practical and actionable advice.

Innovation and Management co-arranged with Entrepreneurship - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★		★	★	★★		★
Beginning	★★	★★		★★	★★	★★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation and Management co-arranged with Entrepreneurship
Kursusnr.	KAN-OI07
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-OI07.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	15
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	MSc of Social Science
Kursusansvarlig	Sigvald Harryson, sha.lpf@cbs.dk & Stine Haakonsson, sh.dbp@cbs.dk
Om	This course introduces the students to innovation & entrepreneurship as a phenomenon in society and economy and the evolution of entrepreneurship as practice.

Innovation and Management co-arranged with Entrepreneurship

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★				★★★	★★★	★★	★★
Beginning	★★				★★★	★★★	★★	★★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation and Management co-arranged with Entrepreneurship
Kursusnr.	KAN-OI07
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-OI07.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	15
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	MSc of Social Science
Kursusansvarlig	Sigvald Harryson, sha.lpf@cbs.dk & Stine Haakonsson, sh.dbp@cbs.dk
Om	This course introduces the students to innovation & entrepreneurship as a phenomenon in society and economy and the evolution of entrepreneurship as practice.

Innovation for sustainability – Solving real-world problems in the Øresund Region - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★				★★★	★★★	★★	★★
Beginning	★★				★★★	★★★	★★	★★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation for sustainability – Solving real-world problems in the Øresund Region
Kursusnr.	KAN-CM_A214
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-CM_A214.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Produktion og Erhvervsøkonomi (PEØ)
Uddannelse	BSc/MSc in Business Administration and Information Systems (Valgfag)
Kursusansvarlig	Niels Kornum, nk.marktg@cbs.dk
Om	This course aims to provide students with an opportunity to gain insights based on models, concepts and theories as well as practical hands-on experience with real-world 'innovation for sustainability' projects formulated by municipalities in the Øresund Region

Innovation Networks Involved in Urban Sustainability and Climate Adaption - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★			★★★	★★★		★
Beginning	★★★	★			★★★	★★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation Networks Involved in Urban Sustainability and Climate Adaption
Kursusnr.	KAN-CM_A43
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2013-2014/KAN-CM_A43.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	15
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration
Kursusansvarlig	Niels Kornum, nk.marktg@cbs.dk
Om	Based on practical hands-on experience with real-world projects this course aims to provide students with an opportunity to gain insights from this and from applying and reflecting on the innovation projects based on models, concepts and theories from curriculum.

Innovation, Entrepreneurship and Strategy in BioBusiness - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★		★★	★★	★★	★★	★★
Beginning	★★	★★		★★	★★	★★	★★	★★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation, Entrepreneurship and Strategy in BioBusiness
Kursusnr.	KAN-BIO IES
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-BIO_IES.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Study Board for MSc. in Business Administration and Bioentrepreneurship
Uddannelse	Minor in Bioentrepreneurship
Kursusansvarlig	Christoph Grimpe, cg.ino@cbs.dk
Om	The course examines factors shaping opportunities for innovation and entrepreneurship, and the business implications of those opportunities. The theme of strategy choices emphasize alternatives faced by emerging bio-firms and the relevant tools for strategic decision.

Interaction Design for Cleantech Innovation – a practical introduction - Sommer 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea					★★★	★★★		★
Beginning	★★★				★★★	★★★		★
Growth	★★							
Running								

Kursusnavn	Interaction Design for Cleantech Innovation – a practical introduction
Kursusnr.	KAN-CM SU8U
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2013-2014/KAN-CM_SU8U.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	ISUP Sekretariat 2013
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration
Kursusansvarlig	Vinay Venkatraman
Om	This graduate course in practical creative approaches to innovation provides students with a broad-based understanding of creative problem-solving in business from both theoretical and applied orientations.

International immaterialret, konkurrence og innovation - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea				★ ★ ★	★	★		★ ★
Beginning			★	★	★	★		★ ★
Growth				★	★	★		★ ★
Running								

Kursusnavn	International immaterialret, konkurrence og innovation
Kursusnr.	KAN-CMJ I61
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-CMJ_I61.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Juridisk Institut (JUR)
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Lee Davis, ld.ino@cbs.dk ; Søren Sandfeld Jakobsen, ssj.jur@cbs.dk
Om	Med udgangspunkt i såvel den juridiske som den økonomiske teori behandler faget immaterialrettigheder og deres praktiske anvendelse ved virksomhedens innovation i international sammenhæng, herunder mulighederne for og problemerne ved international eneretsbeskyttelse af virksomhedens egne teknologiske frembringelser, problemerne vedrørende virksomhedens forhold til andre virksomheders enerettigheder og faget vedrører beskyttelse og udnyttelse af virksomhedens forsknings- og udviklingsresultater.

Internship in International Entrepreneurship - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning		★ ★	★		★ ★ ★	★ ★ ★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Internship in International Entrepreneurship
Kursusnr.	KAN-CM IIE
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2011-2012/KAN-CM_IIE.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	22,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for International Økonomi og Virksomhedsledelse (INT)
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration (Valgfag)
Kursusansvarlig	Peter Gammeltoft, pg.int@cbs.dk
Om	The aim of the course is to provide a firsthand learning experience regarding the strategic and managerial problems and opportunities encountered by small start-up companies. It provides participants with both practical and analytical understanding for the processes and management challenges associated with the management of innovation and strategic change in small companies.

Kreativitet og innovation - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★				★	★★★		
Beginning	★							
Growth								
Running								

Kursusnavn	Kreativitet og innovation
Kursusnr.	KAN-KREAINNO
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-KREAINNO.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	20
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	HA/cand.merc. i erhvervsøkonomi og psykologi
Kursusansvarlig	Bo Christensen, bc.marktg@cbs.dk
Om	Formålet er at udvikle de studerendes forståelse for hvad der karakteriserer psykologiske tilgange til kreativitet og innovation i organisationer.

Lærestalernes fælles projektleder- og innovationskursus - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★				★★	★★	★★	
Beginning	★★★				★★	★★	★★	
Growth	★★				★★	★★	★★	
Running								

Kursusnavn	Lærestalernes fælles projektleder- og innovationskursus
Kursusnr.	144006
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=144006
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	15
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Studieforvaltningen
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Henrik Herlau, lfpi@cbs.dk
Om	Formålet med kurset er at træne de studerende i at forestå projektledelse og innovation omkring nye produkter og aktiviteter indenfor potentielle vækstområder. Samtidig er det målet, at de studerende lærer at lede, indgå og samarbejde i innovative teams.

Managing in the Creative Economy - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★			★★	★★★	★★	★★
Beginning								
Growth								
Running								

Kursusnavn	Managing in the Creative Economy
Kursusnr.	KAN-CM E98
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-CM_E98.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Ledelse, Politik og Filosofi (LPF)
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration (Valgfag)
Kursusansvarlig	Stefan Meisiek, smeisiek@cbs.dk
Om	The course examines the nature of work and management that consistently produces valuable creative outcomes. We find examples of this kind of work in many important industries (design, entertainment, media, pharmaceuticals) and in expanding enclaves (product development, even manufacturing) within industrial firms.

Managing Innovation in Multinational Enterprises - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★					★		★★★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Managing Innovation in Multinational Enterprises
Kursusnr.	KAN-CM U90
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-CM_U90.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for International Økonomi og Virksomhedsledelse (INT)
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration (Valgfag)
Kursusansvarlig	Volker Mahnke, vm.int@cbs.dk
Om	This course aims to enable students to better identify, understand, analyze, and critically assess the strategic and operational challenges facing firms that seek to exploit international corporate innovation networks to build or maintain their competitive advantage. It will allow students to better engage in managerial and decision-making processes related to international business and innovation and prepare for careers in a global environment of firms that compete on innovation in products, services, and business models.

Managing Outsourcing in the age of Globalization and Innovation - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★		★	★★	★★★	★★★	★★★
Beginning	★★★	★★		★	★★★	★★★	★★★	★★★
Growth	★★★	★★		★	★★★	★★★	★★★	★★★
Running	★★★	★★		★	★★	★★★	★★★	★★★

Kursusnavn	Managing Outsourcing in the age of Globalization and Innovation
Kursusnr.	KAN-CM V67
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-CM_V67.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Innovation og Organisationsøkonomi (INO)
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration (Valgfag)
Kursusansvarlig	Serden Ozcan, so.ino@cbs.dk
Om	The course is divided into two modules equal in duration. In the first module, we focus on the first wave of outsourcing that the world has experienced since late 1990s. The second module takes us to the road ahead. It is structured around the idea that sources of novelty have become increasingly distributed and that success in outsourcing of innovation is strongly related to the ability to tap such sources.

Managing product development and innovation, module of Minor in Process Management and Innovation - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★					★★		★
Beginning	★★					★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Managing product development and innovation, module of Minor in Process Management and Innovation
Kursusnr.	KAN-CM_T88
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-CM_T88.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Produktion og Erhvervsøkonomi (PEØ)
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration (Valgfag)
Kursusansvarlig	Claus J. Varnes, cv.om@cbs.dk
Om	The course focuses on managerial issues related to innovation and improvement in public and private organizations, that is: What are the managerial challenges and how can we manage those?

Social Entrepreneurship, Sustainable Business Practices and Development Economics: an Integrated Framework - Sommer 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★			★	★★		★
Beginning	★	★	★		★	★★		★
Growth	★	★	★		★	★★		★
Running								

Kursusnavn	Social Entrepreneurship, Sustainable Business Practices and Development Economics: an Integrated Framework
Kursusnr.	KAN-CM SU4K
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2013-2014/KAN-CM_SU4K.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	ISUP Sekretariat 2013
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration
Kursusansvarlig	Rodrigo Mariath Zeidan
Om	This course invites graduate students to delve into different business practices that can transform the socioeconomic landscape and to use recent theoretical contribution in different fields such as economics, complexity theory, and management.

Social Entrepreneurship: Creating Social Change Using the Power of Entrepreneurship - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★						
Beginning		★★			★	★★		★
Growth		★★						★
Running								

Kursusnavn	Social Entrepreneurship: Creating Social Change Using the Power of Entrepreneurship
Kursusnr.	KAN-CM K72
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-CM_K72.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for interkulturel Kommunikation og Ledelse (IKL)
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Kai Hockerts, kai.hockerts@cbs.dk
Om	The domain of social change is no longer reserved to students of political sciences and development studies. Increasingly business students are recognized as possessing important skills that can drive social change. This new discipline is often referred to as Social Entrepreneurship (S-ENT). S-ENT describes the discovery and sustainable exploitation of opportunities to create public goods.

Social Innovation Camp: Creating sustainable tools and business models - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★				★★★	★★★	★★★	★
Beginning	★★				★★★	★★★	★★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Social Innovation Camp: Creating sustainable tools and business models
Kursusnr.	KAN-CM V87
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-CM_V87.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Innovation og Organisationsøkonomi (INO)
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration (Valgfag)
Kursusansvarlig	Cristoph Hiermerth, ch.ino@cbs.dk
Om	You learn how to find, evaluate and develop innovative ideas for the benefit of individuals, companies and the society (resulting in sustainable innovations). The course has two main parts. In part one you get to learn the theory, models and tools to work with, taken from innovation management and entrepreneurship literature. In part two you take part in an "instant innovation camp" where you will learn to reflect and learn from theories and models. In this camp you will experience the generation of ideas "live". We will work on real projects and come up with ideas and solutions right at the end of the camp.

Strategy Making and Value Creation by the Use of Intangibles - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★			★★	★★	★	★★★
Beginning	★	★			★★	★★	★	★★★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Strategy Making and Value Creation by the Use of Intangibles
Kursusnr.	KAN-CM J42
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-CM_J42.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Produktion og Erhvervsøkonomi (PEØ)
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration (Valgfag)
Kursusansvarlig	Jan Annerstedt, ja.om@cbs.dk
Om	This course is about business firms and other organizations that master their 'hidden resources and capabilities' (intangible assets) when shaping strategy, managing innovation and incremental change, and creating value.

Urban Metabolism & Innovation in a cradle-to-cradle perspective - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★			★	★★		★
Beginning	★	★			★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Urban Metabolism & Innovation in a cradle-to-cradle perspective
Kursusnr.	KAN-CM A212
Webside	http://kursuskatalog.cbs.dk/2012-2013/KAN-CM_A212.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration
Kursusansvarlig	Niels Kornum, nk.marktg@cbs.dk
Om	This course aims to provide students with an opportunity to gain insights based on models, concepts and theories as well as practical hands-on experience with real-world projects.

Copenhagen Business School (CBS) Ph.d kurser

Foundations of Entrepreneurship - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★★				★	★	★
Beginning		★★★				★	★	★
Growth		★★★				★	★	★
Running		★★★				★	★	★

Kursusnavn	Foundations of Entrepreneurship
Kursusnr.	-
Webside	http://www.cbs.dk/en/Research/PhD-Programmes/All-PhD-Courses/PhD-courses-at-Copenhagen-Business-School/PhD-Courses-2012-Fall/Foundations-of-Entrepreneurship-November-December-2012
Niveau	Ph.d
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	The Ph.D. School in Economics and Management, CBS
Kursusansvarlig	Serden Ozcan, soz.ino@cbs.dk
Om	The main goal of the course is to increase familiarity with and develop an in-depth understanding of the key theories, frameworks, concepts, threads and controversies that collectively form the foundation for entrepreneurship research.

Copenhagen Business School (CBS) Executive kurser

CBS Full-time MBA - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★			★★		★★	★★
Beginning		★★★★	★		★★★★		★★	★★
Growth		★						★
Running								

Kursusnavn	CBS Full-time MBA
Kursusnr.	-
Webside	http://www.cbs.dk/Videreuddannelse/Masteruddannelser/MBA-Uddannelser/CBS-Full-time-MBA/Menu/Program
Niveau	Executive
Sprog	Engelsk
Antal point	30
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	CBS Executive
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Eythor Ivar Jonsson, eij.mba@cbs.dk
Om	The full-time MBA Program approach entrepreneurship from different perspectives, helping you to understand how to make it into a skill, developing your ability to explore, frame and turn ideas into actions. Three main courses focusing on entrepreneurship: The Entrepreneurial Mindset – how to help CEOs think like entrepreneurs, the A-Board - an advisory board program where students sit on boards of start-up- and growth companies, and Business development – which focuses on preparing and starting a business.

Danmarks Tekniske Universitet

Danmarks Tekniske Universitet (DTU) Undergraduate

Beer brewing and quality control summer course – Sommer 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★★★			★★	★★★★	★★★★	★
Beginning		★★★★			★★	★★★★	★★★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Beer brewing and quality control summer course
Kursusnr.	LLEB10288
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/2012-2013/23532.aspx?menulanguage=en-GB
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Department of Food Science
Uddannelse	Sommerkursus
Kursusansvarlig	Timothy John Hobley, tjho@food.dtu.dk
Om	The aim of the course is to give students basic practical competencies in beer brewing and in quality control procedures in a microbrewery. Innovation in the brewing industry will also be introduced.

Innovation og digitale medier - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★			★	★★		★
Beginning	★	★			★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation og digitale medier
Kursusnr.	02813
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/02813.aspx?menulanguage=en-gb
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Institut for Informatik og Matematisk Modellering
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Peter Looms, polooms@gmail.com; Michael Kai Petersen, mkp@imm.dtu.dk
Om	De overordnede mål for kurset er at give et forretningsmæssigt, strategisk og operationelt perspektiv til at kvantificere, modellere og planlægge cross-media design komponenter, eksemplificeret i Web 2.0 social interaktion, spil og audio-visuelle formater hvor brugeren bliver en integreret del af indholdet.

Innovation og prototypeudvikling - Sommer 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★★	★	★	★★	★★★	★	
Beginning	★	★★	★	★★★	★★	★★★	★	
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation og prototypeudvikling
Kursusnr.	62011
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/62011.aspx?menulanguage=da
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	DTU Diplom
Uddannelse	Sommerkursus
Kursusansvarlig	Henrik Tange, htan@dtu.dk
Om	Formålet med kurset er at give de studerende en introduktion til og erfaring med et antal fagområder, der typisk anvendes med innovation og prototypeudvikling.

Danmarks Tekniske Universitet (DTU) Graduate

Commercialization of high tech concepts, entrepreneurship and science in action - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★	★	★	★★	★★★★	★★★★	★
Beginning		★★★★	★★★★	★★	★★	★★★★	★★★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Commercialization of high tech concepts, entrepreneurship and science in action
Kursusnr.	42436
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/42436.aspx?menulanguage=da
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Study Board for MSc in Economics and Business Administration
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Claus Varnes, cv.om@cbs.dk
Om	This course integrates with the Danish Technical University (DTU). The course serves two main objectives. First, the output from the course is a business plan that is developed together with CBS- and DTU students that eventually can serve as the basis for contacting professional people. Second, there is an academic objective qualifying each student in the entrepreneurial activity.

Development projects in an organizational context - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★					★		★
Beginning	★★★★					★		★
Growth	★					★		★
Running								

Kursusnavn	Development projects in an organizational context
Kursusnr.	42071
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/42071.aspx?menulanguage=da
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Institut for Planlægning, Innovation og Ledelse
Uddannelse	Design og Innovation
Kursusansvarlig	Saeema Ahmed-Kristensen, sakr@dtu.dk
Om	Kursets mål er at introducere de studerende til muligheder og begrænsninger i forbindelse med organiseringen af udviklingen af produkter og services. Det indebærer en forståelse af metoder, data af organisationsformer som benyttes til styring og koordinering af produktudviklingsforløb og innovative projekter i en organisatorisk sammenhæng.

Development projects in companies - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★					★		★
Beginning	★★★					★		★
Growth	★					★		★
Running								

Kursusnavn	Development projects in companies
Kursusnr.	42071
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/42071.aspx?menulanguage=da
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	DTU Management Engineering
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Saeema Ahmed-Kristensen, sakr@dtu.dk
Om	Kurset præsenterer et eksempel på en samlet tilgang til produktudvikling / systematik placeret i en virksomhedssammenhæng inklusiv tilhørende organisatoriske processer og projektedelse. Produktudvikling og andre udviklingsprocesser ses som forankret i en organisatorisk proces og som del af en virksomheds strategi. Dette omfatter følgende temaer: Tilrettelæggelse og organisering af produktudviklingsprojekter: fasemodeller, milepæle og disponeringsmodeller.

Entrepreneurship in Food - Sommer 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★★	★		★★	★★★	★★★	★
Beginning		★★★	★		★★	★★★	★★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship in Food
Kursusnr.	23531
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/2013-2014/23531.aspx?menulanguage=da
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Fødevareinstituttet
Uddannelse	Sommerkursus
Kursusansvarlig	Timothy John Hobley, tjho@food.dtu.dk
Om	Students will be introduced to the basic concepts of entrepreneurship, innovation and business.

Entrepreneurship in photonics and communications - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning		★★★★	★★★★	★★★★	★★	★★	★★★★	★
Growth		★★	★★		★★	★★	★★★★	★
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship in photonics and communications
Kursusnr.	34541
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/34541.aspx?menulanguage=da
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Institut for Fotonik
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Christian Pedersen, chrp@fotonik.dtu.dk
Om	-

Forundersøgelse af din projektidé - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★				★	★		
Beginning	★		★		★	★★★★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Forundersøgelse af din projektidé
Kursusnr.	02490
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/02490.aspx?menulanguage=da
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Institut for Informatik og Matematisk Modellering
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Lasse Engbo Christiansen, lec@imm.dtu.dk
Om	Projektgrupperne arbejder på at lave et "proof of concept", dvs. en prototype eller en forenklet model til at afgøre den faglige gennemførlighed af projektet.

Innovation i produktudvikling - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★	★★★	★	★★	★★	★★★	★	★
Beginning								
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation i produktudvikling
Kursusnr.	41631
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/41631.aspx?menulanguage=da
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Institut for Planlægning, Innovation og Ledelse
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Thomas J. Howard, thow@mek.dtu.dk
Om	Kurset har til formål, at skabe en forståelse for innovationsaktiviteter og tekniske innovationer. På samme tid stræbes der efter en forståelse for forretningsskabelse og innovation som strategi mod konkurrencedygtighed. Kurset giver den studerende viden om de vigtigste faktorer som har indflydelse på aspekter som omkostning, kvalitet, miljø og udviklingsmæssig gennemløbstid. Til sidst giver kurset en forståelse for nogle innovationsteknikker som anvendes i projektarbejde til opnåelse af tekniske løsninger.

Kemisk og biokemisk produktdesign - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★			★	★★	★★		★
Beginning	★★			★	★★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Kemisk og biokemisk produktdesign
Kursusnr.	28310
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/28310.aspx?menulanguage=da
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Institut for Kemiteknik
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Georgios Kontogeorgis, gk@kt.dtu.dk ; Søren Kiil, SK@kt.dtu.dk
Om	Efter kurset vil du være bekendt med typiske situationer fra produktinnovation i den kemiske, biokemiske og farmaceutiske industri. Generelt vil du være i stand til at organisere og håndtere produktdesign.

Knowledge based entrepreneurship (Virksomhedsstart) - Efterår 2012 og Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★			★	★★	★	★
Beginning	★★★	★★		★	★★	★★★	★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Knowledge based entrepreneurship (Virksomhedsstart)
Kursusnr.	42435
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/42435.aspx?menulanguage=da
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Institut for Planlægning, Innovation og Ledelse
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	John Heebøll, johe@man.dtu.dk
Om	At sætte deltagerne i stand til at danne og analysere en forretningsidé med udgangspunkt i deres faglige viden inden for en række relevante tekniske, juridiske og økonomiske fagområder samt at bygge konklusioner og viden ind i en forretningsplan for en virksomhedsstart.

Konceptualisering - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★				★★	★	
Beginning	★	★	★			★★	★	
Growth								
Running								

Kursusnavn	Konceptualisering
Kursusnr.	41628
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/41628.aspx?menulanguage=da
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Institut for Mekanisk Teknologi
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Claus Thorp Hansen, ctha@mek.dtu.dk
Om	Målet med kurset er at give de studerende indsigt og færdighed i skabelse af koncepter for industriprodukter under hensyntagen til værdi, brugeroplevelse, kvalitet og omkostninger.

Module 3: Værdiskabelse i farma- og bioteknologi - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★		★	★	★★	★★★		★
Beginning	★★		★★★	★	★★	★★★		★
Growth			★		★★	★★★		★
Running								

Kursusnavn	Module 3: Værdiskabelse i farma- og bioteknologi
Kursusnr.	27692
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/27692.aspx?menulanguage=en-GB
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Institut for Systembiologi
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Jens Vindahl Kringelum, jkgm@cbs.dtu.dk
Om	The aim of the course is to teach the participants how to create value of new discoveries and innovations.

Technology, economics, management and organization - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★				★	★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Technology, economics, management and organization
Kursusnr.	42490
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/42490.aspx?menulanguage=da
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Institut for Planlægning, Innovation og Ledelse
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Niels Møller, nemo@man.dtu.dk; Søren Lybecker, slyb@man.dtu.dk
Om	De studerende introduceres til et bredt udsnit af teorier indenfor økonomi, ledelse og organisation omhandlende strategi og forretningsforståelse, økonomi og forretningsudvikling, innovation, patentering, iværksætterteori samt organisering og ledelse af videns arbejde.

Udform og afprøv dine egne produktideer - Efterår 2012 og Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★★	★★	★	★		★★★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Udform og afprøv dine egne produktideer
Kursusnr.	28410
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/28410.aspx?menulanguage=da
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Institut for Kemiteknik
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Lars Georg Kiørboe, lgk@kt.dtu.dk ; Søren Kiil, SK@kt.dtu.dk
Om	Dette kursus giver innovative studenter lejlighed til at afprøve bæredygtigheden af deres produktideer. Projektets idegrundlag skal komme fra kursusdeltagere.

Viden og innovation i netværk - Efterår 2012 og Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★				★★	★		
Beginning								
Growth								
Running								

Kursusnavn	Viden og innovation i netværk
Kursusnr.	42075
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/42075.aspx?menulanguage=da
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Institut for Planlægning, Innovation og Ledelse
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Mads Borup, mabo@dtu.dk
Om	Kurset skal bidrage til de studerendes forståelse af de organisatoriske og samfundsmæssige processer, der fører til innovation, herunder virksomhedsinterne og eksterne videnssystemer og -netværk, forskning, regulering mv. Kurset formidler forståelse af innovation i relation til konkurrence, marked, institutionelle forhold, teknologiske udviklingsbaner og paradigmer samt regulering og de samfundsmæssige krav i design- og innovationsarbejdet. Kurset skal give de studerende kendskab til strategier og metoder til at fremme innovative processer og håndtering af viden i virksomhedens netværk.

Danmarks Tekniske Universitet (DTU) Ph.d kurser

Entrepreneurship in photonics, optics and nanotech - Sommer 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★		★★★★	★★	★★★★		★
Beginning		★★★★		★★★★	★★	★★★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship in photonics, optics and nanotech
Kursusnr.	34590
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/34590.aspx?menulanguage=da
Niveau	Ph.d
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Institut for Fotonik
Uddannelse	Sommerkursus
Kursusansvarlig	Christian Pedersen, chrp@fotonik.dtu.dk
Om	The overall objective of this course is to achieve a basic business insight that will allow the student to efficiently participate in commercializing inventions and knowledge within photonics, optics, or nanotechnology.

ITMAN Graduate School Seminars - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning		★		★				★
Growth		★		★				★
Running								

Kursusnavn	ITMAN Graduate School Seminars
Kursusnr.	02921
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/02921.aspx?menulanguage=da
Niveau	Ph.d
Sprog	Engelsk
Antal point	2,5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Institut for Informatik og Matematisk Modellering
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Rasmus Larsen, rl@imm.dtu.dk; Ulla Jensen, ulje@imm.dtu.dk
Om	The aim of this course is to give a broad introduction to a series of non-technical-scientific subjects which are vital for the PhD student's academic and private business career. The invited guest speakers will introduce their specialist topics and expand on these according to the specific needs of the target audience, e.g. "how to secure a software patent", "how to raise capital for private enterprise" and "dissemination of knowledge in research networks".

Knowledge based entrepreneurship - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★	★	★	★	★★	★★	★★
Beginning	★★	★★★★	★★	★	★★★★	★★★★	★★	★★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Knowledge based entrepreneurship
Kursusnr.	42705
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/42705.aspx?menulanguage=da
Niveau	Ph.d
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Institut for Planlægning, Innovation og Ledelse
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	John Heebøll, johe@man.dtu.dk
Om	Deltagerne udvikler grundlæggende og praktiske kvalifikationer i forbindelse med kommercialisering af avanceret viden, teknologi og forskningsresultater - primært gennem etablering af ny virksomhed eller nyt forretningsområde. Der fokuseres på forretningsudvikling inden for deltagerens faglige interesseområder. Der fokuseres på etablering af virksomhed med et væsentligt vækstpotentiale - i samarbejde med venturevirksomheder og strategiske partnere.

Patent Course - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★	★	★★★★	★★	★★		★
Beginning		★★	★	★★★★	★★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Patent Course
Kursusnr.	42799
Webside	http://www.entrepreneur.dk/DTU%20patent%20course%202013/DTU%20ph.d%20Patent%202013%20start.htm
Niveau	Ph.d
Sprog	Engelsk
Antal point	3
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	-
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	John Heebøll, johe@man.dtu.dk
Om	This course gives future researchers an insight and training in Intellectual Property Rights (IPR) and technology transfer that allows them to properly handle early-stage research-based inventions and to work efficiently together with tech-trans specialists in commercializing and industrial implementation.

Ph.D. Course in Management in Science and Innovation - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★			★	★	★	★	★
Beginning	★			★	★	★	★	★★
Growth	★★			★	★★	★★	★★★	★★★
Running	★★			★	★★★	★★★	★★★	★★★

Kursusnavn	Ph.D. Course in Management in Science and Innovation
Kursusnr.	42708
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/42708.aspx?menulanguage=da
Niveau	Ph.d
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Institut for Planlægning, Innovation og Ledelse
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Kristian Borch, krbo@man.dtu.dk
Om	-

Danmarks Tekniske Universitet (DTU) Executive kurser

CEL™ - Certificate in Entrepreneurial Leadership - Efterår 2012 og Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★							★
Beginning	★★★				★★★	★★	★★★	★★
Growth	★							★
Running								

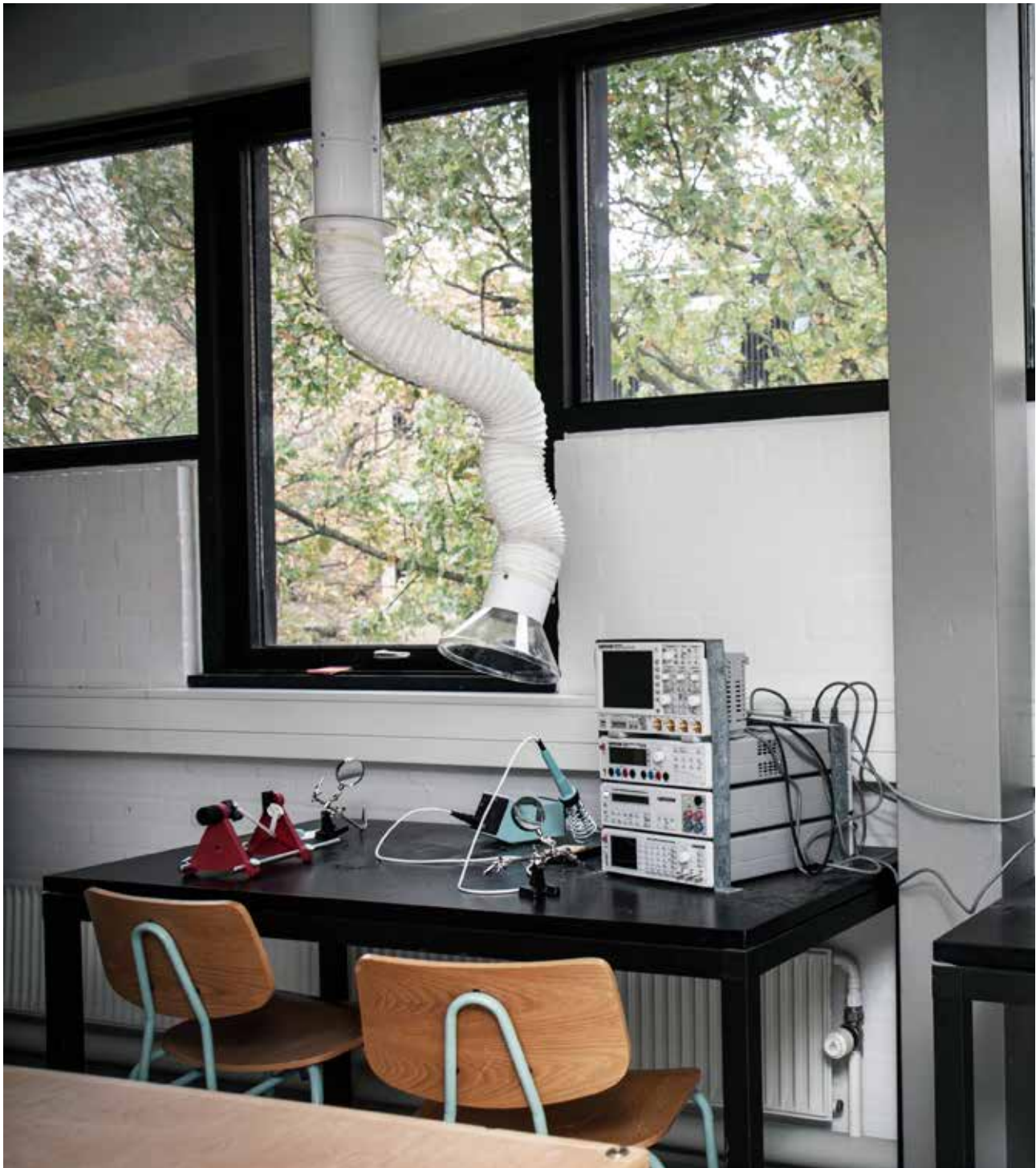
Kursusnavn	CEL™ - Certificate in Entrepreneurial Leadership
Kursusnr.	-
Webside	http://www.business.dtu.dk/CEL.aspx
Niveau	Executive
Sprog	Engelsk
Antal point	0
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Executive School of Business (Tidligere TEM-centret)
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Jacob Holst, jhols@business.dtu.dk
Om	The program integrates the creation of new business, innovation, and growth leadership, rooted in business opportunities brought into the program by the participants. The program blends teaching, coaching and execution in a unique format producing business opportunities ready for corporate funding and people ready to develop and build them. The majority of the sessions will be undertaken by leading international experts in corporate entrepreneurship.

MMT, Master in Management of Technology (Modul A) - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★★	★		★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★
Beginning	★★★★	★		★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★
Growth	★★★★	★	★	★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★
Running	★★★★	★	★	★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★

Kursusnavn	MMT, Master in Management of Technology (Modul A)
Kursusnr.	-
Webside	http://www.business.dtu.dk/MMT.aspx
Niveau	Executive
Sprog	Engelsk
Antal point	15
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Executive School of Business (Tidligere TEM-centret)
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Mette Flindt, mefl@tem.dtu.dk
Om	DTU's executive MBA omfatter alle de emner, der er nødvendige for at lede en virksomhed. Frem for forvaltning og administration fokuserer MMT uddannelsen på innovation og værdiskabelse samt på de udfordringer, den innovative leder står overfor. I fag som operations management, marketing, organisation, og internationalisering lægges der især vægt på deres indflydelse på innovationsprocesserne – f.eks. i form af intern effektivisering og fornyelse i service og kunderelationer. Til hvert fag er knyttet en opgave hvor deltageren analyserer væsentlige problemstillinger i den enkelte virksomhed.

IT-Universitetet

IT-Universitetet (IT-U) Undergraduate

Innovation og iværksætteri - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★	★★	★★	★★	★★		
Beginning		★★★	★★	★★	★★	★★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation og iværksætteri
Kursusnr.	-
Webside	https://mit.itu.dk/ucs/cb_www/course.sml?course_id=1322846&mode=search&semester_id=1315139&lang=da&print_friendly_p=t&go-to=1366032952.000
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	7,5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Bachelor - digitale medier og design
Uddannelse	Bachelor i digitale medier og design (bdmd)
Kursusansvarlig	Elisabeth Broe Christensen, ebc@itu.dk
Om	This course provides an introductory overview of the necessary activities and analysis, and the challenges that need to be addressed in order to assess the business value of an idea and take it to market.

Projektklynge: Konceptudvikling med virksomhed - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★			★★	★★		★
Beginning	★★	★			★★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Projektklynge: Konceptudvikling med virksomhed
Kursusnr.	993634
Webside	https://mit.itu.dk/ucs/cb_www/course.sml?course_id=1322838&mode=search&semester_id=1315139&lang=da&print_friendly_p=t&go-to=1366032952.000
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Bachelor - digitale medier og design
Uddannelse	Bachelor - digitale medier og design
Kursusansvarlig	-
Om	The student needs to understand the key similarities and differences between concept development and product development. The lectures and readings will introduce methods from ideation and preliminary investigations to systematic concept development leading to a concept and accompanying business case that can be pitched internally within the organisation or presented externally to a potential client.

Sketching og Prototyping - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★	★★★				★★★		
Beginning								
Growth								
Running								

Kursusnavn	Sketching og Prototyping
Kursusnr.	991555
Webside	https://mit.itu.dk/ucs/cb_www/course.sml?course_id=1322836&mode=search&semester_id=1315139&lang=da&print_friendly_p=t&go-to=1366032952.000
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	7,5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Bachelor - digitale medier og design
Uddannelse	Bachelor - digitale medier og design
Kursusansvarlig	Tomas Sokoler, sokoler@itu.dk
Om	Kurset retter sig mod sketching og rapid prototyping som en essentiel designaktivitet og fokuserer på hvordan tilstræbte brugeroplevelser kan sketches som del af individuelle såvel som kollaborative designprocesser. Centralt for kurset er sketchingsprocessens konstante vekselvirkning mellem det at udfolde, udforske og opdage en designide i en stadig dialog mellem designer og sketch givet en designsituation.

IT-Universitetet (IT-U) Graduate

B34 Digital entrepreneurship - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★			★★★	★★★		★
Beginning	★★★	★★★			★★★	★★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	B34 Digital entrepreneurship
Kursusnr.	-
Webside	https://mit.itu.dk/ucs/cb_www/course.sml?course_id=1333990&mode=search&semester_id=1315139&lang=da&print_friendly_p=t&go-to=1366032952.000
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	cand.it., e-business
Kursusansvarlig	Camilla Sofani Bartholdy, cbartholdy@itu.dk
Om	Faget lægger vægt på at træne deltagerne i at transformere de teorier/tekniske færdigheder de har opnået på ITU eller andre studier til praksis i form af innovationspotentialer, nye forretningsområder og egne virksomheder.

Digital innovation - I - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★			★	★		★
Beginning	★★	★★			★	★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Digital innovation - I
Kursusnr.	-
Webside	https://mit.itu.dk/ucs/cb_www/course.sml?course_id=1324209&mode=search&semester_id=1315139&lang=da&print_friendly_p=t&go-to=1372666905.000
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	cand.it., digital design og kommunikation (ddk)
Kursusansvarlig	Nalini Panchita Kotamraju, nalk@itu.dk
Om	This course introduces you to the theories and methods of innovation with specific emphasis on products, services and systems that relate to or involve digital technologies.

Digital innovation - II - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★			★	★		★
Beginning	★★★★	★★★★			★	★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Digital innovation - II
Kursusnr.	-
Webside	https://mit.itu.dk/ucs/cb_www/course.sml?course_id=1322937&mode=search&semester_id=1315139&lang=da&print_friendly_p=t&go-to=1372666905.000
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	cand.it., digital design og kommunikation (ddk)
Kursusansvarlig	-
Om	By the end of this course, you will be able to: Analyze the business environment of innovation and develop a strategic innovation plan, including a business model, that is thorough, persuasive and viable in terms of design, technology, profitability (or alternative measures of success) and adoption.

Entrepreneurship - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★	★★	★★	★★	★★★		★
Beginning		★★★	★★	★	★★★	★★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship
Kursusnr.	-
Webside	https://mit.itu.dk/ucs/cb_www/course.sml?course_id=1324226&mode=search&semester_id=1315139&lang=da&print_friendly_p=t&go-to=1366032952.000
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	cand.it., spil (games)
Kursusansvarlig	Elisabeth Broe Christensen, ebc@itu.dk
Om	This course provides an introductory overview of the necessary activities and analysis, and the challenges that need to be addressed in order to assess the business value of an idea and take it to market.

Innovation og konceptudvikling - Efterår 2012 og Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★				★★	★★★		
Beginning	★★★				★★	★★★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation og konceptudvikling
Kursusnr.	-
Webside	https://mit.itu.dk/ucs/cb_www/course.sml?course_id=1268683&mode=search&semester_id=1226768&lang=da&print_friendly_p=t&go-to=1357809235.000
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	7,5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	-
Uddannelse	Master i it, Interaktionsdesign (ind)
Kursusansvarlig	Villads Keiding, villads@itu.dk
Om	Kursets målsætning er at give dig et praktisk og teoretisk kendskab til koncept- og businessudvikling, konceptudviklingsmetoder- og modeller samt facilitering af innovationsprocesser.

Innovation, Concept Development and Project Management - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★				★★	★	★
Beginning	★	★★★★	★		★★	★★★★	★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation, Concept Development and Project Management
Kursusnr.	-
Webside	https://mit.itu.dk/ucs/cb_www/course.sml?course_id=1268149&mode=search&semester_id=1226768&lang=da&print_friendly_p=t&go-to=1355756843.000
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Cand.it - Digital design og kommunikation
Uddannelse	Cand.it., digital design og kommunikation
Kursusansvarlig	Nalini Panchita Kotamraju, nalk@itu.dk
Om	A substantial part of the course consists of a concept development process. You will plan and develop a concept idea from start to finish in small project teams. All facets must be reviewed from the initial idea development phase to the creation of a sound business case for launching / marketing of your idea in competitive market. On this course we will deal with all the skills needed to develop innovative digital solutions. The goal is that students acquire the tools to concept develop digital projects ensuring that they match the special opportunities and conditions related to interactive media.

Innovative forretningsmodeller med mobile enheder - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★★				★★	★★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovative forretningsmodeller med mobile enheder
Kursusnr.	-
Webside	https://mit.itu.dk/ucs/cb_www/course.sml?course_id=1334609&mode=search&semester_id=1315139&lang=da&print_friendly_p=t&go-to=1366032952.000
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	7,5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Master i it, it-ledelse og strategi (ils)
Uddannelse	Master i it, it-ledelse og strategi (ils)
Kursusansvarlig	Carsten Levin, cale@itu.dk
Om	Kurset har til formål at sætte de studerende i stand til at analysere og redegøre for de forretningsmæssige problemstillinger såvel som at beskrive strategier for virksomheders udnyttelse af de nye mobile enheder.

Juridiske forhold ved opstart af IT-virksomheder (p5) - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★	★★	★★★★		★★★★		
Beginning		★★	★★	★★★★		★★★★		
Growth		★★	★★	★★★★		★★★★		
Running								

Kursusnavn	Juridiske forhold ved opstart af IT-virksomheder (p5)
Kursusnr.	1003951
Webside	https://mit.itu.dk/ucs/cb_www/course.sml?course_id=1333984&mode=search&semester_id=1315139&lang=da&print_friendly_p=t&go-to=1366032952.000
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	7,5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Cand.it - E-business
Uddannelse	Cand.it., e-business
Kursusansvarlig	Kim Grud Hansen
Om	Faget omhandler følgende hovedemner: virksomhedsetablering, regnskab, moms, revision, aftaleindgåelse, ansættelsesjura, regler om beskyttelse af patenter, varemærker, ophavsret, tilvejebringelse af venturekapital, børsintroduktion, rekonstruktion og virksomhedsophør. Undervisningen foregår ved at de studerende laver en fiktiv virksomhed, som fungerer som case gennem forløbet.

København Universitet

Københavns Universitet (KU)

Undergraduate

Brewing Course - Sommer 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★★			★★	★★★	★★★	★
Beginning		★★★			★★	★★★	★★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Brewing Course
Kursusnr.	LLEB10299
Webside	http://www.courseinfo.life.ku.dk/Kurser/LLEB10288.aspx
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Department of Food Science
Uddannelse	Sommerkursus
Kursusansvarlig	Axel Grøndahl Kristiansen, agk@brewingschool.dk
Om	The National Food Institute provides a basic, practical introduction to brewing beer while simultaneously developing their skills in entrepreneurship.

Entrepreneurship and Innovation - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★	★★★			★★	★★★		★
Beginning	★★★	★★★			★★	★★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship and Innovation
Kursusnr.	LOJA10284
Webside	http://www.courseinfo.life.ku.dk/Kurser/LOJA10284.aspx
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Sundhedsvidenskab
Institut	Fødevareøkonomisk Institut
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Carsten Nico Portefée Hjortsø, cnh@foi.dk
Om	This course is specifically designed for non-business students who want to find out more about idea development and start-up processes in new ventures, and also about how existing organizations can manage the non-technical aspects of innovation processes.

Humanistisk entrepreneurship - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★			★★	★★		★
Beginning	★★	★★			★★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Humanistisk entrepreneurship
Kursusnr.	129803
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=146478
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	15
Hovedområde	Humaniora
Institut	Institut for Engelsk, Germansk og Romansk
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Ezio Pillon, pillon@hum.ku.dk
Om	Eksaminanden skal kunne analysere og vurdere forudsætninger for iværksætning af en forretningsidé med inddragelse af et historisk og kulturelt perspektiv analysere og evaluere interne og eksterne aspekter, som indgår i en forretningsplan.

Innovation og Iværksættelse - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★★			★★	★★	★★	
Beginning	★	★★★★			★★	★★	★★	
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation og Iværksættelse
Kursusnr.	140420
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=140420
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	15
Hovedområde	Humaniora
Institut	Institut for Kunst- og Kulturvidenskab
Uddannelse	Kunsthistorie og Visuel Kultur (valgfag)
Kursusansvarlig	Marianne Svenningsen, mzs@live.dk
Om	Det overordnede formål med kurset er at skabe en kontakt mellem kursisterne og erhvervslivet samt give kursisterne en viden og indblik i hvad der skal til for at starte sin egen virksomhed.

Innovation og Markedsføring - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★★★			★★	★★★★		
Beginning		★★★★			★★	★★★★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation og Markedsføring
Kursusnr.	LSLS10060
Webside	http://www.kursusinfo.life.ku.dk/Kurser/LSLS10060.aspx
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	7,5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Skov & Landskab
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Marianne Skærbæk, marsk@life.ku.dk; Anders Jensen, anj@life.ku.dk
Om	Formålet med kurset er, at den studerende opnår en forretningsmæssig viden og indsigt i de processer, der kendetegner innovation og markedsføring samt færdighed i at anvende nogle af de mest udbredte metoder i denne sammenhæng.

Procesledelse og interaktion - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★ ★				★	★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Procesledelse og interaktion
Kursusnr.	134466
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=146124
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	15
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Mie Femø Nielsen, femoe@hum.ku.dk
Om	Formålet med undervisningsforløbet skal være at bringe kommende facilitatorer, proceskonsulenter, projektledere, teamledere og Human Resourcekonsulenter i stand til at gennemføre innovationsfremmende processer og som et led heri identificere innovationshæmmende faktorer med henblik på at bearbejde disse i innovationsfremmende retning. Den studerende ender med at kunne analysere konkrete eksempler på processer og give velbegrundede, kritiske vurderinger af kommunikationens forhold til afsenders strategiske mål med henblik på at foreslå procesledelsesform.

Question Waste: Experimental Tactics between Design and Ethnography - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★			★ ★	★ ★ ★	★ ★ ★	★
Beginning	★	★			★ ★	★ ★ ★	★ ★ ★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Question Waste: Experimental Tactics between Design and Ethnography
Kursusnr.	-
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=144373&sprog=1&forrige=65789
Niveau	Undergraduate
Sprog	English
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for antropologi
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Karen Waltrip, karen.waltrip@anthro.ku.dk
Om	We will work with a concrete client in the waste sector, and develop a relevant response to the particular challenges of the client.

Københavns Universitet (KU) Graduate Advanced Biotechnology and Intellectual Property Rights - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★★			★★	★★	★★	
Beginning	★	★★★			★★	★★	★★	
Growth								
Running								

Kursusnavn	Advanced Biotechnology and Intellectual Property Rights
Kursusnr.	LBIK10194
Webside	http://www.kursusinfo.life.ku.dk/Kurser/LBIK10194.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	15
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	LIFE
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Claus Böttcher Jørgensen, chj@life.ku.dk
Om	It is the goal of the course to demonstrate to students how a biotechnological product is developed starting with the idea and ending with the marketable product. This chain of development covers any steps including how to select the best project, how to define the product, preclinical or technical development, patenting, defining IPR opportunities, financial aspects, approval etc. The course covers several aspects of developing a product from idea to market.

Business Development and Innovation - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning		★★	★		★★	★★	★★	★
Growth		★	★					
Running								

Kursusnavn	Business Development and Innovation
Kursusnr.	LFKA10285
Webside	http://www.kursusinfo.life.ku.dk/Kurser/LFKA10285.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Fødevareøkonomisk Institut
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Carsten Nico Portefée Hjortso, cnh@foi.dk
Om	The course has a managerial perspective and integrates an overview of general strategic management, innovation management and entrepreneurship. Participants will acquire skills for analysing internal and external environment and capabilities influencing small and medium-sized enterprise (SME) start-up and development processes. Based on such analysis participants will obtain the capacity to participate in strategic deliberation aiming at identifying business-level strategic choices. Finally, participants will be capable of identifying central aspects of strategy implementation, including organising the enterprise, leadership and management of people, information, finance and technology.

Digital Services Innovation – Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★				★★	★★★	★★★	★
Beginning	★★★	★★			★★	★★★	★★★	★
Growth	★				★★	★★★	★★★	★
Running								

Kursusnavn	Digital Services Innovation
Kursusnr.	-
Webside	https://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=147117
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	15
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Department of Computer Science
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Klaus Marius Hansen, klausmh@diku.dk
Om	The aim of this summer school is to give students a theoretical framework and practical skills in developing innovative digital services.

Entrepreneurship - Rapid Prototyping in High-Growth Knowledge Based Ventures - Sommer 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★	★★★			★★	★★★	★★	★
Beginning	★	★			★★	★★★	★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship - Rapid Prototyping in High-Growth Knowledge Based Ventures
Kursusnr.	-
Webside	http://www.econ.ku.dk/polit/summer_school/2013/entrepreneurship/
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Department of Economics
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Søren Hovgaard, soren.p.hovgaard@econ.k.dk
Om	The students will work in teams on the practices of identifying value generating ventures, select among alternative solutions through rapid prototyping and present end results to a panel comprising entrepreneurs, advisors, investors and instructors. Projects will be assessed according to criteria related to value creation, likelihood of success, resource requirements and risk factors. Various incentives for students will be considered as part of the course development process.

EU Intellectual Property Law and Policy in an International Context - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★			★★		★		★
Beginning	★			★★		★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	EU Intellectual Property Law and Policy in an International Context
Kursusnr.	-
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=139003&sprog=1&forrige=64242
Niveau	Graduate
Sprog	English
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Juridisk fakultet
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Jens Schovsbo, Jens.Schovsbo@jur.ku.dk
Om	Focusing on EU intellectual property law in its wider international context, this course aims to analyze the framework within which national IP laws of member states operate and interact.

European Corporate Finance - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea			★	★				
Beginning			★★	★★				★★
Growth			★★	★★★				★
Running			★★	★★★★				★

Kursusnavn	European Corporate Finance
Kursusnr.	138956
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=138956&languageid=2
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Det Juridiske Fakultet
Uddannelse	Jura
Kursusansvarlig	Jesper Lau Hansen, jesper.lau.hansen@jur.ku.dk
Om	The unregulated market for venture capital and private equity financing are attracting still more attention as a new attractive means of finance – especially for start-ups and high-growth companies. It is an objective of this course to provide an understanding of how proper contract drafting and self-regulation can make this particular market function.

Food Entrepreneurship: Designing New Business Opportunities in the Food Sector - S13

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★★	★		★★	★★★	★★★	★
Beginning		★★★	★		★★	★★★	★★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Food Entrepreneurship: Designing New Business Opportunities in the Food Sector
Kursusnr.	-
Webside	http://kurser.kvl.dk/2012/2013/presentation.aspx?coursecode=LLEB10300
Niveau	Graduate
Sprog	English
Antal point	5
Hovedområde	Sundhedsvidenskab
Institut	Institut for Fødevarervidenskab
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Nanna Viereck, nav@life.ku.dk
Om	The aim of the course is to provide the students with the newest knowledge on entrepreneurship within food and to develop their entrepreneurial skills and competences by using predefined ideas (case stories) given at the start of the course and creating a business plan for the chosen idea.

Idéudvikling, kommunikation og produktion - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★			★★	★★★		★
Beginning		★★			★★	★★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Idéudvikling, kommunikation og produktion
Kursusnr.	-
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=146678
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	15
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Medier, Erkendelse og Formidling
Uddannelse	Kandidatuddannelsen Film- og medievidenskab
Kursusansvarlig	Anne Schepele, schepele@mail.dk
Om	Kurset beskæftiger sig med idéudvikling på flere planer, både teoretisk og praktisk og fokuserer på idéudvikling i kommunikationsøjemed.

Immaterielret - Efterår 2012 og Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea				★				
Beginning				★★				
Growth								
Running								

Kursusnavn	Immaterielret
Kursusnr.	138973
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=138973&sprog=1&forrige=64242
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Det Juridiske Fakultet
Uddannelse	Jura
Kursusansvarlig	Professor Morten Rosenmeier, Morten.Rosenmeier@jur.ku.dk
Om	Den moderne immaterielret er af afgørende betydning for væsentlige dele af kultur- og erhvervssektoren, herunder kommunikationssektoren (presse, radio og TV) og entertainment og de innovationsprægede industrigrene, f.eks. IT- og bioteknologi. Kurset tilsigter at give en indførelse i denne problemstilling ved en gennemgang af det nationale og internationale immaterielle retssystem.

Intellectual Property Rights and Innovation in Pharmaceutical Sciences - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea				★		★		★
Beginning				★	★★			★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Intellectual Property Rights and Innovation in Pharmaceutical Sciences
Kursusnr.	FFKKA9031U
Webside	http://www.farma.ku.dk/index.php/Samlet-2012-2013/11518/0/?&tx_browser_pi1[showUid]=410&cHash=fb9e5b5afd
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Sundhedsvidenskab
Institut	Det Farmaceutiske Fakultet
Uddannelse	MSc in Pharmaceutical Sciences (valgfag)
Kursusansvarlig	Jukka Rantanen, jtr@farma.ku.dk
Om	Kursets overordnede mål er at give deltagerne et overblik over, hvilken betydning patentering har for den farmaceutiske forskning og udvikling i almindelighed og specielt for den farmaceutiske industri. Kurset giver deltagerne et indblik i, hvorfor en aktiv patenteringsstrategi inden for lægemiddelområdet er en nødvendighed for en virksomhed for dels at muliggøre, at de store investeringer i forskning og udvikling tjenes hjem igen, og dels at muliggøre, at virksomhedens kerneområder kan bevares uden at andres patentrettigheder krænktes.

IT Innovation and Change - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★				★★★	★★★		★
Beginning	★				★★★	★★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	IT Innovation and Change
Kursusnr.	-
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=142658&sprog=1&forrige=65360
Niveau	Graduate
Sprog	English
Antal point	7,5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Datalogisk institut
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Troels Sune Mønsted, monsted@diku.dk
Om	The purpose of the course is to develop student's theoretical and practical skills in conducting an IT innovation project within an existing organisation

Knowledge based entrepreneurship - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★	★	★	★	★★	★★	★★
Beginning	★★	★★★	★★	★	★★★	★★★	★★	★★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Knowledge based entrepreneurship
Kursusnr.	142830
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=142830&sprog=1&forrige=65365
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Datalogisk Institut
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Klaus Marius Hansen, klausmh@diku.dk
Om	The course aims to arouse students' interest in establishing their own independent companies, building and strengthening relevant competencies, as well as training some of the fundamental methods and tools within the fields of idea generation, concept development, business planning, business development and management.

Kreative Processer/Innovation - Efterår 2012 og Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★ ★ ★				★	★ ★ ★	★ ★	
Beginning								
Growth								
Running								

Kursusnavn	Kreative Processer/Innovation
Kursusnr.	140419
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=140419
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	15
Hovedområde	Humaniora
Institut	Institut for Kunst- og Kulturvidenskab
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Mikkel Sørensen, mikkels@hum.ku.dk
Om	Kreative Processer/Innovation kobler en teoretisk og analytisk tilgang til kreativitet og innovation med konkrete og praksisorienterede metoder og værktøjer.

Lærestalernes Fælles Byplankursus (LFB) - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★				★ ★ ★	★ ★ ★	★ ★	
Beginning	★				★ ★ ★	★ ★ ★	★ ★	
Growth								
Running								

Kursusnavn	Lærestalernes Fælles Byplankursus (LFB)
Kursusnr.	-
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=142360&sprog=1&forrige=65340
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	15
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Institut for geografi og geologi
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Esben H. Nielsen, lfb@geo.ku.dk
Om	På kurset er udgangspunktet at de studerende gennem projektarbejdet får mulighed for at arbejde med en aktuell byplanfaglig problemstilling, gerne i samarbejde med lokale aktører og myndigheder.

Medicinsk teknologisk innovation og samfund - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★			★		★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Medicinsk teknologisk innovation og samfund
Kursusnr.	149316
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=149316
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	2,5
Hovedområde	Sundhedsvidenskab
Institut	Institut for Folkesundhedsvidenskab
Uddannelse	Kandidatuddannelsen IT og Sundhed
Kursusansvarlig	Henriette Langstrup, H.Langstrup@pubhealth.ku.dk
Om	Det er kursets overordnede formål at give de studerende indsigt i medicinsk teknologisk innovation som en historisk og samfundsmæssigt betinget praksis, der har kulturelle, politiske, etiske og juridiske forudsætninger og implikationer.

Microbial biotech - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★			★★	★	★★		★
Beginning	★★			★★	★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Microbial biotech
Kursusnr.	-
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=143375&sprog=2&forrige=65519
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Department of Biology
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Bo Jensen, boje@bio.ku.dk
Om	The course aims to give students insight into and understanding of areas of biotechnology research and provide background information on the molecular biological methods, which are prerequisites for this research.

Patentkommercialisering og entreprenørskab - Efterår 2012 og Sommer 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★	★	★★	★★	★		★
Beginning		★★	★	★★	★	★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Patentkommercialisering og entreprenørskab
Kursusnr.	-
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=145464&sprog=1&forrige=66215
Niveau	Graduate
Sprog	English
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Nano-science center
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Morten Meldal, meldal@nano.ku.dk
Om	You can learn to: Work with structured innovation, Work with Intellectual Property Rights (IPR), Identify business opportunities in a patent, Read a patent, Make a sales pitch.

Private Equity - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning								
Growth				★★			★★	★
Running				★★			★★	★

Kursusnavn	Private Equity
Kursusnr.	129689
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=139075&sprog=2&forrige=64245
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Det Juridiske Fakultet
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Søren Hovgaard, soren.p.hovgaard@econ.ku.dk
Om	The course is a joint University of Copenhagen Department of Economics/Faculty of Law graduate course introducing students to key aspects of private equity. The course is designed to be of interest to students of law, economics, finance and public policy, emphasizing the interrelationships between academic disciplines within this field.

Project Management - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★	★			★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Project Management
Kursusnr.	LFKK10278
Webside	http://www.kursusinfo.life.ku.dk/Kurser/LFKK10278.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institute of Food and Resource Economics
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Tina Hansen, tih@life.ku.dk
Om	The objective of the course is to provide participants with the knowledge, skills and competencies necessary to participate in high performance projects.

Summer School in Digital Services Innovation – Sommer 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★				★★	★★	★★	★
Beginning	★★	★★			★★	★★	★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Summer School in Digital Services Innovation
Kursusnr.	-
Webside	https://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=150229
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Department of Computer Science
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Klaus Marius Hansen, klausmh@diku.dk
Om	The aim of this summer school is to give students a theoretical framework and practical skills in developing innovative digital services.

Thematic course: gastronomy and health - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★			★★★	★★★		★
Beginning		★★			★★★	★★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Thematic course: gastronomy and health
Kursusnr.	-
Webside	http://www.kursusinfo.life.ku.dk/Kurser/LLEK10272.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	English
Antal point	15
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Biovidenskabeligt fakultet
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Michael Bom Frøst, mbf@life.ku.dk
Om	The objective of the course is to give students knowledge of practical gastronomic production and innovation with a focus on palatability and health in products as well as in meals.

Videregående Immaterialret - industrielle rettigheder - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea				★★		★		
Beginning				★★		★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Videregående Immaterialret - industrielle rettigheder
Kursusnr.	-
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=139011&sprog=1&forrige=64242
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Juridisk fakultet
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Jens Schovsbo, Jens.Schovsbo@jur.ku.dk
Om	Hensigten med kurset er at udbygge deltagernes kendskab til den praktiske del af immaterialretten for så vidt angår de industrielle rettigheder.

Entrepreneurship (in preparation) - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★		★★		★★★		★
Beginning		★★★	★	★★		★★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship (in preparation)
Kursusnr.	-
Webside	http://www.life.ku.dk/English/Maalgruppe/Employees/phd_intra/Courses/~media/StuPhd/docs/pdf/LIFE%20GRAD%20SCHOOL%20Complementary%20Skills%20Activities%202012%202.ashx
Niveau	Ph.d
Sprog	Engelsk
Antal point	3
Hovedområde	Teknik og naturvidenskab
Institut	LIFE
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	-
Om	This PhD course is for PhD students interested in commercializing research results.

IPR (Intellectual Property Rights) and Patenting - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea			★★	★★	★	★★		★
Beginning			★★	★★	★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	IPR (Intellectual Property Rights) and Patenting
Kursusnr.	-
Webside	http://www.life.ku.dk/English/Maalgruppe/Employees/phd_intra/Courses/~media/StuPhd/docs/pdf/LIFE%20GRAD%20SCHOOL%20Complementary%20Skills%20Activities%202012%202.ashx
Niveau	Ph.d
Sprog	Engelsk
Antal point	4
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	LIFE
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Solveig Krogh Christiansen, soc@life.ku.dk
Om	The aim of the course is to: make participants familiar with the steps required in developing a biotechnological product, provide knowledge about defining and identifying a commercially interesting problem, introduction to business plans and raising venture capital for the new company.

Roskilde Universitet (RUC)

Undergraduate

Roskilde Universitet (RUC)

Graduate

1 & 2 Kandidatmodul: Kursus i Entreprenørskab ved selvstart - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★			★	★★		
Beginning		★★			★	★★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	1 & 2 Kandidatmodul: Kursus i Entreprenørskab ved selvstart
Kursusnr.	U24962
Webside	http://kursus.ruc.dk/class/view/3465
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Kommunikation, Virksomhed og Informationsteknologier (CBIT)
Uddannelse	Virksomhedsstudier
Kursusansvarlig	Christian Kjær Monsson, monsson@ruc.dk
Om	Kurset "Entreprenørskab ved selvstart" giver et begyndende indblik i den akademiske viden omkring entreprenørskab, og belyser en række teoretiske vinkler inden for området. Samtidig har kurset en praksis nær-vinkel, og sætter igennem hele forløbet fokus på hvordan de teoretiske vinkler anvendes i forståelsen af konkrete situationer.

Brugere, frivillige og professionelle i socialt entreprenørskab - Modul 3, hold 5 - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning		★			★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Brugere, frivillige og professionelle i socialt entreprenørskab - Modul 3, hold 5
Kursusnr.	UMSE005
Webside	http://www.ruc.dk/uddannelse/efter-og-videreuddannelser/masteruddannelse/mse/om-mse/information-om-modulerne/modul-3/
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	Master i socialt entreprenørskab
Kursusansvarlig	Linda Lundgaard Andersen, lla@ruc.dk
Om	I dette modul sættes fokus på, hvordan forskellige aktører påvirker og former det sociale entreprenørskab i krydsninger mellem det civile samfund, private og offentlige sektorer.

Course in Intrapreneurship - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★					★		★
Beginning	★★					★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Course in Intrapreneurship
Kursusnr.	24599/24961
Webside	http://kursus.ruc.dk/class/view/3342
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Kommunikation, Virksomhed og Informationsteknologier (CBIT)
Uddannelse	Virksomhedsledelse/Virksomhedsstudier
Kursusansvarlig	Jørgen Ravn Elkjær, jravn@ruc.dk
Om	In this context the students should receive a knowledge of creating, evaluating and implementing changes which create improvements to others in terms of economic, cultural and social value.

Iværksætteri og innovation – Efterår 2012 og Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★★★	★		★★	★★★★	★★	
Beginning	★★	★★	★		★★	★★★★	★★	
Growth								
Running								

Kursusnavn	Iværksætteri og innovation
Kursusnr.	U24299
Webside	http://kursus.ruc.dk/class/view/2967
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	Journalistik
Kursusansvarlig	Nina Vinter Andersen, nivian@ruc.dk
Om	Du vil få mulighed for at udvikle de kompetencer og redskaber, som er nødvendige for at kunne klare sig som selvstændig – blandt andet kreativitet, præsentationsteknik, forretningsplan, regnskab og pitching.

Kursus i Intraprenørskab - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★					★		
Beginning	★★					★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Kursus i Intraprenørskab
Kursusnr.	24954
Webside	http://kursus.ruc.dk/class/view/3228
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Kommunikation, Virksomhed og Informationsteknologier (CBIT)
Uddannelse	Virksomhedsledelse/Virksomhedsstudier
Kursusansvarlig	Jørgen Ravn Elkjær, jravne@ruc.dk
Om	I denne forbindelse skal de studerende opnå kendskab til skabelse, vurdering og gennemførelse af forandringer, som skaber værdi for andre af både økonomisk, kulturel eller social art.

Method course in Accounting in relation to Intrapreneurship - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★			★	★★		★
Beginning	★	★★			★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Method course in Accounting in relation to Intrapreneurship
Kursusnr.	24957
Webside	http://kursus.ruc.dk/class/view/3398
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	2,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Kommunikation, Virksomhed og Informationsteknologier (CBIT)
Uddannelse	Virksomhedsledelse
Kursusansvarlig	Jørgen Ravn Elkjær, jravne@ruc.dk
Om	De studerende skal kunne identificere regnskabsmæssige problemer i lidt bredere perspektiv, diskutere disse og forholde sig kritisk til de opstillede metoder og modeller.

Oplevelsesøkonomi og oplevelsesvirksomhed - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★			★	★		
Beginning	★	★			★	★		
Growth	★	★			★	★		
Running								

Kursusnavn	Oplevelsesøkonomi og oplevelsesvirksomhed
Kursusnr.	U24525
Webside	http://kursus.ruc.dk/class/view/2478
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	Performance-design
Kursusansvarlig	Celeste Brandt Holmebye, celeste@ruc.dk
Om	Kurset skal sætte de studerende i stand til at: - analysere og arbejde med ledelsesmæssige udfordringer i forhold til oplevelse, innovation og kreativitet samt lede kreative medarbejdere, organisationer og projekter, - forstå og analysere samfundsudviklingen, forbrugeradfærd og oplevelsesøkonomiens marked og fremtidige vækstmuligheder, - forstå og analysere oplevelser og de processer og rammer, der skaber oplevelser samt analysere og udarbejde løsningsmodeller vedrørende oplevelsesdesign og oplevelsesproduktion samt oplevelsesmarketing, samt at analysere innovationsproblemstillinger, udvikle innovationer og designe organisationsmodeller, der fremmer kreativitet og innovation samt lede innovations- og forandringsprocesser.

Regnskab i relation til Intraprenørskab - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★			★	★★		
Beginning	★	★★			★	★★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Regnskab i relation til Intraprenørskab
Kursusnr.	24956
Webside	http://kursus.ruc.dk/class/view/3229
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	2,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Kommunikation, Virksomhed og Informationsteknologier (CBIT)
Uddannelse	Virksomhedsledelse
Kursusansvarlig	Jørgen Ravn Elkjær, jravne@ruc.dk
Om	De studerende skal kunne identificere regnskabsmæssige problemer i lidt bredere perspektiv, diskutere disse og forholde sig kritisk til de opstillede metoder og modeller.

Socialt Entreprenørskab i samfundsmæssig og kulturel kontekst - Modul 1, hold 6 - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning		★★			★	★★		★
Growth		★★			★	★★		★
Running								

Kursusnavn	Socialt Entreprenørskab i samfundsmæssig og kulturel kontekst - Modul 1, hold 6
Kursusnr.	UMSE002
Webside	http://www.ruc.dk/uddannelse/efter-og-videreuddannelser/masteruddannelse/mse/om-mse/information-om-modulerne/modul-1/
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	Master i socialt entreprenørskab
Kursusansvarlig	Linda Lundgaard Andersen, lla@ruc.dk
Om	På uddannelsens første modul introduceres deltagerne til socialt entreprenørskab (SE). Der fokuseres på teoretiske og metodiske tilgange, internationale forskelle samt position i velfærdssamfundet.

Thematic seminar in Innovation Cases - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★				★	★		★
Beginning	★				★	★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Thematic seminar in Innovation Cases
Kursusnr.	U22964
Webside	http://kursus.ruc.dk/class/view/3343
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Kommunikation, Virksomhed og Informationsteknologier (CBIT)
Uddannelse	Virksomhedsstudier / Virksomhedsledelse
Kursusansvarlig	Giulia Nardelli, nardelli@ruc.dk
Om	The students should through the thematic seminar increase their theoretical and practical understandings within the theme; process the theme in written form with scientific maturity; and be able to present, critically comment and participate in discussions of academically demanding problems.

Syddansk Universitet

Syddansk Universitet (SDU)

Undergraduate

Business in the Nordic and Baltic Countries Intensive Course - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★				★★★	★★★		★★★
Beginning	★★	★★	★★		★★★	★★★		★★★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Business in the Nordic and Baltic Countries Intensive Course
Kursusnr.	X-D-IGN-U2
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fagprint_tek.shtml?fag_id=5440
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	2
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Institut for Industri og Byggeri
Uddannelse	Product Development and Innovation BSc
Kursusansvarlig	UUV5 Institut for Industri og Byggeri
Om	Den studerende skal efter kurset bl.a. kunne: 1) Redegøre for og præsentere vilkår for opstart af virksomhed. 2) Deltage aktivt i at organisere og gennemføre en innovationsopgave i samarbejde med en internationalt sammensat gruppe af studerende. 3) Forholde sig til vilkårene ved at løse en kreativ opgave i et internationalt team.

Develop & Market - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★	★			★★		★
Beginning		★★	★★			★★		★
Growth						★★		
Running								

Kursusnavn	Develop & Market
Kursusnr.	NADEMT3-U1
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fagprint_tek.shtml?fag_id=5571
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	15
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Mads Clausen Institutet
Uddannelse	Bachelor i Innovation & Business
Kursusansvarlig	UUV2
Om	To provide students with the ability to: find the potential market and needs, perform a pilot run on customer and evaluate the results, optimize and adjust the concept and communicate and present ideas to receivers.

Discover Innovation and Business - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★	★		★★	★★★		★
Beginning	★★	★★	★		★★	★★		★
Growth	★★	★★	★		★★	★★		★
Running								

Kursusnavn	Discover Innovation and Business
Kursusnr.	DIB1B-U1
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_tek.shtml?fag_id=6401&print=1
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	30
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	Innovation & Business
Kursusansvarlig	Ib Christensen, ic@mci.sdu.dk
Om	The general objective of the semester project is to make the students familiar and comfortable with the generic differences between the scientific disciplines playing into Innovation and Business, - in theory and practice. The students build their own technological product, reflect on and analyse it from the technical, business and user perspective.

Entrepreneurship & forretningsforståelse (Entreprenørskab) - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★				★		
Beginning	★★	★				★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship & forretningsforståelse (Entreprenørskab)
Kursusnr.	8810502
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_cms.shtml?fag_id=6422
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Marketing & Management
Uddannelse	HAjur 1. semester
Kursusansvarlig	Thomas Gulløv Longhi, tgu@sam.sdu.dk
Om	Faget har til formål at sætte de nye studerende i stand til at forstå og redegøre for grundlæggende erhvervsøkonomiske udfordringer, der knyttes til udvikling af nye eller eksisterende virksomheder samt sætte dem i stand til at anvende basale undersøgelses-, studie- og rapportteknikker.

Entrepreneurship - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★	★		★	★★		
Beginning	★★	★★	★		★★	★★		
Growth		★			★	★		
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship (SDU)
Kursusnr.	8817102
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagbesk.shtml?fag_id=15151&print=1
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Miljø- og Erhvervsøkonomi
Uddannelse	BSc.merc. alle linjer 1. sem
Kursusansvarlig	Villy Søgaard, vs@sam.sdu.dk
Om	Afklarer af begrebet entreprenørship; Vurdering af graden entreprenørship i organisationer; Sammenhæng mellem entreprenørship og udvikling af en organisation; Kulturens betydning for entreprenørship; Ledelse og udvikling af entreprenøriel organisation; Kreativitet og innovation i entreprenørielle organisationer; Relationer til markedet; Produktudvikling.

Entrepreneurship and business development - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★				★★		★
Beginning		★★★				★★★		★★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship and business development
Kursusnr.	X-EBD-U01
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fagprint_tek.shtml?fag_id=5558
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Department of Industrial and Civil Engineering
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	UUV5
Om	Entrepreneurship and Business Development will focus on making a business plan and creating a feasible business model for the new venture. What can leaders do to foster and support innovative processes? How do you create entrepreneurial environments and what are the strategic options? The students will gain experience with creative tools and structured approaches towards entrepreneurship and business development. The course is suitable for students who want to be able to guide new enterprises through the risky phase of establishing the venture and transform good ideas to successful businesses.

Entrepreneurship in Business Administration - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning		★			★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship in Business Administration
Kursusnr.	8076402
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagbesk.shtml?fag_id=15012
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Grænseregionsforskning
Uddannelse	B.Sc. Economics & Business Administration
Kursusansvarlig	Britta Boyd, bri@sam.sdu.dk
Om	The course aims to introduce the student's to entrepreneurial processes in a business perspective and to develop their methodological and scientific skills through a case based course work in the field of entrepreneurship.

Entreprenørskab - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★★★★	★	★	★★★★	★★★★		
Beginning	★	★★★★	★	★	★★★★	★★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entreprenørskab
Kursusnr.	8816602
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fagprint.shtml?fag_id=5614
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Ledelse og Virksomhedsstrategi
Uddannelse	HA Generel erhvervsøkonomi
Kursusansvarlig	Keld Harbo, keld@sdu.dk
Om	Den studerende skal introduceres til grundlæggende teorier om entreprenørskab og om iværksætteri i praksis. Entreprenørskab skal endvidere give de studerende viden om, hvordan innovative processer finder sted i såvel eksisterende virksomheder som nyetablerede virksomheder. Entreprenørskab skal give den studerende en forståelse for de erhvervsøkonomiske discipliner og anvendelsen heraf i en praktisk kontekst. Faget har en anvendelsesorienteret tilgang til arbejdet med teorier og modeller, samtidig med at det lægger op til at vise, hvordan funktionsområdernes teorier og modeller spiller sammen med hinanden i skabelsen af nye forretningsmuligheder - hvad enten det er indenfor rammerne af eksisterende virksomheder eller der er tale om helt nye virksomheder.

Entreprenørskab og erhvervsøkonomiske beslutninger - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★	★			★		
Beginning	★	★	★★		★	★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entreprenørskab og erhvervsøkonomiske beslutninger
Kursusnr.	8813302
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagprint.shtml?fag_id=15336&print=1
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Entrepenørskab og Relationsledelse
Uddannelse	B.Sc.merc. International Business
Kursusansvarlig	Jesper Piihl, jpi@sam.sdu.dk
Om	De studerende indføres i: - Grundlæggende teorier omkring entreprenørskab og udvikling af forretninger, med fokus på konsekvenser for de erhvervsøkonomiske discipliner organisation, marketing, regnskab og finansiering.

Entreprenørskab og ledelse - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★						
Beginning		★				★		
Growth		★						
Running								

Kursusnavn	Entreprenørskab og ledelse
Kursusnr.	8813402
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagbesk.shtml?fag_id=15427
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Entrepenørskab og Relationsledelse
Uddannelse	B.Sc.merc. Entrepenørskab og Innovation
Kursusansvarlig	Suna Löwe Nielsen, sso@sam.sdu.dk
Om	Formålet med faget er at give de studerende en introduktion til den centrale begrebsverden inden for fagfeltet entreprenørskab, som kendetegner det studie, de skal følge de kommende 3 år. Herunder at de studerende kan forstå en klar sammenhæng mellem entreprenørskabsfagområdet og de centrale erhvervsøkonomiske discipliner i uddannelsen.

Expert in Teams - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★			★★	★★★	★★★	★
Beginning	★★★	★★★			★★★	★★★	★★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Expert in Teams
Kursusnr.	NAEXS5IBU1
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_tek.shtml?fag_id=5576&print=1
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	15
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	The Academic Study Board of the Faculty of Engineering
Uddannelse	Civilingeniør i Innovation & Business
Kursusansvarlig	UUV2
Om	The objective of Experts in Teams is to train the students in interdisciplinary, cross cultural cooperation, innovation and entrepreneurship.

Experts in Teams - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★★			★★	★★★	★	★
Beginning		★★★			★★	★★★	★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Experts in Teams
Kursusnr.	F-EIT5-U02
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_tek.shtml?fag_id=6365&print=1
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	The Academic Study Board of the Faculty of Engineering
Uddannelse	Diplomingeniør i Bygningsteknik
Kursusansvarlig	-
Om	The main objective of Experts in Teams is for the students to participate in interdisciplinary, cross cultural cooperation with the purpose to develop a business idea and analyse the feasibility of this.

Explore and Discover Innovation - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★	★		★			
Beginning	★★	★	★		★			
Growth			★		★			
Running								

Kursusnavn	Explore and Discover Innovation
Kursusnr.	XPL01B-U2
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_tek.shtml?fag_id=6363&print=1
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	25
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Mads Clausen Institutet
Uddannelse	Civilingeniør i Innovation & Business
Kursusansvarlig	UUUV2
Om	The course consists of 2 key areas: I. Managerial accounting, II. Accounting fundamentals.

Forretningsudvikling - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★					★		
Beginning	★	★				★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Forretningsudvikling
Kursusnr.	8813602
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagbesk.shtml?fag_id=21425
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Entreprenørskab og Relationsledelse
Uddannelse	BSc.merc. Entreprenørskab og innovation.
Kursusansvarlig	Jesper Piihl, jpi@sam.sdu.dk
Om	Faget har til formål at introducere de studerende til arbejdet i værtsvirksomhederne. Dette gøres på tre fronter. En teoretisk front, en empirisk front og en front der problematiserer den studerendes rolle i forhold til værtsvirksomheden i spillet mellem deltagende observatør og virksomhedskonsulent.

Innovation & Iværksætteri - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★★	★★★★	★★		★	★★★★		
Beginning	★★	★★	★★		★	★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation & Iværksætteri
Kursusnr.	B-INN1-U01
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fagprint_tek.shtml?fag_id=6403
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Institut for Industri og Byggeri
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	UUV3
Om	Der gennemføres en idegenereringsproces, og den studerende arbejder med emner, der danner basis for senere at kunne udvikle en forretningsplan for en valgt ide (produkt eller koncept).

Innovation, projektledelse og teambuilding - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★				★★	★	
Beginning	★★	★★				★★★★	★	
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation, projektledelse og teambuilding
Kursusnr.	6963311
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagbesk.shtml?fag_id=16089
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	10
Hovedområde	Humaniora
Institut	Institut for Sprog og Kommunikation
Uddannelse	BA, IVK med arabisk og kommunikation
Kursusansvarlig	Tine Lynfort Jensen, lynfort@language.sdu.dk
Om	Undervisningen omfatter en indføring i innovationsbegrebet og dertil relaterede begreber som entreprenørskab, idégenerering, markedsanalyse og realisering af en idé, projektbegrebet, grundelementer i projektarbejde, hovedfaser i et projektforsøg, organisering af projekter og projektledelse, teambuilding, gruppeprocesser og samarbejde i og omkring innovation og projekter, herunder opstart af og udviklingsfaser i samarbejdet, håndtering af problemer og konflikter i samarbejdet samt afslutning af samarbejdet.

Integreret produktudvikling 3 - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★			★★	★★★	★★	
Beginning	★★★	★★★★			★★★	★★★	★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Integreret produktudvikling 3
Kursusnr.	D-IPU3-U01
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_tek.shtml?fag_id=6260&print=1
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	15
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Institut for teknologi og innovation
Uddannelse	Diplomingeniør i Integreret Design
Kursusansvarlig	Anders Jensen, anj@ib.sdu.dk
Om	Den studerende kan efter kurset: 1) Arbejde sig frem til gennemtænkte dokumenterede og realiserbare løsninger på de problemstillinger, som projektet indeholder. 2) Sammensætte en egnet udviklingsmodel samt planlægge og gennemføre et struktureret faseopdelt udviklingsforløb i henhold hertil. 3) Til og med konceptuelt niveau, bl.a. via analyse, idéudvikling og -udvælgelse, kunne sandsynliggøre, at en produktidé kan blive til virkelighed. 4) Identificere metoder til at fremme den innovative proces, dvs. omsætning af nytænkning til sund forretning. 5) Oparbejde erfaring med iværksætteri og anvende og beskrive de analyser og metoder, der knytter sig til forretningsudvikling herunder bl.a. udarbejdelse af forretningsplan.

Market Intelligens and Entrepreneurship - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★★	★★★★	★★			★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Market Intelligens and Entrepreneurship
Kursusnr.	NAMIE-U1
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fagprint_tek.shtml?fag_id=5094
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Mads Clausen Institut
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	UUV2
Om	1) Business plan structure. 2) Business plan writing. 3) Business plan financial assessment. 4) Market research method overview. 5) Market research strategies. 6) Market data sources.

Semester Theme 2 - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★				★★★	★★★		
Beginning								
Growth								
Running								

Kursusnavn	Semester Theme 2
Kursusnr.	PDXSET2-U1
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagprint.shtml?fag_id=20714&print=1
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	23
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Institut for Industri og Byggeri
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Søren Jensen, soj@ib.sdu.dk
Om	Project work: The project will deal with the conceptual design of a given product idea. The student will learn how to handle a creative and innovative product development process with focus on the phase where the product idea based on market inputs is conceptualized. To support the project there will be courses in "Product Development and Innovation 2", "Behaviour and Markets" and "Creativity and Idea Development"

Strategisk ledelse af vækstprocesser - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★	★			★	★★		
Growth	★★★	★★★★	★★		★★	★★		
Running	★	★				★★		

Kursusnavn	Strategisk ledelse af vækstprocesser
Kursusnr.	8815902
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagbesk.shtml?fag_id=15425
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Entreprenørskab og Relationsledelse
Uddannelse	BSc.merc. Entreprenørskab og innovation
Kursusansvarlig	Kristian Phillipsen, kp@sam.sdu.dk
Om	Faget har til formål at sætte den studerende i stand til at forstå og gennemføre analyser af vækstprocesser i virksomheder, hvilket er en vigtig i forhold til at de studerende opnå en viden om vækst i forhold til entreprenørskab og innovation.

Virksomhedsetablering - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea				★ ★ ★	★	★		
Beginning			★	★ ★ ★	★	★		
Growth			★	★ ★ ★	★	★		
Running			★					

Kursusnavn	Virksomhedsetablering
Kursusnr.	8824502
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagbesk.shtml?fag_id=15333
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Studienævn for Erhvervsøkonomi
Uddannelse	(Valgfag) B.Sc.merc. Entreprenørskab og Innovation
Kursusansvarlig	Inge Langhave Jeppesen, ilj@sam.sdu.dk
Om	Valgfaget har til formål at give kendskab til grundlæggende juridiske krav til stiftelse, drift og ophør af en selvstændig virksomhed. Valgfaget har ligeledes til formål at give kendskab til grundreglerne for beskættning, konkrete opgørelser af skattepligtig indkomst samt sammenligning af skattebetaling ved personlig virksomhed, ved virksomhedsskatteordningen og ved aktie-/anpartsselskab

Syddansk Universitet (SDU) Graduate

Business Development and Innovation Management - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★	★	★	★	★	★	★
Beginning	★	★ ★ ★	★ ★		★ ★	★ ★ ★	★ ★ ★	★
Growth		★	★ ★		★			
Running								

Kursusnavn	Business Development and Innovation Management
Kursusnr.	9401102
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagbesk.shtml?fag_id=15433
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Marketing & Management
Uddannelse	Cand.Merc.Aud
Kursusansvarlig	Hans Eibe Sørensen, hes@sam.sdu.dk
Om	The course is developed around a cross faculty setting, inviting students from all faculties of University of Southern Denmark. The structure of the course is based upon 3 modules, where two modules (1 and 3) are shared and 1 module (2.A and 2.B) is specialized. The specialized module is differentiated between students based on prior knowledge about at least bachelor-level business administration.

Doing Entrepreneurship Research - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★			★	★		★
Beginning	★	★			★	★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Doing Entrepreneurship Research
Kursusnr.	9245102
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagbesk.shtml?fag_id=15407
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Entreprenørskab og Relationsledelse
Uddannelse	MSc Strategic Entrepreneurship (Valgfag)
Kursusansvarlig	Majbritt Rostgaard Evald, mre@sam.sdu.dk
Om	The purpose of the subject is to enable the student to apply and connect theory of science, methodological procedures and techniques in empirical studies of entrepreneurship. The student will therefore, based on the choice of methodological view, be able to argue for an appropriate choice of methodological procedure and techniques.

Entrepreneurship and innovation in the health sector - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★	★★★			★	★★		★
Beginning	★★★	★★★			★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship and innovation in the health sector
Kursusnr.	3307001
Webside	http://static.sdu.dk/mediafiles/7/7/C/%7B77C40D88-2437-4DFD-8828-8DE8D7FD78F4%7DSTUDIE_guide_Kandidat_Fysioterapi_Entrepren%C3%B8rskab_13112012.pdf
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Sundhedsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	Kandidatuddannelsen i Fysioterapi
Kursusansvarlig	Majbritt Rostgaard Evald, mre@sam.sdu.dk
Om	This module introduces students to scientific knowledge on innovation and entrepreneurship focused at the practical application of this knowledge in the health sector.

Entreprenøriel Ledelse - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★			★	★★		
Beginning	★★	★★			★★	★★		
Growth	★★	★★			★★	★★		
Running	★★	★★			★	★		

Kursusnavn	Entreprenøriel Ledelse
Kursusnr.	9551502
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagprint.shtml?fag_id=14900&print=1
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Ledelse og Virksomhedsstrategi
Uddannelse	Cand.merc i forandringsledelse 3. semester
Kursusansvarlig	Martin Senderovitz, mse@sdu.dk
Om	Formålet med entreprenøriel ledelse er at give den studerende viden om og forståelse for begreber, teorier og metoder der kan anvendes til at beskrive, undersøge og løse komplekse ledelsesmæssige problemstillinger ud fra en entreprenøriel synsvinkel.

Entreprenørskab og innovation i sundhedssektoren - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★★	★★★★			★★	★★★★		★
Beginning	★★★★	★★★★			★★	★★★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entreprenørskab og innovation i sundhedssektoren
Kursusnr.	3307001
Webside	http://static.sdu.dk/mediafiles/77/7/C/%7B77C40D88-2437-4DFD-8828-8DE8D7FD78F4%7DSTUDIE_guide_Kandidat_Fysioterapi_Entrepren%c3%b8rskab_13112012.pdf
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	Kandidatuddannelsen i Fysioterapi
Kursusansvarlig	Majbritt Rostgaard Ewald, mre@sam.sdu.dk
Om	This module introduces students to scientific knowledge on innovation and entrepreneurship focused at the practical application of this knowledge in the health sector.

Globalisation and entrepreneurship 1 - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★★	★★★	★★★	★	★		★★
Beginning								
Growth								
Running								

Kursusnavn	Globalisation and entrepreneurship 1
Kursusnr.	PDCGLO1-U1
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagbesk.shtml?fag_id=20487
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Department of Industrial and Civil Engineering
Uddannelse	Civilingeniør i Product Development and Innovation
Kursusansvarlig	Leif Henriksen, lh@iti.sdu.dk
Om	In the course there will be an introduction to the most important rules regulating establishment of enterprises. The course will introduce national as well as in brief some of the main international rules on the subject. The legal part will be focusing on asking and answering a few central questions an entrepreneur must ask when considering establishing a new enterprise. In addition to legal issues, the course will also introduce the most important business considerations with regard to enterprise establishment. These considerations should be understood as a means to describe various potential business models, to choose from the list of potential business models and to continuously develop on the chosen business model. On the theoretical side, the considerations include, for example, assessment of key partners, key resources, outlining value propositions etc. On the more practical side, the course will include how to analyse business opportunities, define a business model and identify sources of finance.

Globalisation and Entrepreneurship 2 - The Globalisation of Markets - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★	★						★★★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Globalisation and Entrepreneurship 2 - The Globalisation of Markets
Kursusnr.	PDCGLO2-U1
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fagprint_tek.shtml?fag_id=6290
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Department of Industrial and Civil Engineering
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Leif Henriksen, lh@iti.sdu.dk
Om	The aim of the course is to provide students with an understanding of the many complex issues involved in globalization processes (such as the interplay of the global and the local, or glocalization) with special attention to business and consumer culture

Globalisation and Entrepreneurship 3 - The Global Business Model - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★		★	★	★		★★★
Beginning	★	★		★	★	★		★★★
Growth								★★★
Running								

Kursusnavn	Globalisation and Entrepreneurship 3 - The Global Business Model
Kursusnr.	PDCGLO3-U1
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagbesk.shtml?fag_id=21842
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Institut for teknologi og innovation
Uddannelse	Civilingeniør i Product Development and Innovation
Kursusansvarlig	Søren Jensen, soj@ib.sdu.dk
Om	The main objective of this third part of the course string is to integrate internationalization theories, models of globalization, entrepreneurship and new digital business models.

Idea Generation - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★★★			★★	★★★		★
Beginning	★	★			★★	★★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Idea Generation
Kursusnr.	9243502
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagbesk.shtml?fag_id=15386
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	International Danish Entrepreneurship Academy
Uddannelse	MSc in Economics and Business Administration - Strategic Entrepreneurship
Kursusansvarlig	Torben Eli Bager, tob@idea.sdu.dk
Om	The purpose is to introduce students to the topic 'idea generation' and its basis of creativity being essential ingredients in any entrepreneurial process. Students will reach insight into the theory and practice of creative processes as well as the link between creativity, ideas and entrepreneurial opportunities.

Industrial Economics - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea				★				★
Beginning								
Growth								
Running								

Kursusnavn	Industrial Economics
Kursusnr.	9852001
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagprint.shtml?fag_id=15830&print=1
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Virksomhedsledelse og Økonomi
Uddannelse	Cand.Oecon
Kursusansvarlig	Peter Sudhölter, psu@sam.sdu.dk
Om	This is a course in applied Industrial Economics, often also termed: "Industrial Organization". It is the field in Business Economics that studies how markets work and how firms compete - e.g. what their strategies are. Students are enabled to analyse and interpret firms' strategies and government actions from a strategic management perspective, most importantly with respect to topics such as Regulation, Market conduct, Games and Strategy, Collusion, Market Structure, Price Discrimination, Product Differentiation and Merger policy.

Innovation - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★				★	★★★★	★★	
Beginning	★★				★	★★★★	★★	
Growth	★				★	★★★★	★★	
Running								

Kursusnavn	Innovation
Kursusnr.	9200302
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fagprint.shtml?fag_id=6229&print=1
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Entreprenørskab og Relationsledelse
Uddannelse	CM-IVU, obl. fag
Kursusansvarlig	Ann-Højbjerg Clarke, ahc@sam.sdu.dk
Om	Dette fag har til formål at give de studerende indsigt i forskellige perspektiver på innovation og i ledelse af virksomheders innovative aktiviteter, med speciel fokus på udviklingsprocessen. Den studerende vil få en teoretisk såvel som en mere praktisk forståelse for innovation og de særlige vilkår, som gør sig gældende.

Innovation Management - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★					★		★
Beginning	★					★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation Management
Kursusnr.	9264202
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fagprint.shtml?fag_id=6118&print=1
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Danish Institute of Rural Research and Development
Uddannelse	Compulsory Course for MSc in Economics and Business Adm.
Kursusansvarlig	Villy Søgaard, vs@sam.sdu.dk
Om	The main aim of the course is to equip students with the knowledge to understand innovation management at the operational and, primarily, at the strategic level. An integrative approach focusing on the context of innovation, including the ways in which customers and subcontractors may participate in the process, is emphasized. Innovation processes in both manufacturing and service industries are considered. A secondary aim of the course is to provide an understanding of the socio-economic role of business innovation.

Innovationsprocesser i praksis - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★★				★★★★	★★		
Beginning	★★				★★★★	★★		
Growth					★★★★			
Running								

Kursusnavn	Innovationsprocesser i praksis
Kursusnr.	9881201
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagbesk.shtml?fag_id=15452
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Studienævn for Erhvervsøkonomi
Uddannelse	(Valgfag) Cand.merc.
Kursusansvarlig	Torben Bager, tob@idea.sdu.dk
Om	Faget har til formål at sætte den studerende i stand til at deltage i tværfaglige og virkelighedsnære innovationsprocesser. Faget bygger oven på den viden, der er erhvervet i de mere teoretiske fag inden for innovation, entreprenørskab og organisation og giver et fagligt grundlag for at gennemføre en case baseret kandidatafhandling.

Internalization and growth - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning								
Growth		★★★				★		★★★
Running								

Kursusnavn	Internalization and growth
Kursusnr.	9244502
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagbesk.shtml?fag_id=15381
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Entreprenørskab og Relationsledelse
Uddannelse	Cand.merc. SL (Valgfag)
Kursusansvarlig	Kim klyver,kkl@sam.sdu.dk
Om	The purpose of this course is, to increase students' understanding of internationalization and growth in a global and inter- and multi-cultural world.

International forretningsudvikling - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★	★★			★	★★		★★★
Growth	★	★			★	★★		★★★
Running								

Kursusnavn	International forretningsudvikling
Kursusnr.	9201422
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagprint.shtml?fag_id=15384&print=1
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Entreprenørskab og Relationsledelse
Uddannelse	Cand.Merc-International Virksomhedsudvikling
Kursusansvarlig	Torben Damgaard, torben@sam.sdu.dk
Om	The course covers the latest knowledge on international business development. Knowledge of the concepts international entre- and intrapreneurship is strengthened through international entrepreneurship theory, theory on global economy and inter-cultural theories. The course is divided into three modules: 1. Global economy, 2. International entrepreneurship, 3. Management in inter-cultural settings.

Intra- and Entrepreneurship Theory and Policy - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★			★	★		★
Beginning	★★	★★			★	★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Intra- and Entrepreneurship Theory and Policy
Kursusnr.	9243302
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagbesk.shtml?fag_id=15409
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Entreprenørskab og Relationsledelse
Uddannelse	Cand.Merc.Aud (Valgfag)
Kursusansvarlig	Majbritt Rostgaard Evald, mre@sam.sdu.dk
Om	The purpose is to provide the student with general knowledge about intra- and entrepreneurship theory. Special emphasis will be placed on the knowledge about the creation (or hindrance) of intra- and entrepreneurship in various contents.

Intraprenørskab i praksis - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★★	★★★★			★★★★	★★★★	★★	
Beginning	★★★★	★			★★★★	★★★★	★★	
Growth								
Running								

Kursusnavn	Intraprenørskab i praksis
Kursusnr.	7900071
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagprint.shtml?fag_id=15314&print=1
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Studienævn for Cand. negot. Studier
Uddannelse	(Valgfag) Cand.Negot
Kursusansvarlig	Torben Bager, tob@idea.sdu.dk
Om	Målet med faget er, at de studerende opnår kendskab til relevant teori inden for innovation og forretningsudvikling og kan omsætte dette i rollen som jobtager med en entreprenant agenda. De studerende skal kunne arbejde med konkrete forretningsmæssige udfordringer fra virkelige virksomhedscases.

Master Thesis - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★★	★			★★		★
Beginning	★	★★	★			★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Master Thesis
Kursusnr.	THS-U2
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagprint.shtml?fag_id=20901&lang=uk&print=1
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	30
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Mads Clausen Institut
Uddannelse	Master i Innovation & Business
Kursusansvarlig	Ib Christensen, ic@mci.sdu.dk
Om	The final project report must demonstrate students ability independently to describe, analyse and develop solutions to engineering and business problems.

Methods of Idea Evaluation - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning		★★				★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Methods of Idea Evaluation
Kursusnr.	9243702
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagbesk.shtml?fag_id=21703
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Entreprenørskab og Relationsledelse
Uddannelse	MSc Strategic Entrepreneurship (Valgfag)
Kursusansvarlig	Torben Eli Bager, tob@idea.sdu.dk
Om	The course aims at enabling the student to evaluate new business ideas by using scientific methodology, encompassing both quantitative and qualitative analysis, as to ascertain whether new ideas are valuable for the market and can be the basis of a viable entrepreneurial venture.

Network, resources and entrepreneurship strategy - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★	★			★★		★
Beginning	★★	★★	★		★★	★★		★
Growth	★★	★★			★★			
Running	★★	★★			★★			

Kursusnavn	Network, resources and entrepreneurship strategy
Kursusnr.	9243602
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagbesk.shtml?fag_id=21704
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Entreprenørskab og Relationsledelse
Uddannelse	MSc Strategic Entrepreneurship
Kursusansvarlig	Kim klyver, kkl@sam.sdu.dk
Om	Faget har til formål at sætte den studerende i stand til at deltage i tværfaglige og virkelighedsnære innovationsprocesser. Faget bygger oven på den viden, der er erhvervet i de mere teoretiske fag inden for innovation, entreprenørskab og organisation og giver et fagligt grundlag for at gennemføre en case baseret kandidatafhandling.

New Market Development & Innovation - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★	★★★				★★	★★★	★
Beginning	★★★						★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	New Market Development & Innovation
Kursusnr.	9261102
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fagprint.shtml?fag_id=6027&print=1
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Marketing & Management
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Mette Præst Knudsen, mpk@sam.sdu.dk
Om	This course offers an introduction to innovation from a marketing perspective and identifies the key points of contact both internally in the organization and with external partners. Innovation is understood as the first commercialisation of inventions where an innovation is viewed as developing from ideas and research, through development, design, prototyping and market launch. The course aims at providing the student with an understanding of how the development of products and processes takes place in a complex interplay between the competencies and capabilities of the organisation and the needs and wants of the market. The course thus establishes an explicit link between the marketing literature and the literature on product development.

Open Innovation Management - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★					★		★
Beginning	★					★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Open Innovation Management
Kursusnr.	IBOIM-U1
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagbesk.shtml?fag_id=23269
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Mads Clausen Institutet
Uddannelse	Civilingeniør i Innovation & Business
Kursusansvarlig	Marianne Stenger, mas@mci.sdu.dk
Om	The course will particularly focus on the fact that innovation is the result of the combination of knowledge and often requires firms to look outside for sources of knowledge and innovation.

Organizing & Entrepreneurship Facilitation - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★	★			★★		★
Beginning		★★	★			★★		★
Growth		★★	★			★★		★
Running		★★	★			★★		★

Kursusnavn	Organizing & Entrepreneurship Facilitation
Kursusnr.	9243902
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagbesk.shtml?fag_id=21720
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Entreprenørskab og Relationsledelse
Uddannelse	MSc Strategic Entrepreneurship
Kursusansvarlig	Kent Wickstrøm Jensen, kwj@sam.sdu.dk
Om	The main objective of the course is to enable the participant to understand the entrepreneurial process as an organizational process – from business establishment to creation of a stable organization.

Participatory Innovation - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★				★★★	★★★	★★★	★
Beginning	★				★★★	★★★	★★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Participatory Innovation
Kursusnr.	IBPIN-U2
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagprint.shtml?fag_id=22108&print=1
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Mads Clausens Institut, Sønderborg
Uddannelse	Innovation & Business 8. semester IT-Product Design
Kursusansvarlig	Marianne Stenger, mas@mci.sdu.dk
Om	The aim of this course is amongst others to provide sufficient knowledge and experience to work professionally with innovation projects with user participation.

Patentkursus - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea				★★★		★		
Beginning				★★★		★		
Growth				★★		★		
Running								

Kursusnavn	Patentkursus
Kursusnr.	1004101
Webside	http://natfak.sdu.dk/laeseplan/kursusbeskrivelse.php?kursuskode=NAT803
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Det Naturvidenskabelige Fakultet
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	-
Om	Ved kursets afslutning forventes den studerende at kunne: Redegøre for patentsystemet fra opfindelse til udløb af patentbeskyttelse, Opbygge en patentansøgning, Vurdere om en opfindelse/et laboratorieresultat har mulighed for at opnå patentbeskyttelse, Redegøre for teknikker bag formulering af patentkrav, Bruge patentsystemet til at skabe kommerciel værdi ud fra forskningsresultater.

Product Development and Innovation - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★		★	★	★★★		★
Beginning	★	★		★	★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Product Development and Innovation
Kursusnr.	PDCPDI-U1
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagbesk.shtml?fag_id=21681
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Institut for teknologi og innovation
Uddannelse	Civilingeniør i Product Development and Innovation
Kursusansvarlig	Søren Jensen, soj@ib.sdu.dk
Om	This course pulls together all important elements in innovation processes. The first element is concerned with introducing the topic of product development and innovation including the special role, technologies play in innovations.

Project 1 - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★	★		★★	★★★		★
Beginning		★★★	★		★★	★★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Project 1
Kursusnr.	PDCPRO1-U1
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fagprint_tek.shtml?fag_id=6106
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Department of Industrial and Civil Engineering (UUV-PDI)
Uddannelse	Product Development and Innovation MSc
Kursusansvarlig	-
Om	The student should be able to move an initial business idea based on an engineering or high-technology product or service to a detailed business plan formulation.

Socialt entreprenørskab og CSR - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★				★			
Beginning	★★				★			
Growth								
Running								

Kursusnavn	Socialt entreprenørskab og CSR
Kursusnr.	69900091
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagbesk.shtml?fag_id=15535
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	Valgfag
Kursusansvarlig	Tine Lynfort Jensen, lynfort@language.sdu.dk
Om	Socialt entreprenørskab og CSR er i stærk vækst i samfundet, og man får de teoretiske og praktiske forudsætninger for at skabe ideer med en social og kulturel profil, analysere dem, og sætte dem i værk i samarbejde med en ekstern organisation. Man samarbejder med en ekstern organisation om et udviklingsprojekt med sociale og/eller kulturelle dimensioner.

Strategic Innovation Management - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★				★	★★		★
Beginning	★★★				★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Strategic Innovation Management
Kursusnr.	IBSTM-U1
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_tek.shtml?fag_id=5965&print=1
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Mads Clausen Institut
Uddannelse	Civilingeniør i Innovation and Business
Kursusansvarlig	UUV2
Om	Today customers expect more and more new product or service solutions from companies. This expectation forces companies to innovate and therefore to create competitive advantage. The course will provide the students with an introduction into the topic of innovation management from a company perspective. Therefore, the course addresses issues such as innovation process, types of innovation, sources of innovation, and adoption and diffusion of innovations. Each session of the course aims at acquiring a broad range of theoretical as well as practical knowledge.

The Business Plan – Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning		★★	★	★				
Growth								
Running								

Kursusnavn	The Business Plan
Kursusnr.	9219902
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagbesk.shtml?fag_id=15040
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Grænseregionsforskning
Uddannelse	Valgfag
Kursusansvarlig	Svend Hollensen, svend@sam.sdu.dk
Om	After completing this course the student should be able to: Value a business and assess return on investment, Make a well-written business plan, Understand the important issues involved in implementing the business plan, Use a business plan to run a business efficiently and successfully, Explain how budgets are established

Udvikling af forretningsideer – Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★			★★	★★★		
Beginning	★★	★★			★★	★★★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Udvikling af forretningsideer
Kursusnr.	9241302
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagbesk.shtml?fag_id=15412
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Entreprenørskab og Relationsledelse
Uddannelse	Designledelse
Kursusansvarlig	Kristian Philipsen, kp@sam.sdu.dk
Om	Faget bygger på 2 grundpiller. På den ene side et teoretisk input og perspektiver fra entreprenørskab, forretningsudvikling og innovation og på den anden side relevante metoder og værktøjer. I faget får den studerende mulighed for at afprøve en række værktøjer bl.a. inden for identifikation af markedsmuligheder, idégenerering, udvikling af værdi for kunder og kundeinvolvering. Faget sætter fokus på, hvordan man får en ide, til den bliver omsat til et produkt-, service-, eller forretningskoncept. Den videre udvikling fra koncept til produkt er dækket af andre fag.

Udvikling af nye forretningsideer - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★★	★★	★★		★★	★★★★		
Beginning	★★★★	★★★★	★★		★★	★★★★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Udvikling af nye forretningsideer
Kursusnr.	9244302
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagbesk.shtml?fag_id=15403
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Entreprenørskab og Relationsledelse
Uddannelse	(Valgfag) Cand.merc. SL
Kursusansvarlig	Kristian Phillipsen, kp@sam.sdu.dk
Om	Dette fag har til formål at give den studerende indsigt i forskellige perspektiver på udvikling af forretningsideer. Med forretningsideer tænkes der på produkt- og serviceinnovationer, understøttelse af andre innovative aktiviteter og fornyelse af forretningskoncepter.

Syddansk Universitet (SDU)

Ph.d.

Science Innovator - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★★		★★★	★★★	★★★	★★	
Beginning		★★★	★★★	★★★	★★★	★★★	★★	
Growth								
Running								

Kursusnavn	Science Innovator
Kursusnr.	-
Webside	http://www.idea-denmark.dk/fileadmin/user_upload/Pdf-filer/Kalender_og_Nyheder/Science_Innovator_2012/Science_Innovator_2011_-_kursusbeskrivelse.pdf
Niveau	Ph.d
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Naturvidenskab, Sundhedsvidenskab og Teknik
Uddannelse	IDEA
Kursusansvarlig	-
Om	Kurset er et "værktøjskursus", der giver den studerende de nødvendige redskaber til at foretage den indledende analyse af hvorvidt et forskningsresultat kan kommerialiseres. Kurset berører kommercielt vigtige emner som: Markedsanalyse, forretningsmodelopbygning, teamsammensætning og finansiering.

Syddansk Universitet (SDU)

Executive

Forretningsudvikling (Business Development): planlægning og implementering af vækstmuligheder - Efterår 2012 og Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★	★					
Beginning	★★	★	★					
Growth								
Running								

Kursusnavn	Forretningsudvikling (Business Development): planlægning og implementering af vækstmuligheder
Kursusnr.	-
Webside	http://www.sdu.dk/Efter_videreuddannelse/Korte_kurser/Forretningsudvikling
Niveau	Executive
Sprog	Dansk
Antal point	0
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Hans Eibe Sørensen, hes@sod.dias.sdu.dk
Om	Kurset giver dig teoretisk viden om og konkrete værktøjer til business development – til at forberede, analysere og støtte implementeringen af vækstmuligheder samt vurdere kvaliteten af virksomhedens business developere.

Innovation og entreprenørskab - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★	★★★	★★	★★	★★	★★★	★	★
Beginning	★★★	★★★	★★	★★	★★	★★★	★	★
Growth	★	★	★	★	★	★	★	★
Running								

Kursusnavn	Innovation og entreprenørskab
Kursusnr.	-
Webside	http://www.sdu.dk/Efter_videreuddannelse/Korte_kurser/Innovation_Entreprenorskab2012
Niveau	Executive
Sprog	Dansk
Antal point	15
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Entrepenørskab og Relationsledelse
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Kristian Philipsen, kp@sam.sdu.dk
Om	Kursets formål er at give deltagerne kompetence til at undervise i gymnasiefagene Innovation C og B.

Intra- og Entrepenørskab - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★				★		
Beginning	★★	★★				★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Intra- og Entrepenørskab
Kursusnr.	9602701
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagprint.shtml?fag_id=14790&print=1
Niveau	Executive
Sprog	Dansk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Entrepenørskab og Relationsledelse
Uddannelse	MBA valgfag, 3. semester
Kursusansvarlig	Majbritt Rostgaard Evald, mre@sam.sdu.dk
Om	Den studerende skal opnå færdigheder i fagets teorier, modeller og metoder. Færdighederne skal gøre den studerende i stand til at analysere og give konkrete bud på hvordan praktiske intra- eller entrepenørskabsproblemstillinger kan gribes an.

Aalborg Universitet (AAU)

Undergraduate

Entrepreneurship: Innovation og regulativer - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★	★★	★★★	★	★		
Beginning		★★★	★★	★★★	★	★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship: Innovation og regulativer
Kursusnr.	-
Webside	http://www.smh.aau.dk/digitalAssets/7/7753_st_so_bsc_2009_3-6_februar2010.pdf
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	2
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	Sundhedsteknologi
Kursusansvarlig	-
Om	Målet med kurset er at give viden om principper for beskyttelse af ideer og produkter (intellectual properties). Udarbejdelse af forretningsplaner, etc.

Kreativitet og Kompetence - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★				★★		
Beginning		★				★★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Kreativitet og Kompetence
Kursusnr.	-
Webside	http://fak.hum.aau.dk/fileadmin/FAK/studieordninger/ba_huminf.pdf
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	Informationsvidenskab
Kursusansvarlig	-
Om	Modulets formål er at introducere til og opøve kompetencer i relation til kreative, kunstneriske processer og at anvende disse i individuel og kollaborativ konceptudvikling af medieprodukter.

Organisation og innovation - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★						
Beginning	★	★						
Growth								
Running								

Kursusnavn	Organisation og innovation
Kursusnr.	-
Webside	http://skemaweb.esn.aau.dk/designpsykologi/semester/kursus?id=6458&sid=181&specid=184&semid=188&cid=60430
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	1
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	Bachelor i Produkt- & Designpsykologi
Kursusansvarlig	Thorkil Molly-Søholm, tms@learning.aau.dk
Om	Den studerende orienterer sig om iværksætteri gennem studiet af organisation og innovation. Ved den afsluttende prøve skal den studerende have viden om: - sociologiske, psykologiske og industriøkonomiske teorier om organisationer. - innovationsteorier og om læring & organisatorisk forandring. - redskaber til iværksætteri.

Videnskabsteori og entreprenørskab - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★	★					
Beginning		★	★	★				
Growth								
Running								

Kursusnavn	Videnskabsteori og entreprenørskab
Kursusnr.	-
Webside	http://www.ses.aau.dk/digitalAssets/32/32518_so_bsc_mp_2011.pdf
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	Bachelor i maskin og produktion
Kursusansvarlig	-
Om	Studerende, der gennemfører modulet skal opnå kendskab til entreprenørskab, herunder muligheder for opstart af egen virksomhed.

Aalborg Universitet (AAU)

Graduate

Entrepreneurship - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★						
Beginning	★	★★		★	★	★		
Growth		★						
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship
Kursusnr.	-
Webside	-
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	3
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Institut for Datalogi
Uddannelse	Datalogi
Kursusansvarlig	Jeremy Rose, jeremy@cs.aau.dk
Om	Kurset gives på 9. semester i Datalogiuddannelsen. Formålet med kurset er, at den studerende gennem kurset opnår en teoretisk og praktisk indsigt i forretningsudvikling på basis af IKT samt udvikle en forståelse for muligheder og udfordringer knyttet til teknologibaseret innovation og entrepreneurship. Efter kurset skal den studerende være fortrolig med overordnede historiske og teoretiske elementer for innovation og entrepreneurship, samt kunne håndtere konkrete værktøjer til brug ved innovation og entrepreneurship.

Entrepreneurship, innovation and business models - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★★★	★★★			★★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship, innovation and business models
Kursusnr.	-
Webside	http://www.esn.aau.dk/fileadmin/esn/Studieordning/MSc_ICTE_study_plan_Vers._5_Dec._09.pdf
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	Innovativ Kommunikationsteknik og entrepreneurship
Kursusansvarlig	-
Om	The purpose of this course is to provide the students with theories and methodological tools to analyse and suggest appropriate and innovative business models for companies offering communication, media and information (CMI) services and products and using CMI solutions in their business operations.

Execution of entrepreneurial Ideas – Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★	★★	★	★	★	★★★	★★	★
Beginning	★★	★★	★	★	★	★★★	★★	★
Growth	★★	★★	★	★	★	★★★	★★	★
Running	★★	★★	★	★	★	★★★	★★	★

Kursusnavn	Execution of entrepreneurial Ideas
Kursusnr.	3765885
Webside	http://www.sea.aau.dk/digitalAssets/8/8859_innovation-og-forretningsudvikling.pdf
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Statskundskab
Uddannelse	Innovation, Knowledge and Entrepreneurial Dynamics
Kursusansvarlig	Jesper Lindgaard Christensen, jlc@business.aau.dk
Om	A dynamic market economy is also characterized by continuous change and development of existing firms. To take advantage of the new global and technological opportunities, the existing firms reorganise to become more dynamic or intrapreneurial. Similar to entrepreneurship, intrapreneurship involves the spotting, developing, and pursuing of business opportunities, now, however, by creating innovative projects inside the company. The concepts of entrepreneurship and intrapreneurship, which we term Entrepreneurial Dynamics, are thus essential for understanding the dynamics of our market economy both at a meso level and when focusing on individual firms (micro or firm level).

Forretningsudvikling og Entreprenørskab – Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★	★★	★★	★	★★		
Beginning		★★	★★	★★		★★		
Growth				★★				
Running								

Kursusnavn	Forretningsudvikling og Entreprenørskab
Kursusnr.	-
Webside	http://hd.business.aau.dk/fileadmin/user_upload/HD_1DEL/Valgfag/Fagbeskrivelse_Forretningsudvikling_og_Entrepreneorskab_-_HD_1_del.pdf
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	Erhvervsøkonomi (HD 1. del) (Valgfag)
Kursusansvarlig	-
Om	-

Innovation and Change Management - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★			★	★		★
Beginning	★★	★			★	★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation and Change Management
Kursusnr.	-
Webside	-
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	Værdikæder og innovationsledelse
Kursusansvarlig	-
Om	Students who complete the module are expected to have gained knowledge about entrepreneurship, including corporate entrepreneurship, corporate venturing, the pitching of a new idea and business planning.

Innovation i turisme - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★			★	★		
Beginning		★			★★★★	★★★★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation i turisme
Kursusnr.	-
Webside	http://fak.hum.aau.dk/fileadmin/FAK/studieordninger/ka_turisme.pdf
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	15
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	Turisme
Kursusansvarlig	-
Om	Den studerende skal på basis af modulet opnå viden om og forståelse af: teorier baseret på international forskning om innovation i turisme inden for et eller flere af følgende områder: turismeoplevelser og markeds kommunikation, turismepolitik og destinationsudvikling og forandringsledelse og på et videnskabeligt grundlag kunne reflektere over disse.

Innovationsledelse og forretningsudvikling (Innovation, Iværksætteri og entrepreneurship) - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea					★			
Beginning	★★	★★	★		★	★★★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovationsledelse og forretningsudvikling (Innovation, Iværksætteri og entrepreneurship)
Kursusnr.	-
Webside	http://www.valgfag.aau.dk/valgfagsbeskrivelser/innovation-og-forretningsudvikling/
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Kommunikation
Uddannelse	Humanistisk Informatik (Interaktive Digitale Medier)
Kursusansvarlig	Claus Rosenstand, cr@hum.aau.dk
Om	Kurset er tilrettelagt som en "reflekterende workshop" med to dimensioner, samt en eksamen. Den ene dimension er orienteret mod viden - teoretisk, metodisk og praksisreflekterende, hvor der gives relativt korte forelæsninger i emner som "innovation og kreativitet", "En iværksætter fortæller", "Hvad er en forretningsplan", "Forskellige perspektiver på innovation", "Innovationsledelse", "Økonomi", "Iværksætttermiljøer" mm. Den anden dimension er orienteret mod færdigheder - altså mod evnen til at omsætte viden til formålsrettede handlinger. Her udarbejdes under vejledning forretningsplaner i form af power-point show, der omfatter elementer som vision, mission, strategi, produkt, marked, organisering, økonomi.

Ledelse og kreative processer i oplevelsesdesign - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★	★			★		
Beginning	★	★	★			★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Ledelse og kreative processer i oplevelsesdesign
Kursusnr.	-
Webside	http://fak.hum.aau.dk/fileadmin/FAK/studieordninger/ka_oplevelsesdesign.pdf
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	Oplevelsesdesign
Kursusansvarlig	-
Om	Modulet indeholder kurser inden for ledelse og kreative processer, iværksætteri i oplevelsesøkonomien og de kreative industrier samt workshops i storytelling. Modulet skal give den studerende den faglige baggrund for at lede og administrere arbejdsprocesser i forhold til især økonomiske, personalemæssige, produktionsmæssige og kreative dimensioner.

Strategic Design and Entrepreneurship - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★	★		★★	★★		★
Beginning	★★★	★★★	★		★★	★★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Strategic Design and Entrepreneurship
Kursusnr.	-
Webside	http://www.studieweb.aod.aau.dk/digitalAssets/38/38603_cst-arkitektur-2011-v2-091211.pdf
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	Cand.Scient.Tech. I Arkitektur og Design
Kursusansvarlig	-
Om	The aim is to enable students to acquire an understanding of how design can be used strategically and as a tool for creating new business concepts.

WOFIE - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★★			★★	★★★	★★★	★
Beginning		★★★			★★	★★★	★★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	WOFIE
Kursusnr.	-
Webside	http://www.wofie.aau.dk/Practical+Information/
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	2
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	-
Om	The goal of the Workshop for Innovation and Entrepreneurship is to provide AAU's Candidate students and other participants with a practical and theoretical knowledge about innovation, entrepreneurship and business development by way of four days interdisciplinary development effort.

Intellectual Property Rights - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea				★★★	★★★	★★		★
Beginning				★★★	★★★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Intellectual Property Rights
Kursusnr.	-
Webside	http://phdcourse.aau.dk/index.php?list=29574
Niveau	Ph.d
Sprog	Engelsk
Antal point	2
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	Forskerskolen
Kursusansvarlig	Jens Tellefsen
Om	The aim of this course is to give the students an understanding of the importance of the use of patents when working within the area of science.

Management of technology and innovation - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★						★
Beginning	★★	★						★
Growth	★	★						
Running								

Kursusnavn	Management of technology and innovation
Kursusnr.	-
Webside	http://phdcourse.aau.dk/index.php?list=29582
Niveau	Ph.d
Sprog	Engelsk
Antal point	4
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	Forskerskolen
Kursusansvarlig	-
Om	Global, radical, open, hi-tech and business models are just a few of many buzz adjectives used in discussions of innovation for future growth. However, what is innovation? What is technology? How can we organize for and manage innovation successfully? And get beyond "traditional" approaches towards technology and innovation management. These and related questions are at the core of this course.

Ph.d Entrepreneurship - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★★			★★	★★★		★
Beginning		★★★	★		★★	★★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Ph.D Entrepreneurship
Kursusnr.	-
Webside	http://phdcourse.aau.dk/index.php?list=29574
Niveau	Ph.d
Sprog	Engelsk
Antal point	2
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Det Tekniske - Naturvidenskablige Fakultet
Uddannelse	Forskerskolen
Kursusansvarlig	Frank Gertsen, fgertsen@production.aau.dk
Om	The course offers an opportunity for PhD researchers who would like to explore the prospect of building a knowledge intensive company based on their PhD work and provide the basic knowledge for and training in making a draft business plan.

Product sound Design, Innovation and Entrepreneurship - Sommer 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★			★	★		★
Beginning		★			★	★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Product sound Design, Innovation and Entrepreneurship
Kursusnr.	-
Webside	http://phdcourse.aau.dk/index.php?list=29578
Niveau	Ph.d
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	Forskerskolen
Kursusansvarlig	-
Om	Our mission in this PhD school is to give the future product design and development team members a specific competence on interactive sound.

Aarhus Universitet

Aarhus Universitet (AU)

Undergraduate

Business Case - Efterår 2012 og Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★★	★★★★	★	★	★★★★	★★★★	★	★★★★
Beginning	★★	★★	★★	★	★★★★	★★★★	★	★★★★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Business Case
Kursusnr.	-
Webside	http://kursuskatalog.au.dk/coursecatalog/Course/show/21636/
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	-
Uddannelse	Business Development Engineer (BSc BDE)
Kursusansvarlig	Jan Martinsen, Hans Jessen Møller, janma@hih.au.dk , hansjm@hih.au.dk
Om	Formålet med dette kursus er at træne den studerende i innovative og iværksættende/entreprenante processer for at blive bedre til selvstændigt at kunne identificere, analysere og præsentere en forretningsidé overfor en eksisterende virksomhed/investor. Dvs. formålet er at komme fra idé-stadiet, hvor det endnu er uvist om idéen har det fornødne forretningspotentiale, og over til forretningsidé-stadiet, hvor den studerende har analyseret sig frem til om idéen rent faktisk også har et tilstrækkeligt stort potentiale til at bære en efterfølgende realisering.

Business Plan – Efterår 2012 og Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★	★	★	★★★★	★★★★	★	★
Beginning		★★★★	★★★★	★	★★★★	★★★★	★	★
Growth		★★★★	★★	★	★★★★	★★★★	★	★
Running		★★	★★	★	★★★★	★★★★	★	★

Kursusnavn	Business Plan
Kursusnr.	-
Webside	http://kursuskatalog.au.dk/coursecatalog/Course/show/21637/
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	-
Uddannelse	Business Development Engineer (BSc BDE)
Kursusansvarlig	Jan Martinsen, Hans Jessen Møller, janma@hih.au.dk , hansjm@hih.au.dk
Om	Formålet med dette kursus er at træne den studerende i innovative og iværksættende/entreprenante processer for at blive bedre til selvstændigt at kunne identificere, analysere og løse problemer vedr. opstart af en ny virksomhed. Dvs. målet er at komme fra forretningsidé og over til første forretningsplan, hvor den studerende har analyseret sig frem til om realisering er strategisk muligt og økonomisk attraktiv.

Business Plan Extended - Efterår 2012 og Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★	★		★★★	★★★		★
Beginning	★★★	★★★	★★	★	★★★	★★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Business Plan Extended
Kursusnr.	-
Webside	http://kursuskatalog.au.dk/coursecatalog/Course/show/27804/
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institute of Business and Technology
Uddannelse	Business Development Engineer (BSc BDE)
Kursusansvarlig	Jan Martinsen, janma@hih.au.dk
Om	The aim of the course is to train the student in innovative and entrepreneurial processes in order to identify the potential of a good idea and hopefully, turn it into a good business idea.

Humanistisk Innovation - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★				★★	★★	★★★	
Beginning	★★				★★	★★	★★★	
Growth								
Running								

Kursusnavn	Humanistisk Innovation
Kursusnr.	30304
Webside	http://studieordning.au.dk/studieordningHTML/653_31-08-2012_Bachelortilvalg%20%20humanistisk%20organisationsudvikling.html#aendring
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	5
Hovedområde	Humaniora
Institut	Det Humanistiske Fakultet
Uddannelse	Humanistisk organisationsudvikling
Kursusansvarlig	Anne Marie Olesen, filamo@hum.au.dk
Om	De studerende undervises i innovationsrelaterede spørgsmål og laver projektarbejde i tværfagligt sammensatte grupper med udgangspunkt i en konkret organisation.

IC ENT Entrepreneurship Profile - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★★★★	★★	★	★★	★★★★	★	★★
Beginning	★	★★★★	★★	★	★★	★★★★	★	★★
Growth	★	★★	★★	★	★★	★★★★	★	★★
Running								

Kursusnavn	IC ENT Entrepreneurship Profile
Kursusnr.	-
Webside	http://kursuskatalog.au.dk/coursecatalog/Course/show/29553/
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	30
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	AU Herning
Uddannelse	Bacheloruddannelsen i International Communication and Multimedia (ICM)
Kursusansvarlig	Henrik Knudsen, henrikk@hih.au.dk
Om	The purpose of this course is for the students to establish a business from scratch, from a personal idea or from a concept in an existing company, is a tricky discipline that has many different aspects.

Immaterielret - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning				★★★★	★★★★	★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Immaterielret
Kursusnr.	4620710069
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=4620710069-13&menulanguage=dk&date=
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Juridisk Institut
Uddannelse	HA(jur.) - (Valgfag)
Kursusansvarlig	Hanne Kirk Deichmann, hde@asb.dk
Om	Ophavsretten, patentretten, varemærkeretten, brugsmodelretten og designretten er fastlagt og reguleret i hver sin eneretslov. Til alle disciplinerne knytter sig en righoldig domspraksis. Disse 5 rettighedstyper udgør fagets centrale problemstillinger. Generalklausulen i markedsføringslovens § 1 yder en effektiv produktetftertigningsbeskyttelse og supplerer således immaterielretten på en række områder. Dette er også en central problemstilling for faget. Endelig er retshåndhævelse en central problemstilling, der behandles på tværs af de enkelte rettighedstyper. Der fokuseres i det hele taget særligt på dansk ret.

Innovation and entrepreneurship - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★★★★			★★★★	★★★★	★	★
Beginning	★	★★★★	★★		★★★★	★★★★	★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation and entrepreneurship
Kursusnr.	4620710105
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=4620710105-11&menulanguage=dk&date=
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Ledelse
Uddannelse	HA(jur.) - (Valgfag)
Kursusansvarlig	Peter Kesting, petk@asb.dk
Om	The course aims at contributing to four different points: First, giving the students an overview over the topics that every successful entrepreneur has to deal with. Second, presenting new venture creation as an attractive, but demanding career opportunity. Students should learn to assess if they "are entrepreneurs," i.e. in as much their background and personality is suited to master the challenges of entrepreneurship. Third, providing students that already have a real project in mind or even have started working on it an opportunity to think the project through and discuss it. Fourth, assisting the students to build up a powerful network that facilitates their activities when creating a new venture.

Innovation og entrepreneurship - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★				★★		
Beginning	★	★★	★	★		★★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation og entrepreneurship
Kursusnr.	-
Webside	http://kursuskatalog.au.dk/coursecatalog/Course/show/16130/
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Æstetik og Kommunikation
Uddannelse	Bacheloruddannelsen i informationsvidenskab
Kursusansvarlig	Jens Christensen, imvjc@hum.au.dk
Om	Idéen med kurset er både at tage udgangspunkt i deltageres konkrete faglige baggrund og at tilføje ny viden, så man bliver i stand til at placere sig selv og sin faglighed i en samfundsmæssig sammenhæng.

Innovationsprocesser - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★				★★	★		
Beginning	★★				★★	★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovationsprocesser
Kursusnr.	31250
Webside	http://kursuskatalog.au.dk/coursecatalog/Course/show/4535/
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Datalogisk Institut
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Morten Kyng, mkyng@cs.au.dk
Om	På kurset vil vi gennemgå centrale begreber inden for innovation og relatere dem til centrale begreber inden for udviklingsmetoder. Desuden vil vi gå i dybden med brugerdriven innovation og eksperimentelle processer. Teorien vil blive diskuteret i forhold til et antal cases ved såvel forelæsninger som øvelser. Ved øvelserne vil deltagerne bl.a. anvende begreberne på en række cases, herunder lave vurderinger af innovationsprojekter og diskutere fordele og ulemper ved brugerdriven innovation.

Innovativ produktudvikling U LOOP5 - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★				★★	★★★		
Beginning	★		★			★★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovativ produktudvikling U LOOP5
Kursusnr.	-
Webside	http://kursuskatalog.au.dk/coursecatalog/Course/show/21635/
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Det samfundsvidenskabelige Fakultet
Uddannelse	Business Development Engineer (BSc BDE)
Kursusansvarlig	Jørn Ladegaard, joern@hih.au.dk
Om	Formålet med LOOP 5 er at lære den studerende hvordan innovative produktudviklingsprocesser kan gennemføres for en konkret virksomhed. Der er både fokus på deltagelse i og ledelse af disse processer. Der tages primært udgangspunkt i den litteratur der er behandlet i faget Innovationsledelse. Produktområdet, der tages udgangspunkt i, kan både være materielt og immaterielt. Det nye produktkoncept skal være defineret i en helhed, dvs. at både funktionelle, periferi- og psykologiske egenskaber ved produktet skal defineres.

Organisatorisk Innovation - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★				★	★★		
Beginning	★★				★	★★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Organisatorisk Innovation
Kursusnr.	-
Webside	http://kursuskatalog.au.dk/coursecatalog/Course/show/30339/
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	Ba. Økonomi
Kursusansvarlig	Linda Greve, lg@aec.au.dk, Josefine Aggeboe, ja@aec.au.dk
Om	Formålet med undervisningen er at give de studerende en række innovationsværktøjer og mulighed for at træne innovationsprocessen.

Retail Management - Sommer 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning		★★	★		★	★★	★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Retail Management
Kursusnr.	4621010030
Webside	http://kursuskatalog.au.dk/en/coursecatalog/Course/show/38014/
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Study Administration
Uddannelse	BSc(B)-General (part 2) (Valgfag)
Kursusansvarlig	James Reardon
Om	The main objective of this course is to enable students to develop a full retail plan that they can use to begin a new business venture. In the process, students will learn not only how to plan a retailer, but how to deal with retailers in a business-to-business relationship.

Store it-innovationer - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★				★		
Beginning								
Growth								
Running								

Kursusnavn	Store it-innovationer
Kursusnr.	31254
Webside	http://kursuskatalog.au.dk/coursecatalog/Course/show/6646/
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Datalogisk Institut
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Kaj Grønbæk, kgronbak@cs.au.dk
Om	Deltagerne vil efter kurset have indsigt i de store gennembrud, succeser og fiaskoer i IT-udviklingens historie. Dette giver et grundlag for at forstå muligheder og begrænsninger for nye gennembrud. Kurset giver også en introduktion til idegenerering med henblik på at starte innovationsprocesser. Kursets arbejdsform vil endvidere træne deltagerne evne til at søge og vurdere information på egen hånd. Fokus vil være på at forstå de betingelser, hvorunder nye innovative ideer opstår, og hvordan de udbredes som store kommercielle succeser eller som open source/shareware i store brugergrupper ("communities")

Aarhus Universitet (AU) Graduate

Applied Business Development - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★★	★★★★		★★★★	★★★★	★★★★	★★★★	★★
Beginning	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★	★★
Growth	★	★	★		★★★★	★★★★	★★★★	★★
Running	★	★	★		★★★★	★★★★	★★★★	★★

Kursusnavn	Applied Business Development
Kursusnr.	4620920053
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=4620920053-4&menulanguage=dk&date=
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	20
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Marketing og Statistik
Uddannelse	MSc in Innovation Management (Valgfag)
Kursusansvarlig	John Agerholm, john@asb.dk ; Lars Frederiksen, larsf@asb.dk
Om	This course will provide insight into the primary components and processes of new venture creation including finding the right business model and the right management team. Furthermore, it will focus on a process for confirming (or, equally important) disproving the initial ideas of where a technology will find acceptance in the market. The course will also provide participants with strategies for analysing and managing two of the most important barriers to competitive entry, copyrights and patents. Furthermore, the course will put forth strategies for determining what form of finance is appropriate for specific types of ventures and what are the advantages and disadvantages of each finance form.

Business Model Innovation - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★			★	★		★
Beginning	★	★			★	★		★
Growth	★	★			★	★		★
Running	★	★			★	★		★

Kursusnavn	Business Model Innovation
Kursusnr.	460124U007
Webside	http://kursuskatalog.au.dk/coursecatalog/Course/show/38358/
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Marketing og Organisation
Uddannelse	Masteruddannelsen i business administration (MBA) (danskspøget)
Kursusansvarlig	René Rohrbeck, rrohr@asb.dk
Om	The course aims to create the ability to describe organizations by mapping their core elements in a business model, evaluate and judge business models and design and prepare business model change.

CI INNA Advanced Innovation - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★				★★	★		★
Beginning	★★			★★	★★	★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	CI INNA Advanced Innovation
Kursusnr.	-
Webside	http://kursuskatalog.au.dk/coursecatalog/Course/show/26706/
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Det Samfundsvidenskabelige Fakultet
Uddannelse	MSc Marketing and Business Innovation
Kursusansvarlig	Mogens Dilling-Hansen, mogens@hih.au.dk
Om	This course takes up various advanced topics of innovation management that has been in focus for research in the recent years. In a globalizing economy innovation may be critical for firms and organizations to ensure continuing competitive advantages. Innovation is about combining new and existing knowledge in new ways and in a knowledge-based economy knowledge becomes of huge importance for the innovation process. Thus, this course goes more in depth with how various knowledge processes influence on innovation and how they can be managed by firms and organizations throughout the phases of the innovation process.

Combining academic curiosity with value creation: A process course on entrepreneurship and innovation - Sommer 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★★			★	★★	★★	★
Beginning		★★★			★	★★	★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Combining academic curiosity with value creation: A process course on entrepreneurship and innovation
Kursusnr.	-
Webside	http://kursuskatalog.au.dk/coursecatalog/Course/show/40671/
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Marketing og Organisation
Uddannelse	Kandidatuddannelsen i erhvervsøkonomi (cand.merc.)
Kursusansvarlig	Steffen Korsgaard, stk@asb.dk
Om	This course will enable you to reshape your ideas about what you are able to accomplish with your current disciplinary background.

Entrepreneurial Finance - Sommer 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning			★★★		★★	★★★		★★
Growth			★★★		★★	★★★		★★
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurial Finance
Kursusnr.	4620920001
Webside	http://kursuskatalog.au.dk/en/coursecatalog/Course/show/36427/
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Study Administration
Uddannelse	MSc in Innovation Management (Valgfag)
Kursusansvarlig	Frank Kerins, fkerins@gmail.com
Om	The objective of this course is to provide a better understanding of corporate finance issues confronting entrepreneurial firms. The issues will be explored by considering the differences between firms for which the standard corporate finance model is appropriate and firms for which the investment and financing issues are interdependent.

Entrepreneurship - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★				★	★	★
Beginning		★★				★	★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship
Kursusnr.	4620720012
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=4620720012-6&menulanguage=dk&date=
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Ledelse
Uddannelse	MSc in Innovation Management (Valgfag)
Kursusansvarlig	Steffen T. Korsgaard, stk@asb.dk
Om	The objective of this course is to provide students with a broad understanding of the theories that make up the field of entrepreneurship research. This understanding raises students' awareness of the complexities of entrepreneurial behaviour and possessing knowledge of entrepreneurship constitutes the very foundation for a further development of entrepreneurial expertise and enterprising behaviour.

Entrepreneurship (AU Herning) - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★	★		★★	★★		★
Beginning	★★	★★	★		★★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship (AU Herning)
Kursusnr.	H204
Webside	http://kursuskatalog.au.dk/coursecatalog/Course/show/38450/
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	AU Herning
Uddannelse	MSc in Marketing and Business Innovation
Kursusansvarlig	Jens Holmgren, jensh@hih.au.dk
Om	The purpose of this course is to provide students with concepts, theories and empirical practices within the entrepreneurial and intrapreneurial research area.

Entrepreneurship in the Experience Economy - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★				★★★	★★	
Beginning	★★	★★				★★★	★★	
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship in the Experience Economy
Kursusnr.	4197
Webside	http://kursuskatalog.au.dk/coursecatalog/Course/show/5492/
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Økonomi
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Per Blenker & Claus Trane-Jensen, pblenker@econ.au.dk
Om	The course is based on the need for innovation and entrepreneurship in order to develop the western societies. The course does not restrict itself to motivate and train the students to establish firms of their own, but does also try to motivate and train students towards a broader form of enterprising behavior based on the knowledge acquired in their studies. The guiding motive of the course is that in order to act entrepreneurially one has to confront the disciplinary approach in which one is situated with the approach of other disciplines, as most entrepreneurial activities involves a variety of disciplines.

Entrepreneurship Methods - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★★			★	★★★	★★	★
Beginning		★★★			★	★★★	★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship Methods
Kursusnr.	194984
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=194984-1&menulanguage=dk&date=
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Department of Management
Uddannelse	MSc in Information Management
Kursusansvarlig	Helle Neergard, hen@asb.dk
Om	The course will provide the students with the ability to apply entrepreneurial methods in simulated entrepreneurial situations.

Entrepreneurship Process - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★★★★			★	★★★★		★
Beginning	★	★★★★			★	★★★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship Process
Kursusnr.	195008
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=195008-1&menulanguage=dk&date=
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	15
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Department of Management
Uddannelse	MSc in Information Management (Valgfag)
Kursusansvarlig	Per Blenker, perbl@asb.dk
Om	The course will provide the students with an in-depth understanding and practical experience with various parts of an entrepreneurial process.

Entrepreneurship Theory - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★★★	★	★	★★	★★		★
Beginning		★★★★	★	★	★★	★★		★
Growth		★	★	★	★★	★★		★
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship Theory
Kursusnr.	194987
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=194987-1&menulanguage=dk&date=
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Department of Management
Uddannelse	MSc in Information Management (Valgfag)
Kursusansvarlig	Steffen T. Korsgaard, stk@asb.dk
Om	The course will provide the students with an understanding of the essential aspects of entrepreneurship. Furthermore, the course will provide knowledge of the tools needed and aspects to be considered when engaging in entrepreneurial activity.

Innovation Management – Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★			★			★	★
Beginning	★★★						★	★
Growth	★						★	★
Running	★						★	★

Kursusnavn	Innovation Management
Kursusnr.	4620720016
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=4620720016-6&menulanguage=dk&date=
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Institut for Marketing og Statistik
Uddannelse	MSc in Innovation Management (Valgfag)
Kursusansvarlig	Pernille Maya Sørensen Smith, pmss@asb.dk
Om	After completing the course the students should have an in-depth understanding of the challenges, mechanisms and approaches for the management of innovation and about strategies, structures, people, processes, and cultures that enhance the innovative capability of firms.

Innovation Management (AU Herning) – Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★				★	★		★
Beginning	★★				★	★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation Management (AU Herning)
Kursusnr.	H203
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=H203-2&menulanguage=dk&date=
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Study Committee for Graduate Programmes in Business Administration
Uddannelse	MSc in Marketing and Business Innovation
Kursusansvarlig	Claus Jørgensen, clausj@hih.au.dk
Om	In the course, we focus on classical innovation theory and focus on the process of innovation as the main economic phenomenon creation economic growth.

UK CLEAN Cleantech business development & innovation - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★★★				★★★		★
Beginning	★	★★				★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	UK CLEAN Cleantech business development & innovation
Kursusnr.	-
Webside	http://kursuskatalog.au.dk/coursecatalog/Course/show/21698/
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	AU Herning
Uddannelse	Cand.polyt. i teknologibaseret forretningsudvikling
Kursusansvarlig	-
Om	The main purpose is to create learning with the students on how to create innovation and business development within cleantech, through cases to learn about experiences and future trends, to discuss special characteristics of cleantech and include a combined private public as well as global perspective.

Videnskabsbaseret Innovation og Entrepreneurship - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★★★		★		★★		★
Beginning		★★				★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Videnskabsbaseret Innovation og Entrepreneurship
Kursusnr.	-
Webside	http://kursuskatalog.au.dk/coursecatalog/Course/show/32872/
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	Interdisciplinary Nanoscience Center (iNANO)
Uddannelse	Kandidatuddannelsen i nanoscience
Kursusansvarlig	Claus Thrane, cthrane@econ.au.dk
Om	De studerende trænes i at konstruere og handle på deres egne muligheder for iværksætteri og for at se, hvordan deres egen faglige baggrund kan skabe værdi gennem samarbejde i en iværksætterproces.

Aarhus Universitet (AU)

Ph.d. kurser

Innovation and Entrepreneurship Theory - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★	★		★★	★★	★★	★
Beginning	★★	★★	★			★★	★★	★
Growth	★★	★★				★★		★
Running								

Kursusnavn	Innovation and Entrepreneurship Theory
Kursusnr.	-
Webside	http://badm.au.dk/da/uddannelse/phd/fiol/dome-kurser/domecourses2013/innovation-and-entrepreneurship-theory/
Niveau	Ph.d
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	-
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Jesper L. Christensen, jlc@business.aau.dk
Om	This course addresses the contemporary theory of innovation and entrepreneurship for business studies research.

Science Based Innovation and Entrepreneurship - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★★	★★★★				★★★★	★	★
Beginning	★★★★	★★★★				★★★★	★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Science Based Innovation and Entrepreneurship
Kursusnr.	-
Webside	http://inanoschool.au.dk/for-phd-students/inano-phd-courses/courses-2012/n21-sciencebased-innovation-and-entrepreneurship/
Niveau	Ph.d
Sprog	Engelsk
Antal point	5
Hovedområde	Teknik og Naturvidenskab
Institut	-
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Claus Thrane, cthrane@econ.au.dk
Om	The course will provide students with both understanding and hands-on capabilities of the methods that can be used in entrepreneurial processes.

Aarhus Universitet (AU) Executive kurser

Creating Innovative Organizations (LAICS - Module 1) - Efterår 2012

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★				★★	★★	★★★	★
Beginning	★★				★	★★	★★★	★
Growth	★					★	★★★	★
Running								

Kursusnavn	Creating Innovative Organizations (LAICS - Module 1)
Kursusnr.	-
Webside	http://www.laics.net/LLD_everest/Publications/LAICS/20110504111856/CurrentVersion/M1-12%20-%20description.pdf
Niveau	Executive
Sprog	Engelsk
Antal point	15
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	DPU
Uddannelse	-
Kursusansvarlig	Lotte Darsø, lida@dpu.dk ; Hilde Bollen, hbo@dpu.dk
Om	This module introduces theories and models for understanding the innovation process in organizations. The module provides an overview of the theories, methods and techniques to understand creativity and idea generation, and it is aimed to advance innovation through effective navigation in complex organizational contexts.

Leadership and Innovation in Complex Systems (LAICS) - Forår 2013

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★			★★★	★★★	★★★	★
Beginning	★★★	★★★			★★★	★★★	★★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Leadership and Innovation in Complex Systems (LAICS)
Kursusnr.	-
Webside	http://www.laics.net/LLD_everest/Publications/LAICS/20121008104526/CurrentVersion/M2-13-%20description.pdf
Niveau	Executive
Sprog	Engelsk
Antal point	15
Hovedområde	Samfundsvidenskab
Institut	Udbydes i et samarbejde mellem Danmarks Pædagogiske Universitetsskole (DPU)/Learning Lab Denmark (LLD) og Copenhagen Business School (CBS)
Uddannelse	Leadership and Innovation in Complex Systems (LAICS)
Kursusansvarlig	Hilde Bollen HBO@dpu.dk
Om	LAICS er centreret om at sammenkæde ledelse, innovation og kompleksitet på synergetiske måder. Uddannelsen udstyrer deltagerne med nye kompetencer og værktøjer, som bl.a. vil hjælpe dem til at arbejde med komplekse problemer på måder som maksimerer mulighederne for innovation, udvikle en bred vifte af innovationsværktøjer, rammer og praksisser og forvandle innovative ideer til effektive forretningsmodeller. In this module of the LAICS Programme we focus on what it takes to make innovation happen from a business, communication and power perspective. We look at the challenge of developing the business plan and how to take it through the organisation to implementation. We practise how to navigate with internal and external stakeholders. Finally we work with how the physical and mental environment relates to succeeding with innovation.